

A

—Unde s-o fi dus, Doamne" murmură ea. Era cu mine adineaori A si făcut ocolul casei O fi fugit

După fiecare frază, bătea cu degetul în geam trei lovituri scurte, abia perceptibile

Nimeni nu venea sa deschidă musafirei necunoscute Cu siguranță, Milhe pnmise pălăria de Ia gări și nu mai auzed nimic din fundul camerei roșu, unde în fata patului presăra! cu panglici vechi si cu pene zburlite, cosea si descosea, te constitumdu-si modesta pălărie . Si chiar așa era Când intrai în sufragerie urmat de musafiră, mama apăru tmându-și pe cap, cu amândouă mâinile, fire de leton, panglici si pene, care nu erau încă perfect echilibrate îmi surâse cu ochii ei albaștri, obosiți din pncina cusutului la lumina slabă a senii, si zise

— Uite! Te așteptam să-ți arăt.

Dar zărind în fundul camerei pe acea femeie, așezată în fotoliul cel mare, se opri zăpăcită își luă repede pălăria de pe cap și, tot timpul cât dura scena următoare, si-o ținu în piept, răsturnata în îndoitura brațului, ca pe un cui

Femeia cu palane, care-si tmca între genunchii umbrei si geanta de piele, începuse să dea lămurni, clătinând ușura capul si vorbind din vârful buzelor, ca o cucoană în vizită își recăpătase toată îndrăzneala Avu chiar, îndată ce vorh de fm-său, un aer superior si misterios, care ne puse p gânduri

Veniseră amândoi cu trăsura dm La Feite d'ArigiHcf situat la patrusprezece kilometri de Sainte-Agathe Văduu si foarte bogată, după cât ne făcu să înțelegem, pierduse [e cel mai mic dintre cei doi fii ai săi, pe Anton, care muru într-o seară, după ce venise de la școală, fiindcă se sci dase, cu frate-sau, într-o baltă nesănătoasă Hotărâse ca t

cel marc, pe Augustin, să-l dea intern la noi, ca să poată urma Cursul Superior.

Și numaidecât începu să facă elogiul internului, pe care ni-l aducea. Parcă nu mai era aceeași femeie cu parul cărunt, pe care o văzusem o clipă înainte, aplecată în fața ușii, cu acel aer rugător și speriat de cloșcă, în căutarea puiului sălbatic, răzlețit.

Ceea ce povestea cu admirație despre fiul ei era cu adevărat uluitor; îi plăcea sa-i facă surprize minunate și câteodată umbla desculț kilometri întregi pe marginea râului, ca să-i aducă ouă de găinușă de apă sau de rață sălbatică, pierdute prin păpuriș. Punea și curse... Noaptea trecută descoperise în pădure o fâzăniță prinsă în laț...

Eu, care nu îndrăzneam să mă mai întorc acasă, când îmi rupeam puțin bluza, o priveam pe Millie uimit.

Dar mama nu mai asculta. Făcu chiar semn cucoanei să tacă; și depunându-și cu grijă „cuibul” pe masă, se ridică încetișor, ca și când ar fi vrut să surprindă pe cineva.

Într-adevăr, deasupra noastră, într-o chichineață unde se aruncaseră grămadă artificiile arse la ultimul 14 Iulie, un pas necunoscut umbla fără șovăială încoace și încolo, zguduind tavanul; străbătea imensul pod întunecos al primului etaj și se pierdea, în cele din urmă, spre camerele părăsite, unde se puneau florile de tei la uscat și se păstrau merele pentru iarnă.

— Am auzit și adineaori același zgomot în camerele de jos, spuse Millie în șoptă, dar credeam că ești tu, Francois, că te-ai întors...

Nimeni nu răspunse. Stăm în picioare, toți trei, ascultând cu încordare, când deodată, ușa podului dinspre scara

bucătăriei se deschise, cineva coborî treptele, trecu prin bucătărie și se ivi în ușa întunecoasă a sufrageriei.

— Tu ești, Augustin? întrebă cucoana.

Era un băiat înalt, cam de vreo șaptesprezece ani. La început nu văzui din el, în lumina amurgului, decât pălăria țărănească, de păslă, data pe ceafa, și bluza neagră, strânsă la mijloc cu o centură cum poartă școlarii. Mai băgai de seamă că zâmbea...

Când mă văzu, înainte ca cineva să-i poată cere vreo explicație, mă întrebă:

— Vii cu mine în curte?

Sovaii o clipă. Apoi, fiindcă Millie nu mă oprea, îmi luai șapca și mă îndreptai spre el. Ieșirăm pe ușa de la bucătărie și plecarăm spre pavilion, pe care îl și înecase întunericul. Mergând alături de el, îi vedeam în lumina slabă a înserării fața colțuroasă, cu nas drept și observai că-i mijea mustața.

— Poftim, zise el, am găsit asta în pod la tine. După cum se vede, nu te-ai uitat niciodată pe-acolo.

Ținea în mână o roată mică de lemn înnegrit, în jurul căreia se învârtea un șnur de rachete ciopârțite; trebuie să fi fost soarele sau luna la focul de artificii de la 14 Iulie.

— Două nu s-au descărcat, Ic putem da foc oricând, zise el cu tonul liniștit și cu aerul unuia care speră să născocească altă dată ceva mai bun.

Își aruncă pălăria jos și văzui că era tuns chilug, ca un țăran, îmi arăta cele două rachete cu capetele din fitil de hârtie tăiate de flacăra, înnegrite, dar narse... împlântă butucul roții în nisip, scoase din buzunar — spre marea mea mirare, căci ne era strict interzis — o cutie de

ALAIN FOURNIER

<<<<<<<<<<<<

chibrituri și, plecându-se cu grijă, dădu foc fitilului. După aceea, apucându-mă de mâna, mă trase iute înapoi.

Un moment mai târziu, Millie, care tocmai pășea pragul cu mama îui Meaulnes, după ce discutaseră și stabiliseră prețul pensiunii, văzu țâșnind de sub pavilion, cu un zgomot de foaie, două buchete de stele albe și roșii și putu să mă zărească o clipă încordat, în scânteierea magică, ținând de mână, fără să mă clintesc, pe băiatul acela înalt, abia venit la noi...

De astă data mama nu îndrăzni să-mi zică nimic.

Si seara, avurăm la masă, în sânul familiei, un musafir care mânca tăcut, cu capul plecat, fără să se sinchisească de privirile noastre ațintite asupra lui.

CAPITOLUL II

DUPĂ ORA PATRU.

Până atunci eu nu mă dusesem niciodată să hoinăresc pe străzi cu băieții. O coxalgie de care suferisem până spre anul 189... mă făcuse sfios și nefericit. Mă văd și acum neputincios, ținându-mă de picior după camarazii sprinteni pe ulicioarele din preajma casei... De aceea nu mă lăsaș de loc să ies. Și mi-aduc aminte că Millie, care era foarte mândră de mine, mă aducea de multe ori acasă cu câte o palmă zdravănă, când mă întâlnea șchiopătând după băieții din sat.

Apariția lui Augustin Meaulnes, care coincidea cu vindecarea mea, fu începutul unei vieți noi.

Înainte de venirea lui, după terminarea cursului — la patru — o seară lungă de singurătate începea pentru mine. Tata aducea focul din soba clasei în căminul sufrageriei noastre și încet, încet, ultimii băieți întârziați părăseau scoala în care se făcea frig și în care pluteau suluri de fum. Se mai încerca totuși câte un joc, câte o goană în curte, apoi se întuneca; cei doi elevi „de serviciu”, după ce măturau repede clasa, își luau glugile și pelerinele din șopron și plecau și ei grăbiți, cu coșulețele pe braț, lăsând deschisă poarta cea mare...

Atunci, câtă vreme mai era o licărire de lumină, eu rămâneam în primărie — închis în cabinetul arhivelor, plin de muște moarte și de afișe fluturând în vânt — și citeam stând pe un cântar vechi, lângă fereastra ce dădea spre grădină.

Când se întuneca de tot, când câinii de la ferma învecinată începeau să urle și când fereastra micuței noastre bucătării se lumina, mă întorceam și eu în sfârșit acasă. Mama începuse să pregătească cina. Urcam trei trepte pe scara podului, mă așezam acolo fără să scot o vorbă și, cu capul sprijinit de barele reci ale balustradei, o priveam cum aprinde focul în bucătăria strâmtă, în care tremura flacăra lumânării.

Dar cineva a venit și m-a înstrăinat de toate bucuriile mele de copil liniștit. Cineva a suflat în făclia care lumina pentru mine duiosul chip al mamei, plecat peste masa de seară. Cineva a stins lampa în jurul căreia noi eram o familie fericită seara, după ce tata trăgea obloanele de lemn

u\ la uşile cu geamuri. Si acela a fost Augustin Mcaulnes, pe care băieţii îl porecliră, chiar de la început, „Lunganul”.

De cum veni el în pensiune la noi, adică din primele zile ale lui decembrie, şcoala nu mai fu pustie seara, după ora patru. Deşi intra frigul prin uşa trântită mereu, deşi măturătorii făceau zgomot strigând şi trântind găleţile cu apă, rămâneau întotdeauna în clasă, după curs, vreo douăzeci de

băieți mă strecuram și eu cu neliniște și cu plăcere.
mai Meaulnes nu spunea nimic, cu toate că anume
mari, pentru el, câte un băiat mai guraliv înainta în
din mijlocul grupului și povestea, pe larg, vreo
târg și întâmplare cu hoți, luând martori pe colegii care-l
din aprobau zgomotos, pe când toți ceilalți ascultau cu
sat, gura eăscată sau râdeau pe înfundate.
strânși Stând pe un pupitru și legănându-și picioarele,
în Meaulnes se gândea. Când vreunul istorisea ceva
jurul hazliu, râdea și el dar domol, ca și când și-ar fi
lui păstrat hohotele de râs pentru cine știe ce snoavă
Meaul mai bună, pe care n-o știa decât el. Apoi, când
nes. Și seara învăluia grupul de băieți într-o mantie de
se umbră, când totul devenea nelămurit, Meaulnes se
încing ridica deodată și, străbătând cercul strâns în jurul
eau lui, striga:
atunci — Haideți! la drum!
discuți Atunci toți îl urmau, ca la comandă, și până se
i înnopta de-a binelea, țipetele lor se auzeau
lungi, departe, în târg...
disput Mi se întâmpla acum să-i întovărășesc și eu.
e Mă duceam cu Meaulnes prin mahala, pe la porțile
nesfâr grajdurilor, la ora când se mulg vacile... Intram
șite, în prin prăvălii... îl văd și acum pe țesător în colțul lui
focul slab luminat, ridicând capul la intrarea noastră și
cărora exclamând între două bătăi de spată:

— Iaca și studenții!...

De obicei, pe la vremea mesei, ne găseam foarte aproape de școală, la Desnoues rotarul, care era și potcovar. Prăvălia lui fusese han pe vremuri și avea uși mari cu două canaturi, ce rămâneau mereu deschise. Se auzea de pe stradă scârțâitul foalelor din potcovărie și uneori se putea vedea, la lumina jăratecului, în acest Ioc întunecos și atrăgător, câte un țăran oprit cu căruța să mai schimbe o vorbă, sau alteori vreun școlar ca noi răzimat de ușă, privind înăuntru fără să scoată o vorbă.

Acolo a început întreaga poveste, cu vreo opt zile înainte de Crăciun.

CAPITOLUL III

„FRECVENTAM DUGHEANA UNUI ÎMPLETITOR DE COȘURI”

Toata ziua fusese o vreme apăsătoare, cu ploaie mărunță care nu contenise decât spre seară. Orele trecuseră greu, înfiorător de plictisitoare, în recreații nu ieșea nimeni. Si-I auzeam pe tata, pe domnul Seurel, strigând întruna în clasă:

—• Nu mai tropăiți așa, ștregarilor’

După ultima recreație, sau cum îi spuneam noi, după ultimul „sfert de oră”, domnul Seurel, care începuse să se plimbe în lung și-n lat, pe gânduri, se opri, bătut tare cu linia în masă, pentru a pune capăt aceluia bâzâit enervant de la sfârșitul lecțiilor plictisitoare și, în liniștea atentă, întrebă:

r
y/o

v

»

i

l

l

v

.

j

—Cine se duce mâine cu căruța la gară, împreună cu Francois, să aducă pe doamna si domnul Charpentier?

Erau bunicii mei: bunicul Charpentier, pădurar ieșit la pensie, era un bătrân cu șubă mare de lână sură și cu o căciulă de blană de iepure, căreia îi zicea „chipiul meu”. Băieții îl cunoșteau bine. Dimineața, când se spăla, scotea o găleată de apă în care se bălăcea, cum fac soldații bătrâni, frecându-și tacticos barbisonul. Copiii, strânși roată în jurul lui, cu mâinile la spate, îl examinau cu respectuoasă curiozitate... O cunoșteau și pe bunica Charpentier, o țărancă mărunțică, cu boneta tricotată, căci Millie o aducea, cel puțin o dată, în clasa celor mici.

În toți anii, cu câteva zile înaintea Crăciunului, ne duceam să-i luăm de la gară, la trenul de 4,02. Ca să vină să ne vadă, ei străbăteau toata regiunea, încărcăți cu boccele pline de castane și de merinde pentru Crăciun, învelite în ștergere. De cum treceau amândoi pragul casei noastre, încotoșmănați, surâzători și puțin stingheriți, închideam în urma lor toate ușile și o săptămână de mari bucurii începea...

Pentru a conduce cu mine căruța ce urma să-i aducă de la

g
L
—

Me
aul
nes
!
Me
aul
nes
!
Da
r
do
mn
ul
Se
ure
l
se

făcu, distrat, că nu
aude. Atunci strigară:

—

F
r
o
m
e
n
t
i
n
!

A
l
ț
i
i
:

— Jasmin Delouche!

Cel mai mic dintre frații Roy, care o pornea pe câmp călare pe scroafă, mânând-o în galop, striga cu vocea pițigăiată: „Eu! Eu!“...

Dutremblay și Moucheboeuf se mulțumeau să ridice mâna sfios.

Eu aș fi vrut să meargă Meaulnes. Această mică plimbare în căruța cu măgăruș ar fi devenit un eveniment mai important. Vedeam bine că și el ar fi vrut, deși afecta o tăcere disprețuitoare. Toți băieții mari se așezaseră ca el, de-a-ndoaselea, cu picioarele pe bancă, așa cum făceam noi în momentele de mare tihnă și de veselie. Coffin, cu bluza sumeasă și strânsă în jurul centurii, luase în brațe stâlpul de fier, care susținea grinda clasei și începuse să se cațare pe el, în semn de bună dispoziție. Dar domnul SeureJ ne răci entuziasmul, zicând:

— Ei, gata! Are să se ducă Moucheboeuf!

Si fiecare își relua locul în tăcere.

La patru, în curtea desfundată de ploaie, eram numai eu și Meaulnes. Amândoi priveam tăcuți târgul sclipitor, pe care îl zvânta vântul. Curând, Coffin cel mititel, cu căciulită pe cap și cu o bucată de pâine în mână, ieși de la el dc-acasă, o luă pe lângă zid și apăru fluierând în ușa rotarului. Meaulnes deschise poarta, îl strigă și o clipă după aceea, toți trei stăm la căldură, în dugheana luminată de jar, prin care uneori răbufnea tăios crivățul: Coffin și cu mine, instalați lângă cuptor, cu ghetele murdare de noroi în talașul alb; Meaulnes, cu mâinile în buzunare, tăcut, proptit de tocul ușii de la intrare. Când și când, trecea pe stradă, cu capul

plecat din pricina vântului, câte o cucoană care se întorcea de la măcelar și noi ridicam nasul să vedem cine e.

Nimeni nu scotea o vorbă. Potcovarul și calfa lui, unul suflând din foaie, celălalt bătând fierul, aruncau pe pereți umbre lungi mișcătoare... îmi amintesc de seara aceasta ca de una dintre cele mai însemnate seri din adolescența mea. Era în mine un ciudat amestec de plăcere și de neliniște: mă temeam ca nu cumva colegul meu să mă lipsească de mica bucurie de a merge la gară cu căruța; și totuși așteptam de la el, fără a îndrăzni să mi-o mărturisesc, o inițiativă extraordinară, care să răstoarne tot ce se stabilise.

Din când în când, lucrul liniștit și regulat din atelier se întrerupea o clipă. Ciocanul cădea pe nicovală cu lovituri grele și sonore; potcovarul, încins cu un șorț de piele, examina bucata de fier pe care o lucrase și, ridicând capul, ne spunea, ca să mai răsufle puțin:

—Ei, ce mai spune tinerețea?

Calfa rămânea cu mâna dreaptă în sus, pe lăutul foalelor, și-o puneă pe cealaltă în șold și se uita la noi râzând.

Și munca începea din nou, cu zgomot când mai puternic, când mai slab.

Într-una din aceste pauze, în vijelia de afară, o zărirăm prin deschizătura ușii pe Millie, trecând înfocolită în broboadă și încărcată cu pachetele.

Potcovarul întrebă:

—Vine curând domnul Charpentier?

—Mâine, răspunsei, cu bunica; mă duc să-i aduc cu căruța, la trenul de 4,02.

—Cu căruța lui Fromentin?

—Nu, cu a lui moș Martin, mă grăbii eu.

—O! Atunci rămâne de văzut dacă vă mai întoarceți.

CĂRAREA PIERDUTA

Si amândoi, ci si calfa, se porniră pe răs. Lucrătorul, ca sa zică și el ceva, își dete părerea, târăgănând vorbele:

— Cu iapa lui Fromentin v-ați putea duce să-i luați chiar de Ja Vierzon. Trenul stă acolo un ceas. E la cinci sprezece kilometri și ați fi înapoi înainte ca Martin să-și fi înhămat măgarul.

— Aia, da, zise celălalt, e o iapă care merge!...

— Si cred că Fromentin ar împrumuta-o bucuros.

Convorbirea se sfârși aici. Dugheana se umplu iar de scânteii și de zgomot și în ungherele ei fiecare își urmărea gândurile, tăcut.

Dar când veni timpul să plecăm și când mă ridicai să-i fac semn lui Meaulnes, la început el nici nu mă văzu. Proptit de ușă și cu capul plecat, părea foarte preocupat de cele ce auzise. Văzându-l așa, pierdut în gânduri, privind ca printr-o mare de ceață munca acestor oameni liniștiți, deodată îmi veni în minte ilustrația din *Robinson Crusoe*, în care adolescentul englez e arătat, înaintea faimoasei sale plecări, „frecventând dugheana unui împletitor de coșuri”...

Și de atunci, imaginea aceasta mi-a venit deseori în minte.

CAPIT
OLUL
IV

|||

**FU
GA**

—

A doua zi, la ora două după-
amiază, clasa Cursului Superior e
luminoasă, în mijlocul peisajului
înghețat, ca o barcă pe ocean. Nu
miroase a apă sărată, nici a păcură,
ca pe o navă de pescuit, miroase
doar a sciumbii fripte și a lână
pârlită, de la hainele celor care —

in
tr
â
n
d
—
s
e
în
c
ăl
zi
s
er
ă
p
re
a
a
p
r
o
a
p
e

de sobă.

S-au împărțit caietele de teze, căci se apropie sfârșitul anului. În timp ce domnul Seurel scrie pe tablă enunțul problemelor, în clasă domnește o liniște îndoielnică; e un amestec de conversații în șoaptă, întretăiate de strigăte înăbușite și de fraze din care nu se rostesc decât primele cuvinte, pentru înspăi mân tarea vecinului:

— Dom' va rog, acesta...

Însă domnul Seurel, copiind problemele, se gândește la altceva. Se întoarce din când în când spre noi și ne privește pe toți cu un aer sever, dai" absent. Si rumoarea încetează de tot, o clipă, ca după aceea să reînceapă, mai întâi ca un zumzet, apoi din ce în ce mai tare.

În mijlocul acestei agitații, doar eu tac. Cum stau în capul mesei din partea clasei unde sunt cei mici, lângă ferestre, n-am decât să mă îndrept puțin ca să văd grădina, râul, ceva mai la vale, apoi câmpurile.

Când și când, mă ridic în vârful picioarelor și mă uit îngrijorat spre ferma La Belle-Etoile. Încă de la începutul cursului, după recreația de la amiază, am văzut că Meaulnes n-a intrat în clasă. Vecinul lui de masă trebuie să fi observat și el. N-a spus însă nimic, preocupat de compunerea lui. Dar îndată ce va ridica ochii, vestea se va răspândi în clasă și, cum e obiceiul, se va găsi unul care să strige în gura mare primele cuvinte ale frazei:

— Dom¹ vă rog, Meaulnes...

Eu știu că Meaulnes a plecat. Mai exact, bănuiesc că a fugit. Imediat după masă trebuie să fi sărit zidul cel scund și, trecând pârâul pe la puntea veche, să o fi întins peste câmpuri, până la La Belle-Etoile. A cerut desigur iapa ca să meargă să-i aducă pe doamna și domnul Charpentier. În momentul acesta poate înhamă.

La Belle-Etoile este acolo, de cealaltă parte a pârâului, pe povârnișul colinei, o fermă mare, pe care o ascund, în timpul verii, ulmii, stejarii din curte și gardul viu. E așezată pe un drumeag ce se pierde în șoseaua Gării, la un capăt, și într-un târgușor, la celălalt, împrejmuită cu ziduri înalte, susținute de stâlpi, ale căror picioare înoată în gunoi, marea clădire feudală e ascunsă vara în frunziș; și când se lasă noaptea, de la scoală nu se mai aud decât strigătele văcarilor și hurelul căruțelor. Dar azi zăresc pe geam, între arborii despuiți, înaltul zid cenușiu al curții, poarta de la intrare; apoi, între cioturi de gard viu, o fâșie de drum albit de promoroacă, paralelă cu pârâul și care da în șoseaua Gării.

Nimic nu se mișcă încă în acest luminos peisaj de iarnă, nimic nu s-a schimbat încă

Acum, domnul Seurel termină de copiat a doua problemă. De obicei dă trei. Dacă azi, din întâmplare, n-ar da decât două... S-ar urca numaidecât pe catedră și ar observa lipsa lui Meaulnes. Ar trimite doi băieți să-l caute prin târg și ei ar izbuti cu siguranța să-l descopere, înainte ca iapa să fie înhămată.

După ce termină a doua problemă, domnul Seurel lasă să-i cadă o clipa brațul obosit... Apoi, spre marea mea ușurare, o ia de la capăt și începe să scrie un rând nou, zicând:

— Asta-i, acum joacă!

...Două dungi negre, care se iviseră deasupra zidului de la La Belle-Etoile și care trebuie să fi fost hulsele ridicate ale unei căruțe, au dispărut...

Sunt sigur că acolo se fac pregătirile pentru plecarea lui Meaulnes.

Vad cum iapa trece cu capul și cu pieptul printre cei doi stâlpi ai porții, apoi se oprește; fără îndoială se fixează în partea de dinapoi a căruței o bancă, pentru oaspeții pe care Meaulnes pretinde că trebuie să-i aducă, în sfârșit, tot echipajul iese din curte, agale, dispăre o clipă după gardul viu și se ivește din nou, cu aceeași încetineală, la capătul drumului alb ce se zărește într-un spațiu gol al îngrădirii. Recunosc atunci, în silueta neagră, care ține haturile, cu un cot rezemat alene pe marginea căruței, ca țărani, pe prietenul meu, Augustin Meaulnes. Si iar dispăre totul, un moment, în dosul grajdului. Doi oameni, rămași în poarta fermei să privească plecarea căruței, discută acum între ei cu o însuflețire crescândă. Unul își pune în sfârșit mâna pâlne la gură și-l strigă pe Meaulnes; apoi aleargă după el câțiva pași, pe drum... Atunci, însă, în căruța care

încet-încet a ajuns pe șoseaua Gării și din drumeag nu mai poate fi văzută, Meaulnes își schimbă deodată atitudinea. Ridicat în picioare și cu dreptul înainte, ca un conducător de car roman, scuturând hăturile, pornește în goana mare și într-o clipă se face nevăzut, de cealaltă parte a dealului. Omul care striga a început să alerge din nou pe drum; ceilalți l-au luat-o la fugă peste câmp și pare că vine spre noi.

Câteva minute mai târziu, chiar în momentul când domnul Seurel, plecând de la tablă, își șterge mâinile de cretă și când trei voci striga în cor din fondul clasei:

— Dom' vă rog, Meaulnes lipsește!... omul cu bluza albastră deschide brusc ușa în lături și scoțându-și pălăria,
întreabă din prag:

— Să fie cu iertare, domnule, ați încuviințat dumneavoastră unui elev să ceară căruța, ca să meargă la Vierzon,
să aducă pe părinții dumneavoastră? Noi am intrat la bănuială...

— Da de unde! răspunde domnul Seurel.

Și pe dată se face în clasă o zarvă nemaipomenită. Primii trei băieți de lângă ieșire, însărcinați, de obicei, să gonească cu pietre porcii și caprele care pătrund în curte, stricând rondurile de flori, au zbughit-o pe ușă. S-a auzit afară pe lespezile scolii tropot iute de saboți potcoviți, apoi zgomot înăbușit de pași, răscolind nisipul din curte, ieșind pe porțița deschisă și luând-o după colț, pe drum. Unii s-au cocoțat pe mese, ca să vadă mai bine.

Dar e prea târziu, Meaulnes a fugit.

— Ai să te duci totuși la gară, cu Moucheboeuf, îmi spuse domnul Seurel; Meaulnes nu cunoaște drumul la Vierzon. Are să se rătăcească la răspântii. Și nu va ajunge la trenul de la ora trei.

Millie băgă capul pe ușa clasei și întrebă:

— Dar ce s-a întâmplat'?

În stradă începe să se adune lume. Țăranul e tot acolo, neclintit, îndărătnic, cu pălăria în mână, ca omul care cere să i se facă dreptate.

CAPITOLUL V

CĂRUȚA SE ÎNTOARCE

După ce adusei pe bunici de îa gară, când ne strânseserăm cu toții, după cină, la gura sobei și ci începură să ne povestească amănunțit tot ce li se întâmplase de la ultima vacanță, mă pomenii curând că nu-i mai ascultam.

Portița de la curte era foarte aproape de ușa sufrageriei noastre; când o deschideai, scârțâia. De obicei seara, după masă, până să se facă ora de culcare, numai eu știu cum așteptam să scârțâie portița. Urma un zgomot de saboți șterși în fața pragului, câteodată un șopot de voci, ca atunci când oamenii se sfătuiesc înainte de a intra. Și cineva bătea. Era vreun vecin, sau institutoarele, în sfârșit, cineva, venit să ne mai țină de urât, după cină. Dar în seara aceea, n-avcam ce să mai aștept de afară; căci toți cei pe care-i iubeam erau strânși laolaltă sub același acoperiș cu mine. Si totuși nu mă puteam opri să nu ciulesc urechea la toate zgomotele nopții și să nu pândesc mereu ușa.

Bunicul, cu înfățișarea lui zburlită de voinic cioban gascon, era aici, stătea bătrâneste cu picioarele întinse

țeapăn înainte și cu bastonul între genunchi, aplecat să-si scuture luleaua de tocul ciubotei. Aproba cu ochi buni si lacrimoși tot ce ne istorisea bunica de călătorie, de găini, de vecini si de țăranii care nu-și plătiseră încă arenda.

Gândurile melc însă erau în altă parte.

Îmi închipuiam cum căruța se oprește deodată, huruind în fata porții. Meaulnes sare jos și intră pe ușă ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat... Sau poate s-ar duce mai întâi la fermă, să ducă înapoi iapa; atunci i-as auzi pasul pe caldarâm și porțița s-ar deschide...

Dar nu se întâmplă nimic din toate acestea. Bunicul privea în gol și clipea rar, moțâind. Bunica repeta cu glas somnoros ultima frază, pe care n-o asculta nimeni.

— Din pricina aceluia băiat sunteți voi îngrijorați? întrebă ea în cele din urmă.

La gară, eu o discutusem în zadar. Nu văzuse pe nimeni în stația Vierzon, care să fi semănat cu Meaulnes. Prietenul meu trebuie să fi zăbovit pe drum. Încercarea lui dăduse greș. Toată vremea, la întoarcere, în căruță, eu îmi rumegasem dezamăgirea, în timp ce bunica vorbea cu Moucheboeuf. Pe șoseaua albită de chiciură păsărelele forfoteau pe lângă picioarele măgărușului care mergea icpçjor, cu pași mărunți. Din când în când, în liniștea încremenită a după-amiezii geroase, răsuna din depărtări chemarea unei ciobănite, sau chiuitul flăcăilor, care se strigau unul pe altul din desișul brazilor.

Si de fiecare dată, această chemare prelungă, răsunând peste dealurile pustii, mă făcea să tresar, ca și când ar fi fost vocea lui Meaulnes, îndemnându-mă să-l urmez în depărtări...

în timp ce depanam în minte toate acestea, se făcu ora culcării. Bunicul se și duse în camera lui, camera roșie, care, ținând loc de salon, era umedă și rece, fiindcă rămăsesse închisă de iama trecută. Pentru instalarea lui acolo, fuseseră scoase învelitoarele de dantelă de pe fotolii, strânse covoarele și puse deoparte obiectele fragile... își așezase bastonul pe un scaun, își pusese ciubotele sub un fotoliu și stinsese lumânarea; iar noi eram toți în picioare, spunându-ne „noapte buna”, gata să ne despărțim, când un huruit de roți ne făcu să tăcem.

S-ar fi zis că erau două căruțe una după alta, mănate în trap ușor. Mersul lor se încetini tot mai mult și în cele din urmă se opri sub fereastra sufrageriei noastre dinspre drum, care era astupată.

Tata descuie ușa și ieși cu lampa în mână, fără să mai aștepte. Apoi împinse portița și înainta pe marginea treptelor, ridicând lumina deasupra capului, ca să vadă ce se petrece.

Intr-adevăr, erau două căruțe atașate una de alta; calul uneia, legat la spatele celeilalte. Un om sări jos, apoi apropiindu-se, întrebă șovăind:

— Aici e primăria? Ați putea sa-mi arătați dumneavoastră unde stă domnul Fromentin, arendașul fermei La Belle-Etoile! I-am găsit căruța și iapa. Mergeau fără vizitiu, pe un drum de lângă șoseaua Saint-Loup des Bois... M-am uitat cu felinarul și am văzut pe tăblița numele și adresa. Cum tot era în calea mea, le-am luat cu mine, ca să nu se întâmple vreun accident, dar drept să spun, asta m-a întârziat destul de mult.

Eram înmărmuriți. Tata se apropie. Lumină căruța cu lampa.

—Nu e nici o urma de călător, continuă omul. Nici măcar o țoală. Calul e obosit, șchioapătă puțin.

Eu mă apropiasem și priveam împreună cu ceilalți acest echipaj rătăcit, care ni se întorcea ca o epavă adusă la mal de valurile mării, prima și poate ultima epavă din aventura lui Meaulnes.

—Dacă e prea departe până la Fromentin, zise omul, am să vă las dumneavoastră căruța. Am pierdut și așa des tul timp și ai mei trebuie să fie neliniștiți.

Tata primi, în felul acesta puteam duce, chiar în scara aceea, ca] si căruța la fermă, fără a spune ce se întâmplase. Apoi, trebuia să hotărâm ce să povestim lumii și să scriem mamei lui Meaulnes... Și omul dădu bici calului, lipsindu-se și de paharul de vin cu care îl îmbiascm.

În timp ce tata ducea căruța la La Belle-Etoile și noi intram în casă, abătuți, bunicul strigă din camera îui, unde își aprinsese din nou lumânarea:

— Ei! s-a întors drumețul vostru?

Femeile se sfătuiră o clipă din ochi:

— Sigur că da, a fost la maică-sa. Hai, culcă-te. Nu-ți mai face griji.

— Bravo! cu atât mai bine. Chiar așa gândeam și eu, zise el.

Și mulțumit, stinse lumânarea întorcându-se în pat.

Tot așa le spusese răm si oamenilor din târg. Iar mamei lui Meaulnes hotărârăm să-i scriem mai târziu. Si păstrărăm numai pentru noi toată îngrijorarea, care ținu trei zile nesfârșite, îl văd încă pe tata întorcându-se de la fermă, pe la ora unsprezece, cu mustățile pleoștite de umezeala nopții, spunându-i ceva mamei, cu voce joasă, plină de năduf și de mânie...

CAPITOLUL VI

**BATE
CINEVA IN
GEAM**OT
.v

A patra zi a fost una dintre cele mai friguroase zile din iama aceea. Dis-de-dimineată, primii sosiți în curte se încălzeau dându-se pe gheață, lângă fântână. Așteptau să se facă focul ca să dea năvală în clasa.

Câțiva pândeau din dosul porții mari sosirea băieților din sat. Veneau cu privirile încă aiurite, căci până la școala stiăbăteau priveliști încărcate de chiciură, vedeau eleștee înghețate, crânguri prin care trec iepurii ca săgeata... Era în cămășile lor un miros de fân și de grajd, care făcea acrul mai greu în clasă, când se înghesuiau pe lângă soba încinsă. În dimineața aceea, unul dintre ei adusese într-un coșuleț o veveriță degerată, găsită în drum. Si mi-aduc aminte că, deși înțepenită,

î
n
c
e
r
c
a
s-
o
a
g
at
e
c
u

ghearele de un stâlp al pavilionului.

Apoi cursul apăsător de iarnă
începu...

O bătaie neașteptată în geam ne
făcu pe toți să ridicăm capetele, în
fața ușii, cu capul sus și parcă orbit,
îl zărirăm pe Meaulnes, scuturându-
și chiciura de pe bluză, înainte de a
intra.

Cei doi băieți din banca de
lângă ușă se repeziră să deschidă;
un fel de consfătuire, pe care noi
n-o auzirăm, avu loc afară și, în
sfârșit, fugarul se hotărî să intre în
clasă.

Boarea de aer proaspăt ce pătrunse din curtea pustie, firele de paie de pe hainele lui Meaulnes și mai ales aerul lui de drumeț obosit, înfometat, dar transfigurat, toate acestea deșteptară în noi o senzație ciudată de plăcere și de curiozitate.

În timp ce domnul Seurel, care tocmai se pregătea să ne dieteze, cobora cele două trepte ale catedrei, Meaulnes se îndreptă spre el, agresiv, îmi amintesc ce frumoasă îmi părea în clipa aceea marele meu prieten, cu tot aspectul lui istovit și cu ochii înroșiți din pricina nopților petrecute sub cerul liber și, desigur, nedormite.

Înainta până la catedră și spuse cu tonul sigur al cuiva care aduce o veste:

— M-am întors, domnule!

— Văd, răspunse domnul Seurel, măsurându-l cu privirea ceicctătoare. Treci la locul dumatil!

Băiatul se întoarse spre noi, curbându-și puțin spatele, zâmbind batjocoritor, cum face elevii mari, nesupuși, când sunt pedepsiți și, prinzându-se cu o mână de capătul pupitrului, se lăsă să lunece în bancă.

— Până ce termină de scris camarazii dumatil — toate capetele se întoarseră atunci spre Meaulnes — vei lua cartea pe care ți-o voi indica eu, spuse profesorul.

Și cursul începu din nou, ca mai înainte. Din când în când, Meaulnes se întorcea spre mine; apoi privea pe ferastră grădina încremenită, albă, pufoasă, și câmpul pustiu pe care se lăsa din când în când câte un corb. În clasă, lângă soba înroșită, căldura era apăsătoare. Sprijinit în coate și cu capul în mâini, prietenul meu începu să citească; în două rânduri văzui cum i se închid pleoapele și crezui că are să adoarmă.

—As vrea să merg să mă culc, domnule¹ spuse el în
cele din urmă, făcând un gest dezolat cu brațele
N am

dormit de trei nopți

—Du-te, 7ise domnul Semel, dorind mai ales să evite
un incident

Toți ridicaserăm capetele, rămăseserăm cu condeiele în
aer și îl priveam cu părere de rău cum pleacă obosit, cu
bluza boțită în spate și pantofii plini de noroi

Ce greu trecu dimineața aceea¹ Pe la amiază îl auzirăm
sus în mansardă, pregătindu-se să coboare La ora prânzului
îl găsim lângă foc, alături de bunici, care îl priveau uimiți
Ceasul tocmai bătea douăsprezece și elevii, risipiți în curtea
plină de zăpadă, se strecurau ca umbrele prin fața ușii de la
sufragerie. De la masa aceea nu-mi amintesc decât de o
tăcere adâncă și de o mare stânjeneală Totul era rece mu-
șamaua de pe masă, vinul din pahaie, pardoseala de
cărămidă roșie pe care ne înghețau picioarele. Se luase
hotărârea ca fugarul să nu fie întrebat nimic, pentru a nu-l
împinge la revoltă, și el se folosi de această păsuire și tăcu
chitic

În sfârșit, după desert, puturăm s-o zbughim amândoi în
curte Curte de scoală, iarna după-amiaza, curte în care
sabotu au frământat zăpada până ce au topit-o în care
dezghețul făcea să picure streșinile șopronului., curte plină
de jocuri și de țipete ascuțite Meaulnes și cu mine o
luaram în fugă de a lungul casei Vreo doi-trei prieteni de-ai
noștri, din târg, lăsară baltă jocul și, strigând de bucurie,
alergau spre noi, cu mâinile în buzunare și fularele
fluturând în vânt, împruscând noroiul cu saboții. Prietenul
meu însă se repezi în clasa cea mare, unde îl urma, și
închise repede ușa cu geamuri, tocmai la timp, ca să poată

¹.Jl rezista la asaltul celor care ne fugreau Urmă un zgomot clar si puternic de geamuri zgâlțâite si de saboți izbiți în prag, un brânci îndoi drugul de fier ce susținea canaturileușii, dar Meaulnes, riscând să-si zdrelească mâna de inelufărâmat al cheu, o răsuci iute în broască

Eram depnnsi ș socotim foarte jignitoare o purtare ca aceasta. Vara, când vreunii dintre băieți erau lăsați la ușă, dădeau fuga în grădină si

izbute
au,
adese
ori, să
se
catăre
pe
vreo
feieas
tră, pe
care
cei
dinău
ntru
nu
avuse
seră
timp
s-o
închid
ă. Dar
acum,
în
dece
mbrie
, totul

era zăvorât. Cei deafara mai împinsei ă de câteva
ori în ușa, ne mai aruncară câte o insultă, apoi
unul câte unul întoarseră spatele și se îndepărtam
cu capetele plecate, potnvindu-si fularele

în clasa care mirosea a castane coapte și a
cidru, nu erau decât cei doi elevi „de serviciu”
care dădeau băncile înlătun Așteptând să sune
de intrare, mă încălzeam îngâsobă, în timp ce
Augustm Meaulnes scotocea în catedra
profesorului și prin pupitre. Descoperi curând un
mic atlas, pe care începu să-l cerceteze cu
pasiune, stând în picioare pe estradă, cu coatele
pe catedră și capul în mâini

Voiam să mă apropiu de ei, i-as fi pus mâna
pe umeri, și firește, am fi urmărit împreună,
după hartă, drumul pe care îl făcuse, când,
deodată, ușa dinspre clasa cea mică se deschise
larg, îmbrâncită puternic, și Jasmin Delouche,
urmat de un băiat din târg și de alți trei din sat,
apărură cu un strigăt de izbândă. Desigur vreo
fereastră de la clasă mică nu fusese bine închisă
o împinseseră și intraseră pe acolo

Jasmin Delouche, deși destul de scund, era
unul dintre cei mai vârstnici băieți din Cursul
Superior îl invidia foarte mult pe Meaulnes, dar
se dădea drept prietenul lui. Înainte

de a veni Augustin, el, Jasmin, era cocoșul clasei. Avea fața palidă, cam searbădă, și părul pomădat. Fiu unic al văduvei Delouche, hangița, îi plăcea să pozeze în bărbat, repetând cu ifose tot ce auzea că spun jucătorii de biliard și consumatorii de vermut.

La intrarea lui, Meaulnes ridică repede capul, încruntă sprâncenele și le stângă băieților, care se îmbulzeau spre sobă, împingându-se unul pe altul:

— Va să zică, nu poți avea liniște aici nici un moment!

— Dacă nu-ți place, de ce n-ai rămas unde ai fost? răs-punse, fără să ridice capul, Jasmme Delouche, care simțea că

băieții sunt de partea lui.

Cred că Augustin se găsea în starea aceea de oboseală, când mânia te cuprinde și crește în tine fără s-o poți înfrâna.

— Tu, zise el pâlind, îndreptându-se și închizându-și cartea, tu să ieși afară imediat!

Celălalt rânji:

— Oleo! Fiindcă ai șters-o trei zile, te crezi acum stăpân?

Si făcându-i părtași la ceartă și pe ceilalți, continuă.

— Nu ești tu ăla care să ne dea pe noi afară, știi!

Dar Meaulnes îl și înhățase. La început fu doar o îmbrânceală; mânecile bluzelor pârâiră și se descusură. Dintre toți cei intrați cu Jasmin, se amestecă în ceartă doar un băiat de la țară, unul Martin.

— Dă-i drumul! zise el cu nările umflate și scuturându-și capul ca un berbec.

Dar dintr-un brânci zdravăn, Meaulnes îl zvârli tocmai în mijlocul clasei, unde se poticni cu brațele în lături; apoi, cu o mână înșfăcându-l de ceafă pe Delouche, cu cealaltă deschizând ușa, încercă să-i facă vânt afară. Jasmin se agăța

de mese și-și târâia picioarele, scrijelind lespezile cu potcoavele de la ghetete, în timp ce Martin, recăpătându-și echilibrul, se întorcea cu pași măsurați, cu capul înainte, furios. Meaulnes îi dădu drumul lui Delouche, ca să se ia la trântă cu acest neghiob, căruia cred că i s-ar fi înfundat, dacă ușa de la apartament nu s-ar fi deschis pe neașteptate.

Domnul Seurel apăra, cu capul întors spre bucătărie, sfârșind, înainte de a intra în clasă, o convorbire cu cineva... Bătaia se opri ca prin farmec. Unii se dădură deoparte, lângă sobă, cu capetele plecate, evitând, până la urmă, orice amestec.

Meaulnes se așeză la locul lui, cu mânecile descusute din umeri; iar Jasmin, roșu ca racul, mai strigă de câteva ori, până se auzi bătaia liniei în masă, anunțând începerea orei:

—Nu-i mai intră nimeni în voie, acum. Face pe șmecherul. Poate își închipuie că noi nu știm unde a fost!

—Dobitocul! Parcă eu știu? răspunse Meaulnes, în liniștea aproape desăvârșită.

Apoi, ridicând din umeri, își lăsă capul în mâini și se apucă să-și învețe lecțiile.

CAPITOLUL VII

VESTA DE MĂTASE

Camera noastră era, cum am spus, într-o mansardă mare, despărțită în două: jumătate cameră, jumătate pod. Celelalte locuințe, ale pedagogilor, aveau ferestre. Nu știu

de ce a noastră era luminată doar printr-o lucarnă. Ușa se împiedica de podea și era cu neputință s-o închizi de tot. Când urcam seara să ne culcăm, apărând cu mâna flacăra lumânării amenințată în orice clipă de curentul care sufla din toate părțile în casa aceea mare, de câte ori încercam să închidem bine ușa, de atâtea ori trebuia să ne lăsăm păgubași. Și toată noaptea simțeam tăcerea din poduri, împresurându-ne și pătrunzând până-n camera noastră.

Acolo ne-am întâlnit, Augustin și cu mine, în seara acelei neuitate zile de iama.

În timp ce eu, cât ai bate din palme, îmi scosesem hainele de pe mine și le aruncasem grămadă pe un scaun la capul patului, tovarășul meu abia începea să se dezbrace agale, fără să scoată o vorbă. Mă urcasem în patul meu de fier, cu perdele de creton înflorat, și-I priveam cum se mișcă fără astâmpăr. Se așeza pe patul lui scund, fără perdele, iar după o clipă se ridica încordat și începea să măsoare camera în lung și în lat. Pusese lumânarea pe o măsuță de răchită, din acelea împletite de rudari, și în lumina tremurătoare, umbra lui se desena pe perete, rățăciitoare și uriașă.

Spre deosebire de mine, el își așeza hainele cu grijă, deși făcea asta cu un aer distrat și morocănos, îl văd și acum punându-și pe scaun centura grea, păturindu-și frumos, pe spătar, bluza neagră, îngrozitor de mototolită și de murdară, scoțând de pe el un fel de haină albastru-închis, pe care o avea sub bluza de școlar și, plecându-se, cu spatele la mine, ca să și-o întindă la picioarele patului. Dar când se îndreptă și se întoarse cu fața, observai că, în loc de modesta noastră vestă de uniformă, cu nasturi de metal, era îmbrăcat cu o ciudată vestă de mătase, foarte rascroită,

care se închidea, în partea de jos, cu un șir des de nasturi mărunți de sidf. Era un veșmânt de un gust fermecător, cum trebuie să fi purtat tinerii, care dansau cu bunicile noastre, la balurile de pe la 1830.

Parcă îl văd și acum pe școlarul acela înalt, țăranos, cu capul gol — căci își pusese cu grijă șapca peste haine — figură atât de tânără, de bărbătească și, încă de pe atunci, atât de înăsprită, își reluase umbletul prin cameră, când începu să-și descheie această piesă misterioasă dintr-un costum care nu era al lui. Si era ciudat să-l vezi fără haină, cu pantalonii prea scurți, cu pantofii plini de noroi, punând mâna pe o vestă de marchiz.

De îndată ce o atinse, trczindu-se brusc din visare, întoarse capul spre mine și-mi aruncă o privire îngrijorată, îmi venea să râd. Zâmbi și el cu mine și fața i se lumina.

— Oh! spune-mi ce-i asta, zisei eu, încurajat. De unde o ai?

Dar numaidecât zâmbetul i se stinse pe buze. Își trecu de două ori mâna pe capul tuns și deodată, ca un om care nu-și mai poate stăpâni dorința, își îmbrăcă din nou, peste mătasea delicată, tunică de uniformă pe care o încheie bine la toți nasturii. Apoi rămase nehotărât o clipă, privindu-mă pieziș... în cele din urmă se așeză pe marginea patului, își scoase pantofii care căzură cu zgomot greu pe podea și, îmbrăcat ca un soldat sub stare de alarmă, se întinse pe pat, suflând în lumânare.

Către miezul nopții, mă trezii brusc. Meauîncă era în mijlocul camerei în picioare, cu șapca în cap și căuta ceva la cuier — o pelerină, pe care și-o puse pe umeri... în cameră era întuneric beznă, nici măcar transparența aceea

i

pe care o dă imeon
strălucirea zăpezii Un
vânt ham și înghețat sufla
în grădina pustie și zgâlțâia
acoperișul Mă ridicai în pat
și strigai înăbușit
— Mcaulnes, iar pleci⁹
— Nu, răspunse
Atunci eu, înnebunit de-
a bmelea, zisei
— Bine, merg
cu tine. Trebuie
să mă iei.

Si
să
rii
în
pi
ci
oa
re
S
—N
u
po
t
să
te
ia
u,
Fr
an
go
is.
D
ac
a
as
cu
no
aş
te
bi
ne
dr
u
m
ul,
te
-
as
lu
a
D
ar
m

ai întâi trebuie să-I
recunosc pe
plan si nu izbutesc
— Atunci nu poți pleca
nici tu
— Adevărat E de prisos
zise el descurajat
Haide,
cufcă-te îți
făgăduiesc că n-am să
plec fără tine

Si iar începu să se
plimbe în lung si-n lat prin
cameră Nu îndrăzneam să-i
mai spun nimic II priveam
cum merge, se oprește, o
pornește iar mai repede, ca
omul care si adună amintirile,
le confruntă, le cumpănește,
chibzuind si, deodată, pare să
fi găsit ce-i trebuie, apoi din
nou dă drumul firului si
reîncepe să caute

Si n-a fost singura
noapte când, trezit din somn
de zgomotul pașilor lui, îl
găseam așa, după miezul
noptii, plimbându-se fără
răgaz prin cameră si prin pod,
ca acei marinari de pe
pământurile bretone, care,
ncputându-se dez-obisnui să
facă cartul, se scoală la ora
reglementară si se îmbracă
pentru a supraveghea
noaptea pământeană

De două sau trei ori, în
timpul lumi ianuarie si la
începutul lui februarie, am
fost trezit din somn în felul
acesta. Meaumes era în
picioare, echipat, cu
pelerina pe

umeri, gata de plecare si de fiecare dată, la hotarul acelei lumi misterioase unde mai fugise o dată, se oprea, sovăja.. Când se pregătea să tragă zăvorul usn de la scară și să se strecoare prin ușa bucătăriei, pe care lesne ar fi deschis-o iară să-l audă nimeni, se dădea îndărăt încă o data Apoi, ceasuri întregi, în puterea nopții, febril, îngândurat, măsura cu pași mân si rezezi podurile pustii

în sfârșit, într-o noapte, pe la 15 februarie, el însuși mă tiezi, punându-mi încet mâna pe umăr

Ziua fusese agitată Meaulnes, care nu mai lua parte de fel la jocurile vechilor lui camarazi, rămăsese în banca ultima recreație, concentrat să întocmească un mic plan, urmărind cu degetul pe hartă ținutul Cher și calculând îndelung.

În clasă era un neîncetat du-te-vmo Sabotii clămpăneau, băieții se fugăreau de la o masă la alta, făcând salturi peste bănci si peste estrada catedrei Era știut că nu-ti merge bine dacă te apropii de Meaulnes, când lucra în felul acesta, totuși, cum recreația se prelungea, vreo doi, trei băieți se apropiară în joacă, tiptil si își aruncară ochii peste umărul lui Unul se încumetă chiar să-i împingă pe ceilalți peste el Meaulnes închise brusc atlasul, ascunse foaia si — în timp ce doi dintre ștregari se salvau cu fuga — Îi înșfacă pe al treilea Era tocmai coltatul acela de Giraudat, care, începând să miorlăie, încerca să dea cu picioarele. Ca să încheie socoteala, Meaulnes îl dete afară

— Fncosule¹ strigă Giraudat furios Nu-i de mirare că toți sunt împotriva ta si că-ri caută ceartă',.

Urmără o mulțime de insulte pe care nu le lăsarăm fără răspuns, deși nu înțelegeam prea bine ce înseamnă Cel mai

tare strigam eu, căci luasem categoric partea lui Meaulnes. Se stabilise acum între noi un fel de alianță. Făgăduința ce-mi făcuse că arc să mă ia cu el, fără să-mi spună așa cum făceau toți: „n-ai să poți merge”, mă legase de el pentru totdeauna. Tot timpul mă gândeam la misterioasa lui călătorie. Eram încredințat ca întâlnească o fată. Ea era, desigur, neasemuit de frumoasă, Le întrecea pe toate cele de pe la noi; era mai frumoasă decât Jeanne, pe care o zăream prin gaura cheii în grădina călugărițelor; decât blonda și trandafiria Madeleine, fiica brutarului; decât Jenny, fata castelanei, atât de minunată, dar cu mintea răătăcită, și veșnic închisă. Nu mai încape îndoială că la o fată se gândea el noaptea, ca un erou de roman. Eram hotărât să-i vorbesc deschis, de cum mă va trezi încă o data din somn...

În seara acestei noi încăierări, după ora patru, amândoi eram ocupați să băgăm înăuntru tîmăcoapele și lopțile cu care se săpaseră gropi în grădină, când deodată, auzirăm țipete pe drum. Era o bandă de flăcăi și de baietandri, încolonați câte patru, care înainta în pas gimnastic, ca o companie perfect organizată, condusă de Jasmin Dclouche, de Daniel, Giraudat și de încă unul, pe care nu-l mai văzusem niciodată. Ne zăriseră și ne huiduiau în toată legea. Astfel tot târgul era împotriva noastră și vedeam bine că se pregătea un joc războinic, de la care noi eram excluși.

Fără să scoată o vorbă, Meaulnes puse la loc, sub șopron, hârlețul și târnăcopul de pe umeri...

Dar la miezul nopții i-am simțit mâna pe braț și am sărit din somn,

—Scoala-te, spuse, plecăm!

—Cunoști acum drumul până la capăt?

— Cunosc o bună parte. Si trebuie să găsim și restul, răspunse cu dinții strânși.

— Ascultă, Meaulnes, spusei eu ridicându-mă în capul oaselor. Ascultă-mă, acum nu putem face decât un singur lucru, să căutăm amândoi, ziua, după planul tău, partea de drum necunoscută.

— Dar partea asta e foarte departe de aici.

— Nu-i nimic, o să mergem cu trăsura, la vară, îndată ce zilele se vor lungi.

Ramase câteva clipe pe gânduri, ceea ce însemna că primește.

— Fiindcă o să încercăm împreună să regăsim fata pe care o iubești, adăugai eu în sfârșit. Meaulnes, spune-mi cine este? Povestește-mi despre ea.

Se așeză pe pat, la picioarele melc. îl vedeam în umbră cum stă cu capul plecat, cu brațele încrucișate pe genunchi. Apoi oftă adânc, ca omul care a avut multă vreme pe suflet o mare mâhnire și care în sfârșit e gata să-și deschidă cuiva inima.

CAPITOLUL VIII

AVENTURA

Prietenul meu nu mi-a istorisit în acea noapte tot ce i se întâmplase pe drum. Si chiar când s-a hotărât si mi-a mărturisit totul, de-a lungul multor zile zbuciumate, despre care voi mai vorbi, aceste confidențe au rămas, vreme

îndelungată, marele secret al adolescenței noastre. Dar azi,
când totul s-a sfârșit, când n-a mai rămas decât cenușa
din atâta rău, din atâta bine
pot sa povestesc strania lui aventură

La unu și jumătate după-amiază, pe un ger cumplit, Meaulnes își mână iapa în goană spre Vierzon, știind că n-are timp de pierdut. O vreme se distra gândindu-se doar la surpriza noastră când ne vom trezi la patru, cu bunicul și bunica Charpentier, aduși de el cu căruța. Căci, cu siguranță, la început n-avea altă intenție.

Încet, încet, simțind ca-l cuprinde frigul, își înveli picioarele cu pătura pe care oamenii de la La Belle-Etoile i-o pusese în căruță, aproape cu de-a sila.

La două, trecu printr-un târgusor: La Motte. Vedea pentru prima dată cum arată un orașel în timpul când el era de obicei la școală și i se păru nostim că poate fi atât de pustiu, de adormit. Abia dacă ici, colo, la vreo fereastră, o femeie scotea capul printre perdele, curioasă. După ce trecu de școală, când să iasă din oraș, i se deschiseră în față două drumuri. Șovăi, neștiind pe care să apuce. Parcă își aducea aminte că... trebuie s-o ia spre stânga, pentru a se duce la Vierzon. Nu era nici țipenie de om pe acolo, ca să-i dea o îndrumare, O porni așadar spre stânga, mânădu-și iapa la trap, pe drumul din ce în ce mai strâmt și mai plin de hârtoape. Merse așa câtăva vreme, pe sub poala unei păduri de brazi și, în sfârșit, zărind un cărauș, îl întrebă cu mâna pâlnie la gură, dacă era pe drumul bun, către Vierzon.

Iapa continua să se smucească din hățuri; omul n-o fi înțeles ce era întreat; strigă și el ceva, făcând un semn

nehotărât cu mâna și Meaulnes își urmă drumul la voia întâmplării.

Câmpia apăru din nou, înghețată, întinsă, monotonă; doar arar câte o coțofană, speriată de căruță, își lua zborul și, după câteva bătăi din aripi, se cocoța ceva mai departe, pe vreun ciot de ulm. Drumețul se înfășurase în pătură ca într-o pelerină. Cu picioarele întinse înainte, sprijinit în cot pe loitra căruței, trebuie să fi moțait așa o bună bucată de vreme.

Când se trezi din toropeală, zgribulit, căci frigul pătrundea și prin pătură, își dădu seama că regiunea se schimbase. Nu mai erau aceleași zări largi, același cer vast și alburiu în care se pierdea privirea, ci livezi mici, încă verzi, împrejmuite cu garduri înalte. De o parte și de alta a drumului, apa din șanțuri curgea pe sub gheață. Totul te făcea să pieșimți apropierea unui pârâu. Și între gardurile înalte, șoseaua se preschimbase într-un drumeag îngust și desfundat.

O clipă, iapa își încetini mersul. Ca să o învioreze, Meaulnes o atinse ușor cu biciul; dar ea continua să meargă cu o cxtiemă încetineală. Atunci Augustin se plecă peste marginea din față a căruței și, privind cercetător de o parte și de alta, băgă de seamă că animalul șchiopăta de unul din picioarele de dinapoi. Foarte îngrijorat, sări repede jos.

— Așa, nu mai ajungem noi la Vierzon să prindem trenul, zise el cu vocea stinsă.

Si nu îndrăznea să-și mărturisească gândul cel mai neli-niștitor: că poate greșise drumul, că nu mai mergea spre Vierzon.

Examina îndelung piciorul bolnav și nu descoperi nici o urmă de rană. Foarte speriată, iapa ridică piciorul îndată ce

Meaulnes voia să-l atingă și răscolea pământii cu copita grea și stângace, în cele din urmă, Meaulnes înțelese că-i intrase o piatră în copită. Ca orice băiat deprins să umble cu animalele, el se aplecă și încerca să apuce piciorul cu pricina și să-l fixeze între genunchi. Dar în două rânduri iapa se feri, înaintând câțiva metri. Scara căruței îl lovi în cap, iar roata îl răni la un genunchi. Cu toate acestea, nu se lăsă până ce nu potoli animalul sperios; piatra însă era atât de adânc înfiptă încât Meaulnes fu silit să folosească bri-ceagul ca să-i vină de hac.

Când își termină treaba și ridică în sfârșit capul, amețit și cu ochii tulburi, înlemni văzând că se înnopta.

Oricare, în locul lui, s-ar fi întors din drum. Era singurul mijloc de a nu se rătăci mai rău. Dar el se gândi că era desigur prea departe de La Motte. Pe lângă asta s-ar mai fi putut întâmpla ca iapa să-o fi luat razna, cât timp ațipise el. În sfârșit, drumul pe care se afla nu se putea să nu ducă până la urmă în vreun sat... Adăugați la toate raționamentele acestea că flăcăul nostru, punând piciorul în scara căruței, pe când iapa trăgea nerăbdătoare din hățuri, simțea crescând în el dorința îndârjită de-a face ceva, de-a ajunge undeva, în ciuda tuturor piedicilor. Dădu, așadar, bici calului, care se smuci în lături și o pomi la trap. În tunicul creștea. Pe poteca mâncată de ploii, căruța abia avea loc să treacă. Uneori, roata prindea sub ea o ramură uscată din gard și o sfărâma cu zgomot sec...

Când se întunecă de-a binelea, Meaulnes își aminti deodată, cu strângere de inimă, sufrageria noastră de la Sainte-Agathe, unde știa că la ora aceea eram strânși cu

toții în jurul mesei. II cuprinse mânia; apoi se simți mândru și-I năpădi o bucurie profundă la gândul că, fără voia lui, evadase...

CAPITOLUL IX

UN POPAS

Deodată iapa își încetini mersul, ca și când s-ar fi împiedicat de un obstacol în întuneric; Mea ui nes o văzu, în două rânduri, coborând și ridicând capul; apoi, oprindu-se brusc, cu nările în jos, adulmecând parcă ceva. într-adevăr, un pârâu tăia drumul și apa clipocea pe lângă picioarele animalului. Vara, trebuie să fi fost un vad. Acum însă, șuvoiul era atât de puternic, încât nu prinsese gheață și ar fi fost primejdios să mergi mai departe.

Meaulncs trase binișor de hățuri ca să dea înapoi câțiva metri și, foarte încurcat, se ridică în picioare, în căruța. Văzu atunci, printre ramuri, o luminiță. Părea destul de aproape. Două, trei livezi, dacă o despărteau de drum. Se dădu jos și întoarse căruța, mângâind iapa și vorbindu-i ca s-o liniștească și să-i potolească tresăririle speriate ale capului.

— Ho, bătrâno! Ho, că nu mergem mai departe. O să aflăm noi îndată unde am ajuns.

Și împingând bariera întredeschisă a unei fânețe ce dădea spre drum, intră acolo cu tot echipajul... Picioarele i se înfundau în iarba moale. Mergea cu tâmpla lipită de

capul animalului și-i simțea căldura... Căruța hurducăia agale. Iapa sufla greu; îi puse pătura pe spinare, și încet, încet, o aduse până la capătul livezii. Apoi, îndepărtând cu mâinile ramurile îngrădirii din fund, zări din nou luminița, care venea de la o casă izolată. Fu nevoit să străbată trei livezi, sări peste un râuleț ascuns, în care fu cât pe aci să intre cu amândouă picioarele... în sfârșit, după ce își dădu drumul de pe un dâmb, se trezi în curtea unei căsuțe țărănești. Un porc grohăia în troacă. La zgomotul pașilor care răsunau tare pe pământul înghețat, un câine se porni să latre cu furie.

Oblonul de la ușă era deschis; un foc de vreascuri ardea în vatră.

Aceasta trebuie să fi fost lumina pe care o zărise Meaufnes, din drum, căci alta nu se vedea nicăieri, înăuntru o femeie se sculă în picioare și se apropie de ușă, fără să pară, de altminteri, speriată.

Orologiul bătu, chiar în clipa aceea, jumătatea orei șapte.

— Iertați-mă, doamnă, zise Meaulnes, mi se pare că v-am călcat în picioare tufănicile.

Femeia se oprise în loc, cu un castron în mână, și-l privea bănuitoare.

— E drept că nu poți face un pas în curte, de întuneric ce e, spuse ea.

Urmă o tăcere, în timpul căreia Meaulnes se uită împrejur. Pereții camerei erau tapetați cu jurnale ilustrate, ca într-o odaie de han; pe masă se afla o pălărie bărbătească.

— Nu-i acasă stăpânul? întrebă el, așezându-se.

— Se întoarce îndată, răspunse femeia, cu mai multă încredere, S-a dus după vreascuri.

— Nu că aş avea cine ştie ce treabă cu el, urma flăcăul, apropiindu-şi scaunul de foc. Sunt cu nişte vânători, colo, la doi paşi. Vrem să stăm la pândă şi am venit să vă rog să ne vindeţi puţină pâine.

Meaulnes ştia că oamenilor de la ţară, şi mai cu seamă unora ca aceştia, de la o fermă izolată, trebuie să le vorbeşti cu socoteală, cu şiretenie chiar, şi, mai ales, să nu le arăţi niciodată că nu eşti de prin partea locului.

— Pâine? zise femeia. Nu prea avem. *Azi* n-a venit brutarul, deşi trece în fiecare marţi.

Augustin, care o clipa sperase că se află în apropierea vreunui sat, se înspăimântă.

— Brutarul, de unde? întrebă.

— Ei, brutarul din Vieux-Nançay, răspuse femeia mi rată.

— La ce distanţă este — exact — Vieux-Nançay? continuă Meaulnes, foarte îngrijorat.

— Pe şosea nu ți-aş putea spune exact; dar tăind drum drept este la trei leghe şi jumătate.

Si începu să povestească, lungind vorba, că fata ei slujea acolo; că prima duminică din fiecare lună venea pe jos s-o vadă: că stăpânii ei...

Dar Meaulnes, de-a dreptul încurcat, o întrerupse, întrebând:

— Vicux-Nancay ar fi târgul cel mai aproape de aici?

— Nu, cel mai aproape e Landes, la cinci kilometri. însă n-are prăvălii, nici brutar; se face doar un mic bâlci o

dată pe an, la Sfântul Martin.

Meaulnes nu auzise niciodată de Landes. înţelese că rătăcise drumul rău de tot şi întâmplarea aproape că-l înveseli. Atunci femeia, care tocmai îşi spală castronul, se

întoarse curioasă, la rândul ei, și zise rar, privindul drept în ochi:

l — Asa-i că nu ești de pe aici?

În clipa aceea apăru în prag un moșneag cu un braț de vreascuri pe care le aruncă jos. Femeia îi spuse foarte tare, ca și când ar fi fost surd, ce dorea tânărul.

— Ei! păi asta se poate, zise el simplu. Dar vino mai aproape, domnule, așa n-o să te încălzești.

O clipă după aceea, amândoi stăteau în tihnă lângă vatra: bătrânul frângea vreascuri pentru foc. Meaulnes mânca lapte cu pâine dintr-o strachină, cu care îl îmbiase femeia. Drumețul nostru era încântat ca, după atâta grijă, se afla la adăpost, sub acoperișul acestei umile căsuțe țărănești. Si gândind că bizara lui aventură se sfârșise, făcea de pe acum planul să vină mai târziu cu colegii, să revadă pe acești oameni cumsecade. Nu știa că aici era doar un popas; că îndată va trebui să plece din nou, să-și urmeze calea.

Ceru îndrumări, ca să poată pleca spre La Motte. Si revenind, puțin câte puțin, la situația în care se găsea, povesti ca se despărțise de ceilalți vânători, plecând cu căruța si că acum se rătăcise de-a binelea.

Atunci bătrânii îl îmbiară cu multă stăruință să rămână la ei peste noapte și să plece numai când se va lumina de ziua. Meaulnes primi în cele din urma și ieși să ducă iapa în grajd.

— Fii cu grijă, că sunt gropi pe potecă, îl sfătui omul.

Fu cât pe-aci să-i ceară sa-l însoțească. Șovăi o clipă în prag și atât de mare îi era nehotărârea, încât simți că amețește. Apoi ieși în bezna din curte.

CAPITOLUL X

STÂNA

Ca să-și amintească drumul, se cațără pe dâmbul de pe care sărise, încet și anevoie, ca și la dus, băjbâi în întuneric, călăuzindu-se după ierburi și apa; sări peste același gard de sălcii și dădu fuga să-și caute căruța în fundul livezii, unde o lăsase. Căruța nu mai era acolo... înmărmurit, cu tâmplele zvâcnind, se căzni să prindă toate tresăririle nopții și în fiecare clipă i se părea că aude pe aproape zgomot de hamuri scuturate. Nimic... Făcu înconjurul livezii; bariera era pe jumătate deschisă, pe jumătate la pământ, ca și când ar fi trecut peste ea roata unei căruțe. Iapa trebuie să fi fugit pe acolo.

O apucă pe drum, în sus, și după câțiva pași se împiedică de pătura, care desigur lunecase de pe iapă. Socotind că se află pe drumul bun, începu să aJerge.

Fără alt gând, în afară de voința neclintită de a-și ajunge căruța, cu obrajii în flăcări, el alerga, pradă acelei dorințe nebune, care semăna cu frica. Pe alocuri, se poticnea în gropile drumului. La cotituri, se năpustea în garduri și, prea obosit spre a se opri la timp, cădea peste măracini, cu brațele întinse înainte, încercând să-și apere fața cu mâinile și zgâriindu-și-le până la sânge. Din când în când se oprea, asculta cu sufletul la gură și pornea iar. O clipă i se păru că aude un zgomot de căruță; dar nu era

~~~~~B~~~~~M

~~~~~H~~~~~H

decât hurelul unei cotigi, care trecea foarte departe, pe un drum, în stânga...

La un moment dat, genunchiul rănit de roata căruței îl duru atât de rău, încât trebui să se oprească.

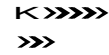
Piciorul îi înțepenise. Se gândi atunci că, dacă iapa n-ar fi alergat nebunește, în galop, el ar fi ajuns-o de mult. își zise iarăși că o căruța nu se pierde așa de ușor și că cineva o va găsi. Si în sfârșit, se întoarse din drum. Istovit și furios, abia ținându-se pe picioare... Cu vremea, i se păru că se află din nou în același loc de unde plecase și curând zări lumina casei pe care o căuta. O potecă afundă se deschidea din gard.

— Uite cărarea de care mi-a vorbit bătrânul, își zise Augustin.

Si o luă pe acolo, bucuros că nu trebuie să mai sară gardurile și dâmbul. Foarte curând însă, poteca abătându-se spre stânga, lumina păru că lunecă în partea dreaptă și, ajuns la o răscruce de drumuri, Meaulnes, nerăbdător sa se întoarcă la umilul său adăpost, urmă o cărare care părea că duce chiar acolo. Dar abia făcu zece pași în această direcție, că lumina dispăru; fie că o ascunsese vreun gard, fie că bătrânii, obosiți să tot aștepte, închiseseră obloanele. Meaulnes însă nu-și pierdu speranța; o luă peste țarini și merse drept în direcția în care licărise adineaori luminița... Sări încă un gard și se trezi pe o nouă potecă...

Astfel, puțin câte puțin, drumul lui Augustin Meaulnes se încurca, rupând legătura cu cei pe care-i părăsise.

Deznădăjduit, cu puterile aproape sleite, se hotărî în disperarea lui, să meargă până la capăt pe această cărare. După o sută de pași însă, ea se pierdea într-o fâneață mare, brumuită. Meaulnes se uită cercetător în jurul lui. Ici, colo,

se deslușeau niște umbre care trebuie să fi fost tufe de ienuperi și într-o cută a terenului, ascunsă, o clădire. Meaulnes se apropie de ea. Dar nu era decât un țarc mare, pentru vite, sau — poate — o stâna părăsită. Ușa se deschise greu, scârțâind. Pereții erau crăpați și, când luna apărea dintre nori, lumina ei se strecura palida, prin crăpăUiri. Mirosea greu a mucegai. Afară bătea vântul.

Fără să cerceteze mai departe, Meaulnes se întinse pe paiele umede, sprijinit în coate pe pământ și cu capul în mâini. Zgribulit în bluza lui de școlar și ghemuit cu genunchii la gură, îi veni în minte pătura, care căzuse jos de pe iapă și pe care o lăsase în drum și-i fu ciudă pe el, se simți atât de nenorocit, încât îi veni să plângă...

încercă să se gândească la altceva, înghețat până-n măduva oaselor, își aminti un vis — o viziune mai degrabă — pe care-l avusese în frageda copilărie și despre care nu vorbise niciodată, cu nimeni: se făcea că într-o dimineață, în loc să se deștepte în odăița lui, unde spânzurau în cuier haine și pantaloni, se trezise într-o cameră lungă, verde, cu un tapet pe pereți, ca frunzișul, în camera aceea se prelingea o lumină atât de dulce, încât îți venea să crezi că ai putea-o gusta. Lângă prima fereastră, o fată tânără cosea, întoarsă cu spatele, parcă asteptându-l să se trezească... El nu avusese puterea să se strecoare din pat... Adormise din nou... Dar își jura că data viitoare se va scula și va pași în acel lăcaș fermecat. Poate chiar mâine dimineață!...

CAPITOLUL XI

DOMENIUL MISTERIOS

Cum se crăpă de ziuă, porni din nou la drum. Dar genunchiul i se umflase și-I făcea să sufere groaznic; trebuia să se oprească mereu și să se așeze jos, atât de ascuțită era durerea. Se afla de altminteri în cel mai pustiu loc din Solognac. Toată dimineața nu văzuse decât o păstoriță, care-și mâna turma în depărtare, în zadar o strigă el, în zadar încercă să alerge spre ea; dispăru fără să-l audă.

Continuă totuși să meargă în aceeași direcție, dar cu o jalnică încetineală... Nici un acoperiș, nici o suflare omească. Nici măcar țipătul vreunei păsări în trestiile mlaștinilor. Și peste această totală singurătate, strălucea un soare de decembrie, scânteietor și rece.

Să fi fost ceasurile trei după-amiază, când zări, în sfârșit, peste o pădurice de brazi, vârful unui turnuleț cenușiu, înfipt în cer ca o săgeată.

— Vreun castel părăsit, își zise el, vreo hulubărie pustie!

Și își urmă drumul, fără să se grăbească. La marginea pădurii, între doi stâlpi albi, i se deschise drept în față o alee. O luă pe acolo. Dar după câțiva pași se opri în loc, uimit, tulburat de o emoție inexplicabilă. Merse totuși mai departe cu același pas obosit; vântul înghețat îi crăpa buzele; erau momente când îi tăia respirația și, cu toate

acestea, o mulțumire nemaipomenită îl făcea să tresalte, o liniște perfectă și aproape amețitoare, siguranța că-și atinsese țelul și că acum nu-i mai rămânea decât să aștepte fericirea. Tot așa se simțea amețind odinioară, în ajunul marilor sărbători de vară, când străzile târgului se împodobeau cu brazi și fereastra camerei Lui era astupată de ramuri.

— Atâta bucurie, își zise, fiindcă ajung la hulubăria asta veche, plină de bufnițe și bântuită de vânt!...

Si înciudat pe el însuși, se opri din mers, întrebându-se dacă n-ar fi mai bine să se întoarcă și să-și urmeze drumul până în satul cel mai apropiat.

Stătea așa pe gânduri, cu capul plecat, când băgă de seamă că, pe aleea proaspăt curățită, se făcuseră cu mătura cercuri mari, regulate, cum se făcea la el acasă de sărbători.

Parcă ar fi fost pe strada mare din La Ferte, în dimineața Adormirii Maicii Domnului!... Dacă la o cotitură a aleii, ar fi apărut o ceată de oameni, gătiți de sărbătoare și ridicând praful în urma lor, ca în plin iunie, n-ar fi fost mai mirat.

— Să fie oare o serbare în pustietatea asta? Se întrebă el.

Ajuns la prima cotitură, auzi niște voci apropiindu-se. Se dădu iute deoparte în lăstărișul de brazi, se făcu mic și ascultă, tinându-și respirația. Erau glasuri de copii. O droaie de fetițe și de băieței trecu pe alături. Unul dintre ei — probabil o fetiță — vorbea cu atâta cumișenie și pricepere, încât Meaulnes, deși nu înțelegea despre ce e vorba, nu se putu opri să nu surâdă:

— Singurul lucru care mă îngrijorează, spunea ea, este chestiunea cailor, în nici un chip nu-l vor putea împiedica pe Daniel, de exemplu, să încalece marele ponei galben.

—În nici un chip n-au să mă împiedice! răspunse o voce batjocoritoare de băiat. Ce, n-au spus că avem voie să facem tot ce vrem, chiar să ne facem rău, dacă ne place?...

Si vocile se depărtară, în momentul când se apropie alt grup de copii.

—Dacă se topește gheața mâine dimineață, mergem cu vaporul, zise o fetiță.

—Și dacă n-au să ne dea voie? întreba alta.

—Doar știți că aranjăm serbarea cum ne place nouă.

—Dar dacă ar veni, chiar în seara asta, Frantz cu lo godnica lui?

—Ei! Ar face cum vrem noi...

„E vorba de o nuntă, fără îndoială, își zise Augustin. Dar ce curios, aici comandă copiii?”

Vru să iasă din ascunziș ca să-i întrebe unde ar putea găsi ceva de mâncare și de băut. Se ridica și văzu ultimul grup depărtându-se. Erau trei fetițe îmbrăcate cu rochii scurte până la genunchi și cu niște pălării foarte drăguțe cu panglici. Câte o pană albă flutura la gâtul fiecăreia. Una dintre ele, pe jumătate întoarsă și cu capul ușor înclinat pe umăr, își asculta tovarășa, care-i dădea explicații importante, gesticulând cu arătătorul.

—S-ar speria dacă ar da cu ochii de mine, se gândi Augustin, privindu-și bluza sfâșiată și centura de elev de la Sainte-Agathe. De teamă să nu se înspăimânte copiii, dacă l-ar întâlni pe alee, își continuă drumul printre brazi, în direcția „hulubariei”, fără să știe prea bine ce ar putea face acolo. Peste puțin, la marginea pădurii îi tăie drumul un mic zid, acoperit cu mușchi. De cealaltă parte, între acest zid și dependințele domeniului, văzu o curte lungă și în gustă, plină de trăsuri, ca o curte de han în zi de târg. Erau

de toate genurile și de toate modelele: trasuri mici, delicate, de patru locuri, cu hulubele în aer, căruțe cu bănci, *călești* de pe vremuri, cu ornamentații, și chiar vechi cupeuri, cu geamurile scoase...

Ascuns după brazi, de teamă să nu-l vadă cineva, Meaulnes examina neorânduiala locului, când, aruncându-și ochii de cealaltă parte a curții, chiar deasupra caprei unui car înalt, văzu o fereastră de la dependențe, întredeschisă,. Doi drugi de fier, cum se văd la obloanele, totdeauna zăvo-râte, ale grajdurilor boierești, trebuie să fi astupat odată și această fereastră, căci se cunoștea urma Jor în zid.

— Intru acolo, își zise Augustin, mă culc în fân și când s-o lumina de ziua, plec tara să mai sperii pe fetițele astea frumoase.

Sări zidul, cu mare greutate din pricina genunchiului rănit și, trecând dintr-o trăsură într-alta, de pe capra unui car pe acoperișul unui cupeu, ajunse la înălțimea ferestrei, pe care o împinse fără zgomot, ca pe o ușă,

Intră; dar nu într-un hambar cu fân, cum credea, ci într-o cameră mare, cu tavanul foarte jos, care părea să fie un dormitor. În semiobscuritatea serii de iarnă, se distingeau toate mobilele. Și lucru curios: pe sobă, pe masă și chiar pe fotolii, erau puse, fără nici o socoteală, glastre mari, obiecte de preț, arme vechi...

În fundul odăii, niște perdele ascundeau probabil un alcov. Din pricina frigului, dar și de teamă să nu fie văzut de afară, Meaulnes închise fereastră. Apoi, se duse în fundul camerei, dădu în lături perdelele și descoperi un pat larg, foarte scund, plin și acesta — ca și celelalte mobile — cu tot felul de lucruri frumoase, aruncate claie peste grămadă; cărți vechi cu coperti aurite, candelabre, lăute cu corzile rupte, împinse aceste lucruri în fundul patului și se

întinse pe așternut, să se odihnească și să mediteze la strania aventură în care se lansase. O liniște adâncă domnea peste acest domeniu. Se auzea doar vaietul marelui vânt de decembrie.

Întins pe pat, cu un braț sub cap, Meauîncă se gândea la ciudatele apariții de pe alee, la mulțimea de trăsurile din curte, la conversația fetițelor și, cu toate acestea, ajunsese să se întrebe dacă nu se afla, totuși, așa cum crezuse de la început, într-o casă veche, părăsită în pustietatea iernii.

Stând așa pe gânduri, i se păru că vântul aducea până la el frânturi dintr-o muzică pierdută. Era ca un suvenir plin de farmec și de regrete, își aminti de vremea când mama sa, tânără încă, se așeza la pian, după-amiază, în salon, iar el, în dosul ușii dinspre grădina, o asculta neclintit, până se făcea întuneric...

— Parcă ar cânta cineva la pian. Dar unde¹? se gândi el.

Și lăsându-și întrebarea fără de răspuns, frânt de obo-seală, adormi...

CAPITOLUL XII

CAMERA LUI WELLINGTON

Când se trezi din somn, era noapte. Pătruns de frig, se învârti în culcuș, pe o parte și pe alta, răsucindu-și bluza sub el. O lumină slabă, verde-albăstruie, scălda perdelele alcovului. Se ridică binișor, se așeză pe marginea patului și bagă capul printre perdele.

Cineva deschisese fereastra și atârname de pervaz două lampioane venețiene verzi. Dar abia își aruncase privirea spre ele, că auzi zgomot pe palier. Ascultă nemișcat. Era un schimb de șoapte și pași înăbușiți, care se apropiau. Se trase repede înapoi și se aruncă în pat; dar împingând spre perete un obiect de bronz, îl izbi cu potcoavele de la ghetete, făcându-l să sune prelung. O clipă, i se tăie respirația de teamă. Pașii se opriră lângă ușă și două umbre se strecurară în cameră.

— Nu face zgomot, zicea una.

— Ei, ar cam trebui să se trezească! răspunse cealaltă.

— I-ai decorat camera?

— Sigur că da, ca și pe a celorlalți.

Vântul trânti fereastra deschisă.

— Pofitim, zise primul glas, nici măcar n-ai închis fereastra. Vântul a și stins un felinar. Trebuie să-l aprinzi din nou.

— Aș! făcu leneș celălalt, cuprins de o descurajare subită. La ce bun atâta lumină spre câmpie, spre deșert, ca să zic așa? N-are cine să-o vadă.

— N-are cine? Doar o să mai vina oameni în trăsurile și-n timpul nopții. Și o să le pară foarte bine când or vedea, de departe, luminile.

Meulncs auzi sfârâitul unui chibrit. Cel care vorbise ultimul, și care părea să fie șeful, continuă târăgânând vorbele, ca un gropar din Shakespeare:

— Pui lampioane verzi la camera lui Wellington! Tu ai pune chiar și roșii... Nu te pricepi tu mai mult ca mine la chestiile astea!

O tăcere.

...Wellington era american, nu! Păi bine! Este, verdele, o culoare americană? Tu ar trebui să știi atâta lucru, că doar ești artist voiajat.

—Haida-de, răspunse „artistul” voiajat. Da, am voiajat! Dar n-am văzut nimic. Ce sa vezi dintr-o casă, pe roate? Meaulnes se uită cu precauție printre perdele.

Cel care comanda operațiunile era un om dolofan, cu capul gol, înfundat într-un cogeamite palton cenușiu. Ședea picior peste picior în fotoliu, ținând în mână o prăjină lungă, pe care erau agățate câteva lampioane multicolore, și privea liniștit cum lucrează partenerul lui.

Cât despre artist, îți venea să-i plângi de mila, când te uitai la el. Slab, deșirat, rebegit, cu ochii spălăciți și sașii, cu mustăți pleoștite pe o gura știrbă, mutra lui făcea să te gândești la fața unui înecat, de pe care se scurge apa în șiroaie, pe o lespede. Era numai în cămașă și-i clănțăneau dinții de frig. Se vedea, după vorbă și gesturi, că are un total dispreț pentru persoana sa. După o clipă de gândire, se apropie de partenerul lui cu brațele desfăcute în lături, a mirare, și-i spuse cu un ton amar și batjocoritor în același timp:

—Vrei să-ți spun cu ceva? Eu nu pricep cum au putut aduce niște prăpădiți ca noi să facă treabă la o asemenea serbare. Asta-i, băiete!...

Dar omul dolofan, fără să ia în seamă acest acces de mare sinceritate, continuă cu aceeași liniște să-I privească lucrând; căscă, trase zgomotos aer pe nas și se ridica din fotoliu. Apoi întoarse spatele și se duse cu prăjina pe umăr, zicând:

—Hai să mergem! E timpul să ne îmbrăcăm pentru masă.

Țiganul îl urmă și, trecând prin fața alcovului, făcu o plecăciune, zicând cu mlădieri zeflemiste în glas:

—Domnule Somnoros, n-aveți decât să vă treziți din somn, să vă îmbrăcați în haine de marchiz, chiar dacă sunteți un calic ca mine, și puteți descinde la serbarea costumată, fiindcă așa au chef domnișoarele și domnișorii aceștia...

Si, cu o ultimă plecăciune, adăugă pe un ton de reclamă de bâlci;

—Coșegul meu Maloyau, însărcinatul cu afaceri al bucătăriei, vă va prezenta pe ilustrul personaj Arlequin, iar eu, plecatul dumneavoastră serv, pe renumitul Pierrot...

CAPITOLUL XIII

O SERBARE CIUDATA

Cum dispărură comedianții, școlarul ieși din ascunziș, îi amortiseră picioarele, îi înțepeniseră încheieturile, dar se odihni și genunchiul nu-î mai dorea.

— Sa descind la dîneu? se gândi el amuzat; ba bine că n' O să fiu pur și simplu un musafir, căruia toată lumea i-a uitat numele. De altminteri, nu sunt un nepoftit aci. Nu mai încap în doială că domnul Maloyau și „colegul” său mă așteaptă...

Când ieși din întunericul alcovului, putu vedea foarte lămurit în camera luminată de lampioanele verzi.

Țiganul o „decorase”. În cuier spânzurau o mulțime de mantii. Pe o masivă masă de toaletă, cu marmora spartă, erau puse toate dichisurile, cu care se putea transforma

într-un june cuceritor orice băiat care ar fi dormit, cu o noapte înainte, într-o stână părăsita. Pe cămin se afla un sfeșnic mare, iar alături de el chibrituri. Parchetele însă fuseseră ratate neceruite, căci Meaulnes simțea nisipul și molozul scârțâind sub tălpi. Din nou avu impresia că se află într-o casă părăsită de multă vreme... îndreptându-se spre cămin, ca să ia sfeșnicul, se împiedică și fu gata să cadă peste un maldăr de cutii și cutiuțe, de toate felurile. Aprinse lumânarea, se aplecă și, când scoase capacele, văzu că erau pline <cte costume, după moda altor vremi: redingote cu gulere înalte de catifea, veste delicate de mătase, foarte răs-croite, nenumărate cravate albe și pantofi de lac, așa cum se purtau la începutul secolului nostru. Meaulnes se uita la toate hainele acestea delicate, care făcuseră farmecul tinere-tului de odinioară și nu îndrăzni să le atingă nici măcar cu vârful degetului, însă, după ce se curățî de praf, dârdâind, își schimbă ghetele lui potcovite, cu niște pantofi fini, de lac, își puse, peste bluza de școlar, o largă mantie cu pelerină căreia îi ridică gulerul plisat și se pregăti să „descindă” cu capul gol. Coborî o scară de lemn fără să întâlnească pe nimeni și se trezi într-un colțișor ascuns, de curte interioară. Făcu câțiva pași și fiindcă cerul era oare-cum limpede, putu să-și dea seama, numaidecât, de confi-gurația locului. Se afla într-o curtică de jur împrejurul căreia erau acareturi.

Clădirile păreau vechi și ruinate; unele uși de la scări fuseseră scoase de mult; ici, colo, lipseau geamurile de la ferestre, căscând goluri negre în zid. Si totuși casele acestea aveau un misterios aer de sărbătoare.

O pulbere de lumină colorată plutea în camerele scunde dinspre câmpie, în care desigur fuseseră aprinse lampioane. Curtea era proaspăt măturată; buruienile, care trebuie să fi năpădit locurile astea paraginile, fuseseră smulse, în sfârșit, ascultând atent, lui Meaulnes i se păru că aude un zvon de veselie, venind dinspre clădirile estompate, unde vântul frământa crengile în fața ferestrelor albastre, verzi și roze... Era ca un cântec venit din alte vremi, pe care îl acompaniau glasuri subțirele de copii și râsete tinere de fete...

Cum ședea Meaulnes acolo, în larga lui mantie, puțin aplecat înainte și ciulind urechea ca un vânător, atenția îi fu atrasă de o apariție extraordinară: un domn foarte tânăr, care ieșea dintr-o clădire alăturată, cu aspect de casă părăsită. Avea un joben foarte boltit, care strălucea în noapte ca și când ar fi fost de argint; o haină cu guler foarte înalt, vestă mult răscoită, pantaloni cu supieu...

Elegantul acesta, care să tot fi avut cincisprezece ani, mergea pe vârful picioarelor, cu o repeziciune de neînchipuit, și sălta, de parcă l-ar fi tras cineva, în sus, de bretelele pantalonilor.

Trecu pe lângă Meaulnes, îl salută profund, mașinal, fără să se oprească, și pieri în noapte, în direcția clădirii principale — fermă, castel sau mănăstire — după al cărei turnuleț se călăuzise Augustin, în acea neuitată după-amiază.

O clipă, eroul nostru nu știu ce trebuie să facă; apoi, grăbind pașii, o luă pe urmele aceluia mic personaj bizar. Urmărindu-l, străbătu, împreună cu el, un fel de largă curte-grădină, trecu printre tufișuri dese, ocoli un eleșteu

împrejmuit cu gard viu, o fântână și se treziră în pragul unei clădiri principale.

Ușa era întredeschisă — o ușă grea de lemn, arcată în partea de sus și ornamentată cu ținte de alamă, ca o ușă de presbiteriu. Elegantul dispăru înăuntru; Meaulnes intra după el, și de la primii pași tăcuți pe coridor, fără să vadă pe cineva, se simți înconjurat de râsete, de cântece, de strigăte și de alergături.

La capătul acestui coridor, trecea de-a curmezișul un alt culoar.

Meaulnes stătea pe gânduri, dacă să se duca mai departe, sau să deschidă una din ușile în dosul cărora se auzea zgomot, când văzu în fund două fete trecând în fugă una după alta. Alergă cu pași de lup ca să le vadă și să le prindă. Un zgomot de uși ce se deschid: două fete, cam de cincisprezece ani, cu obrajii îmbujorați de răcoarea serii și de alergătura, râd cu capetele plecate, sub pălării mari, cu panglici.

O clipă doar, ele mai rămân în prag, învârtindu-se în joacă-, fustele largi și diafane se ridică și se umflă; se zărește dantela pantalonilor lungi și nostimi; apoi, cu o ultimă piruetă, amândouă dau buzna în cameră, închizând ușa, și totul se mistuie într-o bruscă izbucnire de lumină.

Un moment, Meaulnes rămâne orbit și picioarele i se împleticesc în întunericul din coridor. Se teme să nu-I surprindă cineva tocmai acum. Șovăielnic și stângaci cum e, oricine l-ar vedea, l-ar lua drept hoț. E gata să se îndrepte spre ieșire, când aude din nou zgomot în fundul coridorului. Sunt doi băieți care se apropie vorbind.

— Mai e mult până la masă? îi întreabă Meaulnes cu îndrăzneală.

— Hai, ca te ducem noi acolo, răspunde cel mai mare.

Si-l iau amândoi de câte o mână, cu încredere și cu acea nevoie de prietenie pe care o simt copiii, în ajunul unei mari sărbători. Trebuie să fie copii de țaran. Sunt îmbrăcați cu hainele lor cele mai frumoase; pantaloni care trec mult de genunchi, ciorapi groși de lână și saboți, hăinuțe și șepci de catifea albastră și, la gât, câte o fărâmă de cravată albă.

— Tu o cunoști? întreabă unul dintre copii.

Dar cel micuț, cu un cap rotund și ochi foarte nevinoși, nu așteaptă răspunsul.

— Mie mi-a spus mama că are o rochie neagră și o coleretă și că seamănă cu un Pierrot drăguț.

— Cine? întreabă Meaulnes.

— Ei, cinei Logodnica pe care s-a dus Franîz să și-o aducă...

Si înainte ca Meaulnes să mai poată spune ceva, toți trei se opresc în ușa unei săli mari, unde arde, cu vâlvății, un foc minunat și unde s-au întins mesele — niște scânduri cu capetele sprijinite pe capre de lemn și acoperite cu fețe de mese albe — la care o adunare pestriță de oameni mănâncă ceremonios.

CAPITOLUL XIV '

O SERBARE CIUDATA*(urmare)*

Era un ospăț cum se face în ajunul nunților țărănești, pentru rudele venite de departe.

Cei doi băiețași îi dăduseră drumul lui Augustin și se repeziseră într-o cameră de alături, unde probabil mâncau numai copiii, căci se auzeau strigăte cristaline și zgomot de farfurii lovite cu lingura. Fără sfială, Meaulnes încalecă o bancă, se așeză între două țărănci bătrâne și începu să mănânce cu o poftă sălbatică. Nu văzu și nu auzi nimic decât după ce își potoli puțin foamea. Abia atunci ridică ochii din farfurie spre a-și privi tovarășii de masă și a-i asculta ce vorbesc.

De altminteri, oamenii erau destul de tăcuți; parcă abia se cunoșteau. Unii trebuie să fi venit de prin cine știe ce fund de sat, alții de prin orașe îndepăitate. De-a lungul meselor, erau împrăștiați câțiva bătrâni cu favoriți albi și câțiva, cu obrazul complet ras, care păreau să fi fost marinari în tinerețe. Pe lângă ei mâncau, dumicând tacticos, alți bătrâni care le semănau: aceeași față pământie și asprită, aceeași privire ageră sub sprâncene stufoase, aceeași cravată îngustă ca șireturile de la ghetete... Dar era lesne de văzut ca ei nu navigaseră niciodată dincolo de hotarul cantonului lor, și dacă se clătinaseră de mii de ori, într-o parte și într-alta,

înainte și înapoi, sub ploi năprasnice și-n vânt, aceasta se întâmplase în călătoria grea, dar fără primejdii, care consistă în a răsturna brazda până la capătul ogorului și a întoarce după aceea plugul...

Femei erau puține; câteva țărânci bătrâne, cu bonete mari scrobite și fețe rotunde, zbârcite, ca merele uscate. Cu oricare dintre oamenii de aici, Meaulnes s-ar fi simțit în largul lui. Mai târziu, explica astfel această impresie: când ai făcut — zicea el — o greșeală mare și de neiertat, te gândești, în momentele când amărăciunea te copleșește; „sunt totuși pe lume oameni care m-ar ierta”. Si-ți închipui niște bătrâni, niște bunici, plini de îngăduință, încredințați dinainte că tot ce faci tu e bine făcut. Desigur, dintre astfel de oameni buni, fuseseră aleși musafirii de la ospăț. Ceilalți erau adolescenți și copii.

În timp ce Meaulnes se lăsa dus de gânduri, bătrânele de lângă el vorbeau:

— În cel mai bun caz, spunea cea mai în vârstă, cu voce pițigăiată și caraghioasă, pe care încerca zadarnic să si-o

îndulcească, logodnicii nu pot fi aici decât mâine, după ora trei.

— Taci, că mă scoți din sărite, răspunse liniștit cealaltă, care avea pe cap o bonetă tricotată.

— Hai să facem socoteala! reluă prima, fără să se tulbure. Un ceas și jumătate cu trenul de la Bourges la Vierzon și șapte leghe cu trăsura, de la Vierzon și până aici...

Sfada continuă. Lui Meaulnes nu-i scăpa un cuvânt. Din controversa liniștită a băbuțelor, misterul începea să se lămurească: Frantz de Galais, odrasla stăpânilor acestui

castel — care era student, sau marinar, sau elev de marină, nu se știa bine — plecase la Bourges, după o fată, pe care trebuia să o aducă aici și să se însoare cu ea. Și lucru curios, băiatul acesta, deși foarte tânăr și cam bizar, se pare că făcea tot ce poftea pe moșie.

Voise, de pildă, ca logodnica lui să-i intre în casă ca într-un castel în sărbătoare. Si pentru a cinsti cu o cât mai mare strălucire venirea fetei, poftise chiar el, la petrecere,

p
—S
ă
r
a
c
a

d
e

t
i
n
e
,
M
o
i
n
e
l
l
e
,
t
o
t
f
ă
r
ă

m

inte ai rămas,
spunea senin cea mai
tânăra.

—Si tu, Adele, sāraca
de tine, tot
încăpăţanată. Nu
te-am văzut de patru
ani şi nu te-ai schimbat
nici un pic,
răspundea tot aşa de
calm cea mai bătrână,
ridicând din
umeri,

Si băbuţele continuau să
se înfrunte, fără nici o su-
părare. Sperând să afle mai
mult, Meaulnes se amestecă în
vorbă:

—E chiar aşa de drăguţă,
cum se spune, logodnica lui
Frantz?

Bătrânele îl priviră
încurcate. Nimeni, în afară
de Frantz, n-o cunoştea. El o
văzuse într-o seară, când se
întorcea de la Toulon, stând
amărâtă pe o bancă, într-o
grădină din Bourges.

Era fata unui ţesător care
o alungase de acasă. Lui
Frantz îi păruse nespus de
drăguţă şi se hotărâse
numaidecât să se însoare cu
ea.

Povestea era cam ciudată; dar tatăl său, domnul de Galais și sora lui, Yvonne, nu-i îndepliniseră oare, totdeauna, orice dorința?...

Meaulnes tocmai se pregătea să pună, pe ocolite, și alte întrebări, când deodată apărură în ușă o pereche încântătoare: o fata de vreo șaisprezece ani, cu corsaj de catifea și o fustă largă, toată numai volane; un tânăr în haină cu guler înalt și pantaloni cu supieiu.

Traversară sala schițând un „pas de doi”; alte perechi veniră după ei și, în sfârșit, alergând și țipând, trecură o sumedenie de băieți și fete, fugărite de un Pierrot înalt, pudrat, cu tichie neagră, cu mâneci prea lungi și răsând cu o gură știrbă. Păiața alerga cu pași mari, nesiguri, ca și când s-ar poticni întruna, fluturând în aer mânecile largi și goale. Fetele se fereau din calea lui, sperioase, băieții îl trăgeau de mâneci, iar copiii, în culmea veseliei, se țineau după el dând chiote ascuțite.

În trecere, Meaulnes îi prinse o dată privirea și ochii aceia spălăciți îi amintiră de „colegul” domnului Maloyau, de țiganul care atârna lămpioane colorate la ferestre, între timp, sfârșindu-și masa, oamenii se ridicau de la locurile lor. Pe coridoare se organizau rondo și farandole. Undeva cânta muzica un menuet... Cu capul pe jumătate ascuns în gulerul plisat al mantiei, ca o pasare umflată în pene, Augustin se simțea alt om. Cucerit de voioșia dimprejur, se luă și el după Pierrot, fugărindu-l pe coridoarele castelului, ca prin culisele unui teatru, în care s-ar fi răspândit pantomima de pe scena.

Valul vesel al mulțimii pेत्रiț costumate îl purtă dintr-un loc într-altul până la revărsatul zorilor. O dată, deschizând o ușă, se trezise într-o cameră întunecoasă, în

care se făceau proiecții luminoase, cu lanterna magică. Copiii băteau din palme, țipând de bucurie. Alta dată, într-un colț de salon, unde se dansa, intra în vorbă cu vreun filfizon, cerându-i lămuriri, pe fugă, despre felul cum se va costuma lumea în zilele următoare. Cu vremea, neliniștit de toată bucuria care venise atât de ușor spre el, temându-se la tot pasul să nu i se vadă uniforma școlară prin deschizătura mantiei, își căută refugiu în partea cea mai întunecoasă și mai puțin umblată a casei. Acolo nu mai era larmă. Nu se auzea decât sunetul estompat al unui pian. Deschise la întâmplare o ușă și intră într-o sufragerie, înăuntru era liniște, cald și o lumină dulce răspândită de lampa atârnată în tavan. Si aici era serbare, dar serbare pentru copiii mici de tot.

Unii, înfundați în taburete pufoase, răsfoiau albume deschise pe genunchi; alții, așezați pe covor, întindeau cu seriozitate niște poze pe un scaun; alții ședeau tăcuți lângă foc și ascultau, cu mâinile în poală, zvonul petrecerii venind de departe, din imensa clădire. O ușă a sufrageriei era larg deschisă. Din camera alăturată se auzea un pian. Curios, Meaulnes intră acolo, pășind în vârful picioarelor. Era un salonaș; văzu din spate o femeie tânăra, sau o fată, cu o largă mantie cafenie aruncată pe umeri; sta la pian și cânta încetișor melodii naive de dansuri vechi și romanțe. Lângă ea, pe o canapea, șase-șapte băieți și fete, așezați ca într-o fotografie, ascultau cuminiți și gravi, cum sunt copiii când se lasă noaptea.

Doar din când în când, câte unul se ridica proptindu-se în mâini, luneca jos și trecea în sufragerie; atunci, numai-decât îi lua locul altul, care isprăvise de privit pozele.

După iureșul serbării, în care totul era încântător, însă înfrigerat și neobișnuit — el însuși fugărise nebunește pe hazlia paiată —, Meaulnes se simțea acum cuprins de cea mai calmă fericire din lume.

Fără zgomot, în timp ce fata continua să cânte, se întoarse în sufragerie, se așeză pe un scaun și, luând de pe masă o carte groasă cu copertile roșii, o deschise la întâmplare și începu să citească distrat. O clipă după aceea, unul dintre micuții așezați pe covor se apropie, se atârnă de brațul lui, i se sui apoi pe genunchi și se uita la el; un altul făcu la fel.

Atunci, totul îi p am un vis ca și cel de odinioară, își închipui că se află în propria Lui casă, într-o frumoasă scară de iama, că era însurat, și că fata aceea fermecătoare și necunoscută, care cânta la pian, era soția lui...

CAPITOLUL XV

ÎNTÂLNIREA

A doua zi de dimineață, Meaulnes fu gata cei dintâi. Așa cum fusese sfătuit, îmbracă un simplu costum negru, după moda de altădată: jachetă strânsă pe talie, cu mâneci bufante, vestă la patru nasturi, pantaloni foarte largi jos, care îi ascundeau aproape de tot încălțăminte fină, și joben. Când coborî, curtea era încă pustie. Merse câțiva pași, cu impresia tulburătoare că e primăvară.

Într-adevăr, a fost dimineața cea mai frumoasă din iarna aceea. Era soare ca la începutul lui aprilie. Chiciura începuse să se topească și iarba umedă strălucea ca de rouă. În pomi cântau păsărelele; o adiere călduță trecea mângâietor peste obrazul singuraticului tânăr.

Făcu și el ca mosafirul care s-a sculat înaintea gazdei: ieși în curte, așteptând în fiecare clipă să-i strige din spate o voce veselă și prietenească:

— Tc-ai și sculat, Augustin?

Dar se plimbă multă vreme singur, de la un capăt la altul al grădinii și prin curte, în clădirea principală totul părea că doarme. Nimic nu se clintea nici la ferestre, nici în foișor. Totuși, ușa arcuită de la intrare fusese larg deschisă. Și o rază de soare bătea în geamul unei ferestre de sus, ca vara, în primele ceasuri ale dimineții. Abia acum, ziua, vedea Meaulnes interiorul proprietății. Rămășițele unui zid cenușiu despărteau grădina părginată de curtea în care se vedea că pietrișul fusese pus și greblat de curând. La marginea dependințelor, erau grajduri clădite într-o ciudată neorânduială, înmulțind colțurile tainice, pline de bălării și de viță sălbatică. Pădurea de brazi se întindea până în curțile boierești, ascunzând castelul pentru întregul ținut de câmpie, afară de partea dinspre răsărit, unde se zăreau coline albastre, stâncoase și împădurite tot cu brazi.

Ajuns din nou în grădină, Meaulnes se plecă o clipă peste bariera șubredă de lemn, care înconjura elestcul; spre mal rămăsese o pojghiță de gheață, subțire și încrețită ca o spumă, își văzu în apă imaginea înclinată parcă deasupra cerului, îmbrăcat în costumul de student romantic, îi păru că descoperă un alt Meaulnes; nu mai era școlarul care

fugise cu o umilă căruța de țară, ci o ființă cuceritoare, ca un erou de roman, într-o frumoasă carte de premii...

Dar se smulse lepede din aceste visări și porni grăbit spre clădirea principală, căci i se făcuse foame, în sala cea mare, unde cinase în ajun, o țarancă punea masa. Fără sa mai întrebe nimic, Meaulnes se așeză în fața unuia din castroașele albe, aliniate pe fața de masă și numaidecât femeia îi turnă cafea, spunându-i:

— Sunteți cel dintâi, domnule!...

Nu vru să răspundă nimic, de teamă să nu fie descoperit ca nepoftit, întrebă, doar, la ce oră va fi plimbarea cu vaporășul, anunțată pentru dimineața aceea.

— Cam peste o jumătate de ceas; n-a coborât încă nimeni, fu răspunsul.

Continuă așadar sa se plimbe, căutând într-o doară debarcaderul în jurul vastului castel cu aripile inegale, ca o biserică. După ce coti colțul aripei dinspre miazăzi, dădu cu ochii de o marc de trestii, întinsă până în fundul zării. De aci venea șuvița de apă care se prelingea pe lângă temelia zidurilor, în fața câtorva uși erau balcoane mici de lemn, arcuite peste valurile care clipoceau.

Neștiind ce să facă, Meaulnes rătăci câtva timp pe țărmul plin de nisip ca un drum de tragere la edec. Se apropie de ușile mari cu geamuri prăfuite și se uită curios în odăile dărăpănate, părăsite, în cămăruțele în care erau îngrămădite, unele peste altele, roabe, unelte ruginite, oale de flori sparte... când deodată auzi pași scârțâind pe nisip la celălalt capăt al clădirii.

Erau două femei: una gârbovită, foarte bătrână, cealaltă o fată blondă, zveltă, a cărei fermecătoare îmbrăcăminte,

după toate deghizările peștrițe din ajun, îi păru lui Meaulnes, în prima clipă, cu totul surprinzătoare.

Se opriseră puțin să privească peisajul, iar Meaulnes, examinându-le, își zicea, cu o uimire care îi păru mai târziu de-a dreptul moșică:

—Iată ce înseamnă o fată excentrică; o fi poate vreo actriță angajată pentru serbare.

În timpul acesta, femeile, reluându-și plimbarea, treceau pe lângă el. Nemișcat, Meaulnes nu-si putea lua ochii de la cea tânără. Adeseori, mai târziu, când adormea istovit, după încercări disperate de a-și aminti frumosul chip uitat, vedea în vis trecând pe dinainte-i șiruri nesfârșite de femei care îi semănau. Una avea pălăria ca a ei și alta aceeași ținută ușor înclinată; una, aceeași privire atât de pură; alta, aceeași talie subțire, alta, ochii ei albaștri... Dar nici una din dintre aceste femei nu era întru totul fata la care se gândea el.

Meaulnes avu timp să zărească, sub un bogat păr blond, o față cu trăsături fine, desenate cu o delicatețe aproape dureroasă. Si cum fata se depărtase puțin, se uită la îmbrăcămintea ei, care era cea mai simplă și cea mai fecio-relnică dintre îmbrăcămiți...

Zăpăcit, se întrebă dacă se cuvenea să Ic însoțească sau nu, când, fata întorcându-se imperceptibil spre el, spuse însoțitoarei sale:

—Vaporul n-are să mai întârzie mult, așa cred!...

Si Meaulnes porni în urma lor. Doamna cea bătrână ruinață de ani, tremurând, râdea și vorbea întruna. Fata răspundea încetișor. Si când ajunseră la debarcader, ea se uită înapoi spre el, cu aceeași privire inocentă și gravă, care părea să spună:

— Cine ești? De ce ai venit aici? Nu te cunosc și parcă te-aș cunoaște!...

Între timp, apăruseră și alți mosafiri care așteptau împreună printre copaci.

Și trei vapoare de plimbare acostară, gata să primească pe oaspeți. Lumea începu să se precipite. Unul câte unul, trecând prin fața doamnelor, care păreau a fi castelana și fiica ei, tinerii salutau cu plecăciuni mari, iar fetele făceau reverențe. Ciudată petrecere! Ciudată dimineață! Un soare cu dinți strălucea pe cerul limpede ca sticla și femeile, zgribulite, își strângeau la gât acele „boa” foarte la modă pe atunci... Doamna cea bătrână rămăsese pe mal și, fără să știe cum, Meaulnes se trezi pe același iaht cu blonda castelană. Se rezemă într-un cot de bara punții, cu pălăria bătută de vânt într-o mână, și putu să privească în voie pe fata care se așezase într-un colț mai ferit, îl privea și ea. Răspundea oaspeților la salut, surâdca; apoi, mușcându-și ușor buza, își îndrepta ochii albaștri spre ci.

Era liniște. Pe maluri nimic nu se clintea. Vaporașul luneca lin, cu un zgomot ușor de motor și de apă. Era o lumină și o încremenire ca în toiu verii. Te-ai fi așteptat ca dintr-un moment într-altul, vaporul să tragă la mal, într-o grădină frumoasă de casă țărănească. Fata ar coborî, și s-ar plimba pe acolo sub o umbrelă albă. Până seara s-ar auzi suspinul turturelelor... Dar pe neașteptate o rafală de vânt înghețat venea parcă să amintească invitaților la această ciudată petrecere că e încă decembrie.

Iahtul acostă în fața unei păduri de brazi. Mosafirii, înghesuiți pe debarcader, trebuiră să aștepte puțin, până ce un luntraș descuie lacătul barierei. Cu ce emoție își amintea

Meaulnes, mai pe urmă, clipa când, coborând pe mal, avusese foarte aproape de el chipul, acum pierdut, al tinerei fete! Privise cu tot sufletul acel profil atât de pur, până ce simțise că i se umplu ochii de lacrimi. Și își amintea că văzuse o urmă ușoară de pudră, rămasă pe obrazul ei, ca un secret delicat, pe care i 3-ar fi încredințat lui.

Pe uscat, totul se petrecu miraculos, ca într-un vis. În timp ce copiii alergau țipând de bucurie, iar oamenii se împrăștiau în grupuri, prin pădure, Meaulnes porni pe o alee pe care, la zece pași înaintea lui, mergea fata. Înainte de a fi avut timp să se gândească, fu lângă ea.

— Ești frumoasă! zise el simplu.

Dar ea grăbi pasul, fără să răspundă, și coti pe o alee laterală.

Ceilalți mosafiri se plimbau prin parc, alergau pe alei, se jucau printre arbori, fiecare distrându-se după plac, călăuzit doar de propria-i fantezie.

Meaulnes mergea cu capul plecat și-si făcea reproșuri amare pentru îndrăzneala lui. Își zicea că a fost mojiș, guguman și prost. Rătăcea la întâmplare, încredințat că n-are să mai întâlnească făptura aceea grațioasă, când, deodată, o văzu în fața lui mergând pe cărarea îngustă și silită să treacă foarte aproape de el

Pășea, dându-si în lături, cu amândouă mâinile, faldurile bogate ale mantiei. Avea pantofi negri, foarte decolțați. Si gleznele îi erau atât de fine, încât îi era teamă să nu le vezi frângându-se în mers. De data aceasta tânărul nostru salută, spunând foarte încet:

— Vrei să mă ierți?

— Te iert, zise ea grav. Dar acum trebuie să mă duc cu copiii, fiindcă astăzi ei sunt stăpâni. Adio! ^ ,

Augustin o rugă stăruitor să mai rămână o clipă. Ii vorbea cu stângăcie, dar era atâta tulburare în glasul lui, atâta neliniște în gesturi, încât fata îl asculta, încetinindu-și mersul.

— Nu știi nici măcar cine ești, spuse ea, în sfârșit.

Vorbea cu un ton egal, apăsând pe fiecare cuvânt în același fel, dar pe ultimul rostindu-l mai încet... După aceea, figura ei își recapătă expresia imobilă de mai înainte, cu buza de jos strânsă copilărește între dinți și ochii albaștri privind fix înainte...

— Nici eu nu știu cum te cheamă, răspunse Meaulnes.

Mergeau acum pe un drum deschis. La oarecare distanță erau niște oameni grămădiți în jurul unei case izolate, în mijlocul câmpiei.

— Iată casa lui Frantz, spuse fata, trebuie să te las...

Rămase puțin pe gânduri, îl privi o clipă surâzând și spuse:

— Cum mă cheamă? Sunt domnișoara Yvonne de Galais...

Si fugi.

„Casa lui Frantz” era nelocuită atunci. Meaulnes însă o găsi plină, până în pod, de mosafiri. Încât, nu putu s-o cerceteze în tihnă. Lumea mânca, pe fugă, merindele reci aduse în vaporeșe, așa cum hotărâseră copiii, deși un astfel de prânz nu se prea potrivea cu anotimpul.

După aceea oamenii se împrăștiară din nou.

Meaulnes se apropie de domnișoara de Galais, îndată ce o văzu ieșind.

— Eu îți dădeam un nume mai frumos, zise el, întorcându-se la cele vorbite mai înainte.

—Cum? Ce fel de nume? întrebă fata, cu aceeași gravi tate.

Dar el nu răspunse, de teamă să nu fi spus o prostie.

—Mă numesc Augustin Meaulnes și sunt student, con tinua el.

—Oh! Studiezi? zise ea. Si mai vorbiră o clipa. Vorbiră încet, fericiți, cu prietenie. Apoi, atitudinea fetei se schimbă.

Mai puțin mândră și mai puțin gravă ca până acum, părea

totuși din ce în ce mai neliniștită. S-ar fi zis că se temea de

ce va spune Meaulnes si era dinainte speriată. Era, lângă el,

înfiorată ca o rândunică oprită o clipă pe pământ și dornică

să-și ia din nou zborul.

—La ce bun? La ce bun? răspundea ea, blând, lui Meaulnes care făcea proiecte.

Si când, în cele din urmă, el îi ceru îngăduința de a se întoarce într-o zi pe aceste frumoase locuri, ea îi răspunse simplu:

—Am să te aștept.

Ajunseră în dreptul debarcaderului. Deodată se opri și zise gânditoare:

—Suntem niște copii, am făcut o nebunie. De astă dată nu se cade să mai urcăm împreună în același iaht. Te las cu bine. Nu veni după mine.

Meaulnes rămase locului încremenit, privind-o cum se depărtează. Apoi revenindu-și, porni din nou în urma ei.

Si atunci, de departe, cu un moment înainte de a se pierde în mulțimea de oaspeți, fata se opri, se întoarse către el și, pentru prima dată, îl privi lung.

Era un ultim semn de adio? însemna că nu trebuie s-o urmeze? Sau poate mai avea să-i spună ceva?...

îndată ce lumea se întoarse pe domeniu, în dosul fermei, într-o livada mare în pantă, începu cursa de ponei. Era ultima parte a serbării. După toate socotelile, logodnicii trebuiau să sosească la timp, căci totul urma să fie condus de Frantz. Totuși, cursa începu fără el. Băieții, în costume de jochei, aduceau ponei sprinteni, gătiți cu panglici; iar fetele, îmbrăcate ca niște mici călărețe de circ, cai bătrâni și blânzi. Pe de lături, oamenii mari, amestecați cu copiii, vorbeau tare, râdeau laolaltă, strigau și făceau pariuri... Și peste zgomotul acesta vesel, se auzea dangătul sărbătorec al clopotelor. Parcă te aflai pe pajiștea de iarbă verde și mărunță a unui câmp de curse pentru păpuși.

Printre călăreți, Meaulnes recunoscu pe Daniel și pe fetițele cu pene albe la pălării, pe care le auzise vorbind în ajun, pe o alee din pădure... Restul spectacolului îi scăpă, atât de mult dorea să descopere în mulțime grațioasa pălărie cu roze și larga, bogata mantie maro. Dar domnișoara de Galais nu apăru.

Si când clopotele și aplauzele vestiră sfârșitul alergării, el tot o mai căuta... Câștigase cursa o fetiță cu un cal alb, bătrân. Si trecea călare, triumfal, cu penele de la pălărie fluturând în vânt.

Apoi deodată se făcu liniște. Jocurile se sfârșiseră și Frantz nu venise. Fu un moment de sfială, încurcați, oamenii se sfătuiră în șoaptă ce să facă. În cele din urmă, tăcuți și îngrijorați, se întoarseră în apartamente, să aștepte acolo sosirea logodnicilor.

CAPITOLUL XVI

FRANTZ DE GALAIS

Alergările se terminaseră prea curând. Era abia patru și jumătate și încă lumină, când intră Meaulnes în camera lui, cu capul plin de întâmplările extraordinare de peste zi. Neștiind ce să facă, se așeză pe un scaun, așteptând masa și petrecerea, care trebuia să urmeze după aceea.

Crivățul sufla din nou ca în prima scară. Îl auzeai huind ca un șuvoi, ori trecând cu vâjâit stăruitor de cascadă. Când și când, tabla de la cămin pocnea.

Meaulnes simți pentru prima oară acea ușoară tristețe, care se lasă pe suflet, la sfârșitul unei zile prea frumoase. Viu să aprindă focul, dar nu izbuti să ridice tăblia ruginită a căminului, începu atunci să facă ordine prin odaie, își atâră mantia în cuier, luă din mijlocul camerei scaunele răsturnate și le așeză la rând, pe lângă pereți, ca și când s-ar fi pregătit pentru o ședere mai lungă.

Cu toate acestea, gândindu-se că trebuie să fie gata de plecare în orice clipă, își pregăti hainele de școlar ca pe un costum de călătorie, păturindu-si-le frumos pe spătarul unui scaun; ghetele potcovite, pline încă de noroi, le puse dedesubt. Apoi se așeză din nou și privi în jurul lui mulțumit.

Din când în când, câte o picătmă de ploaie se prelingea pe geamul care dădea spre curtea cu trăsură și spre pădurea

de brazi, lăsând pe sticlă o dungă șerpuitoare. După ce își rânduise odaia, Meaulnes era liniștit.

Se afla în camera pe care și-o alesese singur, străin în mijlocul unei lumi necunoscute, înconjurat de mister, și se simțea pe deplin fericit. Ceea ce i se întâmplase întrecea toate speranțele lui.

Și acum, când își amintea acel obraz fraged de fată, întors spre el, în bătaia vântului, i se umplea sufletul de o bucurie fără margini.

În timpul acestei reverii, noaptea se furișase în cameră, fără ca el să se gândească măcar să aprindă lumânările. Vântul trânti ușa care comunica direct cu camera din fund și ale cărei ferestre dădeau de asemenea spre curtea cu trăsuri. Se ridică și-o închidă la loc, când observă că acolo licărea o lumină. Băgă capul pe ușă să vadă ce e. Pe masă ardea o lumânare. Cineva, care desigur intrase pe fereastră, se plimba în lung și-n lat, cu pași repezi și ușori. După cât se putea vedea, era un bărbat extrem de tânăr, aproape un copilandru. Cu capul gol, cu o pelerină de voiaj pe umeri, umbla neîncetat, înnebunit parcă de o durere insuportabilă. Vântul care sufla prin fereastra larg deschisă îi flutura pelerina și de câte ori trecea pe lângă lumânare, nasturii auriți de la redingotă străluceau.

Fluiera ceva printre dinți; un cântec din acelea pe care le cântă, prin cabaretele porturilor, matelotii și femeile pierdute, ca să-și uite amarul.

Se opri o clipă din mers, se aplecă peste masă și, căutând agitat într-o cutie, scoase câteva foi... Cum stătea aplecat deasupra lumânării, Meaulnes îl văzu bine din profil. Avea o față cu trăsături fine, fără mustață, nas acvilin și păr bogat, pieptănat cu o cărare la o parte. Nu mai fluiera.

Foarte palid, cu buzele întredeschise, părea istovit, ca și cum ar fi primit o lovitură puternică în inimă.

Meaulnes nu știa bine ce trebuie să facă; să se retragă discret, ori să se apropie de el, încetișor, să-i pună mâna pe umăr ca un prieten și să-i vorbească. Pe când șovăia astfel, necunoscutul ridică deodată capul și-l văzu. îl măsură o clipă fără surprindere, apoi se apropie și zise îngroșându-și glasul:

—Domnule, nu vă cunosc. Dar îmi pare bine că vă văd. Si fiindcă sunteți aici, am să vă explic dumneavoastră... Iată!...

Părea cu totul dezechilibrat. Când zise: Iată, îl apucă pe Meaulnes de reverele hainei, vrând parcă prin gestul acesta să-si fixeze atenția. Apoi clipind repede, întoarse capul spre fereastră și Meaulnes înțelese că îi venea să plângă.

Își înghiți într-un oftat toată mâhnirea aceasta de copil și, continuând să se uite țintă pe fereastră, începu, cu o voce alterată:

—Ei bine! Iată: s-a sfârșit; serbarea s-a sfârșit. Poți să te duci să le spui. M-am întors singur. Logodnica mea nu mai vine. Nu știu de ce; din scrupul, de teamă, din neîncredere... De altfel, domnule, am să-ți explic...

Dar nu putu continua; toată fața i se crispa. Nu explică nimic. Se întoarse pe neașteptate, trecu în umbră și începu să caute ceva, deschizând și închizând sertare pline cu haine și cărți.

—Mă pregătesc să plec din nou, zise, să nu mă deranjeze nimeni.

Scoase câteva lucruri și le puse pe masă: un serviciu de toaletă, un pistol...

Si Meaulnes, încurcat, ieși din cameră, fără a îndrăzni să-i spună un cuvânt, sau măcar să-i strângă mâna.

Jos, se vedea că lumea presimțise ceva.

Aproape toate fetele își schimbaseră rochiile, în clădirea principală începuse cina. Dar se mânca pe fugă, în dezordine, ca înaintea unei plecări grăbite.

Intre sufrageria improvizata, camerele de sus și grajduri, era un neîncetat du-te-vino. Cei care terminaseră se strângeau în grupuri și își luau rămas bun.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Meaulnes pe un băiat de țaran care mânca grăbit, cu pălăria pe cap și șervetul spân zurat de vestă.

— Plecăm, răspunse el. S-a hotărât așa dintr-o dată.

Pe

la cinci eram strânși laolaltă toți oaspeții. Am

așteptat cât

am putut. Logodnicii nu mai puteau să vină.

Cineva a zis

într-o doară: Dacă am pleca... Si toata lumea s-a

pregătit de

drum.

Meaulnes nu răspunse. Acum îi era totuna daca pleca. Nu mersese până la capătul aventurii?... Nu dobândise, de data aceasta, tot ce dorise? Abia dacă avusese vreme să-și amintească în tihnă, cuvânt cu cuvânt, minunata convorbire din dimineața aceea. Deocamdată nu mai putea fi vorba decât de plecare. Si când se va reîntoarce — cât de curând — atunci nu va mai veni pe furiș...

— Dacă vrei să vii cu noi, continuă băiatul, du-te repede și te îmbracă. Cât ai bate din palme, noi am și pus caii.

Meaulnes plecă în fugă, lăsându-și mâncarea abia începută, și fără să mai spună mosafirilor ceea ce știa. Pădurea, grădina și curtea erau înecate în beznă. La ferestre nu mai licăreau lampioanele colorate din ajun. Si cum

această cină semăna cu ospățul de la spartul nunților țărănești, cei mai cheflii dintre mosafiri începură să cânte. Lui Meaulnes i se strângea inima, auzind aceste cântece de cârciumă în parcul care timp de două zile adăpostise atâtea grație și atâtea minuni.

Era începutul dezordinii și al pustiirii. Trecu pe lângă eleșteul în care se oglindise de dimineață. Cât de schimbat părea acum totul, cu acest cântec reluat în cor, din care ajungeau până la el unele crâmpoie:

*Unde-ai fost, drăcoaică mică?
Parul 'ți-iese prin scufiță și ai
semne pe guriță...*

Sau altul:

*Papucii mei sunt roșii, * >*
*
Ah! dragostele mele.
Papucii mei sunt roșii,
Ah! n-aș mai ști de ele...*

Când să urce scara spre camera lui, cineva care tocmai cobora pe întuneric se izbi de el și-i zise:

— Adio, domnule!

Si înfășurându-se în pelerină, ca și când i-ar fi fost foarte frig, dispăru. Era Frantz de Galais.

Lumânarea pe care o lăsase Frantz în cameră ardea încă. Toate lucrurile erau la locul lor; parcă nu trecuse nimeni pe acolo. Doar o foaie de hârtie rămăsese pe masă, așezată așa încât să poată fi văzută imediat. Pe ea erau scrise aceste cuvinte:

Logodnica mea a dispărut, lăsându-mi vorbă că nu poate să fie soția mea; că e doar o umilă croitoreasă, nu o prințesă. Nu știu ce se va alege de mine. Plec! Nu mai am nici un rost în viață... Yvonne să mă ierte ca nu-mi iau rămas bun de la ea, dar nu mi-ar putea fi de nici un folos...

Lumânarea era pe sfârșite; flacăra mai pâlpâi puțin, se târî o clipă pe masă, apoi se stinse. Meaulnes intră în camera lui și închise ușa. Deși întuneric, recunoscuse fiecare lucru pe care-l rânduise numai cu câteva ceasuri înainte, în plină zi și în plină fericire, își regăsi modestele haine de școlar, așa cum le lăsase; bluza, centura grosolană cu cataramă galbenă, ghetele butucănoase... Se dezbracă punând pe un scaun hainele de împrumut și se îmbracă din nou, repede, dar din nebăgare de seamă greși vesta.

Sub ferestre, în curtea cu trăsuri, era o adevărată harababură. Oamenii strigau, trăgeau de hățuri, se împingeau unul pe altul, fiecare vrând să-și scoată mai degrabă căruța din îngrămădeala în care era încurcată. Uneori, cineva urcat pe capra unei trăsuri, sau pe coviltirul unei căruțe, ridica felinarul deasupra capului și-l învârtea făcând lumină împrejur. Atunci, lumina bătea în fereastra camerei lui Meaulnes: o clipa odaia, care-i devenise familiară și în care toate lucrurile îi păruseră atât de prietenoase, prindea viață din nou... Si astfel, închizând ușa încet, Augustin Meaulnes părăsi acel loc misterios, pe care poate n-avea să-l mai vadă niciodată.

CAPITOLUL XVII

O SERBARE CIUDATĂ

(sfârșit)

Un șir de căruțe pornise deja încet, prin întuneric, și se apropiase de gardul dinspre păduri. Un om îmbrăcat în cojoc de capră, cu felinarul în mână, conducea de hățuri calul primei căruțe.

Mcaulnes căuta grăbit pe cineva care să-l poată lua și pe el. Ardea de nerăbdare să plece. Era cu teama în suflet să nu se trezească deodată singur acolo și să-i fie descoperită isprava. Când ajunse în fața clădirii principale, vizitii tocmai cumpăneau încărcătura ultimelor căruțe, îi puneau pe călători să se ridice, pentru a rări sau apropia băncile; fetele, învelite în broboade, se ridicau cu greutate, păturile cădeau la picioarele lor; acelora dintre ele care-și plecau capetele de partea felinarelor li se vedeau fețele îngrijorate.

În lumina unui felinar, Meaulnes descoperi, printre vizitii, pe flăcăul care-l poftise, o clipă mai înainte, în căruța lui.

— Pot să mă urc? îl întrebă.

— Da' unde mergi, băiete? se interesă flăcăul care nu-l mai recunosc.

— Înspre Sainte-Agathe.

— Păi atunci vezi dacă are loc Maritain.

Si iată-I pe școlarul înalt căutând printre oaspeții întârziți pe acest Maritain necunoscut, în sfârșit, cineva i-l arată în grupul băutorilor, care cântau încă în bucătărie.

—E un „petrecăreț”, i se spuse. Tot acolo o să fie și la trei dimineața.

Meaulnes se gândi că domnișoara Yvonne de Galais, îngrijorata și mâhnită, s-ar putea să audă toată noaptea cântecele acestor țărani cherchești. În ce cameră se afla ea acum? Unde era fereastra ei, la care din aceste clădiri misterioase?

Dar n-avea nici un rost să mai zăbovească. Trebuia să plece. O dată întors la Sainte-Agathe, lucrurile se vor limpezi; nu va mai fi un elev fugit de la școală și se va putea gândi în liniște la tânăra castelană.

Rând pe rând, căruțele dispăreau în noapte, pline de femei îmbrobodite, de copii încotoșmanați, pe jumătate adormiți în brațele mamelor.

Roțile scârțâiau în nisipul de pe alee.

Trecu încă un car și încă o șarabană în care femeile stăteau înghesuite, una lângă alta, lăsându-l pe Meaulnes zăpăcit, în prag. Nu mai rămăsese decât o berlină veche, condusă de un țaran cu bluză. Augustin îl opri și începu să-i explice.

—Urcă-te, avem același drum, răspunse binevoitor omul.

Meaulnes deschise cu greutate ușa acestui cupeu hodorogit, căruia îi tremurară geamurile și îi scârțâiră toate bala-malele.

Într-un colț al trăsurii, pe banchetă, doi copii mici, un băiat și o fetiță, dormeau. Se deșteptară din pricina

zgomotului și a frigului, și se frecau la ochi somnoroși. Peste o clipă, cuibăriți în colțul lor, adormiră iar...

Trăsura porni. Meaulnes închise ușa binișor și se așeză cu grijă în cealaltă parte. Apoi, se uită pe geam cu ochi lacomi, încercând să vadă locurile pe care le părăsea și drumul pe unde venise. Cu tot întunericul nopții, ghici că trăsura traversa curtea și grădina, trecea prin fața scării de la camera lui, depășea gardul, părăsind în sfârșit domeniul și înfundându-se în pădure. Privind afară, îi părea ca trunchiurile bătrânilor brazi, care abia se zăreau, fug pe dinainte-i.

— Ce-ar fi să-I ajungem pe Frantz de Galais! își zicea Meaulnes, și simțea că inima îi bate mai tare.

Deodată trăsura făcu un ocol brusc, spre a nu se izbi de un obstacol, întâlnit pe neașteptate în drumul îngust.

Atât cât se putea desluși prin întuneric, după formă, părea să fie o rulotă, oprită cam în mijlocul drumului. Trebuie să fi poposit acolo, în apropiere de castel, pe timpul serbărilor din ultimele două zile. După ce trecură de acest obstacol, caii porniră din nou la trap.

Meaulnes începuse să obosească privind pe geam și trindindu-se în zadar să pătrundă întunericul dimprejur, când, în fundul pădurii, văzu izbucnind o lumină, urmată de o detunătură puternică.

Caii porniră în galop și Meaulnes nu știu la început dacă vizitiul se căznea sa-i potolească sau, dimpotrivă, îi gonea și mai tare. Vru să deschidă portiera, dar mâncnil era pe dinafară; atunci zgâlțâi geamul, încercând zadarnic să-l lase jos. Copiii se deșteptaseră înspăimântați și se strângeau unul într-altul, fără să scoată o vorbă.

Si în timp ce zgâlțâia fereastra, cu ochii pe geam, Meaulnes zări, la o cotitură a drumului, o fantomă albă, care fugea... Era, aiurit și scos din minți, acel Pîerrot înalt de la serbare, țiganul în ținută de mascaradă, care ducea în brațe strâns la piept un corp omenesc.

Apoi totul dispăru.

Trăsura gonia în noapte. Copiii adormiseră din nou. Meaulnes n-avea cu cine să vorbească despre întâmplările fantastice, petrecute în timpul zilelor din urmă. După ce se gândi îndelung la toate cele văzute și auzite, frânt de oboseală și cu inima grea, îl fură și pe el somnul și adormi ca un copil mâhnit...

Nu se crăpase încă de ziuă, când trăsura se opri în drum și Meaulnes fu deșteptat de cineva care bătea în geam. Vizitiul deschise rjortiera și-l strigă; de afară venea un frig cumplit, care-l pătrundea până la oase.

— Trebuie să cobori aici, fiindcă noi tăiem drumul peste câmp. Se face ziuă și ești foarte aproape de Sainte-Agathe.

Meaulnes se ridică buimac. Bâjbâi ca un somnambul, căutându-și șapca de școlar, care căzuse în cel mai întunecos colț al trăsurii, sub picioarele copiilor adormiți și, aplecându-se, ieși.

— Ei, rămâi cu bine, zise omul urcându-se la loc pe capră. Nu mai ai de făcut decât șase kilometri. Iacă borna colo, în marginea drumului.

Meaulnes nu se trezise de tot; merse încovoiat, târându-și picioarele până la piatra kilometrică și se așeză pe ea cu brațele încrucișate, cu capul plecat, pregătindu-se parcă să adoarmă din nou.

— A, pai nu așa, strigă vizitiul. Nu trebuie să adormi acolo. E prea frig. Haide, scoală-te și fă câțiva pași...

Clătinându-se ca un om beat, cu mâinile în buzunare și cu umerii strânși, Augustin Meaulnes porni agale pe drum către Sainte-Agathe. Iar berlina hodorogită — ultima rămășiță a ciudatei serbări — părăsea soseau pietruită și o lua peste câmp, hurducându-se încet. Si nu se mai văzu decât pălăria vizitiului, jucând pe deasupra gardurilor.

PARTEA A DOUA

engleză și caiete de muzică scrise mărunț cu mâna. După-amiază ne goneau din apartament vizitele; și ne întorceam în școală... Uneori, grupuri de elevi dintre cei mari jucau un fel de joc războinic, fără nici o noimă: se apropiau, ca din întâmplare, de poarta principală, izbeau cu putere în ea și apoi plecau...

Această viață tristă se prelungi până la sfârșitul lui februarie, începusem să cred că Meaulnes uitase totul, când o întâmplare și mai ciudată decât cele de până acum îmi dovedi că mă înșelasem și că sub aspectul monoton al acestei vieți de iarnă, se pregătea o criză violentă.

Și tot într-o joi seara, pe la sfârșitul lunii, ajunse până la noi prima veste din Țara de basm, primul ecou al ciudatei aventuri, de care nu mai vorbeam. Eram la meditație. După plecarea bunicilor rămâneau cu noi numai Millie și tata. Domnul Seurel nu bănuia nimic din cearta mocnită care împărțea clasa în două tabere.

Cam pe la opt, Millie, deschizând ușa să arunce afară firimiturile de la masa, făcu:

— Ah! cu o voce atât de clară, încât noi ne apropiarăm să ne uităm ce e. Pe prag era un strat de zăpadă. Leșii câțiva pași în curte, să vadă cât a nins. Simțeam cum fulgi ușori îmi alunecă pe obraz și se topesc îndată. Dar Millie mă chemă imediat înăuntru și, zgribulită, închise ușa.

La ora nouă ne pregăteam să urcam la culcare; mama era cu lampa în mâna, când auzirăm foarte deslușit două lovituri puternice, una după alta, în poarta principală din celălalt capăt al curții. Ea puse lampa la loc, pe masă, și toți ramaserăm în picioare, la pândă, ciulind urechea.

\

Nu puteam ieși să vedem ce s-a întâmplat, căci n-am fi ajuns nici până la marginea curții și lumina s-ar fi stins, ba poate s-ar fi spart și sticla lămpii.

După un moment de tăcere, tata tocmai începuse să spună: — A fost desigur... când, exact de sub fereastra sufrageriei, care dădea, cum am spus, către drumul gării, porni un țignal strident și prelung, care trebuie să se fi auzit până-n strada bisericii... Si numaidecât izbucniră, înăbușite prea puțin de geamuri, strigătele ascuțite ale unor oameni care ajunseseră probabil până la fereastră, cățărându-se pe zid.

— Puneți mâna pe el! Puneți mâna pe el!

Din partea opusă a casei răspunseră alte strigăte asemănătoare. Aceia se vede că trecuseră peste țarina lui moș Martin, escaladând zidul scund, care despărțea câmpul de curtea noastră.

Apoi, din toată părțile răsunară țipete schimonosite. Strigătul „Puneți mâna pe el!” izbucnea succesiv de pe acoperișul pivniței, unde probabil necunoscuții ajunseseră, sprijinindu-se pe niște lemne razimate de peretele dinafară, de pe un zid mic dintre șopron și poarta principală, pe a cărei creasta rotunjită se putea sta ușor călare, de pe gardul de zăbrele dinspre șoseaua Gării... în sfârșit, un grup întârziat, ajuns în grădină prin dos, făcu același țambal au, strigând de astă dată:

— La asalt!

Noi rămăseserăm toți în picioare și ascultam țipetele răsunând în sălile de clasă goale, ale căror ferestre erau deschise.

Eu și Meaulnes cunoșteam perfect de bine toate chichițele și locurile de trecere ale vastei locuințe, încât vedeam

foarte lămurit, ca pe o hartă militară, fiecare punct unde necunoscuții erau gata să atace.

La drept vorbind, nu ne fusese frica decât în clipa când s-a auzit țigănalul. Fiindcă toți patru ne-am gândit, în primul moment, la o lovitură dată de borfași sau de țigaii. Tocmai se aflau de vreo două săptămâni, în piața din dosul bisericii, niște haimanale: un țigan deșirat și un flăcău cu capul bandajat. Iar la rotari și în atelierile de potcovărie, se aciuiseră destui lucrători veniți de aiurea.

Însă îndată ce auzirăm pe agresori țipând, ne încredințarăm că aveam de-a face cu oameni din târg, și anume cu unii tineri. După unele glasuri pițigăiate, se vedea că sunt și copii în ceata care se năpustea asupra locuinței noastre, ca la asaltul unei corăbii.

—Aaa, așa? Bun! strigă tata.

Si Millie întrebă în șoaptă:

—Da' ce înseamnă asta?

Deodată vocile de lângă zid, de lângă gard și cele de la fereastră amuțiră. Două fluierături porniră de lângă geamuri. Strigătele celor cățarați pe acoperișul pivniței, ca și ale agresorilor din grădină, se împuținară treptat-treptat, apoi încetară de tot și auzirăm cum întreaga bandă se strecoară pe lângă peretele sufrageriei, retrăgându-sc în graba, cu pași înăbușiți în zăpadă.

Era vădit că cineva îi stânjenea. La o astfel de oră când toată lumea dormea, ei crezuseră că pot ataca, neslingheriți de nimeni, această casă izolată la bariera târgului. Dar iată că planul le era zădărnicit.

Abia avuseserăm timp să ne venim în fire — căci totul se petrecuse rapid, ca un asalt bine condus — și tocmai ne

pregăteam să ieșim în curte, când auzirăm o voce cunoscută, strigând la portiță:

—Domle Seurel! Domle Seurel!

Era domnul Pasquier, măcelarul; un om scurt și gras. Își șterse pe prag saboții, se scutura de zăpadă și intra, își luase o mutră vicleană și speriată, ca și când ar fi prins firul unei afaceri misterioase.

—Eram la mine, în curtea care dă spre piața. Mă pregăteam să închid iezii. La un moment dat, ce văd în fața mea? doi vlăjgani stând drepti în zăpadă, parcă făcând de santinelă sau pândind ceva. Erau pe la cruce, înainte: n-apuc să fac doi pași și — hop! iată-i rupând-o la fugă înspre dumneavoastră! N-am stat pe gânduri, mi-am luat felinarul și mi-am zis: „mă duc să-i spun domnului Seurel”.

Si începu din nou povestea: „Eram la mine în curte, în dos”... îi oferirăm un lichior, pe carc-1 primi, și cerurăm amănunte; dar fu incapabil să ne dea vreunul.

În drum spre noi nu văzuse nimic. Probabil că cele două santinele, speriate de el, dăduseră de veste și toate grupurile dispăruseră cât ai clipi din ochi.

Cine să fi fost ștafetele era greu de știut.

—S-ar putea prea bine să fie vagabonzii din piață, îi da el înainte. De o lună, de când așteaptă să se îndrepte vre mea și sa-și înceapă comediile, ar fi fost de mirare să nu pună ci la cale o lovitură.

Si domnul Pasquier îndruga aceeași poveste, sorbind încet din păhărelul cu lichior.

Toate acestea însă nu ne ajutau să facem nici un pas înainte. Stăteam toți în picioare, dezorientați, când Meaulnes, care ascultase până atunci foarte atent, luă de jos felinarul măcelarului și hotărî:

I

— Trebuie să mergem la fața locului.

Deschise ușa și ieși. Eu, tata și domnul Pasquier îl urmarăm.

Millie, care se liniștise îndată ce agresorii se depărtașeră, și care era foarte curioasă din fire, ca toți oamenii ordonați și meticuloși, zise:

— Duceți-vă, dacă vreți. Dar încuiați ușa și luați cheia. Eu mă culc. Am să las lampa aprinsă.

CAPITOLUL II

AM CĂZUT INTR-O CURSA.

Așadar, pornirăm într-o tăcere absolută. Meaulnes mergea înainte, cu felinarul lui zăbrelit. Lumina se proiecta în evantai pe zăpada strălucitoare... Abia ieșisem pe poarta cea mare, când de după bascula municipală, lipită de zidul pavilionului nostru, doi indivizi cu glugi o zbughiră din beznă, ca niște pui de potârniche speriați. Din fugă aruncară câteva cuvinte întretăiate de râsete înfundate. Chicoteau, amuzați de ciudățenia jocului, ne luau peste picior, sau erau pur și simplu enervați de teamă să nu fie prinși?...

Meaulnes puse felinarul jos pe zăpadă, strigându-mi:

— După mine, Francois!

Si lăsând acolo pe tata și pe domnul Pasquier, incapabili să suporte o asemenea goană la vârsta lor, ne repezirăm pe urmele celor două umbre, care ocoliseră într-o clipă partea de jos a târgului, urmând drumul pe la Puntea-Vcche și se

îndreptau acum spre biserică. Alergau cu pași egali, fără prea multă grabă și nu ne era greu să-i urmărim. Traversară ulița bisericii, pe unde totul era tăcut și adormit, și o luară prin labirintul de ulicioare și fundături din dosul cimitirului, numit Cotloanele. Era un cartier locuit numai de țesători, croitoresc și muncitori cu ziua. Noi îl cunoșteam prea puțin și, în tot cazul, nu umblaserăm niciodată noaptea pe acolo. De altfel nici ziua nu era prea populat: muncitorii plecau la lucru, și țesătorii lucrau închiși în casă... Si acum, cufundat în tăcerea asta adâncă și în beznă, părea mai pustiu decât tot restul târgului. Așadar, slabă nădejde să se ivească cineva și să ne dea o mână de ajutor. Printre atâtea cocioabe așezate la întâmplare, ca niște cutii de carton, nu cunoșteam decât un singur drum: cel care ducea la o croitoreasă poreclită „Muta”. Si până la ea drumul era destul de întortocheat. Trebuia, la început, să cobori o pantă abruptă, pavată din loc în loc, apoi să cotești de câteva ori printre ogrăzi prizărite sau printre grajduri goale ca, în sfârșit, să ajungi într-o fundătură largă, închisă de curtea unei ferme părăsite de multă vreme. Fusesem pe acolo de câteva ori cu mama. Si în timp ce „Muta” se înțelegea cu Millie pe tăcute, gângăvind și făcând semne complicate cu degetele agile, eu mă uitam afară pe geam. Totdeauna vedeam aceeași priveliște: zidul fermei, care era ultima casă din această parte a târgului, poarta mereu închisă și curtea cu iarbă arsa, prin care nu trecea nimeni niciodată.

Cei doi necunoscuți apucară exact acest drum. La fiecare cotitură credeam că i-am pierdut, dar spre mirarea mea, de fiecare dată îi ajungeam tocmai când se pregăteau să întoarcă alt colț. Zic, spre mirarea mea, căci ulicioarele erau atât de înguste, încât faptul n-ar fi fost cu puțință, dacă ei

>•
*
M
>
>
*
5

1
==
==

! |

nu și-ar fi încetinit voit mersul, de câte ori eram pe punctul de a le pierde urma.

În sfârșit, fără nici o șovăială, o luară pe străduța care ducea la „Muta”. Victorios, îi strigai lui Meaulnes:

— Îi avem în mână, e o fundătură.

Si de fapt, noi le picaserăm lor în mână... Ne aduseseră acolo unde voiseră ei. Ajunși la zidul fermei, se întoarseră spre noi cu îndrăzneală și unul dintre ei dădu drumul aceluiași țigănel prelung, pe care-l auziserăm de două ori în acea scară.

Cât ai clipi, din curtea fermei părăsite ieșiră vreo zece băieți, care probabil fuseseră postați acolo să ne aștepte. Toți aveau glugi pe cap și fețele mascate cu fulare.

Cine erau, știam noi prea bine; însă eram hotărâți să nu-i spunem nimic domnului Seurel, pe care nu-l priveau treburile noastre. Erau: Delouche, Denis, Giraudat și toți ceilalți, îi recunoscuserăm după voci și după felul lor de a se bate...

Un singur lucru ne îngrijora, și s-ar fi zis că pe Meaulnes aproape că-l înspăimânta: era unul acolo, pe care noi nu-l cunoșteam și care părea să fie șeful... Acela nu se atingea de Meaulnes: stătea cu brațele încrucișate și își privea soldații manevrând... Avea mult de furcă cu „Lunganul”, căci el se lupta din răspuțeri, gâfâind, trântindu-și agresorii în zăpadă, sau repezindu-i în gard. Dar dușmanii nu se lăsau: deși ferfeniță din cap până-n picioare, se ridicau și atacau mai îndârjit. Doi dintre ei se ocupaseră de mine. Mă zbăteam ca un diavol și nu le fusese prea ușor să mă imobilizeze. Eram la pământ, cu genunchii îndoiți, cu brațele strânse la spate, chircit, și priveam încăierarea cu o curiozitate intensă, dar și cu

pu
țin
ă

spaimă. Dintr-o întorsătură bruscă pe
călcâie, Meaulnes se descotorosise de
patru

colegi de ai noștri, care-l apucaseră de bluză, zvârlindu-i cât colo, în zăpadă. Neclintit în picioare, necunoscutul urmărea bătaia cu interes, dar foarte calm, repetând din când în când cu un glas limpede:

— Hai!... Curaj! Nu vă lăsați!... *Go on, my boys...*

Era vădit că el comanda. De unde venise? Cine era? Când și cum îi antrenase la bătaie pe colegii noștri? Toate acestea erau un mister pentru noi. Ca și ceilalți, avea fața ascunsă cu un fular; dar când Meaulnes, scăpat de adversari, se îndreptă amenințător spre el, mișcarea pe care necunoscutul o făcu spre a vedea mai bine și a face față situației îi scoase la iveală o bucată de cârpă albă care-i înfășură capul ca un bandaj.

În aceeași clipă, îi strigai lui Meaulnes:

— Păzea! e încă unul la spate!

Dar Meaulnes nici n-avu timp să se întoarcă; de lângă bariera din dosul lui, o arătare lungă se repezise cu un laț, făcut dintr-un fular, pe care îl aruncă dibaci de gâtul prietenului meu, și-l trânti la pământ. Numaidecât cei patru adversari, căzuți cu nasul în zăpadă, se întoarseră la luptă. Se repeziră la Meaulnes și-i legară brațele cu o frânghie și picioarele cu un fular. În acest timp, necunoscutul cu capul bandajat îi scotocea prin buzunare... Ultimul venit, omul cu lațul, aprinsese un muc de lumânare pe care îl apăra cu palma; și de câte ori șeful descoperea o hârtie nouă, se apropia de luminiță să cerceteze ce conține. Desfăcu în sfârșit cea așa-zisă hartă, acoperită de inscripții, la care lucrase Meaulnes de când se întorsese și strigă vesel:

— De data asta am pus mâna pe el. Uite planul, uite ghidul! O să vedem dacă acest domn a fost acolo unde îmi închipui eu.

Acolitul său stinse lumânarea. Fiecare își culese de pe jos șapca sau centura. Și toți combatanții dispărură în tăcere, așa cum veniseră, dându-mi drumul, îmi dezlegai în grabă prietenul.

— N-o să facă ei nici o ispravă cu planul ăsta, zise Meaulnes ridicându-se,
Si plecarăm încet, căci șchiopăta puțin. În ulița bisericii, regăsirăm pe domnul Seurel și pe moș Pasquicr:

— N-ați văzut pe nimeni? întrebă el. Nici noi!

Mulțumită întunericului, nu băgară de seamă nimic. Măcelarul plecă acasă și domnul Seurel se întoarse grăbit să se culce.

Iar noi, sus, în mansarda de lângă pod, stăturăm multă vreme lângă lampă să ne reparăm bluzele sfâșiate, discutând pe șoptite despre ceea ce ni se întâmplase, ca doi tovarăși de arme, în seara unei bătălii pierdute.

CAPITOLUL I ÎI

VAGABONDUL VINE LA SCOALĂ

A doua zi de dimineață, ne scularăm foarte greu. Sosisrăm gâfâind, exact la opt și jumătate, în clipa când domnul Seurel, terminând inspecția, se pregătea să dea semnalul de intrare în clasă. Băieții așteptau în rând, doi câte doi, cu cărțile și caietele sub braț.

Cum eram în întârziere, ne strecurară la întâmplare; de obicei însă, prietenul meu se așeza la capul șirului. Mă surprinse graba cu care cei de pe la mijlocul rândului ne făcură loc între ei. Si fiindcă domnul Seurel se apucase sa-l inspecteze și pe Meaulnes, scosei capul din linie să văd ce mutre fac agresorii noștri din ajun.

Primul pe care-mi căzură ochii fu chiar cel la care nu încetam să mă gândesc. Rămăsei cu gura căscată, căci nu mă puteam aștepta sa-l văd acolo. Luase locul lui Meaulnes în fruntea rândului. Era un băiat cu fața foarte delicată, izbitor de palidă și puțin pătată de pistrii. Stătea neglijent, cu un picior pe treapta de piatră de la intrare și cu umărul rezemat de pervazul ușii. Avea ghiozdan în spate. Ținea capul ușor înclinat și ne privea cu o curiozitate disprețuitoare și amuzată. Capul și o parte din obraz îi erau bandajate cu o cârpă albă. Recunoscu pe șeful bandei care ne buzunărise noaptea trecută.

Acum însă intram în clasă și fiecare se ducea la locul lui, în tăcere. Noul elev se așeză în banca lungă de lângă stâlp, în care ședea Meaulnes. Și unul și altul ocupau capetele băncii. Giraudat, Dclouche și ceilalți trei din banca întâi se înghesuie unii într- alții să-i facă loc, ca și când s-ar fi înțeles dinainte...

Iarna se întâmpla adeseori să treacă pe la școala noastră asemenea elevi de ocazie. Marinari prinși de ghețuri pe canal, ucenici, călători împiedicați de viscol să-și urmeze drumul. Rămâneau la curs o zi, două, câteodată chiar o lună, rareori mai mult. Obiect de curiozitate în timpul primei ore, erau îndată neglijați și se pierdeau repede în masa elevilor obișnuiți.

Dar era sortit ca pe acest vagabond original sa nu-l uităm curând. Țin minte și acum toate comorile bizare aduse de el în ghiozdanul ce-i atârna la spate. Rând pe rând scotea de acolo câte un lucru nemaivăzut. Apărură întâi niște tocuri „cu vederi”, pe care le pusese pe bancă, înainte de a se începe dictarea. Dacă închideai un ochi și te uitai în umbra, printr-un bob de sticlă fixat în coada tocului, vedeai basilica din Lourdes, sau cine știe ce alt monument necunoscut. Un astfel de toc trecu din mână-n mână în clasa. Apoi veni rândul unui penar chinezesc, plin cu compasuri și cu tot felul de instrumente complicate, care se transmiteau în același chip, lunecând pe sub caiete și cărți, ca domnul Seurel să nu bage de seamă.

Si tot astfel circulară pe ascuns cărți noi-nouțe, cu titluri rare, pe care le citeam cu jind, băgate în coperta vreunuia din puținele volume jerpelite, din biblioteca noastră: *Stepa cu mierle*, *Prietenul meu Benoist*, *Stânca pescărușilor...* Unii țineau pe genunchi aceste cărți venite nu se știe de unde, poate furate, și Ic răsfoiau cu o mână, scriindu-și dictarea cu cealaltă. Alții învârteau compasurile în fundul pupitrelor. Alții, în clipa când domnul Seurel întorcea spatele, căci dicta plimbându-se de la fereastră la catedră, închideau repede un ochi și își lipeau de celălalt „vederea” verde-albăstruie și dantelată a catedralei Notre-Dame de Paris, în acest timp, cu tocul în mână, elevul străin, al cărui profil delicat se contura pe stâlpul cenușiu, făcea cu ochiul, mulțumit de tot jocul înfiripat pe furiș în jurul lui.

Puțin câte puțin, toată clasa începu să se neliniștească: pe măsură ce se transmiteau, obiectele ajungeau unul după altul în mâinile lui Meaulnes, care, fără să le privească, le punea cu indiferență lângă el. În curând se formă o

grămadă divers colorată cum este aceea cu instrumente de calculat de la picioarele femeii care reprezintă Știința, în compozițiile alegorice. Era fatal ca domnul Seurel să-i surprindă etalându-și această marfă neobișnuită și să bage de seamă manevra. De altfel, trebuia să înceapă și o ancheta asupra celor petrecute noaptea și prezența vagabondului înlesnea cercetările. Ceea ce prevăzuse Mcaulnes se împlini, dar numai pe jumătate.

Intr-adevăr, domnul Seurel se opri mirat în fața lui Augustin.

— Cui aparțin toate acestea? întrebă el, arătând „toate acestea” cu dosul cărții pe care o ținea în mână, închisă peste index.

— Nu știi, răspuse Mcaulnes pe un ton morocănos și fără să ridice ochii.

Însă școlarul necunoscut interveni, sigur de sine:

— Sunt ale mele! zise ci.

Și adăugă imediat, cu un gest larg și elegant de tânăr senior, căruia bătrânul institutor nu știa să-i reziste:

— Dar le pun la dispoziția dumneavoastră, domnule, dacă vreți să le vedeți.

Cât ai clipi, toți băieții se ridicară de la locurile lor și, în vârful picioarelor, parca spre a nu tulbura noua atmosferă ce se crease, se strânsură curioși în jurul profesorului, care își plecase capul chel, cu puțin păr creț pe la tâmpile, peste această comoară.

În mijlocul grupului, străinul cu fața străvezie dădea explicațiile necesare, pe un ton calm și triumfător,

Meaulnes, rămas în bancă, tăcut și părăsit, își deschise caietul de notițe și, încruntând sprâncenele, se cufundă într-o problemă complicată.

Pauza ne surprinse în această dezordine; dictarea rămăsese baltă. La drept vorbind, toată dimineața fusese recreație.

Așadar, la zece și jumătate, când elevii invadară curtea mohorâtă și plină de noroi, se simți numaidecât că băieții și-au găsit un nou șef.

Din toate jocurile pe care vagabondul le introdusese la noi chiar în dimineața aceea, nu-mi amintesc decât pe cel mai sângeros: era un fel de „turnir”, caii fiind elevii mari, pe umerii cărora se cățărați băieții mai mici.

Jocul se desfășura astfel: se făceau două tabere care plecau din două capete opuse ale curții, năvălind una asupra celeilalte și căutând prin violența ciocnirii să doboare la pământ pe adversari... Călăreții încercau să-și trântescă dușmanii de pe cal, aruncând lațuri făcute din fulare sau repezindu-se cu brațele întinse ca niște sulii. Unii se fereau de lovitură, își pierdeau echilibrul și se rostogoleau în noroi. Pe alții, care se clătinau numai, gata să cadă, calul îi prindea de picioare, îi urca la loc pe umeri și-i ațâța din nou la luptă. Călare pe Delage cel cu mâini și cu picioare nesfârșite, cu tuleie roșcovane și urechile blegi, firavul cavaler, bandajat la cap, întărâta mereu taberele rivale, își dirija „calul” cu răutate și râdea în hohote.

Augustin ședea în pragul clasei cu mâinile în buzunare și privea, plictisit la început, cum se organizează jocul. Eu așteptam alături, nehotărât.

— E șmecher, zise el printre dinți. Singurul mijloc, ca să nu fie bănuț, era să vină aici chiar în dimineața asta. Si domnul Seurel s-a lăsat dus! Rămase acolo un moment îndelungat, apoi începu să bombănească împotriva aceluia comediant care era gata să-i facă pe băieți să se zdrobească

între ei, pe băieții cărora, cu puțin înainte, el le fusese căpitan. Eu, copil liniștit cum eram, mă grăbeam sa-l aprob.

În lipsa profesorului, pretutindeni, în toate colțurile, lupta continua cu pasiune: cei mici sfârșiseră prin a se cățăra unii deasupra altora. Alergau și se dădeau peste cap, înainte chiar de a primi lovitura adversarului. Curând nu mai rămase în picioare, în mijlocul curții, decât un grup îndârjit și involburat, din care se ivea câteodată bandajul alb al noului șef.

Atunci Meaulnes nu mai putu să reziste. Lăsă capul în jos, se sprijini cu mâinile de coapse și-mi strigă:

— Hai și noi, Francois!

Surprins de această hotărâre neașteptată, nu statui totuși mult pe gânduri, sării pe umerii lui și după o secundă, eram în mijlocul încăierării. Când ne văzură apărând, cea mai mare parte din combatanți o rupseră la fugă, strigând speriați:

— Vine Meaulnes! Vine „Lunganul”!

În mijlocul celor rămași, el începu să se învârtească în loc și să mă îndemne:

— Întinde brațele, înșfacă-i cum am făcut eu azi-noapte.

Iar eu, îmbătat de luptă și sigur de victorie, înhățam în trecere pe dușman, care se zbătea, se clătina o clipă și cădea în noroi. Cât ai clipi, toți fură la pământ. Mai rămăsese în picioare doar noul-venit, călare pe Delage; însă roșcovanul se vede că nu avea chef să pornească la luptă împotriva lui Meaulnes, căci se smuci violent din șale, se plecă și-l dădu jos pe călărețul alb.

Acesta rămase drept în picioare, ținând mâna pe umanii lui Delage, cum și-ar ține un căpitan calul de zăbală, și se uită la Meaulnes uimit și cu nemărginită admirație:

—Asta da, mi-a plăcut! zise el.

Dar tocmai atunci sună de intrare; băieții adunați pe lângă noi, în așteptarea unei scene surprinzătoare, se împrăștiată dezamăgiți. Iar Meaulnes, negru de ciuda că nu și-a răpus dușmanul, îi întoarse spatele mahmur, zicând mai mult pentru el:

—Nu-i nimic. O să-i arăt eu altă dată!

Până Ja prânz, cursul continuă numai de formă, ca în preajma vacanței. Băieții râdeau, se sculau de la locurile lor, vorbeau tare și atracția rămânea mereu elevul-comediant.

El dădea explicații spunând că erau imobilizați în piață din pricina frigului, că deocamdată nu se puteau gândi să dea reprezentații nocturne, la care n-ar fi venit nimeni și, că se hotărâse să vină la cursuri pentru a se distra. Venise singur, deoarece tovarășul lui trebuia să aibă grijă de păsările exotice și de capra savantă. Povestea apoi despre viața nomadă pe care o duc, despre zilele când răpăie ploaia pe acoperișul șubred de tablă al rulotei și când trebuie să te dai jos la urcuș, ca să împingi la roată. Elevii din fundul clasei ieșeau din bănci și se apropiau ca să asculte mai bine. Alții, mai puțin romantici, profitau de ocazie și se încălzeau lângă sobă. Dar repede îi răzbea și pe ei curiozitatea și se apropiau de grupul vorbăreț, ciulind urechea; țineau însă o mână pe capacul sobei, ca să-și păstreze locul...

—Și din ce trăiți⁹ întreba domnul Seurel, care urmărea totul cu acea curiozitate puțin copilărească de învățător, mereu dornic să afle câte ceva.

Băiatul rămase o clipă nedumerit, ca și când nu l-ar fi preocupat niciodată amănuntul acesta.

— Păi, din ce câștigăm toamna, răspuse el. Așa cred. Ganache ține socotelile.

Nimeni rm-1 întrebă cine era Ganache. Dar mie îmi veni în minte acea arătare lungă care în ajun îl atacase pe Meaulnes cu viclenie, pe la spate, și-l trântise la pământ...

CAPITOLUL IV

ÎN CARE E VORBA DE DOMENIUL MISTERIOS

După-amiaza veni cu aceleași bucurii, în tot timpul cursului domni aceeași dezordine și se întrebuițară aceleași naive șiretlicuri. Vagabondul adusese alte obiecte prețioase: scoici, jocuși, niște muzicuțe, ba chiar și o maimuță mică, pe care o auzeam cum zgârie acolo, în tolba lui de scamator . Domnul Seurel trebuia să întrerupă lecția mereu, pentru a examina tot ce scotea șmecherul din sac... Se făcuse ora patru și Meaulnes era singurul care își terminase problemele.

De astă dată toată lumea ieși fără grabă din clasa. Parcă între orele de curs și recreație nu mai era acea demarcație riguroasă care face viața de școală simplă și regulată ca succesiunea zîfător și a nopților Uitasem până și să indicăm domnului Seurel, către ora patru fără zece, pe cei doi elevi „de serviciu” la maturatul clasei, lucru pe care nu-l scăpăm din vedere niciodată, fiindcă era un fel de a anunța și grăbi sfârșitul cursului.

Dm întâmplare, chiar în ziua aceea era rândul lui Meaulnes De dimineață, vorbind cu vagabondul, eu îl înștiințasem că orice nou-venit era obligat, dm oficiu, să ajute la măturat, în ziua sosim

Meaulnes se întoarse în clasă, îndată cc-si primi gustarea de la patru Vagabondul se făcu însă așteptat multă vreme. Era aproape întuneric, când sosi și el, găfâind

— Sa rămâi în clasă, Francois, îmi spuse prietenul meu, cu am sa-1 țin, iar tu ai sa-i ici înapoi planul pe care mi l-a furat

Mă așezai așadar pe o măsuță lângă fereastră, încercând să citesc la ultimele licăriri de lumină ale zilei, si îi văzui cum dădeau la o parte băncile, fără să scoată o vorbă — Meaulnes încrunțat, cu bluza neagră încheiată în spate, la trei nasturi, si încins cu centură, celălalt, delicat, nervos, bandajat la cap ca un rănit Era îmbrăcat într-un palton vechi, cu rupturi pe care 7iua nu le văzusem. Stăpânit de o agitație aproape sălbatică, ridica și împingea băncile, cu o iuțeață nebună, zâmbind neconținut, s-ar fi zis că desfășura cine știe ce joc, al cărui tâlc ascuns noi nu-l cunoșteam

Ajunseră astfel la ultima bancă din coltul cel mai întunecos al sălu Acolo, Meaulnes putea să-si trântescă adversarul, cât ai bate dm palme, fără ca cineva să-l vadă on să-l audă de afară Nu înțelegeam de ce lasă să-i scape un prilej atât de bun Când s-ar fi întors lângă ușă, vagabondul ar fi putut să fugă în orice clipa, pretextând ca terminase treaba si dus ar fi fost. Planul si toate indiciile pe care Meaulnes se muncise atâta timp să le descopere, să le combine și să le reunească, ar fi fost atunci definitiv pierdute pentru noi.

în fiecare clipă aşteptam de la prietenul meu o mişcare, un semn care să-mi anunţe începutul bătăliei, dar el nici nu se clintea. Doar din când în când privea, cu o stranie imobilitate şi cu un aer întrebător, bandajul vagabondului, în penumbra înserării, bandajul părea plin de pete negre. Fu mutată din loc şi ultima banca, fără să se întâmple ceva.

Dar în momentul când amândoi se întorceau din fundul clasei, să mai dea o dată cu mătura pe prag, Meaulnes, plecându-şi capul, zise cu vocea strangulată, fără să se privească adversarul

— Vi s-a umplut bandajul de sânge şi aveţi hainele sfâşiate

Băiatul îl privi lung, nu atât mirat de ceea ce îi spunea Meaulnes, cât profund emoţionat de a-l auzi vorbindu-i.

— Adineauri, în piaţă, au vrut să-mi smulgă planul pe care vi l-am luat, răspunse el. Când au aflat că vin aici să mătur clasa, au înţeles că vreau să fac pace cu dumneavoastră şi au sărit pe mine. Dar m-am ținut bine, l-am salvat, adăugă el mândru, întinzându-i lui Augustin preţioasa hârtie îndoită

Meaulnes se întoarse încet spre mine

— Auzi? El se bătea pentru noi, fund şi rănit, iar noi îi întindeam o cursă

Apoi renunţând la acel „dumneavoastră” neobişnuit între şcolarii de la Sainte-Agathe, zise-

— Eşti un adevărat camarad. Si-i întinse mâna. Comediantul i-o strânse călduros şi rămase o clipă amuţit. Era foarte tulburat. Dar continuă imediat, cu o curiozitate arzătoare

—Va să zică îmi întindeau o cursă Ce nostim!
 Bănuiam și-mi ziceam au să fie foarte mirați când o
 să-mi
 ia înapoi planul și o să vadă că I-am completat

—Completat'?

—A, stați! Nu în întregime.

Si lăsând tonul glumeț, adăugă încet și grav,
 apropiindu-se de noi'

—Meaulnes, acum pot să-ti spun am fost și eu acolo
 Am luat și eu parte la acea serbare extraordinară Când
 m-au povestit băieții de aventura ta misterioasă, m-am
 gândit mult și am ajuns la convingerea că e vorba de
 vechiul domeniu pierdut Ca să mă asigur, ți-am furat
 harta Dar și eu sunt în situația ta, nu știu numele
 castelului, nu cunosc tot drumul de aici până acolo și n-
 putea să mă reîntorc

Cu ce elan, cu ce intensă curiozitate, și cu câtă
 prietenie ne strânseserăm lângă el' Meaulnes îi punea
 întrebare după întrebare și nu se mai sătura să-l iscodească
 Ni se părea că stârnind cu pasiune pe lângă noul nostru
 prieten, l am face să spună și ceea ce pretindea că nu
 știe

—O să vedeți, o să vedeți, răspundea tânărul puțin
 plic

tisit și încurcat, v-am însemnat pe plan câteva indicații
 pe

care nu le aveți E tot ce puteam face

Si văzându-ne plini de admirație și de entuziasm

—Oh' zise el cu tristețe dar și cu mândrie, c mai
 bine

să vă spun de la început, eu nu sunt un băiat ca
 oricare,

acum trei luni] am vrut să mă omor, mi-am tras un
 glonte în

cap așa se explică bandajul ăsta de pe frunte

Parcă as fi

un soldat din garda Senei, de la 1870

—Si în lupta de asta-seară, rana s-a deschis,
 zise

Meaulnes, prietenos,

Dar celălalt, fără să l ia în seamă, continuă pe un ton ușor afectat

— Voiam să mor Si fiindcă n-am reușit, voi tăi doar ca să-mi pierd vremea, ca un copil, ca un vagabond Am părăsit totul Nu mai am nici tată, nici soră, nici casă, nici dragoste . Nu mai am nimic altceva decât tovaiăsi de joc

—Tovarășii aceia te-au si trădat, zisei eu

— Da, lăspunse el cu însuflețire Din pricina unuia, Delouche A ghicit că voi face cauză comună cu voi Mi-a demoralizat trupa, pe care o struneam atât de bine Ați văzut cum era condus atacul de aseară Ce bine mergea' Din copilăne nu mai organizasem ceva atât de reușit

Rămase o clipă visător si adăugă, spre a ne lămuri pe deplin asupra cazului său

— Am trecut de partea voastră, astă-seară, fiindcă mi-am dat seama azi-dimineață că e mult mai plăcut să fiu cu voi, decât cu banda celorlalți Delouche asta, mai ales, mi-e nesuferit Ce idee să facă pe bărbatul la șaptesprezece am' Nimic nu mă dezgustă mai mult Ce credeți, o să ne mai pice în mână'?

— Sigur, zise Meaulnes Dar rămâi mai multă vreme cu noi?

— Nu știu As vrea din toată mima Sunt groaznic de singur Nu-l am decât pe Ganache

Toată căldura, toată veselia i se spulberaseră ca prin farmec

Un moment se lăsă copleșit de o amară deznădejde, tot așa trebuie să fi fost si în ziua când îi venise gândul sinucidem

— Hai să fim prieteni, zise el pe neașteptate Vedeți, eu vă cunosc secretul și l-am apărat împotriva tuturor Pot să

va pun din nou pe drumul pe care l-ați pierdut Si adăugă aproape solemn Fiți prietenii mei, pentru ziua când voi fi din nou pe pragul infernului, cum am mai fost odată Jurați-mi că veți răspunde când vă voi chema, când voi striga așa (si scoase un țipăt straniu Huuunu!). Meaulnes, tu să juri întâi!

Si noi jurarăm, căci copiii cum eram, ne ispitea tot ce părea mai solemn și mai grav decât e firesc

—în schimb, zise el, iată ce vă mai pot spune acum este o casă la Pans, unde tânăra castelană avea obiceiul să petreacă sărbătorile Pastelul si Rusaliile, luna iunie si câteodată o parte din iarnă.

În acest moment, de la poarta principală, o voce necunoscută strigă de câteva on din întuneric Ghicirăm că era Ganache, țișanul care nu îndrăznea sau nu știa cum să între în curte. Chema, cu glas îngrijorat, când foarte tare, când aproape șoptit*

—Hu-uu! Hu-uu!

—Spune, spune repede! strigă Meaulnes tânărului vaga bond, care tresărise si își potrivea hainele, gata de plecare

El ne dădu în graba o adresă la Paris, pe care noi o repetarăm în șoptă

Apoi fugi să-si caute tovarășul la gard, lasându-ne într o stare de tulburare inexprimabilă.

CAPITOLUL V

OMUL CU ESPADRILE

În noaptea aceea, pe la ora trei, văduva Delouche, angita, care locuia în centru, împreună cu un cumnat al ei umas, se sculă să aprindă focul în bucătărie. Omul trebuia plece la drum, la ora patru, și biata femeie, cu o firmitate la mâna dreaptă pricinuită de o arsură veche, buia să prepare în grabă cafeaua în bucătăria întunecoasă a frig își puse un sal vechi peste carmzola, luă ânarea în mână, ferind flacăra cu cealaltă — cu cea m-ă — își sumese sortul, străbătu curtea plină de sticle și de lăzi și deschise ușa magaziei de lemne, care și de coteț pentru găini, ca să ia surcele. Dar abia o își țasesc, că un individ se repezi din beznă, stinse li narea, cu o lovitură de șapcă atât de violentă încât făcu să Wic aerul, izbi femeia, trântind-o la pământ, și fugi cât îl ră picioarele, în timp ce găinile și cocoșeu înnebuniți fac o larmă infernală

și luase într-un sac — după cum hangița, sculându-s le jos, băgă de seamă, un minut mai târziu — vreo doișt tce din pun ei cei mai frumoși

L itngățele cumnatei sale, Dumas alergase într-un suflet \ uită de jur împrejur și constată că pungașul intrase \ \ curtea cea mică, descuind poarta din dos, cu o

cheie falsă și că fugise tot pe acolo, lăsând-o deschisă. Ca orice om deprins cu braconierii și cu borfașii, lua pușca încărcată, felinarul de la căruță, și porni pe urmele hoțului. Individul însă trebuie să fi fost încălțat cu cspadrile, căci pașii abia se cunoșteau. Urmele duceau, câtăva vreme, pe drumul gării, apoi se pierdeau la bariera unei pășuni. De aceea Dumas fu silit să-și oprească aici investigațiile. Ridică ochii din pământ și rămase o clipă în loc, atent: în depărtare, pe același drum, se auzea zgomotul unei căruțe mânate în galop nebun.

Pe de altă parte, Jasmin Delouche, fiul văduvei, se sculase, își aruncase în grabă o glugă pe umeri, își trăsesese păslarii în picioare și ieșise să dea și el o raită prin târg. Totul dormea. Totul era cufundat în întunericul și liniștea adâncă de dinaintea zorilor. Ajuns în răspântie, la „Patru Drumuri”, auzi și el — ca și unchiul său — foarte departe, spre colina Riaudes, huruitul unei cănite, al cărei cal fugea de mâncă pământul. Băiat șmecher și lăudăros cum era, își zise atunci, așa cum ne repetă și nouă după aceea, cu nesuferitul lui obicei de a apăsa pe *r* ca în mahalalele din Montluçon:

— Ția au șters-o spre gară, dar asta nu înseamnă că n-o să pun eu laba pe alții, de cealaltă parte a târgului.

Si se întoarse înapoi spre biserică, în aceeași liniște nocturnă.

În piață, în rulota comedianților, era lumină. Un bolnav, desigur. Era gata să se oprească, să întrebe ce s-a întâmplat, când spre Cotloane se ivi o umbră, care alerga cu pașii înăbușiți drept spre scara căruței. Era un om încălțat cu espadrile.

Jasmin se uită bine și, recunoscând silueta lui Ganache, făcu doi pași în lumină și întrebă în șoaptă:

— Hei! Ce s-a întâmplat?

Speriat, ciufulit, știrb, cu fața schimonosită de frica, Ganache se opri și răspunse cu sufletul la gura:

— Colegul... e bolnav. A fost bătaie aseară și i s-a deschis rana de la cap... Fusei după infirmieră...

Si într-adevăr, pe când Jasmin Delouche se întorcea acasă foarte intrigat, întâlni, pe la mijlocul târgului, o călugăriță care mergea cu pași mărunți și repezi.

Dimineța, mai mulți locuitori din Sainte-Agathe ieșiră în poartă cu ochii umflați de nesomn.

Era o indignare generală. Toată lumea striga și tot târgul... mirosea a praf de pușcă.

La Giraudat se oprise, pe la două noaptea, o trăsurică; cineva arunca în ea, pe fugă, niște pachete care cădeau cu zgomot înfundat, în casă nu erau decât două femei și ele nu îndrăzniseră nici să se miște. Când se făcu ziuă și intrară în curtea păsărilor, înțeleseseră că „pachetele” acelea erau iepurii și orătăniile lor. În timpul primei recreații și Millie găsi un semn de la mosafirii nepoftiți, de peste noapte: câteva chibrituri arse, aruncate lângă spălătorie. Asta însemna că hoții fuseseră prost informați asupra locuinței noastre și nu putuseră intra... La Perreux, la Boujardon și la Clement, lipseau și porcii, care fură însă găsiți dimineța, rămând prin grădini. Porcii profitaseră de ocazie că era poarta deschisă și făcuseră o plimbare nocturnă... Se furaseră păsări aproape din toate curțile; hoții se mulțumiseră însă numai cu atât. Doamna Pignot, brutărița, care nu creștea păsări, strigă toată ziua în gura mare că i se furase lopata de scos

K \\\\\\\\\\\\\\\tfl i

pâine și o jumătate de kilogram de indigo, dar faptul acesta n-a fost niciodată dovedit și nici trecut în procesul-verbal.

Nebunia aceasta, spaima și trăncăneala ținură toată dimineața. Jasmin povesti în clasă ce i se întâmplase noaptea:

— Oh! sunt ei șmecheri, dar dacă prindea unchiul

pe

vreunul — bine a zis el: „ca pe un iepure îl împușcam!”

Și adaugă privind-ne cu înțeleș:

— Bine că nu i-a ieșit Ganache în cale, că ar fi fost

în

stare să tragă în el. Țiganul e tot țigan, cum spune unchiul; și Dessaigne zice la fel...

Cu toate acestea, nimeni nu se gândea să tulbure liniștea noilor noștri prieteni. Abia a doua zi dimineața, Jasmin atrase atenția unchiului său ca Ganache, ca și hoțul lor, era încălțat cu espadrile. Amândoi socotiră ca făcea să spună asta și jandarmilor. Și hotărâră, în mare taină, ca îndată ce vor avea puțin răgaz, să meargă la jandarmeria cantonului, să înștiințeze pe șeful de post.

Zilele următoare vagabondul cel tânăr, ușor bolnav din pricina răni deschise, nu mai apăru.

Seara ne duceam în piața bisericii și dădeam târcoale pe lângă rulotă, să-i vedem măcar lampa aprinsă, prin perdelele roșii...

Stăm acolo, plini de neliniște și de înfrigurare, fără a îndrăzni să ne apropiem de cocioaba umila, ce ne părea anticamera și misterioasa trecătoare spre Țara către care pierdusem drumul.

CAPITOLUL VI O

DISPUTĂ ÎN CULISE

Atâta zbucium și îngrijorările de tot felul prin câte trecuserăm, în acea neuitată iarna, ne împiedicară să ne dăm seama că venise martie și că vântul se domolise. Dar a treia zi, după întâmplarea aceasta, coborând dimineața în curte, înțelesei că era primăvară. O adiere plăcută, ca apa încropită, venea în valuri peste zid; o ploaie domoală udase noaptea frunzele bujorilor; din grădină urca în văzduh aroma puternică de pământ reavăn și în pomul de lângă fereastră o pasăre își învăța lecția la muzică...

În prima recreație, Meaulnes îmi spuse că vrea să verifice imediat itinerarul fixat de școlarul-vagabond. Cu mare greutate îl convinsei să mai aștepte; trebuia să ne întâlnim încă o dată cu prietenul nostru, trebuia să se statornicească vremea bună, să înflorească toți prunii din Sainte-Agathe... Stăm de vorbă rezemați de zidul scund dinspre ulicioară, cu mâinile în buzunare, în capul gol, iar vântul glumea cu noi: ne înfiora de frig, apoi cu o boare călduță, trezea din adâncul sufletelor noastre nu știu ce vechi elanuri uitate... Oh! frate, prietene, călătorule, cât eram de convinși amândoi că fericirea e aproape și că era desUil să pornim la drum, ca s-o ajungem!...

La prânz pe când mâncăm, auzirăm deodată bătăi de tobă în piața celor „*Patru Drumuri*”. Cât ai clipi, ne

repezirăm la porțița cu șervetele în mână... Era Ganache care anunța pentru seara aceea, la ora opt, „având în vedere vremea bună”, o reprezentație în piața bisericii. Pentru orice eventualitate se va întinde un cort „ca adăpost în caz de ploaie”. Urma un lung program de atracții, strigat în cadența bătăilor de tobă, din care vântul ne aducea numai unele crâmpie: „pantomime... cântece... fantezii ecvestre...”. Seara, în timpul mesei, toba mare anunță începerea reprezentației, tunând sub ferestrele noastre, de tremurau geamurile. Curând după aceea, începu să treacă într-o rumoare veselă lumea de la periferii, care se îndrepta în grupuri mici, spre piața bisericii. Iar noi, siliți să rămânem la masă, stăteam ca pe ghimpi, învârtindu-ne pe scaune și bătând din picioare de nerăbdare!

În sfârșit, pe la nouă, veni ră institutoarele să ne ia; le auzirăm, la porțiță, ștergându-și picioarele și răsând pe înfundate. Pornirăm în bandă, prin bezna, spre locul unde se dădea spectacolul, zorind pașii de teama să nu ajungem prea târziu. Zidul bisericii se zărea de departe, luminat parcă de un foc mare. În fața ușii de la baracă fuseseră aprinse două lămpi cu ulei, care se legănau în vânt...

Înlăuntru era amenajat ca un circ, cu bănci în amfiteatru. Domnul Seurel, institutoarele, Mcaulnes și cu mine ne instalarăm în locurile din față. Parcă văd „sala” aceea care trebuie să fi fost foarte, strâmta, cu mari spații de semi-obscuritate, ca un circ adevărat, în care ședeau, în rânduri etajate, doamna Pignot, brutăreasa, Fernanda, băcănița, fete din târg, cucoane, meșteri potcovari, băiețandri, țărani, în sfârșit lume de tot felul.

Când venirăm noi, reprezentația trecuse de jumătate. Pe pistă era o capră mică, dresată, care pune a picioarele foarte

docil unul câte unul, pe patru sticle, apoi numai pe două, apoi numai pe una. Ganache îi comanda mișcările încet, însoțindu-și ordinele cu scurte lovituri de baghetă, uitându-se spre noi, neliniștit, cu ochii stinși, cu gura căscată.

În locul unde pista comunica direct cu rulota, stând pe un scăunel, lângă alte două lămpi cu ulei, descoperirăm pe prietenul nostru, pe directorul ciroului, îmbrăcat într-un frumos tricou negru și bandajat la cap.

Abia ne așezasem bine fiecare la locul lui, că năvălind nervos, apărură un ponei înzorzonat, pe care tânărul rănit îl puse să facă mai multe tururi și care se oprea mereu în dreptul unuia dintre noi, când trebuia aleasă persoana cea mai drăguță, sau mai curajoasă din societate, și regulat, în fața doamnei Pignot, când era vorba să fie descoperită cea mai mincinoasă, mai zgârcită, sau „cea mai iubeată”... Și se porneau în jurul ei niște râsete, niște strigăte și niște chierăieli, ca într-un cârd de găște gonite de un prcpelicar!...

În pauză, directorul ciroului veni o clipă să se întrețină cu domnul Seurel, care n-ar fi fost mai mândru dacă ar fi vorbit cu marele Talma sau cu Leotard; noi ascultam cu un interes pasionat tot ce spunea el. Istorisea cum i se rcînchisesese rana de la cap, cum pregătise spectacolul muncind zile întregi, toată iarna, cum proiectau o serie de reprezentații variate și nemaivăzute, și spunea că vor rămâne în Sainte-Agathe până la sfârșitul lunii...

Spectacolul trebuia să se termine cu o pantomimă.

Spre sfârșitul pauzei, prietenul ne părăsi. Ca să ajungă la intrarea rulotei, fu silit să treacă printr-un grup care invadase arena și în mijlocul căruia îl descoperirăm pe Jasmin Delouche. Femeile și fetele îi făcură loc să treacă. Costumul lui negru, acel aer suferind, înfățișarea lui stranie

și bravă le amețise pe toate. Jasmin însă nu prea părea epatat; cu siguranță ca o cordelieră în loc de cravată, un guler la modă și niște pantaloni bufanți l-ar fi cucerit mai repede... Parcă ar fi sosit în acea clipă dintr-o călătorie. Se apucase cu mâinile de reverele hainei, într-o atitudine de om îngâmfat, dar în același timp fâstâcit, și povestea ceva doamnei Pignot. Vorbea foarte încet, deși cu mare însuflețire. Când trecu vagabondul pe lângă el, făcu un gest de ciuda și-i spuse doamnei Pignot ceva cu glas tare. Eu nu auzii ce, dar desigur era un cuvânt provocator sau o injurie la adresa prietenului nostru. Trebuie să fi fost o amenințare gravă și neașteptată, căci tânărul se întoarse brusc și-l privi lung pe Delouche, care, pentru a' nu-și pierde cumpătul, rânjea și dădea coate vecinilor, vrând parcă să-i facă și pe ei părtași. De altfel, toată scena se consumase în câteva secunde. Desigur că fusesem singurul din banca mea care observase.

Directorul spectacolului își găsi tovarășul în dosul cortinei de la intrarea rulotei. Lumea începu să se așeze la loc, crezând ca partea a doua a programului trebuia să înceapă numaidecât, și se făcu liniște. Pe când amuțeau și ultimele șoapte, o ceartă izbucni în dosul cortinei. Nu auzeam ce se spunea, dar recunoscurăm vocea lui Ganache și a tânărului director; prima explicându-se, dezvinovățindu-se, cealaltă muștrând cu mânie și totodată cu tristețe:

— Bine, nenorocitele, zicea, de ce nu mi-ai spus?...

Restul nu se mai putu înțelege, deși toată lumea era numai urechi. Apoi totul se liniști pe neașteptate. Sfada continuă în surdină și golani de la galerie începură să strige și să bată din picioare:

— Lumina! Cortina!

CAPITOLUL VII

VAGABONDUL ÎȘI SCOATE BANDAȘUL

În sfârșit, se strecură încet printre perdele — cu fața brăzdată de riduri, schimonosită, când de veselie, când de amărăciune și presărată cu buline de hârtie — un Pierrot înalt, făcut parcă din trei bucăți prost articulate, îndoit din șale, ca și când ar fi avut crampe, mergând în vârful picioarelor, ca dintr-un exces de prudență și de teamă, încurcându-și mâinile în mâneci prea lungi, care măturau pământul.

N-aș mai putea azi să reconstitui subiectul pantomimei sale. Îmi amintesc doar că de cum apăru în circ, după zadarnice și disperate încercări de a se ține pe picioare, căzu. Degeaba se ridica, degeaba se căznea să-și țină echilibrul; era peste puterile lui: cădea întruna. Se împiedica de scaune. Când cădea, trăgea după ci o masă enormă, adusă acolo chiar în acest scop. De mai multe ori ajunse dincolo de bariera circului, întinzându-se aproape pe lângă picioarele spectatorilor. Doi ajutori din public, angajați anume, îl trăgeau din toate părțile și după multe eforturi, îl puneau din nou în picioare. Și de câte ori cădea, scotea un țipăt scurt, altul de fiecare dată, un țipăt insuportabil, în care se amestecau deopotrivă groaza de pericol și satisfacția. La sfârșit, cățarat pe o schelărie de scaune, făcu un salt imens și lent, iar țipătul lui, ca al unei păsări de noapte, de triumf

strident și de nenorocire, se prelungi cât saltul. Femeile îi țineau isonul cu chiote de spaima.

Din ultima parte a pantomimei, nu știu de ce, țin minte numai cum „biata paiată care cade” scotea din mânecă o păpușă îndesată cu târâte, mimând cu ea o întreagă scenă tragicomică. În cele din urmă o răcea să verse pe gură toate taratele din burtă, apoi cu scurte strigăte jalnice, o îndopa ca pe copiii mici, până ce o umfla din nou. Și în momentul când atenția era la culme, când toți spectatorii, cu gura căscată, aveau ochii ațintiți la păpușă, paiata o înșfacă pe neașteptate de un braț și-i făcu vânt zvârlind-o în obrazul lui Jasmin Delouche, căruia, din zbor, îi blegi doar urechea și trecu mai departe lipindu-se drept sub gușa doamnei Pignot. Brutărița dete un astfel de țipăt, se răsturnă așa de tare pe spate și vecinele ei o imitară atât de bine, încât banca se frânse și doamna Pignot, Fernanda, posaca mamă a lui Delouche și alte douăzeci de femei se prăbușiră cu picioarele în aer, în râsetele, strigătele și aplauzele mulțimii. În acest timp clovnul trântit cât era de lung, cu fața la pământ, se ridica încet de jos salutând și spunând cu cea mai mare gravitate:

—Doamnelor și domnilor, avem onoarea să vă mulțumim!...

Dar în aceeași clipă, în mijlocul unei /arve indescriptibile, Meaulnes, tăcut de când se începuse pantomima și părând din ce în ce mai preocupat, se sculă iute, mă strânse de braț, incapabil să se mai stăpânească, și-mi strigă:

—Uită-te la vagabond! Uită-te! L-am recunoscut, în sfârșit. ' , " * . * . » <

Ghicisem, înainte chiar de a mă fi uitat, ca și când, fără să-mi dau seama, gândul acesta clocea în mine de multă vreme și nu aștepta decât momentul să iasă din găoace, în picioare, lângă o bancă de la intrarea rulotei, personajul necunoscut își desfăcuse bandajul și-si aruncase pe umeri o pelerină, în lumina lămpii furnegându, ca și altădată la flacăra lumânării din camera castelului de pe domeniul misterios, apăruse o față foarte tânără, foarte fina, cu nas acvilin... Palid, cu buzele întredeschise, tânărul răsfoia grăbit un mie album roșu, ce trebuie să fi fost un atlas de buzunar. Afara de cicatricea de la frunte, pe care o ascundea parul, era — așa cum ni-l descriesese amănunțit Meaulnes — logodnicul nefericit din Țara Pierdută.

Nu mai rămânea nici o îndoială că își scosese bandajul, ca să-l recunoaștem noi. Dar abia dăduse Meaulnes strigătul de recunoaștere și făcuse mișcarea de apropiere, că tânărul, aruncându-ne în fuga o privire de înțelegere și un surâs de o nelămurită tristețe, așa cum surâdea el de obicei, întră în rulotă.

— Si pe celălalt, cum de nu l-am recunoscut până acum? exclamă Augustin cu pasiune. E Pierrot de la serbare, de acolo...

Si o luă peste bănci către ci. Ganachc însă tăiase deja toate comunicațiile cu arena; una câte una, el stinse cele patru lămpi ale cercului; iar noi, bătând din picioare de nerăbdare, ne-am văzut siliți să mergem după mulțimea ce se scurgea agale, prin întuneric, canalizată între băncile paralele.

În sfârșit, îndată ce ajunse afară, Meaulnes se repezi spre rulotă, se urcă dintr-o săritură pe scară, bătu în ușă, dar nu primi nici un răspuns. Desigur că acum, în casa

ambulantă a celor doi nomazi, precum și în cușca poneiului, a caprei și a păsărilor dresate, peste toate vietățile revenite în culcuș, începea să coboare somnul.

CAPITOLUL VIII

JANDARMII

A trebuit să alergăm pe străzi întunecoase, ca să putem ajunge din urmă grupul de domni și de doamne, care se întorcea acasă pe drumul spre școală. De astă dată înțelegeam totul. Silueta aceea înaltă și albă pe care o văzuse Meaulnes, în ultima seară a serbării, trecând ca fulgerul printre copaci, era Ganache, care îl ridicase pe logodnicul deznădăjduit și fugise cu el în brațe. Acesta primise să-și împartă viața cu nomadul, ducând o existență sălbatică, plină de riscuri, de joacă și de aventuri. I se păruse că în felul acesta își ia copilăria de la început...

Desigur că Frantz de Galais își ascunsese numele și se prefăcuse că nu știe drumul până la domeniu, de teama de a nu fi silit să se întoarcă acasă; dar de ce voise, în seara aceea, să ni se descopere așa, deodată, și ne lăsase să ghicim tot adevărul?

Câte planuri nu-și făcuse Meaulnes, străbătând târgul până acasă! A doua zi era joi. Hotărî să se duca la Frantz chiar a doua zi dimineața. Ar pleca împreună acolo! Ce mai călătorie ar face! Frantz ar explica totul, totul s-ar aranja. Si minunata aventură ar reîncepe de unde fusese întreruptă...

Alături de el, eu mergeam prin întuneric, cu inima plină de o nedefinită bucurie. Totul contribuia la această bucurie; de la ușoara plăcere cu care așteptam ziua de joi, până la proaspăta și importanta descoperire, până la marele noroc ce ne fusese hărăzit de soartă. Si-mi amintesc ca, în subita mea mărinimie, mă apropiai de cea mai urâtă dintre fetele notarului, căreia eram silit câteodată să-i ofer brațul, și fără nici o ezitare, îi dădui mâna.

Amare amintiri! Zadarnice, spulberate speranțe!

A doua zi dimineața, imediat după ora opt, ieșirăm amândoi pe poarta școlii, cu ghetele frumos lustruite, cu cataramele centurilor strălucitoare și cu șepcile noi. Dar când ajunserăm aproape de piața bisericii, Meaulnes, care până atunci abia se putuse stăpâni să nu suradă când mă privea, scoase un țipăt și se repezi spre piața pustie... Pe locul rulotei și al căruțelor cu coviltir, nu mai rămăsese decât o oală spartă și câteva zdrențe. Comedianții plecaseră.

Adierea lină a vântului ni se pani înghețată.

Străbăteam piața, călcând pe pământul dur și plin de pietre, cu impresia, la fiecă pas, că ne vom poticni și vom cădea în drum. Înnebunit, Meaulnes fu gata de două ori s-o ia la goană după rulotă. Făcu întâi o mișcare să se repeadă pe drumul ce duce în Vieux-Nançay, apoi vru s-o apuce spre Saint-Loup des Bois... își puse mâna streășină la ochi, cu speranța că oamenii noștri poate abia plecaseră. Dar nu era nimic de făcut. Zece urme de căruțe se încurcau în piață și pe șoseaua pietruită nu se mai cunoșteau aproape de fel. Trebui să rămânem pe loc, neputincioși.

Si tocmai când ne hotărâsem să pornim înapoi spre casă, unde ziua de joi ne aștepta mohorâtă și amară, patru jandarmi călări, înștiințați probabil din ajun de Jasmin

Delouche, năvăliră în piață, împrăștiindu-se imediat pe străzi pentru a păzi toate barierele, ca niște dragoni care fac recunoașterea unui sat... Dar era prea târziu. Ganache, hoțul de găini, fugise împreună cu tovarășul lui. Jandarmii nu găsiră pe nimeni: nici pe hoț, nici pe cei care încărcău în căruță ci aponii sugrumați de el. Prevenit l a timp prin cuvântul nesocotit al lui Jasmin, Frantz trebuie să fi înțeles, în sfârșit, din ce trăiau, tovarășul lui și el, în zilele când n-avcau nici un ban în casă. Copleșit de rușine și de mânie, el își lăsă baltă toate proiectele și hotăîi numaidecât să fuga înainte de a veni jandarmii. Si fiindcă nu se mai temea că noi l-am putea trăda, provocând întoarcerea lui acasă, voise ca înainte de a dispărea să ni se arate fără bandaj.

Un singur punct rămânea mereu nelămurit, cum putuse Ganache să prade cotețele și în același timp să caute călugărița, s-o aducă la căpătâiul prietenului bolnav? Dar nu era asta toată povestea bietului Ganache? Hoț și vagabond, pe o parte, om cumsecade pe cealaltă..

CAPITOLUL IX ÎN

CĂUTAREA CĂRĂRII PIERDUTE

Pe când ne întorceam tăcuți la școală, soarele începuse să împrăștie ușoara ceață a dimineții. Gospodinele scuturau covoarele în pragul caselor, sau flecăreau peste garduri; pe ogoaie, în păduri, la barierele târgului, începea cea mai

strălucitoare dimineată de primăvară de care îmi aduc aminte.

Toți elevii din Cursul Superior trebuiau să vină în acea joi la școala, pe la opt, unii în vederea certificatului de studii superioare, alții, pentru concursul la Școala Normală. Când sosirăm noi — Meaulnes copleșit de păreri de rău și frământat de neastâmpăr, eu foarte abătut — școala era goală... O rază de soare proaspăt cobora peste praful unei bănci mâncată de cari și peste vopseaua scorjită a unui planiglob.

Cum să rămânem acolo, cu capul plecat peste nu știu ce carte, să ne rumegăm visul spulberat, când totul ne chema afară? Hârjoana păsărilor prin crengile de lângă ferestre, fuga celorlalți băieți către câmpie și pădure și, mai ales, arzătoarea dorință de a încerca repede itinerarul incomplet verificat de vagabond, ultima resursă ce ne mai rămânea pe fundul sacului, ultima cheie din legătură, după ce le-ai încercat pe toate celelalte... Era peste puterile noastre! Meaulnes se plimba încoace și încolo prin clasă, se apropia de fereastră, se *uita* în grădină, apoi se întorcea și privea departe, spre târg, ca și când ar fi așteptat pe cineva, despre care știa totuși că nu va veni...

— Sunt de părere, îmi spuse el în cele din urmă, sunt de părere că nu poate să fie atât de departe cum ne închipuim noi. Frantz a tăiat de pe plan o parte întregă din drumul schișat de mine. Asta înseamnă, poate, că pe când dormeam eu, iapa a făcut un lung ocol inutil...

Eu stăm spânzurat pe colțul unei bănci, cu un picior pe podea și legându-l pe celălalt în aer, descurajat, cu mintea pustie, cu ochii în pământ.

— Cu toate astea, spusei eu, când te-ai întors cu berlina, ai mers toata noaptea...

— Da, dar plecasem la miezul nopții, răspunse el repezede. M-am dat jos când se făcuse ora patru, la aproape șase kilometri spre apus de Sainte-Agathe; dar eu pornisem pe drumul gării, spre răsărit. Trebuie deci să scădem acești șase kilometri în calculul distanței dintre Sainte-Agathe și Țara Pierdută.

— Într-adevar, mi se pare că ieșind din pădurea comunală, nu poți fi la mai mult de două leghe de locul pe care îl căutăm noi.

— Tocmai acele două leghe lipsesc la tine pe hartă.

— Adevărat! Si ieșirea din pădure e cam la o leghe și jumătate de aci, însă un drumeț bun poate face asta într-o dimineață...

În momentul acela apăru Mouchboeuf. Avea băiatul acesta obiceiul supărător de a se purta așa, încât sa treacă drept elev bun, nu învățând mai mult decât ceilalți, ci atrăgând atenția asupra sa în împrejurări ca acestea, de exemplu:

— Știam eu că n-am sa vă găsesc decât pe voi, zise el triumfător. Toți ceilalți au plecat în pădurea comunală, în frunte cu Jasmin Delouche, care știe pe unde sunt cuiburi.

Si, ipocrit, începu să povestească tot ce spusese ei, cum voiseră să-și bată joc de școală, de domnul Seurel și de noi, hotărând această expediție.

— Dacă sunt în pădure, desigur că în drum am să-i văd, căci plec si eu, zise Meaulnes. Mă întorc la prânz.

Moucheboeuf rămase cu gura căscată.

— Tu nu vii? mă întrebă Augustin, oprindu-se un moment în pragul ușii întredeschise și lăsând să intre în camera posomorâtă, o data cu valul de aer proaspăt și calduț, o

rază de soare aurie, o simfonie de strigăte, de chemări, de ciripiri, zgomotul unei găleți lovite de ghizdurile fântânii și pocnetul unui bici, undeva, departe.

~ Nu! răspunsei eu, cu toate că ispita era mare. Cc-ar zice domnul Seurel? Dar, tu, grăbește-te. Am să te aștept cu nerăbdare.

Făcu un gest nelămurit și plecă foarte repede, plin de speranțe.

Pe la zece sosi și domnul Seurel. își lepădasc vesta neagră de alpaga, îmbrăcase o haină de pescar, cu buzunare mari închise cu nasftiri, o pălărie de pai și jambiere scurte, de piele, ca să-i strângă jos pantalonii. Nu fu surprins și nu se miră de fel, văzând că nu găsește pe nimeni în clasă. Nici nu voi să-l asculte pe Moucheboeuf, care îi repetă de trei ori că băieții ziseseră: „Dacă are nevoie de noi, sa poftească sa ne caute!”

Si porunci:

— Strângeți-vă ce aveți acolo, luați-vă șepcile și hai după ei, că-i dibuim noi. Aî să poți merge până acolo, Francois?

Răspunsei afirmativ și plecarăm.

Rămase stabilit ca Moucheboeuf să conducă pe domnul Seurel și să servească de momeală... Trebuia adică, dat fiind că el cunoștea bine pădurea unde se aflau scotocitorii de cuiburi, să strige din când în când, cât putea de tare:

— Hoop! Hei, măă! Giraudat' Delouche! Unde sunteți? E ceva? Ați găsit⁹...

Iar eu fusei însărcinat, spre marea mea bucurie, s-o iau pe marginea de la răsărit a pădurii, deoarece se putea ca elevii fugari să încerce să scape pe acolo.

Or, în planul corectat de Frantz și pe care îl studiasem de atâtea ori împreună cu Meaulnes, era un drum însemnat

cu o linie, un „drum de care”, ce parcă pornea tocmai din această margine de pădure, luând-o în direcția domeniului.

Dacă l-aș descoperi eu în dimineața aceasta?... Și începeam să cred că, înainte de amiază, mă voi afla pe drumul castelului pierdut...

Minunată plimbare!... De îndată ce trecurăm povârnișul și ocolirăm moara, părăsii pe cei doi tovarăși ai mei: pe domnul Seurel, care avea o înfățișare de-ai fi zis că pleacă la război — sunt sigur ca-și pusese în buzunar un pistol vechi — și pe trădătorul de Moucheboeuf.

Apucând-o pe un drum mai scurt, ajunsei numaidecât la poalele pădurii, pentru prima oară în viața mea singur, în plin câmp, ca o patrulă rătăcită de caporalul ei.

Iată-mă, îmi ziceam, aproape de misterioasa fericire întrezărită într-o zi de Meaulnes. Toată dimineața e a mea. Pot să cercetez în tihnă marginea codrului, locul cel mai răcoros și mai tainic din tot ținutul, în timp ce fratele meu mai mare e plecat și el, să iscodească în alte părți. Merg ca pe o fostă albie de râu. Trec pe sub crengi plecate de copaci, al căror nume nu-l știu, dar cărora îmi place să le zic arini. Am sărit un gard de mărăcini din marginea potecii și iată-mă acum strivind sub picioare urzicile, sau culcând la pământ înaltele fire de iarba pisicii, pe această cale larga de iarbă verde, care se adâncește pe sub frunziș.

Uneori, simt cum piciorul mi se afundă într-un banc de nisip foarte mărunț, strecurat parcă prin sita cea mai fină. Si în tăcerea adâncă a codrului, aud o pasăre — o privighetoare gândesc eu, dar desigur mă înșel, căci privighetoarea nu cântă decât seara — o pasăre care repetă cu încăpățănare aceeași frază: glasul dimineții, vorbă șoptită sub umbră, dulce invitație la drum, pe sub crengi plecate de arini!

Nevăzută și stăruitoare, pasărea părea că mă întovărășește pe sub frunziș

Pentru prima oară mă simt și eu pe drumul aventurii. Nu mai sunt sub supravegherea domnului Seurel, în căutare de scoici sau de plante, pe care nici institutorul nu le cunoștea; nu mai sunt nici pe câmpul lui moș Martin, în căutarea acelei fântâni adânci și sleite, acoperită cu o gratie și pitită sub atâtea bălani, că totdeauna îmi trebuia mult timp până s-o găesc... Acum caut ceva și mai tainic. Caut trecătoarea de care se povestește în cărți: ieșirea la lumină pe care prințul, zdrobit de oboseală, n-a mai putut-o găsi, rătăcind pe vechiul drum fără zariște.

Aceasta se descoperă în ora cea mai târzie a dimineții, când ai uitat de mult timpul, când nu mai știi că va fi în curând unsprezece, apoi amiază... Si deodată, dând în lături ramurile frunzișului adânc, cu acel gest șovăielnic al mâinilor ridicate la înălțimea feței și inegal depărtate de corp, vezi o lungă alee întunecată, al cărei capăt se zărește în fund, ca un ochi de lumină.

Ispitit de nădejdi și furat de astfel de gânduri, mă trezesc pe neașteptate într-un luminiș; dar nu-i decât o fâneață. Fără să vreau am ajuns la cealaltă extremitate a pădurii comunale, pe care întotdeauna mi-am închipuit-o foarte departe. Si uite, la dreapta mea, între stive de lemne, uite casa pădurarului, toată numai zumzet între copaci umbroși. Pe fereastră atârână două perechi de ciorapi, puși să se usuce. Anii trecuți, când ajungeam la intrarea în pădure, ziceam totdeauna, arătând un punct de lumină în fundul vastei alee întunecoase: „Acolo e casa pădurarului, casa lui moș Baladier". Dar niciodată nu ajunsesem până acolo. Auzeam uneori spunându-se, ca și când ar fi fost vorba de

o expediție extraordinară: „A fost până la casa pădurarului!”...

De data aceasta eu fusesem până la casa lui moș Bala-dier și nu găsisem nimic.

Începuse să mă doară piciorul și căldura, pe care n-o simțisem până atunci, mă obosea; mă gândeam cu teamă că va trebui să fac singur drumul înapoi, când auzii lângă mine pe omul domnului Seurel, vocea lui Moucheboeuf, apoi alte glasuri, chemându-mă...

Era o grupă de șase băieți mari: Giraudat, Auberger, Delage și alții. Între ei, cu aer triumfător, trădătorul de Moucheboeuf. Grație „momelii”, o parte din elevi fuseseră prinși cățărați într-un cireș singuratic din mijlocul unei poieni, iar cealaltă parte, tocmai când dibuiseră niște ghionoaie. Gogomanul acela de Giraudat, cu ochii bulbucăți și bluză soioasă, ascunsese puii în sân, între piele și cămașă. Doi dintre tovarășii celor prinși fugiseră când se apropiase domnul Seurel: trebuie să fi fost Delouche și Coffin. La început îi răspunseră lui „Mouchevache” cu zeflemele, pe care le repeta ecoul pădurii. „Mouchevache” însă, nedibaci și crezându-se stăpân pe situație, răspunsese vexat:

— Lasă că vedeți voi când o să vă dați jos. Domnul Seurel e aici.

Atunci totul amuți ca prin farmec; urmă o frigă de umbre printre copaci. Ștregarii o luaseră peste pădure și, cum știam că o cunosc până în cele mai ascunse colțuri, nici prin gând nu ne mai trecu să-i urmărim. Nu se știa de asemenea unde dispăruse Meaulnes. Nu-l văzuse și nu-l auzise nici; și fiindcă era greu astfel să-i dăm de urmă, nici nu mai încercăm să-l căutăm.

Trecuse de amiază când luarăm dnumul înapoi, spre Saint-Agathe, mergând încet, cu capetele plecate, obosiți, plini de noroi. Ieșind din pădure, ne scuturarăm și ne curățirăm noroiul de pe ghețe Soarele începuse să dogorească. Nu mai era, ca la plecare, acea dimineață de primăvară atât de proaspătă și de strălucitoare. Arar un cocoș cânta — dezolat cântec! — la vreo fermă de prin preajma șoselei. La coborârea povârnișului ne oprirăm puțin să vorbim cu niște plugari, care se pregăteau să reînceapă munca de după-prânz. Stăteau rezemați în coate de barieră și-l ascultau pe domnul Seurel, care zicea:

—Niște zvăpăiați! Poftim! Ia uitați-vă la Giraudat. Si-a pus puii în sân. Si ei au făcut acolo ce-au viut. Frumoasă treabă, n-am ce zice!...

Mi se părea că țărani râdeau și de neizbânda mea. Se tăvăleau de râs, dar nu găseau cine știe ce vină baietandrilor pe care îi cunoșteau bine. Ne făcură chiar și o destăinuire, îndată ce domnul Seurel își reluă locul în capul coloanei:

—A mai trecut unul pe aici, unul lung, trebuie să-l știți voi... Se vede că, la întoarcere, l-a ajuns din urmă căruța lui Granges' Era rupt tot și plin de noroi. I-am spus că v-arn văzut trecând azi-dimineață, dar că nu v-ati întors încă. Si a pornit mai departe agale, spre Samte-Agathe.

Într-adevăr, la podul de la povârniș, ne aștepta Meaulncs. Stătea pe un pilon și părea zdrobit de oboseală. La întrebările domnului Seurel, răspunse că plecase și ci în căutarea băieților care trăgeau la fit, dar la întrebarea mea abia șoptită, spuse numai clătînând capul deznădăjduit:

—Nu! Nimic! nimic care să semene măcar...

După-prânz, clasa părea mai întunecoasă și mai pustie în mijlocul peisajului stialucitor. Meaulnes se așeză în bancă abătut și cu capul pe brațe, dormi multă vreme, un somn trist și adânc. Spre seară, se smulse deodată din gânduri, ca și când ar fi luat o hotărâre importantă, și scrise mamei sale o scrisoare. Atâta îmi amintesc din sfârșitul mohorât al acelei nesfârșite zile de înfrângere.

CAPITOLUL X

SPĂLATUL RUFELOR

Fie încrezuserăm prea ușor în sosirea primăverii.

Luni, imediat după patru, nu știu cine avu ideea să ne facem lecțiile afară, fiindcă în clasă era prea întuneric, și scoaserăm în curte două mese mari, așa cum făceam vara. Dar numaidecât vremea se posomori și o picătură de ploaie căzu pe un caiet; strânserăm lucrurile în grabă și dădurăm fuga în clasă, în sală era întuneric și frig. Priveam tăcuți afara jocul norilor pe cerul plumburiu, când Meaulnes, care se uita ca și noi pe geam, nu se mai putu stăpâni și spuse amar, ca și când i-ar fi fost ciudă ca se simte copleșit de atâta părere de rău:

— Oh! Altfel fugeau norii pe cer, nu ca ăștia, când erarn pe drum, în căruța de la La Belle-Etoile.

— Pe ce drum? întrebă Jasmin.

Dar Meaulnes nu răspunse.

CĂRAREA PIERDUTĂ

135

- Mie, spusei eu repede ca să schimb vorba, mi-ar plăcea să merg în căruță pe o ploaie cu spume, adăpostit sub o umbrelă mare. As merge așa...
- Si să citești tot timpul drumului, ca în casă, adăugă altul.
- Nu ploua și n-aveam pofta să citesc, nu făceam decât sa privesc locurile pe unde treceam, răspunse Meaulnes.

Dar când Giraudat întrebă, la rândul său, de ce locuri era vorba, Meaulnes din nou rămase mut. Si Jasmin zise:

— Știu... Iarăși, faimoasa aventură!...

Spuse aceste cuvinte pe un ton împăciuitor și important, ca și când ar fi cunoscut și el, puțin, secretul. Dar degeaba, avansurile lui rămaseră fără folos; și cum începuse să se întunece, fiecare porni spre casă, alergând prin ploaie, cu bluza întoarsă peste cap.

Timpul se menținu ploios și rece toată săptămâna. Și joia următoare fu și mai tristă decât cea dinainte. Câmpia era înecată într-o ceață friguroasă, ca în cele mai urâte zile de iama.

Millie, înșelată de frumosul soare din săptămâna trecută, pusese să se spele rufele. Dar vremea era atât de umedă și de rece, încât nici gând să le poată pune la uscat afară, pe gardul din grădină, sau măcar în pod, pe frânghie.

Sfătuindu-se cu domnul Seurel, îi veni ideea să întindă rufele în clasă și să încingă bine soba. Cum era joi, domnul Seurel se învoi. Spre a economisi focul din bucătărie și din sufragerie, se luă hotărârea să se gătească mâncarea pe soba din clasa mare, iar noi să stăm toata ziua acolo.

Eram însă atât de copil, că primii noutatea aceasta ca pe o sărbătoare.

Posomorâtă sărbătoare!... Rufele ude înghițeau toată căldura sobei, iar noi tremuram de frig. Afară cădea neîncetat o ploaie mărunță și monotonă de iarnă.

Cu toate acestea, imediat după ora nouă, mort de urât, mă dusei în curte, după Meaulnes. Amândoi eram tăcuți și plictisiți. Pe drum trecea cortegiul unei înmormântări, venit tocmai de la țară, și noi ne uitam, cu capetele rezemate de drugii porții, cum se depărtează spre „Patru Drumuri”. Siciul, adus într-un car cu boi, era dat jos cu precauție și pus pe o lespede, la picioarele crucii, unde măcelarul zărise altădată santinelele lui Frantz. Pe unde era acum tânărul căpitan, care conducea atât de bine atacul?...

Preotul și dascălii ieșiră, după datina, în întâmpinarea mortului așezat lângă cruce și cântecele de jale ajungeau până la noi. Știam că acesta va fi singurul eveniment al zilei, ce se va scurge încet, ca o apă gălbuie într-un canal.

— Și acum, zise Meauluc pe neașteptate, mă duc să-mi fac bagajul. Află, Seurel, că joia trecută i-am scris mamei, cerându-i să mă lase să-mi termin studiile la Paris. Plec astăzi.

Si ținându-se cu amândouă mâinile de gratiile porții, se uită departe, spre târg... Inutil să mai întreb dacă mama lui, care era bogată și-i făcea toate voile, i-o făcuse și pe aceasta. Inutil iarși să mai întreb de ce se hotărâse așa, deodată, să plece la Paris!...

Desigur că în sufletul lui Augustin Meaulnes începuseră de pe acum să incolțească părerile de rău și teama de a părăsi acest drag ținut al Saintc-Agathe, de unde pornise spre aventură. Iar eu, simțeam cum pune stăpânire pe mine o dezolare cruntă, de care în prima clipă nu-mi dădusem seama.

— Se apropie Pastele! zise el cu un oftat, vrând să-mi explice.

— Și imediat ce o vei găsi, ai să-mi scrii și mie, nu-i așa? întrebai eu.

— Negreșit, îți făgăduiesc. Nu ești tu prietenul meu, fratele meu?...

Si-mi puse mâna pe umăr.

Puțin câte puțin, înțelegeam că totul se sfârșise, din moment ce voia să-și termine studiile la Paris. Știam că de acum nu voi mai fi niciodată împreună cu marele meu camarad.

Singura speranță că ne vom întâlni din nou rămânea casa de la Paris, unde trebuia să reia firul aventurii pierdute...

Dar văzându-l și pe ci atât de trist, ce slabă speranță!...

Meaulnes înștiința pe părinții mei că pleacă: domnul Seurel se arăta foarte mirat, dar înțelese repede motivele lui Augustin; Millie, femeie de casă cum era, se necăji mai ales la gândul că doamna Meaulnes ne va vedea casa într-o dezordine atât de puțin obișnuită la noi... Vai! cufărul fu repede gata. Căutarăm sub scară pantofii lui de duminică, în dulap rufăria; apoi actele și cărțile școlare, tot avutul unui tânăr de optsprezece ani.

Doamna Meaulnes sosi la prânz cu trăsura ei. Mânca împreună cu fiul său la cafeneaua lui Daniel și imediat ce calul fu adăpat și hrănit, plecă, luându-I pe Meaulnes, aproape fără să dea nici o explicație, în ușă, le mai spuseram încă o dată la revedere și trăsura dispăru la cotitura celor „Patru Drumuri”.

Millie își șterse pantofii în prag și intră grăbită în sufrageria rece să pună la locul lor toate lucrurile ce

fuseseră deranjate. Iar eu, pentru prima oară de luni de zile, mă găseam singur în fața unei lungi serii de joi, cu impresia că în acea trăsură veche plecase pentru totdeauna adolescența mea.

CAPITOLU
L

AM TRDAT

ii!?

Vremea se mai îndreptase.

Soarele era gata să apară.

De ce să mă apuc?

În vasta noastră locuință, se trântea câte o ușă; apoi se așternea din nou tăcerea. Când și când, tata traversa curtea să umple căldarea cu cărbuni, cu care înfunda soba. Vedeam albiturile ude, spânzurate pe frânghii, și n-aveam nici un chef să intru iar în clasa posomorâtă, transformată în uscătorie de rufe, ca să mă trezesc între patru ochi cu examenul de sfârșit de an, cu concursul la Școala Normală, caie trebuia să fie, de-acum înainte, singura mea preocupare

Si, lucru curios: în plictiseala ce-mi pustia sufletul, se strecura și un vag

se
nti
m
en
t
de
lib
ert
ate
.

Meatlnes plecase, aventura se sfârșise într-o amară neizbândă, dar cel puțin îmi părea că mă eliberasem de acea neliniște stranie, de acea misterioasă preocupare, care nu mă lăsa să mă port ca toată lumea. Plecând Meaulnes, eu nu mai eram tovarășul lui de aventuri, nu mai eram fratele acestui pasionat căutător de urme; deveneam din nou un băiat, la fel ca toți

ceilalți din târg. Si era ușor; n-aveam decât să ascult de înclinarea mea cea mai firească.

Unul dintre frații Roy — cel mic — trecu pe strada plină de noroi, învârtind un capăt de sfoară cu trei castane legate, care scapă la un moment dat din legătură, căzând drept în curtea noastră. Mă simțeam atât de singur și de fără rost, încât îmi făcu plăcere să arunc de două, trei ori peste gard castanele lui Roy.

Dar deodată îl văzui că lasă baltă acest joc pueril și, alergând spre o cotigă ce venea pe drumul numit „Puntea Veche”, i se atârână în spate, din goană. Recunoscu cotiga și calul lui Delouche. Conducea Jasmin; Boujardon, grăsanul, stătea în picioare. Se întorceau de la câmp.

— Hai cu noi, Francois, îmi strigă Jasmin, care trebuie să fi aflat că Meaulues plecase.

Si uite așa, fără să înștiințez pe nimeni, sării și eu în cotigă și rămăsei în picioare ca și ceilalți, sprijinit de o loitră. Ne dădurăm jos la văduva Delouche...

Ne aflăm acum în odaia din fundul prăvăliei, la mama lui Jasmin, care c și hangiță și băcăniță. O rază de soare palidă se strecoară prin fereastra scundă, căzând pe butoaiile cu oțet și făcând să sclipească variatele cutii de tinichea, înșirate pe raft. Voluminosul Boujardon se așază pe tocul ferestrei și, întors spre noi, cu un râs plin, de om gras, începe să se îndoape cu pișcoturi. Cutia deschisă e la îndemână, pe butoi. Micul Roy țipa de bucurie când o vede. Se stabilește între noi un fel de intimitate, de calitate proastă. De acum înainte Jasmin și Boujardon vor fi camarazii mei, văd eu asta. Cursul vieții mele s-a schimbat pe neașteptate. Parcă e foarte multă vreme de când a plecat

Meaulnes și aventura lui îmi pare o poveste veche și tristă, dar sfârșită.

Micul Roy a scotocit pe sub o scândură și a dat peste o sticlă de lichior, începută. Delouche ne poștește să tragem câte o dușcă, dar cum n-are decât un pahar, bem toți din el, pe rând. Sunt servit cel dintâi, cu oarecare condescendență, ca și când n-aș fi deprins cu aceste obiceiuri de vânători și de țărani... Asta mă cam stânjenește. Si fiindcă vine vorba de Mcaulnes, mă cuprinde dorința ~ pentru a împrăștia această jena și pentru a-mi recăpăta aplombul — să arăt că eu îi cunosc povestea și s-o istorisesc puțin. Ce-ar mai putea pierde acum, de vreme ce aventurile lui de aici se sfârșiseră?...

Poate istorisesc eu prost. Văd că povestea mea nu produce efectul pe care-l așteptam. Tovarășii mei, ca niște veritabili oameni de la țară ce sunt, nu se miră de nimic și nu-i surprinde o întâmplare ca aceasta.

— Păi ce, era o nuntă! zise Boujardon. Delouche văzuse una și mai și la Pre veranges.

Castelul? Trebuie să se găsească oameni prin partea locului, care să fi auzit vorbindu-se de el.

Fata? Mcaulnes are să se însoare cu ea, după ce și-o face armata.

— Mai bine ne arăta nouă planul, adăuga Jasmin, decât să vorbească de asta cu un vagabond!...

Încurcat în insuccesul meu, vreau să profit de ocazie și să le ațâț curiozitatea; mă hotărâsc să le spun cine era vagabondul, de unde venea, să povestesc ciudatul lui destin... Boujardon și Delouche, însă, nu vor să audă nimic: „Ăla

poartă toată vina. Din pricina lui a devenit Meaulnes ursuz, Meaulnes care înainte era un camarad atât de cumsecade! El a pus la cale toate prostiile acelea de „atacuri nocturne”, după ce ne-a înrolat pe toți, ca pe un batalion școlar”...

—Știi, zise Jasmin, privindu-l în ochi pe Boujardon și clătinând ușor capul, cred că am făcut foarte bine că l-am denunțat jandarmilor. Uite unul care a făcut destul rău târ gului nostru și care, desigur, ar mai fi făcut încă..

Si iată-mă pe mine, aproape de părerea lor. Fără îndoială, totul ar fi decurs altfel, dacă noi nu luam lucrurile în tragie și nu le învăluim în atâta mister. A fost înrâurirea nefastă a aceluia Frantz, care a ruinat totul...

Dar pe când eu mă cufund în astfel de gânduri, deodată aud zgomot în prăvălie. Jasmin ascunde iute stielă cu băutură în dosul unui butoi; grăsunul de Boujardon sare de pe fereastră, se împiedică de o sticlă goală și prăfuită, care se duce de-a dura, și e cât pe-acum să cadă în nas. Micul Roy îl împinge din spate ca să iasă mai repede și nu mai poate de râs.

Deși nu prea înțeleg ce se petrece, fug și eu cu ei; trecem în goană prin curte și ne cățărăm pe o scară, ascunzându-ne într-o șură de fân. Aud un glas de femeie care ne ocarăște: „Ticăloșii”...

—Nu credeam că se întoarce așa curând, zise Jasmin în șoaptă.

Abia acum îmi dau seama că intrasem acolo prin fraudă și furam pișcoturi și lichior. Sunt decepționat ca naufragiatul din poveste, care credea că vorbește cu un om și descoperă deodată că făcea conversație cu o maimuță. Nu pot să sufăr astfel de aventuri și n-am decât un gând: să plec cât mai repede din această șură. De altfel, începe să se

întunece.... Sunt condus prin dos; străbat două grădini, înconjur o baltă și mă aflu din nou pe strada udă, plină de noroi,-unde se reflectă lumina din cafeneaua lui Daniel. Nu mă pot mândri cu o seară petrecută astfel.

Am ajuns în piața celor „Patru Drumuri”. La cotitură îmi vine în minte deodată o față înăsprită și fraternă, ca-re-mi surâde; apoi o ultima fluturare de mână și trăsura se face nevăzută... Vântul flutură bluza de pe mine, un vânt rece, cum era cel de asta-iarnă, iama atât de tragică și atât de frumoasă.

Lucrurile au și început sa nu-mi mai pară atât de simple, în casa mare, unde părinții mă așteaptă cu masa, vântul răbufnește uneori, pe sub ușa, trimițând o suflare rece, care spintecă aerul călduț. Dârdâi de frig; și toată casa îmi face imputări că mi-am pierdut după-amiaza umblând haimana!... Mă întorc la viața monotonă din trecut si n-am nici măcar mângâierea de a mă așeza la masă, pe scaunul meu obișnuit. Astă-seară nu s-a mai pus masa; fiecare mănâncă pe genunchi, cum poate. Ce lumină chioară în sala asta mare! Mănânc tăcut plăcinta coaptă pe sobă, care trebuia să fie răsplata acestei joi petrecute în școală, dar care s-a ars pe tabla înroșită.

Seara, singur în camera mea de la mansardă, mă culc repede, ca să-mi înăbuș remușcările ce cresc din adâncurile tristeții mele. Dar în două rânduri m-am trezit în puterea nopții: întâi mi s-a părut că aud scârțâitul patului de alături, în care Meaulnes avea obiceiul să se răsucescă brusc, dintr-o singură mișcare; a doua oară, parcă auzisem prin podul din fund pasul lui ușor, de vânător la pândă...

CAPITOLUL XII

CELE TREI SCRISORI DE LA
MEAULNES <

În toată viața mea n-am primit decât trei scrisori de la Meaulnes. Le păstrez și azi; sunt în mine acasă, într-un sertar al scrinului. De câte ori le citesc, simt cum mă copleșește aceeași tristețe de odinioară.

Pe cea dintâi am primit-o chiar în două zile după plecarea lui:

Dragul meu Francois,

Azi, cum am ajuns la Paris, m-am dus în fața casei indicate. N-am văzut nimic, nu era nimeni acolo. Nu va fi niciodată nimeni,

Casa de care vorbea Frânți e un mic palat cu un etaj. Camera domnișoarei de Galais trebuie să fie sus. Acolo ferestrele sunt mai ascunse de copaci. Dar de pe trotuar se pot vedea bine. Toate perdelele sunt trase și ar trebui să fie cineva nebun să sperie că, într-o bună zi, de după una din aceste perdele ar fi posibil să apară chipul Yvonnei de Galais.

Este pe un bulevard... Când am ajuns, ploua domol peste copacii abia înverziți. Se auzea clar zgomotul tramvaielor

care treceau unul după altul. Timp de aproape două ore, m-am plimbat în sus și în jos pe sub ferestre. În apropiere e o cârciumă. M-am oprit acolo să beau ceva, așa, ca să nu fiu luat drept un tâlhar care pregătește o lovitură. Apoi mi-ai reînceput pânda fără nădejde.

S-a făcut întuneric. Aproape toate ferestrele s-au luminat; nu însă și cele de la casa ei. Nu e desigur nimeni acolo.

Și totuși se apropie Pastele.

În momentul când eram gata să plec, a apărut o fată sau o femeie foarte tânără — nu știu — care s-a așezat pe o banca, în ploaie. Era îmbrăcată în negru, cu o coleretă albă. Când am plecat eu, ea era tot acolo, neclintită, cu tot frigul serii, așteptând ceva, pe cineva, nu știu. Vezi si tu că Parisul e plin de nebuni ca mine.

A u g u s t i n...

A trecut timp. Zadarnic am așteptat un cuvânt de la Augustin în luna de după Paște și în toate zilele următoare, zile atât de liniștite, după febra sărbătorilor, încât ai impresia ca nu-ți mai rămâne decât să aștepti vara. A venit și iunie cu examene și cu o căldură cumplită, ai căiei aburi sufocanți pluteau peste târg, nemișcați. Nici o adiere de vânt. Noaptea nu aducea răcoare și prin urinare nici un răgaz chinului, în cursul acestui insuportabil iunie, am primit a doua scrisoare de la Meaulnes.

iunie 189...

Dragul meu prieten,

De asta data am pierdut orice speranță. O știu de ieri seară. Durerea, pe care aproape n-o simțisem în primul moment, crește de atunci în mine mereu.

In fiecare seară mă duceam să mă așez pe aceeași banca, pândind, chibzuind, nădăjduind totuși.

Iert, era o noapte neagra și sufocantă. Oamenii vorbeau pe trotuar, pe sub pomi. Deasupra întunecatului frunziș, verde doar în bătaia luminii, era lumină ia aproape toate apartamentele de la etaj, Ici-colo câte o fereastră larg deschisă, ca vara... Se vedea lampa aprinsă pe câte o masa, abia împrăștiind în jurul ei calda obscuritate de iunie; se vedea aproape până în fundul camerei... Oh! dacă s-ar fi luminat și fereastră Yvonnei de Galais, aș fi îndrăznit, cred, să urc scara, să bat la ușă, să intru...

Fata de care ți-am vorbit era iar acolo, așteptând ca si mine. M-am gândit că poate ea cunoaște casa și am întrebat-o:

— Știi, a răspuns, că în casa asta, pe vremuri, își petreceau vacanțele o fată « fratele ei. Dar am aflat ca băiatul a fugit de la cartelul părintesc și n-a mai putut fi găsit, iar fata s-a măritat. De aceea, probabil, e închis apartamentul.

Am plecat. După zece pași simțeam că mi se împleticesc picioarele. Era gata să cad. Noaptea — asta s-a întâmplat noaptea trecută — când au tăcut femeile și copiii în curte și puteam să adorm, am început să aud trăsurile

huruind pe caldarâm. Nu treceau decât arar. Dar când una se îndepărta, fără să vreau, auzeam pe cea următoare: zurgălăii, pașii cailor lovind asfaltul în cadență... Parca repetau întruna: orașul e pustiu, iubirea ta pierdută, noaptea Jără sfârșit, vară, febră...

Seurel, prietene, mi-e tare greu.

A u g u s t i n

Scrisori cu puține confidențe, deși nu s-ar părea! Meaulnes nu-mi spunea nici de ce tăcuse atâta vreme, nici ce avea de gând să facă acum. Fiindcă aventura se sfârșise, aveam impresia că o rupea și cu mine, după cum rupea cu trecutul lui. Într-adevăr, la scrisorile mele nu mai primii răspuns. Doar o dată, un cuvânt de felicitare, când am obținut certificatul de absolvire, în septembrie, am aflat de la un camarad de școală că venise acasă în vacanță, la maică-sa în La Ferte-d'Angillon. Dar în acel an, poftiți de unchiul Florentin, noi petrecuserăm toată vacanța la Vieux-Nanșay. Așa încât, Meaulnes plecă din nou la Paris, fără ca eu să-l pot vedea.

Când m-am întors acasă, exact către sfârșitul lui noiembrie și mă apucasem cu o silință tristă să-mi pregătesc examenele, în speranța că peste un an voi fi numit institutor, fără să mai trec prin Școala Normală din Bourges, îmi sosi ultima din cele trei scrisori, cât am primit în viața mea de la Meaulnes:

Tot mai trec pe sub ferești'a ei, scria Augustin. Tot mai aștept, fără nici o speranță, din nebunie. La sfârșitul acestor duminici friguroase de toamna, când se lasă

noaptea, nu mă pot hotărî să intru în casă, să trag obloanele de la odaia mea, jură să mă mai întorc o dată acolo, pe strada înghețată.

Sunt ca nebuna aceea din Sainte-Agathe, care ieșea la fiece minut în prag și se uita înspre gară, cu mâna streășină la ochi să vadă dacă nu vine fiul ei, care murise demult.

Stau pe bancă dârdâind de frig, nenorocit, și-mi place să-mi închipui că cineva are să mă prindă încetișor de braț... și... când mă voi întoarce... va fi ea.

Am întârziat puțin, ar spune simplu. Si tot chinul « toată nebunia ar p(eri ca prin farmec. Intrăm în casă la noi. Blănurile U sunt înghețate, voalul ud; aduce cu ea mirosul de brumă de afară; si pe când se apropie de foc, eu mă uit la parul ei blond, brumuit, la profilul ei frumos, atât de dulce, plecat ușor spre flacără.

Dar vai! perdelele rămân nemișcate, fereastra oarbă, fata din Țara Pierdută nu apare. Si chiar dacă ar apărea, acum eu nu mai am nimic să-i spun.

Aventura noastră s-a sfârșit. Jarna de anul trecut e moartă ca mormântul.

Poate când vom muri, poate numai moartea ne va da cheia si urmarea si sfârșitul acestei aventuri fără noroc.

Seurel, într-o n ti-am cerut să te gândești la mine. Acum, dimpotrivă, cred că e mai bine să mă uiți. Ar fi mai bine să uităm totul.

A. M.

Si veni încă o iarnă tot atât de mohorâtă, pe cât de plină de o viață misterioasă fusese cea trecută. Piața bisericii fără comediați, curtea școlii pustie după ora patru... clasa goală, unde acum învățam singur și fără nici o poftă.. în februarie căzu prima zăpadă, învăluind ca într-un giulgiu romanul nostru de aventuri din iarna trecută, încurcând orice pistă, ștergând ultimele urme. Și mi-am dat silința să uit totul, așa cum îmi ceruse Meaulnes în ultima scrisoare.

W////1

PARTEA A TREIA

H^^^^^^^^^^^^^^fflV"

CAPITOLUL I

LA SCĂLDAT

Să umble cu țigara în colțul gurii, să-și încrețească părul udându-l cu apă îndulcită, să sărute pe stradă fetele de la Cursul Complimentar, să-și bată joc când trece călugărița, strigând după ea, din dosul ulucilor „îmbrobodește-o”, iată cam ce fel de distracții erau pe placul haimanalelor de la noi. La douăzeci de ani, c drept că multe haimanale de soiul acesta se îndreaptă și devin uneori tineri foarte sensibili. Mai grav este când haimanaua a început să aibă fața bătrânicioasă și ofilită, când se ocupa de nevestele cunoscuților și de întâmplările lor dubioase, când spune tot felul de prostii pe seama Gilbertei Poquelin, pentru hazul galeriei. Dar, în sfârșit, cazul nu e însă disperat...

Din această speța de haimanale făcea parte Jasmin Delouche care continua totuși să vină la școală. Nu știu de ce urma Cursul Superior, căci nu părea să aibă nici cea mai mică dorință de a-si trece examenele și toată lumea ar fi fost bucuroasă să nu-l mai vadă pe acolo. De altfel, între timp, el învăța cu unchiu-său Dumas meșteșugul de a

fabrica ipsos. Si totuși acest Jasmin Delouche, împreună cu Boujardon și cu încă un băiat foarte liniștit, Denis, fiul plutonierului, rămaseră curând singurii elevi mari, cu care îmi plăcea să mă întâlnesc, fiindcă erau „de pe vremea Lui Meaulnes”.

Delouche, de altminteri, manifesta o dorință foarte sinceră de a fi prietenul meu. Fiindcă deși fusese inamicul lui Meaulnes, observasem că acum ar fi vrut să-i ia el locul de comandant în școală și parcă regreta că nu i-a fost cel puțin aghiotant. Ceva mai isteț decât Boujardon, simțise, cred, tot ce adusese Meaulnes deosebit în viața noastră. Adeseori îl auzeam spunând: „Bine zicea «Lunganul»...” sau „Ah! spunea «Lunganul»!...”

În afară de faptul că Jasmin era mai bărbat decât noi, flăcăul ăsta bătrâior mai era și posesorul unor comori de amuzament care-i consacrau, fără discuție, superioritatea asupra noastră: avea, de exemplu, o corcitură de câine alb și lăptos, care răspundea la numele antipatic de Becali și care aducea în gură pietrele aruncate de noi, neavând nici o aptitudine pentru vreun alt sport; o bicicletă veche, cumpărată de ocazie, pe care câteodată ne lua și pe noi seara, după patru, deși prefera să plimbe cu ea fetele de la Cursul Complimentar; în sfârșit, avea un măgăruș bălan și orb, bun de înhămat la orice vehicul.

Măgărușul era al lui Dumas, dar i-l împrumuta lui Jasmin de câte ori ne duceam vara să ne scaldăm în Cher. Cu acest prilej, maică-sa ne dădea o sticlă cu limonada, pe care o puneam bine, să nu se spargă, sub capră, între chiloții de baie. Si așa, întovărășiți de domnul Seurcl, plecam câte un grup de vreo zece băieți din Cursul Superior, unii pe jos, alții înghesuți în cotiga cu măgar, pe care

o lăsam la ferma Grand'Fons, când drumul spre Cher era prea desfundat.

Îmi aduc aminte, până în cele mai mici amănunte, o astfel de plimbare, când măgarul lui Jasmin a transportat până la râu chiloții noștri de baie, merindele, limonada și pe domnul Seurel, în timp ce noi mergeam în urma cotigii pe jos. Era în august. Isprăvisem examenele și, scăpați de grijă, parcă toată lumea era a noastră. Mergeam pe drum cântând, fără să știm de ce și nici ce cântăm, începea o frumoasă după-amiază de joi.

La dus, n-a fost decât o umbră pe acest tablou inocent. O zărirăm pe Gilberte Poquelin, mergând pe drum, înaintea noastră. Era îmbrăcată cu o fustă nu prea lungă, avea pantofi cu tocuri înalte, talia zveltă și înfățișarea plăcută și arogantă a puștancelor, când încep să devină domnișoare. La un moment dat, părăsi șoseaua și o luă pe un drum lăturalnic, ducându-se probabil la fermă după lapte. Coffin îi spuse repede lui Delouche:

— la-te după ea!

— N-aș pupa-o acum pentru prima dată... zise Jasmin.

Si se apucă să povestească despre ea și despre prietenele ei o mulțime de istorii fără perdea, în acest timp, din fanfaronadă, toată banda se luă după fata, lăsându-l pe domnul Seurel să meargă înainte pe șosea, în căruța cu măgăruș. Cu toate acestea, pe măsură ce se apropia de obiectiv, banda se destrăma; chiar și lui Delouche îi cam pierise cheful s-o atace, de față cu noi; de altfel fata începuse să fugă. Si nu făcu spre ea decât vreo cincizeci de metri. Văzând că și Jasmin abandonează partida, câțiva băieți se mai grozăviră puțin cotcodăcind ca găina, cântând cocoșește și fluierând cu galanterie, apoi, fâstâciți, ne

întoarserăm pe șosea. A trebuit să alergam prin arșiță, ca să-1 ajungem pe domnul Seurel. Acum nu mai cântam.

În sfârșit, ajunși la râu, ne dezbrăcărăm repede și ne reîmbrăcărăm. Între sălciile de pe mal. Sălciile ne fereau de priviri, nu însă și de soare. Cu picioarele în nisip și în malul zvântat, nu ne mai gândeam decât la sticla cu limonada, care se răcea în fântâna de Ia Grand'Fons, fântână scobită chiar în malul Cher-ului. Totdeauna în fundul ei tremurau ierburi verzi-albăstrui și înotau niște vietăți din specia crustaceelor. Dar apa era atât de limpede, atât de străvezie, încât pescarii îngcunchcau, și sprijiniți în mâini, de margini, fără să ezite, beau *cu poftă*.

Din păcate, lucrurile se petrecură în acea zi, ca și în celelalte dați... Când după scaldă, îmbrăcați, ne așezărăm în cerc, turcește, să împărțim limonada rece, după ce i se oferii domnului Seurel porția ce i se cuvenea, ne mai rămase fiecărui doar câte o înghițitură de spumă, care înțepa gâtul și nu făcea decât să irite setea. Atunci, unul câte unul, ne duceam la fântâna disprețuită la început, și ne plecăm încet obrazul deasupra apei clare. Dar nu eram toți deprinși cu obiceiurile de la țară. Mulți, ca mine de exemplu, nu puteau să-și astâmpere setea în acest fel, unii fiindcă găseau apa sălcie, alții pentru că li se strângea gâtul, de teamă să nu înghită vreo vietate, sau alții, fiindcă înșelați de transparența nemișcată a apei și neștiind să calculeze exact distanța, intrau cu nasul în apă, aspirând pe nări câțiva stropi, care-i înțepau de le dădeau lacrimile, alții în sfârșit, pentru toate aceste motive la un loc... Dar ce importanță aveau toate acestea? Nouă ne părea că în acest ochi de apă, de pe malul arid al Cher-ului, era închisă toată răcoarea de pe pământ. Si chiar azi, când eu sau altcineva rostește cuvântul

„fântână”, mie fântâna aceea îmi vine în minte și cad pe gânduri.

Pornirăm înapoi pe înserat, fericiți și fără griji, așa cum veniserăm. Ca să ajungi de la Grand'Fons în șosea, trebuia să urci un drum, care iarna, din pricina apelor, devenea pârâiaș, iar vara, rămânea o râpă impracticabilă, plină de gropi și de rădăcini noduroase, răsucite în umbră, printre înalte șiruri de arbori. O parte din băieți o lua în joacă pe acolo; ceilalți, împreună cu Jasmin, îl urmarăm pe domnul Seurel, pe o potecă paralelă, nisipoasă și netedă, de-a lungul unei țarini. Cei din râpa vorbeau și râdeau întruna, îi auzeam aproape de noi, paică sub noi, dar mi-i vedeam. În acest timp, Jasmin își povestea isprăvile sale de bărbat... în jurul frunzișului dantelat al pomilor, profilați pe cerul curat, roiau găzele serii, făcând un zgomot mărunț ca ninsoarea de mazărice. Uneori, câte una se rostogolea brusc, într-un bâzâit ca un scrâșnet... Seară frumoasă și domoală de vară!... întoarcere fără speranțe și fără dorinți!... Sfârșit inocent de petrecere câmpenească!... Tot Jasmin fu acela care, fără voia Jui, tulbură liniștea...

În momentul când ajungeam în culmea colinei, la locul unde sunt două pietre vechi, despre care se spune ca ar fi ruinele unei cetăți, el aduse vorba de domeniile pe care Ic vizitase și îndeosebi de unul pe jumătate părăsit de lângă Vieux-Nancay: domeniul Sablonnières.

Cu accentul unuia din departamentul Allier care rotunjește cu îngâmfare unele cuvinte, prescurtând altele, cu prețiozitate, povestea că văzuse cu câțiva ani în urmă, în capela ruinată a acestei vechi proprietăți, o piatră de mormânt pe care erau gravate următoarele cuvinte:

Aci odihnește cavalerul Galois,

*Credincios lui Dumnezeu, Regelui Și
Doamnei sale.*

— Cum? Așa? Ia uite! zicea domnul Seurel ridicând ușor din umeri, puțin jenat de întorsătura pe care o lua con vorbirea, dornic totuși de a ne lăsa să vorbim ca bărbații.

Si Jasmin continuă să descrie castelul, ca și când și-ar fi petrecut toată viața acolo.

De multe ori întorcându-se de la Vieux-Nancay cu Dumas, fuseseră intrigați de vechiul foișor cenușiu ce se zărea pe deasupra brazilor, într-o zi, un paznic de acolo, pe care îl luaseră cu ei în căruță, îi condusesese la domeniu; în mijlocul pădurii, era un adevărat labirint de clădiri ruinate, care se puteau vizita în lipsa stăpânilor. Dar de atunci se dărâmasese totul; se spunea că nu mai rămăsese nimic în afară de ferma și o casuță de odihnă. Locuitorii erau mereu aceiași: un bătrân ofițer de marină pensionar, aproape ruinat, și fata lui. Jasmin vorbea... vorbea. Iar eu ascultam atent, simțind, fără să-mi dau seama, ca era vorba de ceva foarte cunoscut, când deodată, cu simplitate, așa cum se produc lucrurile extraordinare, Jasmin se întoarse către mine, mă prinse de braț, fulgerat de o idee care nu-i venise niciodată până atunci și-mi spuse:

— Ia te uită, păi eu cred că Meaulnes — știi, „Lunganul” — acolo trebuie să fi fost.

Sigur, adăugă el, căci eu amușisem, îmi aduc aminte că paznicul vorbea de fiul castelanului, un excentric, cu idei ciudate...

Nu-l mai ascultam, încredințat chiar de la început că ghicise și ca, în fața mea, departe de Meaulnes, departe de orice speranță, se deschidea netedă și lămurită, ca un drum familiar, calea spre domeniul fără nume. /â>

CAPITOLUL II

LA UNCHIUL FLORENTIN

Pe cât fuseseam în copilărie de nenorocit, de visător și de sfios, pe atât devenisem de neșovăielnic, de „întreprinzător”, cum se spune pe la noi, când îmi dădai seama că de mine depindea reușita importantei aventuri.

Cred că din seara aceea mi-a încetat definitiv durerea de genunchi.

La Vieux-Nanșay, care era comuna domeniului Sablon-nieres, locuia toată familia domnului Seurel și, îndeosebi, unchiul Florentin, negustor, la care ne petreceam câteodată sfârșitul lui septembrie.

Scăpat de toate examenele, n-am vrut să pierd timp și-am obținut permisiunea să plec imediat la unchiul meu. Dar am hotărât să nu-i spun nimic lui Meaulnes, atâta vreme cât nu eram sigur că îi pot anunța vreo veste bună. Ce rost avea, într-adevăr, să-l smulg fără nici un temei din deznădejdea lui, ca să-l cufund, după aceea, poate și mai adânc?...

Vieux-Nanșay a fost multă vreme pentru mine locul cel mai frumos din lume. Era locul sfârșiturilor de vacanță, unde nu ne duceam decât rareori, doar când găseam vreo trăsură de închiriat. Nu știi ce neînțelegeri fuseseră pe vremuri între ramura familiei de acolo și noi, de aceea Millie

se lăsa atât de mult rugată, de câte ori trebuia să urce în trăsură. Dar ce-mi păsa mic de toate certurile astea!...

Cum mă vedeam ajuns acolo, printre unchi, mătuși, veri și verișoare, mă zbenguiam în voie, intrând într-o viață făcută din mii de ocupații amuzante și din plăceri, care mă încântau.

Totdeauna trăgeam la unchiul Florentin și la mătușa Julie, care aveau un băiat de vârsta mea, Firmin, și opt fete, dintre care cele mai mari, Marie-Louise și Charlotte, aveau între cincisprezece și șaptesprezece ani. Unchiul Florentin ținea o prăvălie foarte mare la una din barierele târgului, chiar în fața bisericii — un fel de magazin universal — de unde se aprovizionau toți castelanii-vânători din împrejurimi, izolați în acest pierdut colț de țară, la treizeci de kilometri de calea ferată.

Prăvălia, cu tejghele de băcănie și de pânzeturi, dădea prin numeroasele sale ferestre spre sosea, iar prin ușa cu geamuri, spre piața bisericii. Și lucru curios, deși destul de obișnuit într-un ținut sărac cum era Sologne, în prăvălie pământul bătătorit ținea Ioc de podele.

În dos erau șase odăi, fiecare plină cu câte un singur fel de marfa: odaia pălăriilor, a uneltelor de grădinărit, a lămpilor, a mai știu eu ce? Când eram copil și treceam prin acel labirint plin de obiecte de bazar, îmi părea că niciodată nu m-aș sătura să privesc toate minunățiile de acolo. Și chiar la epoca de care vorbesc, găseam că vacanța adevărată era numai vacanța petrecută la Vieux-Nancy.

Familia trăia într-o bucătărie mare, a cărei ușă dădea direct în prăvălie, bucătărie unde, spre sfârșitul lui septembrie, focul din cămin ardea cu vâlvătăi, unde vânătorii și braconierii, care își vindeau vânatul lui Florentin, veneau de cu

noaptea să tragă câte o dușcă, în timp ce fetițele, sculate și ele cu noaptea în cap, alergau, țipau, își dădeau una alteia pe păr cu apă „bine mirositoare"... Pe pereți fotografii de demult, „grupuri școlare" de odinioară, îngălbenite de vreme, care îl arătau și pe tata — cântai mult până să-l recunoști în uniformă — în mijlocul camarazilor săi de la Școala Normală.

Aici ne petreceam noi diminețile, și în curte, unde unchiul Florentin își sădea daliile și unde creștea bibilici, unde matușile mele prăjeau cafeaua, stând pe lăzi de săpun, unde noi despachetam cutii pline cu diverse obiecte, ambalate cu îngrijire, cărora uneori nu le știam nici măcar numele.

Toată ziua prăvălia era plină de țărani și de vizitii de la castelele vecine. Căruțele veneau de prin fundul satelor, se opreau în fața ușii cu geamuri, oamenii se dădeau jos, târguiau și plecau prin ceața de septembrie.

Din bucătărie, noi ascultam ce spuneau tărăncile, amatoare de toate poveștile lor...

Seara însă, după ora opt, la lumina felinarelor, se ducea la grajduri fân, pentru cai, din care ieșeau aburi calzi, și atunci toată prăvălia era a noastră!

Marie-Louise, cea mai mare dintre verișoarc, dar foarte mică de statură, după ce sfârșea de păturit și de așezat în rafturi teancurile de stambă, ne îmbia să intrăm să-i ținem tovarășie. Iar noi atâta așteptam. Firmin, verișoarele mele și cu mine dădeam năvală în vastul magazin și începeam să alergăm în jurul teșghelelor, să învărtim râșnițele de cafea, să facem tot felul de isprăvi, iar câteodată, când ne venea chef să dansăm — căci pământul bătătorit era îmbietor —

Firmin se ducea în pod și venea de acolo cu vreun trombon vechi și coclit...

Roșesc și acum la gândul că domnișoara de Galais ar fi puiuț să apară anii trecuți, la această ora, și să ne surprindă distrându-ne cu astfel de copilării. Dar n-a fost așa. Am văzut-o pentru prima oară într-o seară din august trecut, cu puțin înainte de căderea nopții, pe când stăm de

v
o
r
b
ă

l
i
n
i
ș
t
i
t

c
u

M
a
r
i
e
-
L
o
u
i
s
e

ș
i

c
u

F
i
r
m
i
n
.

îndată ce-am sosit la Vieux-Nancay, bineînțeles că l-am întrebat pe unchiul Florentin despre domeniul Sablonmeres.

—Nu mai e domeniu, zise el. S-a vândut tot, și cum părătorii, fiind vânători, au dărâmat vechile clădiri, ca să-și lărgească terenurile de vânătoare; curtea principală nu mai e acum decât o întindere de păpuriși și de bălării. Vechii stăpâni n-au păstrat decât o căsuță cu un singur etaj și ferma. Vei avea prilejul s-o vezi aici pe domnișoara de Galais; vine singură să-și facă târguielile, când călare, când în trăsură, dar totdeauna cu același cal: bătrânul Belisaire... E un echipaj destul de nostim! Eram atât de tulburat, că nu mai știam ce să întreb, pentru a afla mai mult. —•Totuși erau bogați!

—Da, erau. Domnul de Galais dădea serbări ca să-și distreze fiul, un băiat ciudat, plin de idei năstrușnice, încerca bietul om orice, numai să-i schimbe gândurile. La seibările astea aduceau pariziene... tineri petrecăreți de la Paris și de aiurea ..

Tot domeniul era în mină, doamna de Galais pe ducă, și cu toate astea, ei se străduiau să-I distreze și să-i satisfacă toate capriciile. Iama trecuta — banu, cealaltă iarnă — au

dat un bal costumat cum nu s-a mai văzut. Poftiseră lume și de la Paris și de la țară. Cumpăraseră ori închiriaseră sumedenie de costume minunate, cai, vaporase, jocuri. Toate acestea ca să-l înveselească pe Frantz de Galais. Fusese vorba să se însoare și să sărbătorească logodna. Dar era prea tânăr. Si s-a stricat totul, așa, deodată; ci si-a luat lumea în cap, nu l-a mai văzut nimeni de atunci...

Castelana a murit, domnișoara de Galais a rămas singură, numai cu tatăl ei, bătrânul căpitan de vapor.

—Nu e măritată? întrebasesem eu în sfârșit.

—Nu! răspunse unchiul. N-am auzit vorbindu-se nimic.

De ce, ai fi tu un pretendent?

Fâstâcit, îi mărturisiseam pe scurt, cu toată discreția posibilă, că un prieten al meu, cel mai bun prieten al meu, Augustin Meaulnes, ar putea fi...

—Eh, zise unchiul surâzând, dacă băiatul nu ține la zestre¹, e o partidă frumoasă... Am să-i vorbesc domnului de Galais. Câteodată vine și el pe aici; cumpără alice pentru vânătoare. Totdeauna îi dau să guste din rachiul meu de

drojdie — un rachiu strașnic.

Dar eu, speriat, îl rugasem repede să nu-i spună nimic deocamdată. Si nu-l înștiințai pe Meaulnes. Eram puțin neliniștit de atâta noroc. Si aceasta neliniște mă determina să nu comunic nimic lui Meaulnes, înainte de a vedea, cel puțin, fata.

Nu așteptai mult. A doua zi, cu puțin înainte de cină, o dată cu seara, se lăsase și o ceață rece — o ceață mai curând de septembrie decât de august. Eu și Firmin, presimțind că prăvălia s-a golit, o clipă, de cumpărători, venisem s-o vedem pe Marie-Louise și pe Charlotte. Lor le

împărtășisem taina care mă adusese la Vieux-Nançay mai devreme decât veneam de obicei. Stăteam cu coatele reze-mate de teighea și ne povesteam reciproc tot ce știam de-spre misterioasa fata — știam foarte puțin — când, un zgomot de roți ne făcu să întoarcem capul.

— Uite-o, ea e, zise Marie-Louise în șoaptă.

Si după câteva clipe, ciudatul echipaj se opri în fața ușii. O trăsură veche de fermă, cu tăbliile rotunjite, cu mici galerii în relief, cum nu mai văzuserăm noi prin părțile acelea; un cal alb, bătrân, părând mereu că vrea să pască iarba de pe drum, atât pleca de mult capul când mergea: și pe capră — o spun cu toată simplitatea inimii mele, însă știind bine ce spun — fata cea mai frumoasă care a existat vreodată pe lume.

Niciodată n-am văzut împletite mai armonios atâta gin-gășie și atâta gravitate.

Pe umeri îi atârna o lungă mantie cafenie, pe care, intrând, și-o ridicase ușor. Avea o talie atât de subțire și de mlădioasă, încât părea că se frânge. Un păr bogat și auriu îi încununa fruntea și nu cred să mai văd în viața mea o figură modelată cu atâta finețe.

Vara îi pusese în obraji doi bujori roșii. La atâta fru-musețe nu băgai de seamă decât un singur cusur: în momentele de tristețe, de deznădejde, sau numai de gândire intensă, această față, atât de imaculată, se împurpura ușor, cum li se întâmplă persoanelor atinse, fără să știe, de o boală gravă. Atunci, toată admirația celui ce o privea făcea loc unui fel de milă, cu atât mai sfâșietoare, cu cât sur-prindea mai mult.

Cel puțin eu atâta am descoperit, privind-o când cobora încet din trăsură și apoi când sta de vorbă cu Marie-Louise,

care mă prezentase cu degajare și mă îndemna mereu din ochi să-i vorbesc

I se oferise un scaun lustruit și ea se așezase reze-mându-se cu spatele de tejghea. Noi rămăseserăm toți în picioare. Părea că-i place în prăvălie, pe care se vede că o cunoștea bine. Mătușa Julie veni imediat ce fu anunțată și timpul cât vorbi ea cumpănit, ținându-și amândouă mâinile încrucișate pe pântec și ridicându-și încetișor capul de țărancă negustoreasă, cu bonetă albă, întârzie clipa (care mă făcea să tremur puțin) când conversația urma să se lege cu mine...

Dar fu mult mai simplu decât îmi închipuisem.

—Așadar, îmi spune domnișoara de Galais, veți fi în curând institutor?

Mătușa Julie aprinse deasupra capetelor noastre lampa de porțelan. O lumină slabă se răspândi în prăvălie. Vedeam chipul atât de dulce, de copilăresc al fetei, ochii ci albaștri și naivi și eram cu atât mai surprins auzindu-i glasul atât de limpede, de grav. Când înceta să vorbească, rămânea cu privirea fixată undeva departe și aștepta răspunsul, mușcându-și imperceptibil tuza.

—As da și eu lecții, zise... dacă domnul de Galais ar vrea! Aș învăța pe băiețași, ca și mama dumneavoastră...

Si zâmbi, arătând astfel că verii mei îi vorbiseră de mine.

—E drept că sătenii, urmă ea, sunt totdeauna cu mine politicoși, blânzi și îndatoritori. Si eu îi iubesc mult. Dar așa fiind, ce merit am eu că-i iubesc¹?

Pe când cu institutoarele — nu-i așa? — sunt găl-cevitori și avari. Se întâmplă câte ceva supărător: condeie pierdute, caiete prea scumpe, copii care nu învață... Ei bine,

aș discuta cu ei și tot m-ar iubi. Desigur ar fi mult mai greu...

Și zâmbetul de pe buze i se stinse. Fața ei capătă, din nou, expresia copilărească și meditativă, cu privirea albastră fixată în gol.

Toți trei eram jenați de ușurința cu care vorbea despre lucrurile delicate, despre taine și gingășii de care nu vorbește decât cărțile. Fu un moment de tăcere; apoi convorbirea se înfiripă din nou...

Dar cu un fel de regret, de ciudă pe acel ceva misterios din viața ei, tânăra fată continua:

—Apoi, i-aș învăța pe băieți să fie cumiți, de o cu mințenie cum știu eu. Le-aș combate gustul de a cutreiera lumea, tot așa cum vei face și dumneata, domnule Seurel, când vei fi institutor. I-aș învăța să găsească fericirea care e lângă ei, deși nu s-ar crede...

Maric-Louise și Firmin erau uimiți, ca și mine. Amuțiserăm. Ea simți încurcătura noastră și se opri; își muscă puțin buza, plecă încet capul și surâse, având aerul că glumise pe socoteala noastră.

—Bunăoară se prea poate să existe vreun tânăr înalt, un nebun, care mă caută la capătul lumii, în timp ce eu sunt aici, în prăvălia doamnei Florentin, sub această lampa de porțelan și bătrânul meu cal mă așteaptă la poartă. Dacă tânărul acesta m-ar vedea, nici nu i-ar veni să creadă că mă vede, desigur...

Văzând că zâmbește, prinsei curaj, și cum simțeam că era timpul să spun și eu ceva, zisei râzând:

—Și poate că eu îl cunosc pe acest tânăr înalt și ne bun!

Mă privi cu o vie curiozitate.

În clipa aceea sună clopoțelul de la ușă; intrară două femei cu coșurile pe braț:

—Poftiți în „sufragerie”, spuse mătușa Mie împingând ușa bucătăriei. Acolo puteți sta mai liniștiți.

Și cum domnișoara de Galais refuza și voia să plece numaidecât, mătușa mea adăugă:

—E și domnul de Galais acolo, stă de vorbă cu Florentin lângă foc.

Totdeauna în bucătărie, chiar și în august, ardea trosnind un foc mare de vreascuri.

Pe masă era aprinsa o lampă de porțelan. Și lângă unchiul Florentin, în fața a doua pahare cu rachiu, văzui un bătrân cu fața blândă, rasă și plină de riduri, tăcut ca un om împovărat de ani și amintiri.

Unchiul salută.

—Francois! strigă el cu vocea-i puternică de negustor de iarmaroc, ca și când ar fi fost între noi un râu, sau câteva hectare de pământ. Am aranjat pentru joia viitoare, după masă, o excursie pe malul Cher-ului. Are să se distreze fiecare cum vrea: pescuind, vânând, jucând, ori scâldându-se... Domnișoara, dumneavoastră veți veni călare; m-am înțeles cu domnul de Galais. Am aranjat eu totul...

Știi ceva, Francois? adăugă el, ca și când abia atunci i-ar fi venit ideea, ai putea să-ți aduci prietenul, pe domnul Meaulnes... Meaulnes îl cheamă, nu?

Domnișoara de Galais se sculă deodată, făcându-se palidă. Și în aceeași clipă, îmi adusei aminte că de mult, lângă elesteul domeniului, Meaulnes îi spusese cum îl cheamă.

Când îmi întinse mâna, la plecare, simții ca ne lega o înțelegere tainică, pe care numai moartea trebuia s-o rupă, și o prietenie mai patetică decât o mare iubire.

...A doua zi de dimineață, la patru, Firmin bătea la ușa cămăruței mele, din curtea cu bibilici. Era încă întuneric și abia îmi găsisem lucrurile pe masa plină de candelabre și de statuete de sfinți, noi-nouțe, aduse din prăvălie în ajunul sosirii mele, pentru înfrumusețarea locuinței. Îl auzeam pe Firmin în curte, umflând cauciucurile de la bicicletă, și pe mătușa Julie făcând focul în bucătărie. Răsărea soarele când plecai. Aveam o zi grea: mai întâi, trebuie să mă duc să prânzesc la Sainte-Agathe, ca să-mi explic prelungirea șederii la Vieux-Nancay, apoi să-mi continui cursa, așa încât să ajung, înainte de a se însera, în La Ferte-d'Angillon, la prietenul meu Augustin Meaulnes.

CAPITOLUL III

O APARIȚIE

Era prima oară când făceam o cursă lungă cu bicicleta, deși, cu tot betșugul genunchiului meu, învășasem de mult să merg, ajutat într-ascuns de Jasmin. Dacă și pentru un tânăr normal, mersul pe bicicletă este un sport atât de plăcut, apoi închipuiți-vă ce era pentru un biet băiat ca mine, care, cu puțină vreme înainte, abia își putuse târî piciorul, lac de sudoare numai după patru kilometri!

Să străbați depărtările ca în zbor și să vezi cărăii tainice cum cresc din drumul tău; să cobori din culmea dealurilor și să te înfunzi în inima priveliștilor; să traversezi un sat în răstimpul unui minut și să-l cuprinzi întreg, dintr-o privire...

Doar în vis cunoscusem o goană atât de amețitoare și de ușoară. Urcam chiar și dealurile cu aceeași vioiciune; căci trebuie s-o mărturisesc, erau drumurile lui Meaulnes de pe meleagurile lui, pe care le sorbeam așa...

„Puțin înainte de barieră, îmi spunea el pe vremuri, când își descria satul, se vede o roată mare, cu spițele late cât lopețile, care se învârtește în bătaia vântului"... Nu știa la ce folosea roata aceea, sau poate se făcea că nu știe, ca să-mi ațâțe curiozitatea.

Întâmplarea făcu să văd și eu, pe la asfințitul acelei zile de august, într-o imensă fâneață, învârtindu-se în vânt, faimoasa roată, care trebuie să fi scos apa pentru moșioara din apropiere.

În dosul șirului de plopi, începeau să se ivească primele case. Pe măsură ce înaintam pe drumul care făcea o largă cotitură, spre a ocoli râul, priveliștea se deschidea tot mai mult. Ajungând la pod, dădui, în sfârșit, de ulița mare.

Pe pajiște, vacile pășteau, ascunse după tufe; auzeam sunetul lin al tălângilor. Mă dădusem jos de pe bicicletă și, cu mâinile pe ghidon, priveam satul unde peste o clipă trebuia să duc o veste atât de importantă.

De-a lungul uliței, casele erau aliniate pe marginea șanțului, fiecare cu câte o mică punte în față, ca niște bărci cu pânzele strânse, trase la mal în liniștea serii; era ora când în fiecare bucătărie se aprinde focul.

Mă cuprinse un fel de teamă și o vagă părere de rău că veneam să tulbur atâta pace; simțeam că mi pierde tot curajul. Si tocmai atunci parcă, spre a-mi agrava această subită slăbiciune, îmi adusei aminte că mătușa Moinei locuia într-o mică piață din La Ferte-d'Angillon.

Era o mătușă a mea, căreia îi muriseră toți copiii. Pe ultimul dintre ei, Ernest, un băiat înalt, mort cu puțină vreme înainte de a-și lua diploma de institutor, îl cunoscusem bine. Curând după el se dusesese și unchiul Moinei, grefierul, și biata mătușă-mea rămăsese singură cuc, în căsuța ciudată, unde preșurile erau făcute din petice multicolore cusute unul de altul, mesele pline de cocoși, găini și pisici tăiate din hârtie; pereții aproape acoperiți cu diplome vechi, cu portretele defuncțiilor sau ale rubedeniilor, cu medalioane făcute din bucelele copiilor moiți.

Înconjurată de atâta doliu și de atâtea regrete, mătușă Moinei era ciudățenia și bunăvoia în persoană. Când ajunsei acasă la ea, o strigai tare, băgând capul pe ușa întredeschisă, îmi răspunse din capătul celor trei odăi înșirate una după alta, ca vagoanele la tren, dând un țipăt scurt, dar foarte ascuțit.

— Ei, Doamne!

De emoție își vărsase ibricul cu cafea în foc — cum de putea să fiarbă cafea la asemenea oră? Și apărură... Mergea cu pieptul scos înainte și avea pe vârful capului un fel de pălărie — tichie — bonetă, carc-i lăsa descoperită toată fruntea imensă și bombată, făcând-o să semene cu „femeia mongolă” și cu „hotentota”. Când râdea, scotea niște chiote scurte și ascuțite, dând la iveală vreo doi-trei dinți mărunți, câți îi mai rămăseseră în gură.

În timp ce cu o îmbrățișam întrebând-o de sănătate, ea îmi apuca repede o mână și, cu un gest stângaci, inutil misterios, deoarece eram singuri în cameră, îmi strecura în palmă o mică monedă, care trebuie să fi fost un franc. Nu îndrăzneam să deschid pumnul, să mă uit. Apoi, cum

aveam aerul că vreau să-i cer explicații, sau că vreau să-i mulțumesc, îmi dădu un ghiont, în glumă, strigându-mr

—Haide, haide! Știu cu ce înseamnă plimbarea asta pe aici!

Totdeauna fusese săracă, mereu împrumutând, mereu cheltuind...

—Toată viața am fost proastă și lipsită de noroc, zicea, fără amărăciune, însă cu glasul prefăcut.

Încredințată că și eu duc grija banilor, biata femeie îmi strecurase în palmă modesta ei agoniseală de pe o zi, fără ca eu să fi spus o vorba. Și de atunci, de câte ori mă duceam la ea, așa mă primea...

Masa fu ciudata — tristă și în același timp bizară — cum fusese și primirea. Mereu cu o lumânare la îndemână, aci o lua lăsându-mă în întuneric, aci o pune la loc pe o măsuță încărcată de mâncări și de vase știrbite sau crăpate

—Ăluia, spunea, i-au rupt toarta prusacii, Ia șaptezeci, de necaz că nu puteau să-l ia.

Abia atunci îmi adusei aminte, revăzând vasul cu tragica istorie, că odată, pe vremuri, mâncasem și dormisem Ia mătușa Moinei. Mă duceam cu tata la Yonne, să mă vadă un specialist, care se spunea că îmi poate vindeca genunchiul. Trebuia să prindem trenul expres, care trecea înainte de a se face ziuă... îmi amintii trista cină de atunci și toate poveștile bătrânului grefier. Parcă îl vedeam la masă, în fața sticlei cu „profiriu”, proptit în coate și istorisind...

Și îmi amintii și de spaimile melc... După cină, mătușa-mea îl luase pe tata deoparte, lângă foc, să-i povestească o întâmplare cu strigoi: „Mă întorc!... Oh! dragă Louis, ce crezi că văd în fața mea: o femeie mititică, cenușie...” Toată

lumea știa că avea capul plin de asemenea fleacuri înspăimântătoare.

Obosit de bicicletă, mă dusei imediat după masa să mă culc în odaia mea. Dar abia mă băgasem în pat, îmbrăcat cu o cămașă cadrilată a unchiului Moinei, că iat-o pe mătușă-mea intrând încet pe ușă, asezându-se la căpătâiul meu și începând cu glasul cel mai misterios și mai pițigăiat:

—Dragă Frangois, ție pot să-ți povestesc ceva, ce n-am spus nimănui până acum...

Mă gândeam:

—Ce noroc pe mine! Iată-mă terorizat pentru toată noaptea, ca acum zece ani!...

Și ascultam, căci n-aveam încotro. Ridicase capul și privea țintă înainte, ca și când și-ar fi spus sieși povestea:

—Mă întorceam cu Moinei de la o petrecere. Era prima nuntă la care ne duceam de la moartea bietului nostru Ernest; și întâlnisem acolo pe soră-mea, Adela, pe care n-o văzusem de patru ani! Un vechi prieten al lui Moinei, foarte bogat, ne poftise la nunta lui fiu-său, la domeniul Sablonnières. Închiriasem o trăsură, dar drept să spun, asta ne cam băgase la cheltuieli. Ne întorceam pe șosea, pe la șapte dimineața. Era în toiul iernii; începuse să răsară soarele. Pe drum, nici țipenie! Si ce crezi că văd, deodată, pe șosea, în fața mea? Un omuleț, un tinerel, frumos ca lumina zilei, stând locului neclintit și uitându-se către noi, de parcă ne aștepta să venim. Pe măsură ce ne apropiam, îl vedeam tot mai lămurit. Avea fața atât de drăguță, atât de albă, încât îți făcea frica!...

Îl apuc pe Moinei de braț. Tremuram ca varga, credeam că e bunul Dumnezeu!... Îi spun:

—Uita-te înainte! O vedenie!

El îmi răspunse în șoapta, furios:

— Am văzut! Taci odată, meliță bătrână!

Nu știa ce să facă: să mâne înainte, sau să stea locului, când calul se opri singur... Omulețul era lângă noi. De aproape părea și mai palid; avea pe frunte broboane de sudoare, pe cap o beretă murdară și era îmbrăcat cu pantaloni lungi.

Auzirăm o voce dulce:

— Nu sunt băiat, sunt fată. Am fugit și nu mai pot. Vreți să mă luați în trăsura dumneavoastră, domnule și doamnă?

Numaidecât o ajutorăm să urce. Dar cum se așeză jos, leșină. Ei, ghici acum, cu cine aveam de-a face? Cu logodnica băiatului de la Sablonnières, la nunta căruia fuseserăm poftiți.

— Păi n-a fost nuntă, dacă logodnica a fugit, spusei eu.

— Bine, sigur că nu, zise ea plouată, aruncându-mi o privire chiorășă. N-a fost nuntă. Fiindcă bieteii nebune îi intrase în cap o sumedenie de sminteli. Nc-a explicat ea nouă, pe urmă. Era fata unui țesător. Nu putea crede că c cu puțință atâta fericire. Zicea că băiatul era prea tânăr pentru ea; că toate minunățiile pe care i le descria erau închipuite și, în sfârșit, când s-a dus Frantz s-o aducă, Valentinei i-a fost frică. Cu tot frigul și viscolul, se plimbau împreună prin grădina episcopiei. Era și sora Valentinei cu ci. Din delicatețe, desigur, și fiindcă o iubea pe cea mică, băiatul era plin de atenții pentru cea mare. Atunci mele i s-a năzărit nu știu ce prostie: a spus că se duce să-și ia o broboadă din casă; și acolo, ca să fie sigură că nu poate fi urmărită, s-a îmbrăcat cu haine de bărbat și a fugit pe jos, spre Paris.

I-a lăsat logodnicului ei o scrisoare în care zicea că pleacă să se întâlnească, nu știu unde, cu un băiat pe care îl iubea. Si nu era adevărat...

— „Sunt mai fericită de sacrificiul meu, îmi spunea ea, decât dacă m-aș fi măritat cu el"... Da, băiete, ce căști gura? Așa e! întocmai precum îți spun; dar lui Frantz nici prin gând nu i-a trecut să se însoare cu sora-sa; și-a tras un glonte în cap; s-au descoperit urmele de sânge în pădure; dar corpul n-a putut fi găsit.

— Si ce-ați făcut cu nefericita aceea?

— Mai întâi i-am dat să bea ceva. Apoi i-am dat de mâncare și când ne-am întors acasă, am culcat-o lângă foc.

A stat la noi o bună parte din iarnă. Cât era ziua de lungă,

coșea, croia rochii, aranja pălării și curăța prin casă. Făcea

toate astea cu un zel aproape înspăimântător. Ea a lipit

tapetul de colo. Si de când a trecut ca pe aici, rânduncelele

și-au făcut cuib afară. Seara, când se făcea întuneric, după

ce își termina treaba, găsea totdeauna un motiv ca să iasă în

curte, în grădină, sau la poartă, chiar când era ger de crăpau

pietrele, și o găseam afară plângând cu hohote,

— Ei, iar plângi! Dar ce ai?

— Nimic, doamna Moinei!

Si intra repede în casă.

Vecinii îmi spuneau:

— Drăguță jupâneasă ați găsit, doamnă Moinei.

În martie, cu toate rugămințile noastre, a plecat; i-am dat rochiile pe care Ic reparase, i-am dat ceva bani de cheltuială și Moinei i-a cumpărat bilet la gară.

Nu ne-a uitat. E croitoreasă la Paris; stă pe undeva pe aproape de Notre-Dame. Ne scrie încă și ne întrebă mereu dacă mai știm ceva de la Sablonnières. O dată, ca să-i scot

din cap gândul ăsta, i-am răspuns că domeniul a fost vândut, castelul dărâmat, că băiatul a dispărut pentru totdeauna și fata s-a căsătorit.

Toate astea trebuie să fie adevărate, cred. De atunci, Valentina mea scrie mult mai rar...

Nu era o întâmplare cu strigoi cea pe care mi-o istorisise mătușa Moinei, cu glasul ei strident, atât de potrivit pentru astfel de povești. Si totuși eram indispus la culme, fiindcă îi jurasem lui Frantz, vagabondului, să-l slujim ca niște frați și iată că se ivea prilejul...

Or, puteam eu să stric bucuria pe care i-o duceam lui Meaulnes, a doua zi dimineăta, spunându-i ceea ce aflasem? La ce bun să-I împing într-o întreprindere fără prea mulți sorți de izbândă" Aveam adresa fetei, adevărat; dar de unde să-l iau pe nomadul care cutreiera lumea?... Să lăsăm pe nebuni cu nebunii, mă gândeam eu. Dclouche și Boujardon aveau dreptate. Ne făcuse destul rău acest Frantz! Si hotărâi să nu spun nimic, până ce nu-i voi vedea căsătoriți pe Augustin Meaulnes și pe domnișoara Yvonne de Galais.

Dar cu toate că luasem aceasta hotărâre, simțeam că stăruie în mine impresia penibilă a unei rele prevestiri, impresie absurdă, pe care o alungai repede.

Lumânarea era aproape pe sfârșite. Bâzâia un țânțar. Mătușa Moinei însă, cu capul plecat, cu tichia pe care nu și-o scotea decât la culcare, cu coatele pe genunchi, își luase povestea de la început... Din când în când ridica repede ochii și-mi arunca o privire iscoditoare, ca să-mi cunoască impresiile, sau poate voia să vadă dacă nu adormisem, în cele din urmă, culcat pe pernă, închisei ochii pe furiș, prefăcându-mă că am ațipit.

—Ce, dormi?... întrebă ea cu un glas mai înăbușit și puțin decepționat.

Îmi fu milă și protestai:

—Da de unde, mătușă, crede-mă...

—Ba da, zise ea. De altfel înțeleg prea bine că nu te interesează poveștile mele. Vorbesc de oameni pe care nu-i cunoști...

Și de astă dată, din lașitate, nu mai răspunsei nimic.

CAPITOLUL IV

VESTEA CEA MARE

A doua zi dimineața, era o vreme minunată. Parcă se simțea că e vacanță. Peste tot târgul plutea o tihnă atât de perfectă, pe uliță zgomotele erau atât de domoale, încât îmi recăpătai toată vesela siguranță a unui purtător de vești bune.

Augustin și maică-sa locuiau în fosta clădire a școlii care fusese și primărie. La moartea tatălui său, pensionar de multă vreme și pe care o moștenire neașteptată îl îmbogățise, Meaulnes cumpăraseră școala unde bătrânul institutor predase timp de douăzeci de ani, unde ci însuși învățase să scrie și să citească.

Casa nu avea o înfățișare plăcută; era mare, pătrată și severă, ca o primărie ce fusese; ferestrele de la parter, care dădeau spre uliță, erau atât de sus, încât niciodată nu se uita nimeni pe geam; iar curtea din dos, împrejmuită cu un gard

înalt, care oprea vederea spre câmpie, n-avea un pom, n-a-vea o floare și era cea mai pustie curte de școală părăsită, *if* din câte am văzut vreodată.

" Intrai pe un coridor întortocheat, cu patru uși, și mă trezii, față în față, cu mama lui Meaulnes care venea din curte cu brațele pline de rufe, puse la uscat probabil din zorii acelei minunate zile de vacanță. Părea obosită. Avea aceeași față cu trăsături regulate, aceeași pieptănătură demo-

, dată, dar parcă mai încărunțise de când n-o văzusem. Cocul
'; îi atârna pe ceafă, pe jumătate despletit, câteva șuvițe de păr
•
f
/ îi cădeau în ochi, avea pleoapele umflate și roșii., ca după o
noapte de veghe, și ținea capul ușor plecat, privind gânditoare înainte.

> Dând cu ochii de mine, pe neașteptate, și recunoscându-mă, zâmbi:

— Sosești tocmai la timp; Augustin pleacă. Uite chiar acum îi aduc nifăria pusa la zvântat afară; toată noaptea am făcut socoteli și i-am pregătit lucrurile. Trenul pleacă la cinci, dar până atunci o să fim gata cu totul...

S-ar fi zis că luase chiar ea această hotărâre, atât vorbea de sigur... Sau, fără îndoială, nu știa nici ea unde pleca Meaulnes.

— Du-te sus, zise, îl găsești în vechea primărie. Mi se pare ca scie.

Urcai repede scara. Pe ușa din dreapta era o tăbliță cu inscripția *Primărie*; deschisei și intrai într-o sală mare, cu patru ferestre — două dând spre câmp, două spre uliță, în fund, pe o estradă lungă cât peretele, scaunele consilierilor municipali rămăseseră la locul lor, în fața unei mese cu postav verde. Deasupra, pe perete, portrete îngălbenite de vreme ale preșidenților Grevy și Carnot... Si la masă, în

mijloc, stând într-un vechi fotoliu, care trebuie să fi fost al primarului, Meaulnes scria muindu-și penița într-o călămară demodată, de faianță, în formă de inimă.

În locul acesta, potrivit mai degrabă pentru vreun moșier oarecare, se retrăgea Meaulnes, când nu cutreiera regiunea, în timpul vacanțelor mari...

Se sculă, imediat ce mă recunoscu, dar nu cu graba cu care îmi închipuisem eu.

— Seurel! zise el pe un ton de profundă mirare.

Era același băiat înalt, cu capul tuns, cu fața osoasă. O mustață neîngrijită începea să-i acopere partea de sus a gurii. Avea aceeași privire dreaptă, onestă, pe care i-o cunoșteam... Dar peste jarul anilor trecuți parcă s-ar fi lăsat un vâl de brumă, pe care marea lui pasiune de altădată reușea din când în când s-o împrăștie, pentru o clipă doar.

Părea foarte tulburat că mă vede. Mă urcasem, dintr-o săritura, pe estradă; însă, lucru curios, nici măcar nu se gândi să-mi întindă mâna. Se întoarse spre mine, cu mâinile la spate, sprijinit de masă, aplecat înapoi, și era foarte stânjenit. Privirea lui se și depărtase de mine, deși ținea mereu ochii ațintiți asupra-mi. S-ar fi zis că era preocupat de cele ce avea să-mi spună. Ca și altădată, ca și totdeauna, om scump la vorba, așa cum sunt de obicei singuraticii, vânătorii și aventurierii, luase o hotărâre fără să se preocupe cum s-o explice. Abia acum, fiindcă mă aflu eu în fața lui, începea să-și adune cuvintele. Dar se vedea că îi venea foarte greu.

Cu toate acestea, eu îi povesteam vesel cum venisem cu bicicleta, cum petrecusem noaptea la mătușa Moinei și cât fusesem de mirat, văzând că doamna Meaulnes îi pregătea lucrurile pentru plecare.

— Ah! ți-a spus...? întrebă ci.

— Da! Cred că n-ai să faci un dnim prea lung.

— Ba da, un drum foarte lung.

Mă zăpăcii un moment, simțind că nu lipsea mult ca să năruie această hotărâre al cărei rost nu-l înțelegeam, și nu mai îndrăznii să spun nimic. Nu mai știam cum să-mi încep misiunea.

Mă scăpă însă el din încurcătură, vorbind în sfârșit ca omul care vrea sa se justifice:

— Seurcl! zise, tu știi ce însemna pentru mine ciudata aventură de la Sainte-Agathe. Era singurul meu țel în viață, singura mea speranță. Speranța asta am pierdut-o de mult. Si fără ea, unde puteam ajunge? Cum să trăiesc la fel cu toată lumea?

Ei bine, am încercat sa trăiesc așa, Ia Paris, când am văzut că totul se sfârșise, că nu mai avea nici un rost să mă ostenesc, căutând domeniul pierdut...

Dar omul care a făcut o dată un salt în paradis cum să se mai împace, după aceea, cu o viață ca oricare alta?... Ceea ce face fericirea altor oameni, mie mi-a părut o batjocură. Si când am încercat, cu sinceritate și hotărâre, să fac și eu ca alții, în ziua aceea mi-am strâns în suflet remnșcări pe multă vreme...

Stăteam pe unul din scaunele înșirate de-a lungul estradei și-I ascultam cu ochii în pământ, nestiind ce să înțeleg din acele explicații obscure.

— Meaulnes, zisei eu, spune o dată, lămurește-mă! Pentru ce călătoria asta Inngă? Ai vreo greșeală de îndreptat? O fagăduială de ținut?

— Ei da, răspunse el. ți aduci aminte de fagăduială făcută lui Frantz?

— Oh! făcui eu uşurat, numai de asta e vorba?

— Da, de asta. Si poate şi de îndreptat o greşeală.

De

amândouă...

Urmă un moment de tăcere, în timpul căruia, hotărât să încep a vorbi, îmi pregătii cuvintele...

— N-am decât o explicaţie în care cred, continuă el. Desigur, aş fi vrut s-o mai văd o dată pe domnişoara de Galais. Doar s-o mai văd... Dar acum ştiu bine că nu voi mai ajunge niciodată la acea înălţime, la acel grad de perfecţiune şi de puritate la care eram când am descoperit domeniul fără nume. Poate numai în moarte, așa cum ți-am scris odată, voi regăsi frumuseţea din acele vremuri...

Schimbă tonul şi reîncepu, cu o însufleţire stranie, apropiindu-se de mine:

— Dar ascultă, Seurel! Intriga asta nouă, călătoria asta lungă şi greşeala pe care am comis-o şi care trebuie în dreptată este, într-un fel, tot vechea mea aventură, în continuare.

Rămase câtva timp pe gânduri, trudindu-se să-şi adune amintirile... Pierdusem o dată prilejul şi pentru nimic în lume nu voiam să-l scap şi a doua oară. Numai că de astă dată, vorbind, mă pripisem. Ar fi trebuit să tac. Si mai târziu am regretat amar că nu i-am aşteptat mărturisirea.

Pronunţai, aşadar, prima mea frază din vestea cea mare, dar o pronunţai prea târziu, căci pregătită pentru un minut mai devreme, acum nu se mai potrivea.

Fără un gest, abia ridicând puţin capul, rostii:

— Si dacă ți-as spune că speranţa nu-i pierdută?

Se uită lung la mine, apoi, întorcând brusc ochii, se roşi ia faţă cum n-am văzut în viaţa mea să roşescă cineva; îi

năvălise tot sângele în obraz și trebuie să-i fi zvâcnit tâmpilele teribil.

—Ce vrei să zici? întrebă el în cele din urmă, abia putând să vorbească.

Atunci, dintr-o suflare, îi povestii tot ce știam, tot ce făcusem și lucrurile se întoarseră în așa fel, încât aproape părea că Yvonne de Galais m-a trimis la ci.

Se făcuse groaznic de palid.

Asculta tot timpul tăcut, cu capul puțin strâns între umeri și cu atitudinea unui om prins la strâmtoare și neștiind cum să se apere, să se ascundă, sau să fugă. Îmi aduc aminte că nu m-a întrerupt niciodată, în trecut, îi spusese că toate clădirile de la Sablonnières fuseseră dărâmate și că domeniul de altădată nu mai exista:

—Ah! spuse el, vezi (ca și când ar fi pândit prilejul de a-și justifica purtarea și deznădejdea în care se cufundase), vezi, n-a mai rămas nimic...

Și ca să termin, încredințat că, în sfârșit, asigurarea atâtor coincidențe fericite îi va împrăștia din suflet orice urmă de mâhnire, îi povestii că unchiul Florentin organizase o petrecere câmpenească, a doua zi, că domnișoara de Galais trebuia să vină calare; și că era poftit și el... Primi și această noutate, tot tăcut. Părea cu desăvârșire înstrăinat.

—Meaulnes, trebuie să-ți contramandezi plecarea, zisei eu cu nerăbdare. Hai repede s-o înștiințăm pe mama ta.

Si cum coboram împreună:

—O petrecere câmpenească? mă întrebă el, șovăind.

Atunci, într-adevăr, crezi că trebuie să merg și eu?

—Ce întrebare! răspunsei repede.

Avea aerul unui om împins din spate.

"•

Jos, Augustin anunță pe doamna Meaulnes că am să mănânc la prânz cu ei, că voi rămâne și la cină și peste noapte și că a doua zi dimineața va închiria o bicicletă și va merge și el cu mine la Vieux-Nancay.

— Ah, foarte bine, spuse ea clătinând din cap, ca și când toate noutățile acestea i-ar fi confirmat prevederile.

Intrarăm în sufragerie. Era o cameră mică; pe pereți, calendare ilustrate, pumnale ornamentate, burdufuri sudaneze, pe care Ic adusese, din îndepărtatele sale călătorii, un frate al domnului Meaulnes, fost soldat infanterist, la marină.

Augustin mă lăsă, un moment, singur la masă și intră în camera de alături, unde maica-sa îi pregătise bagajele, îl auzii cum îi spunea, coborând puțin glasul, să nu-i desfacă geamantanul, căci poate călătoria lui era doar amânată...

CAPITOLUL V " ".-

' *?

PETRECEREA CÂMPENEASCĂ

*

Spre Vieux-Nancay, îmi fu cam greu să mă țin de Augustin. Mergea ca un campion de bicicletă. Nici la deal nu se dădea jos. Inexplicabilei sale șovăieli din ajun, îi urmasse o înfrigurare, o nervozitate și o donnță de a sosi cât mai repede, care mă cam înspăimântau. Manifesta aceeași nerăbdare și când ajunserăm acasă la unchiul meu și fu incapabil să se intereseze de ceva, până în clipa când, gata

de plecare, ne instalarăm în trăsură și pornirăm spre râu. Plecarăm pe la zece dimineața.

Era spre sfârșitul lui august, când vara e pe ducă. Se și vedeau semnele toamnei: frunzele începuseră să îngălbenească și castanele dezghiocate presărau drumurile albe. Nu era departe până la Ia Cher; ferma Aubier, unde ne duceam noi, era lângă râu și de acolo până la Sablonnières să tot fi fost doi kilometri. Din când în când întâlneam pe drum alte trăsură cu invitați și chiar tineri călări, poftiți cu îndrăzneală, de unchiul Florentin, în numele domnului de Galais... Ca și odinioară se străduiseră să strângă laolaltă săraci și bogați, castelani și plugari. Așa încât nu ne miram văzându-l, sosind cu bicicleta, pe Jasmin Delouche, care îl cunoscuse mai de mult, prin pădurarul Baladier, pe unchiul meu.

— Iată la cine era cheia, cine știa tot, pe când noi o căutam pretutindeni, până la Paris, zise Meaulnes, zărindu-l. Îți vine să mori de disperare!

Și de câte ori se uita la el, necazul îi sporea. Jasmin, însă, care își închipuia că, dimpotrivă, are drept la toată recunoștința noastră, ne escorta trăsură foarte de aproape, până la capătul drumului. Se vedea că încercase să se ferchezuiască; rezultatele însă erau cam slabe, căci avea un aspect mizerabil în jacheta roasă, ale cărei pulpane atingeau apărătoarea de noroi a velocipedului...

Deși își dădea toate silințele să fie drăguț, fața lui bătrânicioasă nu izbutea să placă. Nu știu de ce mie îmi inspira mai mult milă. Dar de cine n-aș fi avut cu milă în ziua aceea...

De câte ori îmi amintesc de acea petrecere câmpenească, simt în mine un nelămurit regret, o nelămurită

amărăciune. Si cu câtă bucurie o aşteptasem! Totul părea atât de perfect plănuit, totul prevestea ca vom fi foarte fericiți. Si ce puțin am fost!...

Cât de frumoase erau totuși malurile iubitului nostru Cher! Poposirăm la marginea apei, în locul unde dealul se termină printr-o pantă lină și pământul e împărțit în mici pajiști verzi, în grupuri de sălcii separate unele de altele, prin garduri, ca niște grădini minuscule. Pe celălalt mal al râului, se înălțau coline cenușii, abrupte, stâncoase; și pe câte una mai îndepărtată, descopereai, printre brazi, turnul vreunui mic castel romantic. Se auzeau lătrând, departe, câinii de la castelul Preveranges.

Ca să ajungem la acel loc minunat, mersesem pe niște cărării foarte întortocheate, aci pline de pietriș alb, aci pardosite cu nisip — cărării care în apropiere de maluri se transformau în pâraiașe, când râul se umfla și apa venea repede. Ne strecurarăm pe poteci cufundate în umbră răcoasă, ca în fund de văgăuni, și uneori coacăzii sălbatici ne înhățau de mâneci. Dar când gardurile vii se întrerupeau, intram orbiți în lumina limpede a întregii văi. Când ne apropiarăm de râu, un om cățarat pe o stâncă de pe celălalt mal, cu o mișcare domoală, arunca undița. Doamne, ce frumos era!...

Intrarăm într-un crâng de mesteceni și ne așezarăm pe iarbă, într-o poiană. Era o pajiște mare, netedă, unde ar fi fost loc pentru jocuri, fără deșfârșit.

Caii fură deshămați și trimiși la ferma Aubier. Se despachetară merindele și se întinseră pe pajiște niște mese mici, pliante, aduse de unchiul meu, în căruță. Se căutară câțiva oameni binevoitori, care să-i aștepte la marginea șoselei, pe mosafirii întârziați și să le arate locul unde eram.

Mă oferii numaidecât eu; Meaulnes veni cu mine, și împreună, ne postarăm lângă pod, la răscrucea mai multor poteci și a drumului ce venea dinspre Sablonnières.

Așteptam plimbându-nc în lung și-n lat, vorbind de trecut, încercând, de bine de rău, să ne distrăm. Sosi încă o căruță de la Vieux-Nancay, cu țărani necunoscuți și o fată înaltă, gătită cu funde în păr. Apoi nimic. Ba da, trei copii într-o căruță trasă de un măgăruș, copiii fostului grădinar de la Sablonnières.

— Mi se pare că-i cunosc, spuse Meaulnes. Cred că ei sunt; știi, copiii care m-au luat de mână, atunci la serbare, și m-au dus la masă...

Dar în clipa aceea, măgărușul nevrând să mai meargă, copiii se dădură jos și începură să-l tragă de hățuri, să-l înțepe și să-l lovească din toate puterile; atunci Meaulnes, dezamăgit, susținu că se înșelase, că nu-i cunoștea...

Îi întrebai dacă întâlniseră, în drum, pe domnul și pe domnișoara de Galais. Unul dintre ei răspunse că nu știa; altul: „mi se pare că da, domnule!” Si ramaserăm tot nelămuriți.

În cele din urmă reușind să urnească măgărușul, copiii porniră spre pajiște, unul trăgând de hățuri și ceilalți doi împingând din dosul căruței. Iar noi începurăm din nou să așteptăm. Meaulnes se uita țintă la cotitura drumului dinspre Sablonnières, pândind cu un fel de spaima venirea fetei pe care o căutase atâta odinioară.

Îi apucase o enervare ciudată și aproape comică, motivând că Jasmin era pricina.

Ne urcasem pe un mic dâmb, ca să putem vedea mai departe pe drum și de acolo îl zărisem în vale pe Delouche,

I

care perora într-un grup de mosafiri, încercând să facă pe simpaticul.

— Ia uite la imbecilul ăsta, îmi spuse Meaulnes enervat.

Si eu îi răspunsei:

— Da' dă-1 încolo. Face și el ce poate, săracu'!

Augustin însă nu se lăsa. Dintr-un desiş trebuie să fi țâșnit o veveriță, sau un iepure, și Jasmin se luă după el, făcându-se că vrea să-l prindă. Voia omul să arate ce poate.

— Uită-te la el cum fuge acum, zise Meaulnes, ca și când asta ar fi fost culmea îndrăznelii!

Mă pufni râsul. Nici el nu se putu stăpâni, dar veselia pieri ca fulgerul, pe fața lui. Mai trecu un sfert de oră:

— Dacă nu vine! zise el.

— Nu se poate, a promis, răspunsei eu. Ai puțină răbdare!

Tăcu și se uită fix pe drum. În cele din urmă, incapabil să mai îndure această așteptare, îmi spuse:

— Ascultă! Eu mă duc jos, unde sunt ceilalți. Nu știu ce am. Parcă e ceva împotriva mea și dacă mai rămân aici, simt că n-o să mai vie niciodată, că e cu neputință s-o văd apărând deodată pe drumul ăsta.

Si plecă spre poiană, lăsându-mă singur.

Ca să treacă timpul mai ușor, făcui vreo sută de pași pe cărăruie. Si la prima cotitură o zării pe Yvonne de Galais, călare pe un cal alb. Trebuie să fie bătrânul Belisairc, dar în dimineața aceea părea atât de vioi, încât fata era silită să tragă de hățuri pentru a-l împiedica să n-o pornească la trap. Înaintea calului mergea cu greutate, tăcut, domnul de Galais. Desigur, pe drum, merseseră călare pe rând.

Când mă văzu singur, fata surâse, sări iute jos și trecând dârlogii tatălui său, se îndreptă spre mine, care alergam în întâmpinarea ei:

— Sunt foarte fericită, zise, că vă găsesc singur. Căci nu vreau să-1 vadă nimeni, în afară de dumneavoastră, pe bietul Belisaire. Si nici n-aș vrea să-1 pun la un loc cu ceilalți cai. E prea bătrân și prea urât; apoi mi-e teamă mereu să nu-1 lovească vreun alt cal. Știți, eu nu îndrăznesc să încaltec decât pe el. Când o muri, n-am să mai merg călare...

Sub fermecătoarea însuflețire, sub grația în aparență atât de liniștită a domnișoarei de Galais, simțeam aceeași nerăbdare și aproape aceeași îngrijorare ca și la Meaulnes. Vorbea mai repede ca de obicei. Si cu toate că era îmbujorată, avea pe frunte și în jurul ochilor o paloare puternică, în care i se citea toată tulburarea.

Hotărâram să-1 priponim pe Belisaire de un copac, în păduricea de lângă drum. Tăcut ca totdeauna, domnul de Galais scoase căpăstrul din coburi și legă calul puțin cam jos, după cât îmi păru mie. Făgăduii să trimit numaidecât la fermă după fân, ovăz și paie.

Si Yvonne de Galais apărură pe pajiște cum îmi închipui că apărură odinioară pe malul lacului, când Meaulnes o văzuse pentru prima dată.

Mergând la brațul tatălui ei, potrivindu-și cu mâna stângă faldurile mantiei lungi și ușoare, se îndreptă spre mosa-firi, cu obișnuitul ei aer atât de grav și atât de copilăresc, în același timp. Eu mergeam alături de ea. Toți invitații împreștiați pe iarbă și cei care se jucau mai departe, în crâng, se sculaseră și se adunaseră s-o primească. Un moment se făcu tăcere. Toată lumea o privea cum se apropie.

Meaulnes se amestecase în grupul tinerilor și nimic nu-l deosebea de tovarășii lui, în afară, poate, de statura-i înaltă; însă acolo mai erau destui flăcăi, aproape tot atât de lungi cât Augustin Meaulnes. Și el nu făcu nimic ca să atragă atenția — nici un gest, nici măcar un pas înainte. Era îmbrăcat în niște haine cenușii, îl vedeam cum stătea neclintit și se uita fix, ca și toți ceilalți mosafiri, la fata aceea înaltă și atât de frumoasă, care se apropia. Totuși, la urmă, cu o mișcare inconștientă și încurcată, își trecuse mâna pe cap, ca și când printre atâtea frizuri ticluite cu grijă, ar fi vrut să-și ascundă capul tuns și aspru de țaran.

Apoi grupul înconjură pe domnișoara de Galais. Îi fură prezentate fetele și băieții pe care nu-i cunoștea. Venea rândul prietenului meu. Simțeam că-mi bate inima tot atât de tare, cum trebuie să-i fi bătut și lui. Mă pregăteam chiar eu să fac această prezentare.

Dar înainte să fi putut spune o vorbă, cu o hotărâre și o gravitate surprinzătoare, fata se apropie de ci.

— îl cunosc pe Augustin Meaulnes, zise ea. Si îi întinse mâna.

CAPITOLUL VI

PETRECEREA CÂMPENEASCĂ

(sfârșit)

Însă numai decît se apropiară alți oaspeți, veniți s-o salute pe Yvonne de Galais și tinerii mei se treziră despărțiți. Iar la prânz, printr-o întâmplare nenorocoasă, nu se putură așeza la aceeași măsuță. Cu toate acestea, Meaulnes parcă își recăpătase încrederea și curajul. Cum eram departe de el, izolat între domnul de Gaifais și Delouche, îl văzui în mai multe rânduri făcându-mi semne prietenești cu mâna

Doar spre seară, când jocurile, scăldatul, pălăvrăgeala, plimbările cu barca pe iazul din apropiere erau peste tot în toi, doar atunci se află Meaulnes din nou în fața Yvonnei de Galais. Stăteam de vorbă cu Delouche, așezați pe niște scaune de grădină, când, părăsind un grup de tineri cu care părea că se plictisește, fata se apropie de noi. Îmi amintesc că ne-a întrebat de ce nu ne-am dus și noi cu barca pe lacul Aubiers, să vâslim.

- Am făcut câteva tururi după masă, răspunsei eu. Dai e destul de monoton și ne-am plictisit repede.
- De ce nu vă duceți atunci pe râu? întrebă ea.
- E prea iute curentul. Ar fi riscant.
- Ne-ar trebui, zise Meaulnes, o luntre cu motor, sau un vaporeș, ca acela de atunci.

—Nu-\ mâi avem, mărturisi ea aproape în șoaptă, l-am
vândut.

Si toți tăcurăm stânjeniți.

Jasmin profită de ocazie și spuse că se duce să-l vadă pe domnul de Galais.

—Știu eu unde să-l gădesc, zise el plecând.

Ciudățenie a firii omenești! Aceste două ființe, atât de

total deosebite, se plăcuseră din prima clipă și nu se mai despărțiseră toată dimineața. Spre seară, domnul de Galais mă luase deoparte și-mi spusese că am un prieten plin de calitate: cumpătat, respectuos. Te pomenești că mersese până acolo cu simpatia, încât îi destăinuise chiar și existența lui Belisaire și locul unde era ascuns.

Mă gândeam să plec și cu, cum făcuse Jasmin, dar îi simțeam pe cei doi tineri atât de îngrijorați, de stânjeniți unul față de celălalt, încât socotii că e mai prudent să rămân cu ei...

Toată discreția lui Delouche și toată precauția mea serviră prea puțin.

Yvonne de Galais și Augustin Meaulnes vorbeau; însă el, cu o încăpățănare de care desigur nu-si dădea seama, aducea vorba mereu, invariabil, de toate minunile de odinioară. Și de fiecare dată, chinuită, fata trebuia să-i repete că totul dispăruse: vechea locuință, atât de complicată și de bizară — dărâmată; eleșteul secăt, nivelat, cămășii cu costumele fermecătoare, împrăștiați...

—Ah! făcea Meaulnes, simplu, cu deznădejde, ca și când fiecare din aceste dispariții i-ar fi dat dreptate împotriva fetei, sau a mea.

Mergeam unul lângă altul... In zadar încercam cu să abat tristețea care ne învăluia pe toți trei. Meaulnes puse brusc o întrebare și se lăsă din nou învins de ideea lui fixă.

Cerea deslușiri despre tot ceea ce văzuse odinioară: despre fete, despre vizitiul vechiului cupeu, despre minunații ponei de la curse. „Si toți poneii au fost vânduți? Nu mai sunt cai pe domeniu?”

Ea răspunse că nu. De Belisaire nu pomeni nimic.

Atunci el își aminti de lucrurile din camera lui: de candelabre, de oglinda cu ramă aurită, de vechea lăută spartă...

Se informa de toate acestea cu o pasiune neobișnuită, ca și când ar fi vrut să se încredințeze că nimic nu mai dănuia din frumoasa lui aventură, că fata nu-i poate aduce nici măcar o epavă în stare să-i dovedească, neîndoios, ca atunci nu visaseră amândoi, așa cum un scafandru aduce din fundul mării o piatră, sau niște alge.

Domnișoara de Galais și cu mine nu ne puturăm opri să nu zâmbim cu tristețe. Și ea se hotărî să-i explice:

— N-ai să mai vezi frumosul castel pe care eu și domnul de Galais îl aranjasem pentru Frantz. Noi trăiam ca să-i îndeplinim lui dorințele. Era o ființă atât de ciudată, atât de fermecătoare! Dar toate s-au dus o dată cu el, în seara logodnei lui neîntâmpate.

Domnul de Galais era ruinat și noi nu știam nimic. Frantz făcuse datorii și foștii lui camarazi aflând că el dispăruse... ne-au urmărit pe noi. Acum suntem săraci, doamna de Galais a murit și în câteva zile ne-am pierdut toți prietenii.

Dacă Frantz s-ar întoarce, dacă n-ar fi mort... Si-ar aduce prietenii și logodnica; s-ar face nunta întreruptă și poate că atunci totul ar redeveni așa cum a fost pe vremuri. Dar trecutul poate să renască?

— Cine știe! zise Meaulnes gânditor. Si nu mai întreba nimic.

Mergeam toți trei tăcuți, călcând fără zgomot pe iarba mărunta și ușor îngălbenită. Augustin avea alături, la dreapta lui, pe fata pe care o crezuse pierdută pentru totdeauna. Când îi puneă câte o întrebare aspră, ea îi răspundea întorcând fața încet spre el, neliniștită, și plecându-și puțin capul.

Ce fermecătoare era! O dată, vorbind, îi pusese mâna încetișor pe braț, cu un gest plin de încredere și de slăbiciune.

De ce ședea Meaulnes ca un străin, ca un om care n-a găsit ceea ce căuta și pe care nu-l mai interesează nimic altceva?

Fericirea asta i-ar fi părut acum trei ani un miracol și poate că n-ar fi suportat-o fără spaimă, fără nebunie.

Atunci de unde venea golul, înstrăinarea, neputința aceea de a fi fericit, care îl stăpâneau în acel ceas, atât de arzător dorit odinioară?

Ne apropiară de păduricea unde domnul de Galais îl priponise, dimineața, pe Belisaire. Soarele cădea spre asfințit, lungindu-ne umbrele pe iarba; din cealaltă parte a poienii, ajungeau până la noi, ca un zumzet de fericire, vorba și râsul celor care petreceau și glasuri limpezi de fetițe. Mergeam tăcuți în admirabilul calm al serii, când auzirăm pe cineva cântând departe, în marginea pădurii dinspre Aubiers, ferma de pe malul lacului. Era o voce tânără de țaran, care se duce cu vitele la adăpat; era o melodie rimată, ca o arie de dans, dar pe care omul o cânta trăgănat, domolit, ca pe o tristă baladă bătrânească.

Papucii mei sunt roșii...
Ah! dragostele mele! '«i.
Papucii mei sunșino.. '»*•'•
Ah.' n-șu mai ști de ele! '»> ' '•

Meaulnes ridicase capul și asculta. Nu era nimic altceva decât o melodie pe care o cântau țărani întârziți, la castelul fără nume, în seara de pe urma a serbării, când totul se năruise... Nimic, decât o amintire — cea mai sărăcăcioasă — din acele frumoase zile ce nu se vor mai întoarce.

—Auziți? întrebă Meaulnes în șoaptă. Oh, mă duc să văd cine cântă. Si pleca imediat spre pădure. Dar aproape în aceeași clipă cântecul încetă; omul mai fluieră o secunda după vite, depărtându-se; apoi nu se mai auzi nimic...

Intorsei capul spre Yvonne de Galais. Gânditoare și coșleșita, rămăsese cu ochii țintă spre crângul în care pierise Meaulnes. De câte ori, mai târziu, trebuie să fi privit astfel, pe gânduri, locul pe unde marele meu prieten plecase pentru totdeauna.

Se întoarse spre mine:

—Nu e fericit, spuse ea cu durere. Apoi adaugă: Si poate că eu nu-i sunt de nici un folos!...

Nu răspunsei nimic, de teama ca Meaulnes, care trebuie să fi ajuns la fermă din câțiva pași și care acum se întorcea, probabil, prin pădure, să nu ne surprindă vorbind de el. Totuși, după o ușoară ezitare, mă pregăteam s-o încurajez; sa-i spun să nu se teamă de băiatul acela înalt, să-l forțeze să-și deschidă sufletul; că, desigur, era torturat de o taină pe care, fără un îndemn stăruitor, el n-ar mărturisi-o niciodată, nici ei, nici nimănui, când din celălalt capăt al pădurii,

porni deodată un strigăt urmat de un tropăit și de voci întretăiate. Părea că un cal ar fi izbit cu copitele în pământ și parcă se certau niște oameni, înțelesei imediat că i se întâmplase un accident bietului Belisaire și dădui fuga spre locul de unde venea gălăgia. Domnișoara de Galais porni după mine, mai încet. Cei din poiană trebuie să fi băgat de scamă mișcarea noastră, căci în momentul când intram în crâng, auzii țipete, și când întorsei capul, văzui o mulțime de oameni alergând.

Într-adevăr, bătrânul Belisaire era pricina acelei agitații. Priponit prea jos, bietul animal își prinsese în ștreang copita de dinainte; stătuse totuși liniștit până în momentul când, domnul de Galais și Delouche, care se plimbau pe acolo, se apropiară de ci; speriat, enervat și din pricina ovăzului cu care nu era deprins, calul începu să se zbată cu o furie nemaipomenită; cei doi oameni încercaseră să-l liniștească, să-i scoată copita din ștreang, însă făcuseră treaba asta cu atâta neîndemânare, încât izbutiseră să-l încurce și mai rău, riscând pe deasupra să se expună la primejdioase lovituri de copită.

Din întâmplare tocmai atunci dădu peste ei Meulnes, care se întorcea de la fermă, înfuriat de atâta nepricepere, îi îmbrâncise pe cei doi oameni, gata-gata să-i trimită de-a dura în tufiș, și se apropiase cu grijă de cal. Cât ai bate din palme, îl descursese pe Belisaire și-l liniștise. Prea târziu însă. Răul se comisese; îți făcea milă să-l vezi cu șeaua pe spate, deschingată numai pe jumătate, cu piciorul îndoit sub pântec și tremurând. Meulnes îl examina, pipăindu-l, fără să scoată o vorbă. Se adunase aproape toată lumea acolo, dar el nu văzu pe nimeni când ridică ochii. Era negru de mânie.

—Mă întreb, strigă el, cine l-a putut lega așa. Si să-i mai lase și șeaua pe spate toată ziua... Dar cine a cutezat să pună șeaua pe calul ăsta bătrân, bun cel mult pentru o cotigă?

Delouche vru să spună ceva, să ia totul asupra lui.

—Tu să taci! E și vina ta. Te-am văzut cum voiai să-l descurci, trăgând prostește de laț...

Si plecându-se din nou spre cal, începu să-i frece cu palma încheietura piciorului bolnav.

Domnul de Galais, care până atunci nu spusese nici o vorbă, vru să iasă din rezervă; dar era mai bine dacă nu zicea nimic.

—Ofițerii de marină au obiceiul... bâlbâi el. Calul meu...

—Oh! e al dumneavoastră? întrebă Meaulnes puțin mai liniștit și întorcând capul spre bătrân.

Crezui că era gata să schimbe tonul, să ceară scuze. Era roșu ca racul. Răsufală o clipă. Si-mi dădui seama atunci că simțea o plăcere amară și deznădăjduită să agraveze situația, să sfărme totul, pentru totdeauna, zicând cu obrăznicie:

—Ei bine, nu vă felicit.

Cineva sugera:

—Poate că apa rece... Dacă l-ar scălda în vad...

Dar Meaulnes parcă nici nu auzi:

—Trebuie să luați calul imediat, zise el, cât mai poate să meargă — și nu e timp de pierdut! — să-l duceți în grajd și sa nu-} mai scoateți de acolo niciodată.

Câțiva tineri se oferiră numaidecât să-l ducă pe Belisaire la Sablonnieres. Dar domnișoara de Galais refuză repede, mulțumind. Cu obrajii în flăcări, gata s-o po-didească lacrimile, spuse la revedere tuturor și chiar lui

K K

Meaulnes, care se zăpăci și nu îndrăzni s-o privească. Luă calul de dârlogi, cum ar fi luat pe cineva de mână, mai mult ca să-l apropie de ea, decât să-l conducă... Adia un vântuleț de sfârșit de vară; frunzele gardurilor vii de pe drumul Sablonnieres tremurau ușor... Ai fi zis că ești în luna mai.

O văzurăm pe Yvonne de Galais plecând, cu brațul alb pe jumătate scos din mantie, ținând în mâna-i mică și delicată frâul grosolan de piele. Alături, mergea cu greutate tatăl ei...

Trist sfârșit de seară! încet-încet, fiecare își adună pachetele, tacâmurile; se strânseseră scaunele, se demontară mesele, și căruțele plecară una câte una, încărcate cu bagaj și cu oameni, care își luau rămas bun, ridicând pălăriile sau fluturând batiste. Pe pajiște nu mai rămăseserăm decât Meaulnes, eu și unchiul Florentin, care, ca și mine, ca și prietenul meu, își rumega tăcut dezamăgirea și regretele.

În sfârșit, plecarăm și noi în trăsura noastră, cu arcuri bune, trasă cu iuțeală de un frumos cal roib. La cotitură, roata scârțâi în nisip, văzurăm cum dispărea de pe cărare capătul drumului lateral, pe unde plecaseră bătrânul Beli-

js
ai
r
e
și
st
ă
p
â
n
ii
l
u
i.

' Dar atunci, prietenul meu — ființa cea mai incapabilă să plângă, pe care o

cu
no
sc
în
lu
me
—
își
înt
oa
rse

fața spre mine, o față răvășită de un
nestăpânit val de lacrimi,

— Opriți, vă rog! zise el punând
mâna pe umărul unchiului Florentin. Nu
vă ocupați de mine. Am să mă întorc
singur, pe jos.

Si spre stupefacția noastră, sări din
trăsură și începu să alerge îndărăt, spre
drumeagul pe care îl lăsase în urmă,
spre drumul care ducea la Sablonnières.
Trebuie să fi ajuns

la domeniu pe aceeași alee de brazi, unde odinioară, vagabond ascuns în lăstăriș, auzise convorbirea misterioasă a frumoșilor copii necunoscuți.

Si în seara aceea, plângând cu hohote, o ceru în căsătorie pe Yvonne de Galais.

CAPITOLUL VII

ZIUA NUNTII

E joi, la începutul lui februarie; o după-amiază frumoasă, rece — bate un vânt puternic. Poate să fie ceasul trei și jumătate, patru... Prin mahalale sunt întinse pe garduri rufe, care se zvântă fluturând în vânt. În fiecare casă arde focul în sufragerie, făcând să sclipească un adevărat altar de jucării lucitoare. Obosit de joacă și liniștit, copilul s-a așezat pe covor, la picioarele mamei sale și o roagă să-i povestească /iua ci de nuntă...

Cine nu vrea să fie fericit n-are decât să se urce în pod și va auzi până seara cum șuieră și gem naufragiile; cine vrea să plângă n-are decât să iasă afară, în drum, și vântul îi va astupa gura cu Hilarul, amintindu-i de o caldă sanitară neașteptată...

Dar pentru cel ce iubește fericirea există, la capătul unui drum noroios, căsuța Sablonnières, unde prietenul meu Meauînes a intrat cu Yvonne de Galais, care, de la amiază, e soția lui.

Au stat logodiți cinci luni. A fost o logodnă tot atât de liniștită, pe cât de agitată fusese prima lor întâlnire. Meaulnes a venit foarte des la Sablonnières, cu bicicleta ori cu trăsura. Cosând sau citind la fereastra mare dinspre câmpie și brazi, domnișoara de Galais a văzut prin perdele, de mai bine de două ori pe săptămână, înalta siluetă trecând repede pe lângă geam, căci el vine totdeauna pe aceeași alee care l-a adus odinioară la castel...

E singura aluzie — subînțelesă — pe care o mai face, la trecut. Fericirea pare să-i fi adormit zbuciumul.

În timpul astor cinci luni s-au întâmplat mici evenimente, foarte însemnate pentru noi. Am fost numit institutor în cătunul Saint-Benoist-des-Champs. Saint-Benoist-des-Champs nu e un sat. E o câmpie cu câteva ferme răzlețe, iar școala e cu desăvârșire izolată pe o coastă de deal, în marginea drumului. Duc o viață foarte singuratică; dar sunt aproape de Sablonnières. Dacă o iei peste câmp, nu faci până acolo mai mult de trei sferturi de oră.

Delouche stă acum la Vieux-Nancay; lucrează la unchiu-său, care e antreprenor de zidărie. Peste puțin timp va rămâne el patron. Vine adeseori să mă vadă. La rugămintea domnișoarei de Galais, Meaulnes e acum foarte drăguț cu el. L-au poftit și la nuntă. De aceea suntem azi împreună, când toți musafirii de la nuntă au plecat.

E pe la patru, după prânz. Pentru ce dăm târcoale pe lângă pădure, pentru ce nu ne putem hotărî să ne ducem fiecare acasă?

Cununia s-a celebrat la amiază, cu toată liniștea posibilă, în vechea capelă de la Sablonnières, care n-a fost dărâmată și care se află pe o colină între brazi. După un dejun

grăbit, mama lui Meaulnes, domnul Seurel și Millie, unchiul Florentin și ceilalți s-au urcat în trasuri și au plecat.

N-am rămas decât eu și Jasmin.

Rătăcim pe liziera pădurii din dosul casei Sablonnières. În locul domeniului, se întinde astăzi un teren înțelenit, lăsat în paragină. Nu știu de ce suntem cuprinși de neliniște. Dar nu vrem să ne-o mărturisim și încercăm, cum putem, să ne abatem gândurile, să ne amăgim îngrijorarea. Plimbându-ne, descoperim culcușuri de iepuri, un laț întins — urma unui braconier — , dâre mici de nisip pe unde au scormonit de curând iepurii de casă... Zadarnic, azi nu ne interesează nimic. Facem ce facem și ne întoarcem la marginea crângului, de unde se vede casa tăcută și zăvorâtă...

Sub fereastra înaltă ce dă spre brazi, există un balcon, un balcon de lemn, năpădit de plante agățătoare și de bălării, pe care vântul le culcă la pământ. În ochiurile ferestrei, se reflectă o lumină care trebuie să fie de la flăcările focului din cămin. Când și când, prin dosul geamului trece o umbră.

Peste tot, prin împrejurimi, e liniște și pustiu. În grădina de zarzavat, la singura fermă rămasă din fostele acareturi, pe câmpiile înconjurătoare, nu se vede nimic, nu se aude nimic. Arendașii sunt plecați, la târg, pentru a sărbători fericirea proprietarilor. Câte o rafală de vânt vine încărcată uneori cu aburi, aproape cu ploaie, ne udă obraji și ne aduce de departe glasul pierdut al unui pian...

În casa zăvorâtă, cântă cineva. Mă opresc o clipă și ascult. La început parcă e o voce tremurătoare, ce abia îndrăznește să-și cânte fericirea. E ca râsul unei fetițe care își aduce din camera ei toate jucăriile și le risipește înaintea

F I

unui prieten mic... Si mă gândesc la bucuria sfioasă a unei femei tinere care s-a îmbrăcat cu o rochie frumoasă, vine s-o arate si nu știe dacă are să placă...

Melodia aceasta necunoscută este și o rugă, si o închinare, și o mătanie în fața fericirii. Parcă cineva imploră norocul sa rămână statornic, să nu fie prea crud...

Mă gândesc: „în sfârșit, sunt fericiți. Meaulnes e acum lângă ea"...

Si credința, siguranța asta, ajunge pentru mulțumirea perfectă a unui copil cumsecade ca mine...

Cum stau așa, cufundat în gânduri, cu obrajii stropiți de picurii aduși de vântul șesului, ca de pulberea pe care o împrăștie valurile mării, simt o mână pe umăr:

— Ascultă! zise Jasmin foarte încet.

întorc privirea spre el. îmi face semn să nu mă mișc. îl văd cum ascultă atent, cu capul plecat, cu sprâncenele încruntate...

CAPITOLU

L VIII

CHEMAREA

LUI FRANTZ

— Hu-uu!

De astă dată am auzit, E un semnal, un
strigăt de chemare, pe două note, sus și
jos, pe care l-am mai auzit cândva..,

Ah! îmi amintesc: așa striga pe
vremuri comediantul acela deșirat, seara,
la gardul școlii, când tânărul său tovarăș

întârzia cu noi. Este chemarea la care Frantz ne pusese să jurăm ca vom răspunde, oricând și oriunde. Dar de ce cheamă el tocmai astăzi, de ce tocmai aici⁹ Ce vrea?

—Trebuie să fie un braconier, în bradetul de la stânga, zic eu încet.

Jasmin clătina din cap a neîncredere.

—Știi prea bine că nu e asta, zise el. Sunt aici, amândoi. L-am surprins pe Ganache azi-dimineață, pe la unsprezece, stând la pândă, în câmpul de lângă capelă. A tuht-o, când m-a văzut. Trebuie să fi venit de departe cu bicicleta, căci era plin de noroi până la gât...

—Dar ce caută aici?

—Habar n-am. Însă, neapărat, trebuie să-i gonim. Dacă îi lăsam să dea târcoale primprejur, or să înceapă iar toate smintelile de atunci...

Sunt de aceeași părere, fără s-o mărturisesc.

—Cel mai bine ar fi, spun eu, să ne apropiem de ei, să vedem ce vor și să-i facem să înțeleagă de vorbă bună...

O luăm, așadar, încet peste crâng, strecurându-ne tăcuți spre bradetul de unde pornește, la intervale regulate, acel strigat prelung, care nu e de fapt mai trist decât altul, dar care pentru noi sună a piază-rea.

În această parte a pădurii, unde privirea se izbește de trunchiuri de brazi plantați simetric, e greu să surprinzi pe cineva și să înaintezi fără a fi văzut. Noi nici măcar nu încercăm. Mă postez într-un colț al pădurii. Jasmin se duce să stea de strajă în colțul opus, așa încât să supraveghem, fiecare, câte două laturi ale dreptunghiului și să nu lăsăm să scape vreunul din nomazi, fără a-l striga. După ce am luat toate dispozițiunile, încep să-mi joc rolul de pașnic cercetas. Din când în când strig din toate puterile:

—Frantz!... Frantz! Nu te teme. Sunt eu, Seurel; vreau sa-ți vorbesc.

O clipa de tăcere; tocmai mă pregăteam să strig din nou, când în mijlocul brădetului, unde privirea mea nu prea ajunge, o voce comandă:

—Rămâi unde ești: vine el la tine.

Între brazii înalți pe care depărtarea îi face să pară strânși unul lângă altul, disting, încet-încet, silueta lui Frantz de Galais. Se apropie, întorcând capul în dreapta și în stânga. E plin de noroi și prost îmbrăcat; are pantalonii strânși jos, cu agrafe de bicicletă; pe cap o șapcă veche și pleoștită, cu o ancoră. De când nu s-o fi tuns? Acum îl văd bine la față: e palid și slab... Parcă a plâns...

—Ce vrei? mă întreabă cu o mutră obraznică.

—Si dumneata, Frantz, ce cauți aici? De ce vii să tulburi fericirea altora? Ce vrei? Ai ceva de cerut? Spune-o!

Interogată astfel, la repezeală, se înroșește puțin, se bâlbâie și nu poate spune decât:

—Sunt nenorocit. Sunt nenorocit.

Apoi se sprijină de trunchiul unui copac și începe să plângă amar, în hohote, cu capul pe braț. Fac vreo câțiva pași în pădure. E o liniște desăvârșită. Nici măcar glasul vântului, pe care îl opresc bătrânii brazi de la marginea codrului. Doar hohotele de plâns ale tânărului de lângă mine cresc și se sting înăbușite...

Aștept să se potolească această criză și, binișor, îi pun mâna pe umăr:

—Frantz, vino cu mine, îi spun încet. Hai să te duc la ei. Au să te primească cu brațele deschise, ca pe un copil pierdut, pe care l-au regăsit, și toate necazurile vor lua sfârșit.

Dar el nu voia să audă nimic. Cu o voce înecată de lacrimi, nenorocit, încăpățânat, furios, o lua de la capăt:

— Va să zică Meaulnes nu mai ține la mine? De ce nu răspunde când îl chem? De ce nu-și ține făgăduiala?

— Haide, Frantz, răspunsei eu, lasă copilăriile astea.

A

trecut timpul fantasmagoriilor. Nu tulbura cu nălucirile dumitale fericirea celor pe care îi iubești: a surorii dumitale și a lui Augustin Meaulnes.

— Dar știi bine că numai el mă poate salva. Numai el e în stare să regăsească urma pe care o caut.

Uite, peste

puțină vreme, se împlinesc trei ani de când eu și Ganache

batem drumurile Franței, fără nici un rezultat.

N-avem

încredere decât în prietenul dumitale. Și iată că el nu

răspunde când îl chem. El și-a regăsit iubirea. De ce nu se

gândește acum și la mine? Trebuie să pornească la drum.

Yvonne are să-l lase să plece. Ea nu mi-a refuzat niciodată

nimic.

Vorbea cu fața întoarsă spre mine. Pe obrajii plini de praf și de noroi, lacrimile îi lăseseră dăre sărate. Avea pistrui pe lângă ochi, era prost bărbierit, netuns și îi atârnavă lațele peste gulerul murdar — o față de ștrengar bătrân, istovit și bătut. Stătea cu mâinile în buzunare și dărdăia de frig. Nu mai era copilul regesc, în zdrențe, din anii trecuți. Sufletește rămăsese, desigur, tot copil, mai copil ca niciodată: poruncitor, plin de toane și copleșit de disperări subite. Copilăria asta, însă, era greu de suportat la un tânăr care se și trecuse puțin.

Pe vremuri, era în ci atâtă tinerețe orgolioasă, încât parcă orice nebunie de pe lume i se îngăduia. Acum, în primul rând, îți venea să-i plângi de milă că și-a ratat viața;

apoi să-i reproșezi că se încapățânează să apară în rolul absurd de tânăr erou romantic...

Și la urma urmei, fără să vreau, mă gândeam că nobilul nostru Frantz, cu frumoasele lui iubiri, începuse, fără îndoială, să fure, la rând cu Ganache, ca să poată trăi... Unde a dus atâta mândrie!

—Dacă îți făgăduiesc, spun eu în sfârșit, după un minut de chibzuință, că peste câteva zile Mcaulnes o să înceapă campania pentru dumneata, numai pentru dumneata?

—Are să reușească, nu-i așa? Ești sigur? mă întrebă el clănțănind din dinți.

—Cred că da! Cu el totul devine posibil!

—Și eu cum o să știu? Cine are să mă anunțe?

—Ai să te întorci exact după un an, în același loc și la aceeași oră și ai să găsești aici fata pe care o iubești.

Spunând acestea nu mă gândeam să tulbur liniștea tinerilor căsătoriți, ci s-o caut eu însumi pe fată, informându-ma la mătușa Moinei și străduindu-mă s-o găsesc.

Frantz mă privea în ochi cu voința de a crede în mine, ce e drept, admirabilă. Cincisprezece ani, era tot de cincisprezece ani, ca și atunci! vârsta pe care o aveam noi la Sainte-Agathe, în seara când măturarăm clasa, când făcurăm toți trei acel teribil jurământ copilăresc.

În cele din urmă fu nevoit să se hotărască:

—Ei, păi trebuie să plecăm.

Și îl surprinse iar deznădejdea.

Își aruncă ochii, desigur cu mare strângere de inimă, peste pădurile de primprejur, pe care le părăsea din nou.

—În trei zile, spuse el, suntem pe drumurile Germanici. Ne-am lăsat căruțele departe și am mers cu bicicleta treizeci de ore, fără întrerupere. Voiam să ajungem la timp, înaintea

cununiei, să-1 luăm pe Meaulnes și să căutăm împreună pe logodnica mea, așa cum a căutat el domeniul Sablonnières. Apoi, învins iar de nesuferita lui puerilitate: — Cheamă-1 pe Delouche ala, al dumitale, zise el, căci dacă 1-aș întâlni, ar fi groaznic.

Si îi văzui silueta cenușie dispărând încet, încet, printre brazi. II strigai pe Jasmin și plecarăm împreună, pregătiți să ne reîncepem paza. Dar abia ajunși la marginea crângului, când ne aruncarăm ochii spre Sablonnières, îl zărirăm pe Augustin închizând obloanele de la casă si ne izbi strania privire pe care o aruncase către pădure.

CAPITOLUL IX

OAMENI FERICIȚI

Mai târziu, am aflat, până în cele mai mici amănunte, tot ce se întâmplase la Sablonnières.

După masă, Meaulnes și soția lui, căreia îi zic și acum domnișoara de Galais, au rămas singuri-singurei, în salon; plecaseră toți musafirii. Bătrânul domn de Galais a mai stat puțin în urma lor, apoi a deschis ușa și s-a îndreptat, încet, spre Vieux-Nancay, de unde trebuia să se întoarcă doar spre seară, la ora mesei, ca să încuie ușile peste noapte și să dea ordine, pentru a doua zi, arendașului... O secundă, cât e ușa deschisă, vijelia năvălește în casă, gemând. Și iar se face liniște. Nici un zgomot de afară nu mai ajunge acum până la tinerii noștri miri. Ba da: o ramură desfrunzită de

trandafir bate în geamul dinspre câmpie, în mijlocul iernii și al vijeliei, cei doi îndrăgostiți sunt închiși cu fericirea, ca doi călători într-o corabie depărtată de pământ...

— Se stinge focul, zise domnișoara de Galais și se aplecă să ia un lemn din coș.

Dar Meaulnes se repezi și puse el butucul în foc.

Apoi luă mâna întinsă a fetei și rămaseră, amândoi, în picioare, față în față, amuțiți ca de o mare veste ce nu se putea rosti.

Vântul huia ca un râu revărsat. Când și când, o picătură de ploaie se prelingea în diagonală pe geam, ca pe fereastra unui vagon de tren.

Atunci fata își trase binișor mâna și fugi. Deschise ușa culoarului și dispăru, cu o fluturare de zâmbet misterios pe buze. Augustin rămase singur o clipă, în penumbra odăii. Se auzea tictacul unei mici pendule, ca în sufrageria de la Sainte-Agathe... Desigur că se gândea: „Așadar, asta este casa atât de mult căutată; culoarul odinioară plin de șoapte și de apariții ciudate”.

În momentul acela trebuie să fi auzit el, foarte aproape de casă, primul strigăt al lui Frantz. Domnișoara de Galais mi-a spus, mai târziu, că tot atunci îl auzise și ea.

În zadar a venit tânăra mireasă cu brațele pline de lucruri minunate, în zadar i-a arătat jucăriile ei de fetiță, fotografiile de când erau copii: ea în costum de cantinieră, ea și Frantz pe genunchii mamei lor, care era atât de drăguță; apoi tot ce mai rămăsese din vasta ei garderobă de odinioară: câteva rochițe între care, „uite, pe asta o purtam cu puțină vreme înainte de a mă cunoaște, cam pe atunci când te-ai dus tu la școală, la Sainte-Agathe...” Meaulnes nu mai vedea nimic și nu mai auzea nimic.

O secundă, totuși, păru din nou stăpânit de gândul miraculoasei, neînchipuitei lui fericiri.

—Ești aici, zise el cu glas sugrumat, ca și când numai spunând asta îl apuca amețeala, ești aici, treci pe lângă masă și o clipă îți luneci mâna pe ea.

Apoi: Mama, când era tânără, se pleca tot așa ușor, ca să-mi vorbească... Si când se așeza la pian....

Atunci domnișoara de Galais îl întrebă dacă nu vrea să-i cânte „până nu se întunecă”. Dar tot nu era destulă lumină în colțul salonului unde se afla clavirul și trebuiră să aprindă lumânările. Lumina abajurului roz cădea pe obrazii fetei, aprinzându-i mai tare roșul din pomeți, care la ea era semnul unei mari neliniști.

Colo, la marginea pădurii, eu ascultam cântecul tremurător adus de vânt și întrerupt îndată de al doilea țipăt al celor doi nebuni, care se apropiaseră de noi, printre brazi.

Privind tăcut pe fereastră, Mcaulnes își ascultă îndelung mireasa, în mai multe rânduri se întoarse către dulcele ei chip firav și îngrijorat. Apoi se apropie și, foarte încet, îi puse mâna pe umăr. Ea simți ușor, aproape de gât, această sfioasă dezmiardare, căreia ar fi trebuit să știe a-i răspunde.

—Se întunecă, spuse el în cele din urmă. Mă duc să închid obloanele. Dar tu cântă mai departe, nu te opri...

Ce s-a petrecut atunci în această inimă sălbatică și de neînțeles? M-am întrebat adeseori și n-am aflat-o decât atunci când era prea târziu. Neștiute remușcări? Inexplicabile păreri de rău? Teama de a vedea, lunccându-i din mâini, prea repede, nespusa fericire pe care o ținea atât de strâns? Si astfel, ispită cumplită de a arunca îndată, jos și pentru totdeauna, minunea cucerită?

Ieși în vârful picioarelor, încet, după ce îți mai privi o dată tânăra soție și îl văzurăm din marginea crângului, închizând șovăitor un oblon, privind vag spre pădure, apoi împingându-l binișor pe celălalt și alergând cât îl țineau picioarele, în direcția noastră.

Înainte de a ne fi trecut prin minte să ne ascundem, fu lângă noi și ne zări, tocmai când se pregătea să sară peste un mic gard viu, plantat de curând ca să despartă două imașuri. Făcu o săritură. Nu pot să uit ce umblet sălbatic avea, ce privire buimacă de animal hăituit... Câteva secunde păru ca ezită; avea aerul că vrea să se întoarcă, sa sară gardul prin partea dinspre râuleț.

Îl strigai:

— Augustin!... Augustin!...

Dar nici măcar nu întoarse capul. Atunci, convins că numai vestea asta îl poate opri, strigai din nou:

— A venit Frantz! Stai!

În sfârșit, se opri. Gâfâind și fără să-mi dea timpul de a pregăti cele ce aveam să-i spun:

— A venit? Ce vrea?

— E nenorocit, răspunsei eu. Ți cere ajutor; vrea să căutați împreună ceea ce a pierdut.

— Oh! oftă el, plecând capul. Bănuiam. Degeaba încercam să nu mă mai gândesc la asta... Dar unde e?

Spune

repede.

Îi povestii că Frantz abia plecase, dar că acum, cu siguranță, nu l-ar mai ajunge. Fu o mare decepție pentru Meaulnes. Rămase pe gânduri; apoi făcu vreo câțiva pași, șovăi și se opri în loc. Era în culmea nehotărârii și a supărării, îi spusesei ceea ce promiseseam în numele sau lui Frantz și că îi dădusem întâlnire peste un an, în același loc.

Augustin, atât de calm în general, era acum de o ner-vozitate și o nerăbdare nemaipomenita:

— Ah! De ce-ai spus așa? zise. Da, e drept, eu pot să-l salvez. Numai că asta trebuie să se întâmple acum, neîn târziat. Trebuie să-l vad, să-i vorbesc, să mă ierte și să re par totul... Altminteri nu mai pot să apar acolo...

Si se întoarse către Sablonnieres.

— Așadar, spusei eu, fiindcă i-ai făcut o promisiune co pilărească, ești în stare să-ți distrugi fericirea?

— Oh! dacă n-ar fi decât promisiunea asta, zise el.

Astfel aflai că altceva îi lega pe tinerii noștri, dar nu putui să ghicesc ce anume.

— în orice caz, acum n-ai de ce sa mai alergi. Sunt în drum spre Germania.

Meaulnes era gata să-mi răspundă, când o ființă despletită, zgâriată, cu ochii măriți de spaimă se așeză drept între noi. Era domnișoara de Galais. Trebuie sa fi fugit, căci era lac de apă. Trebuie să fi căzut și să se fi rănit, căci avea fruntea jupuită deasupra ochiului drept și sânge înche-gat în par...

Mi s-a întâmplat sa văd în cartierele sărace ale Parisului, coborând deodată în stradă, încleștată în bătaie, câte o pereche pe care ai fi crezut-o fericită, unită. Oamenii se lovesc fără cruțare, cu ură; intervin sergenții, străduindu-se să-i despartă, se strânge lume... Scandalul a izbucnit pe ne-așteptate, n-are importanță când; în momentul când familia se așeza la masă, ori duminica, înainte de a pleca la plimbare, sau în clipa când se făceau urările pentru onomastica băiețelului... — și acum totul e uitat, călcat în picioare, smuls din rădăcină. Bărbatul și femeia nu mai sunt, în mijlocul încăierării, decât doi demoni vrednici de milă și

copiii se reped la ei plângând, îmbrățișându-i strâns, rugându-i să nu se mai certe, să nu se mai bată...

Când o văzui pe domnișoara de Galais apropiindu-se de Meaulnes, nu știu de ce mă gândii la un copil din aceștia, la un biet copil înnebunit din aceștia. Cred că lumea întreagă dacă ar fi priviț-o, toți prietenii și tot satul, ea tot așa ar fi alergat, tot așa ar fi căzut, cu hainele pline de noroi, sfâșiate, plângând.

Însă când îl văzu pe Meaulnes și când înțelese că, cel puțin deocamdată, n-o va părăsi, îl lua de braț și începu să râdă printre lacrimi, ca un copil. Nu spuseră o vorbă, nici unul, nici celălalt. Dar cum ea își scosese batista, Meaulnes i-o luă încetișor din mână, apoi cu grijă și cu îndemânare, îi șterse sângele din păr.

— Acum trebuie să ne întoarcem, zise el.

Se făcuse seară. Vijelia urla tare, ca iarna. Si prietenii mei plecară împreună, pe vântul care le biciuia obrajii — el, ajutând-o să treacă peste șanțuri, sau copacii răsturnați, ea, zâmbind și grăbindu-se către casa lor părăsită pentru o clipă.

CAPITOLUL X

,CASA LUI FRANTZ⁴

Neliniștit, în prada unei surde îngrijorări pe care fericitul deznodământ al tumultuoaselor întâmplări din ajun nu reușise s-o împrăștie, fusei nevoit, a doua zi, să rămân la școală

până seara, însă imediat după ora de „meditație”, luai drumul spre Sablonnières. Se înnopta când ajunsei în aleea de brazi care ducea către casă. Toate obloanele erau închise. Mă temeam să nu fiu inoportun, venind la o oră atât de nepotrivită, chiar a doua zi după cununie. Nu mă puteam însă hotărî să mă întorc acasă. Dădui, multă vreme, târcoale pe la marginea pădurii și prin țarinile dimprejur, cu speranța că voi vedea pe cineva ieșind din casa închisă. Dar am sperat în zadar. Nu se mișca nimic la Sablonnières. Pe moșioara de alături, de asemeni era tăcere și pustiu. Și trebui să mă întorc la școală, mai îngândurat decât plecasem, bântuit de cele mai negre închipuiri.

A doua zi, sâmbătă, aceleași nesiguranțe. Seara, îmi luai în grabă pelerina, bastonul și o bucată de pâine, s-o mănânc pe drum, și plecai din nou la Sablonnières, Dar ajunsei tot când se înnopta și găsi totul zăvorât, ca în ajun... Nu se zărea decât o dunga de lumină la o fereastră de la primul etaj. Nici un zgomot, nici o mișcare... Totuși, în ograda moșioarei, văzui de astă dată ușa deschisă lajocuința arendașului și focul arzând în bucătărie. Auzeam zgomotul, de pași și vorbe, obișnuit la ora cinei. Asta mă mai liniști puțin, dar nu reușii să mă lămuresc. Nu puteam să spun nimic și nici să-i întreb ceva pe oamenii aceia. Si mă întorsei să-mi încep din nou pânda, sperând mereu că voi vedea ușa deschizându-se și ivindu-se, în sfârșit, înalta siluetă a lui Augustin. Așteptai însă degeaba...

Abia duminică după-masă, mă hotărâi în fine să sun la ușa casei din Sablonnières. În timp ce urcam îngândurat colinele despuiate, auzeam departe dangătul clopotelor, vestind vecernia de duminică. Mă simțeam singur și deznădăjduit. Nu știu de ce mă cuprinse o presimțire tristă. Așa ca nu mă

miră prea mult când sunai și-1 văzui pe domnul de Galais apărând în ușă singur și vorbindu-mi în șoaptă: Yvonne de Galais era bolnavă în pat, cu febră mare.

Meaulnes fusese nevoit să plece, încă de vineri dimineața, într-o călătorie mai lungă și nu știa când o să se întoarcă. Și cum bătrânul, foarte încurcat, foarte trist, nu mă poftea să intru, îmi luai rămas bun numaidecât și ușa se închise... Rămăsei o clipă, complet zăpăcit, cu inima strânsă, cu privirea ațintită pe o ramură uscată de glicină, pe care o legăna trist vântul, într-o rază de soare.

Așadar, acea tainică remușcare ce îl rodea pe Meaulnes, încă de pe vremea șederii lui la Paris, sfârșise prin a ieși biruitoare. Până la urmă, marele meu prieten a trebuit să fugă de stăruitoarea lui fericire...

Veneam să cer vești despre Yvonne de Galais, în fiecare joi și în fiecare duminică, până în seara când, convalescentă în sfârșit, îmi trimise vorbă că mă roagă să intru. O găsi stând lângă foc, în salonul cu fereastra largă și joasă dinspre câmpie și brazi. Nu era palidă, cum mi-o închipuisem eu, ci dimpotrivă, înfierbântată, cu o vie roșeață în obraji, extrem de agitată. Deși părea încă foarte slabă, se îmbrăcase ca pentru plimbare. Vorbea puțin, dar cu o însuflețire neobișnuită, ca și când ar fi vrut să se încredințeze, pe ca în primul rând, că fericirea încă nu pierise... Nu-mi mai amintesc ce am vorbit. Știu numai că am întrecat-o, cu sfială, când are să vină Meaulnes.

— Nu știu când o să se întoarcă, răspunse ea repede.

Mi se păru că văd în ochii ei o rugămintă și mă ferii să întreb mai mult.

Veneam adesea să o văd. Adesea stăteam cu ea de vorbă, la gura sobei, în salonul scund, unde noaptea venea

mai repede ca în oricare altă parte. Niciodată nu vorbea de ea, sau de mâhnirea ascunsă în sufletul ei. Dar stăruia mereu să-i povestesc cu de-amănuntul din viața noastră de școlari de la Sainte-Agathe.

Asculta grav, cu o înduioșare și cu un interes aproape matern, istoria necazurilor noastre de copii mari. Nu părea niciodată mirată de nimic, nici chiar de năzbâțiile noastre cele mai îndrăznețe și mai periculoase. Jalnicele aventuri ale fratelui său nu izbutiră să-i obosească, în nici un chip, acea duioșie atentă, moștenită de la domnul de Galais. Singurul regret pe care i-l inspira trecutul era, cred, că nu fusese pentru fratele ei și o confidentă destul de apropiată, căci în momentul cumplitei prăbușiri, el nu îndrăznise să-i spună nimic mai mult decât oricărei alte ființe și se socotise pierdut, fără scăpare. Și când mă gândesc, îmi dau seama cât era de grea sarcina pe care și-o asumase tânăra femeie — sarcina periculoasă de a călăuzi un spirit exaltat și himeric ca al fratelui său — sarcină zdrobitoare, dacă socotești că își legase soarta de o inimă atât de aventuroasă, cum era aceea a marelui meu prieten, Augustin Meaulnes.

Într-o zi, ea îmi dădu dovada cea mai emoționantă și, aș putea spune, cea mai misterioasă a credinței pe care o păstra în visurile copilărești ale fratelui său, a grijii ce avea de a-i întreține măcar firimiturile visului în care trăise până la douăzeci de ani.

Asta s-a întâmplat într-o seară de aprilie, dezolat ca un final de toamnă. Trăisem aproape o lună într-o dulce primăvară timpurie și tânăra femeie își reîncepuse, în tovărășia domnului de Galais, lungile plimbări care îi plăceau atât de mult. În ziua aceea însă, bătrânul fiind obosit, iar eu

neavând curs la școală, deși vremea era amenințătoare, mă rugă să merg cu ea. Ne plimbarăm câtva timp pe marginea pădurii și când ajunserăm lângă eleșteu, se porni o ploaie torențială, cumplită, cu grindină și vijelie, care ne sili să ne adăpostim sub un hangar. Eram la aproape o leghe de Sablonnières... Stăteam unul lângă altul, zgribuliți, și priveam îngândurați cerul înnegrit de nori. Parcă o văd și acum, palida, plină de zbucium, înfășurată în mantia ușoară și atât de sobră, cu care o mai văzusem la petrecerea câmpenească.

— Tiebuie să ne întoarcem, spuse ea. E atâta vreme de când am plecat. Dacă s-a întâmplat ceva?

În loc să se întoarcă spre Sablonnières, ea își continuă drumul, rugându-mă s-o urmez.

După o bună bucată de drum, ajunserăm în fața unei căsuțe singuratice, așezate la marginea unui drum desfundat, ce ducea probabil la Preveranges. Era o căsuță burgheză, acoperită cu ardezie, și dacă n-ar fi fost izolată în mijlocul câmpiei, nu s-ar fi deosebit cu nimic de celelalte case de prin părțile acelea. După graba familiară cu care Yvonne de Galais deschise porțița, s-ar fi zis că ne întorceam acasă, după o călătorie lungă. Era o curte mare, plină de iarbă, unde în după-amiezile lungi și domoale de sfârșit de iarnă, trebuie să se fi jucat mulți copii, într-o băltoacă era un cerc. Din florile și mazărea semănată de copii pe lângă gard, nu mai rămăseseră, după ploaia aceea năprasnică, decât niște dâre de nisip albicios.... Și, în sfârșit, când să deschidem ușa, descoperirăm lângă prag o grămadă de pui abia scoși din găoace și răpuși de furtună. Aproape toți muriseră, ghemuiți sub aripile înțepenite, cu pene ude, ale mamei. Când dădu cu ochii de acest trist tablou, tânăra femeie

scoase un țipăt înăbușit. Fără sa-i pese de apă și noroi, se aplecă și alese puișorii vii dintre cei morți, punându-i într-o pulpană a mantiei. Apoi îmi dădu cheia de la ușă, rugându-mă să descui.

Intrarăm într-un culoar strâmt, cu patru uși, unde vântul năvăli șuierând, o dată cu noi. Deschise prima ușă de la dreapta și mă pofti să intru; pătrunsei într-o cameră întunecată, în care, după un moment de nesiguranță, văzui o oglinda mare și un pătuc, acoperit ca la țara, cu o plapoma mimată, de mătase roșie. Yvonne de Galais cotrobăi puțin prin casă și veni, purtând cu grijă puișorii bolnavi, așezați într-un coș plin cu fulgi, pe care îi strecură binișor sub plapoma. Și amândoi ramaserăm în picioare, lângă pat, înghețați de frig și tulburați. O rază firava de soare cădea pe fețele noastre, făcându-ne și mai palizi, făcând seara mai întunecoasă. Și nu ne înduram să părăsim ciudata căsuța.

Din când în când, tânăra femeie se pleca peste cuibul înfrigorat, uitându-se dacă puișorii s-au mai înviorat, sau dacă a mai murit vreunul. Și de fiecare dată ne părea că cineva se tânguie mereu, încet ca suflarea vântului, prin ochiurile sparte de la fereastra podului, sau ca obida tainică a unor copii necunoscuți.

— Asta e casa lui Frantz, de când era mic, îmi spuse în sfârșit prietena mea. A vrut să aibă o casă a lui, numai a lui, departe de lume, unde, când avea poftă, să se poată juca, distra, sau chiar să-și petreacă viața acolo. Tatălui meu îi păruse atât de nostimă, de extraordinară ideea asta, încât îi făcuse pe plac. Și când avea chef, într-o joi, într-o duminică, sau în orice altă zi, Frantz se ducea, ca un om mare, acasă la el. Avea o adevărată gospodărie. Copiii de la fermele din împrejurimi veneau să se joace cu el, să-i ajute

m

la treaba, ori să lucreze în grădină. Era un joc minunat! Si noaptea nu-i era frică să se culce singur. Iar noi, noi îl admiram atât de mult, încât nici nu ne trecea prin gând să fim îngrijorați. Acum, urmă ea suspinând, casa e goală. E goală de multă vreme. Domnul de Galais, împovărat de ani și de supărări, n-a făcut nici o încercare de a-l căuta și a-l aduce acasă pe fratele meu. Dar ce-ar fi

p
ut
ut
să
fa
că
?
Tr
ec
pe
ac
i
fo
ar
te
de
s.
C
o
pi
ii
di
n
ve
ci
nă
ta
te
vi
n
să
se
jo
ac

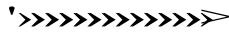
e în curte, ca și altădată. Și-mi închipui că sunt vechi prieteni dc-ai lui Frantz, că el este tot copil și că în curând se va întoarce la căsuța lui, cu logodnica pe care și-a ales-o. Copiii mă cunosc bine. Mă joc cu ei. Puzderia asta de pui e a noastră...

Nu-mi vorbise niciodată așa. Sî poate că, fără furtuna aceea, fără acel dezastru pueril, Yvonne de Galais nu mi-ar fi mărturisit nicidecum toată adâncă ei mâhnire, tot marele ei regret de a fi pierdut un frate atât de nebun, de fermecător și de admirabil. O ascultam tără să scot un cuvânt, cu inima grea de suspine...

După ce puserăm puii în cotețul de scânduri din dosul casei și încinserăm portița, ea mă luă cu tristețe de braț, și o condusei acasă.

Se scurseră săptămâni, se scurseră luni... Timpuri trecute! Fericire pierdută! Soarta voise ca eu să iau brațul aceleia care fusese zâna, prințesa și dragostea tainică a adolescenței noastre, ca eu să-i spun tot ce trebuia, spre a-i ușura suferința, în timp ce prietenul meu fugise.

Veneam zilnic Ia Sablonnières după ce terminam cursul la școala din Saint-Benoist-des-Champs. Dar ce aș mai putea spune acum despre epoca aceea, despre convorbirile

noastre seara, lângă foc, despre lungile plimbări, când singurul lucru, de care ar fi trebuit să vorbim, era singurul pe care eram hotărâți să-l trecem sub tăcere. Din toate acestea, nu mai păstrez azi decât o amintire, care s-a și șters pe jumătate: un chip frumos, slăbit de suferință, doi ochi ce-și plecau încet pleoapele când vorbeam, ca și când se și deprinseseră să nu mai vadă decât o lume interioară.

Si am rămas tovarășul ei credincios — tovarăș de așteptare nemărturisită — o primăvară întreagă și o vară, cum nu vor mai fi niciodată. Ne-am dus de multe ori, după-masă, la căsuța lui Frantz. Totdeauna avea grijă să aerisească odăile, deschizând larg ușile și ferestrele, ca să nu miroasă a mucigai când va sosi tânăra pereche. Dădea grăunțe la păsări, care deveniseră aproape sălbatic, le puneă apă proaspătă, se îngrijea de tot... Duminica și joia când, de obicei, găseam copiii în curte, ne amestecam printre ei, îndemnându-i la joacă; și strigătele și râsul lor făceau parca mai pustie, mai goală, căsuța părăsită.

CAPITOLUL XI

CONVORBIRE IN PLOAIE

O dată cu luna august, veni și vacanța mare, îndepăr-tându-mă de Sablonnières și de tânăra mea prietenă. Trebuia să-mi petrec cele două luni de concediu acasă, la părinți, și plecai la Sainte-Agathe. Revăzui, așadar, curtea pustie, pavilionul de recreație, clasa goală... Totul vorbea despre

Meaulnes. Totul era plin de amintirile adolescenței noastre, sfârșite acum. Neavând altceva de făcut în acele lungi zile auri, mă închideam ca odinioară, înainte de venirea lui Meaulnes, în Cabinetul Arhivelor, sau în clasele pustii. Citeam, scriam, reînviavam amintiri... Tata era departe, la pescuit. Millie în salon, cosând sau cântând la pian, ca pe vremuri... Și în liniștea de mormânt a clasei, coroanele de la premii, rupte, învelitoarele de hârtie albastră ale cărților uitate pe pupitre, tabla ștersă cu buretele parcă spuneau că anul se terminase, că premiile fuseseră împărțite... Totul părea că așteaptă venirea toamnei și întoarcerea lui octombrie, cu munca cea nouă. Mă gândeam și eu că tinerețea noastră se dusese pentru totdeauna, că fericirea se năruise. Și așteptam înapoierea la Sablonnicres, întoarcerea lui Augustin, care poate nu va mai veni niciodată...;

Aveam totuși o veste bună, pe care i-o anunțai lui Millie, când ea se hotărî să mă întrebe despre tânăra căsătorită. Mă temeam de întrebările ei, căci avea un fel foarte nevinovat, și foarte răutăcios în același timp, de a te baga în încurcătură, scoțând la iveală gândul tău cel mai ascuns. Pusei capăt la toate acestea anunțând scurt că în octombrie tânăra soție a prietenului meu Meaulnes va fi mamă.

Îmi veni în minte, clipă cu clipă, ziua când Yvonne de Galais îmi dăduse să înțeleg această mare noutate. Primisem vestea cu o ușoară sfială de flăcău. Și după un moment de tăcere, spusese repede, vrând să împrăștii zăpăceala, gândindu-mă prea târziu la toată drama pe care o deșteptam:

— Trebuie să fiți foarte fericită!

Ea însă, fără gând ascuns, fără regret, fără remușcare și fără necaz, răspunse cu un frumos zâmbet de mulțumire:

— Da, foarte fericită.

În ultima săptămână de vacanță, care era de obicei cea mai frumoasă și mai romantică, săptămâna cu plimbări, săptămâna când începe să se aprindă focul în sobă și pe care eu mi-o petreceam mai totdeauna vânând în pădurea cu brazi negri și uzi de la Vieux-Nancay, mă pregătii să plec de-a dreptul la Saint-Benoist-des-Champs. Firmin, mătușamea Julie și verișoarele mele de la Vieux-Nançay mi-ar fi pus prea multe întrebări, la care nu voiam să răspund. Așa că renunțai, de asta dată, să duc o săptămână viața amețitoare de vânător țaran și mă întorsei la Saint-Benoist-des-Champs, cu patru zile înainte de începerea cursurilor. Nu se făcuse încă scară, când ajunsei în curtea școlii. Se scuturaseră pomii și pământul era plin de frunze galbene. După ce plecă birjarul, intrai în sufrageria cu „ecou”, cu „aer închis” și trist, îmi desfăcui pachetul cu provizii, făcut de mama... Mâncăi repede, fără poftă, nerăbdător, îngrijorat, îmi luai pelerina în spate și plecai într-o plimbare înfrigorată, ducându-mă drept la Sablonnières. Nu voiam să intru acolo ca un nepoftit, chiar în prima seara a sosirii mele. Totuși, mai îndrăzneț decât în februarie, după ce mă învărtii câțva timp prin jurul domeniului, mă așezai pe o bancă de lângă gardul grădinii din dosul casei, mulțumit și cu atât — fericit că mă aflu acolo, aproape de tot ce mă pasiona și mă tulbura mai mult pe lume.

Se înnopta. Tot domeniul era cufundat în liniște, în atâta pustiu, doar fereastra Yvonnei de Galais lucea singuratică, în întuneric, începuse să plouă — o ploaie mărunță și rece de toamnă. Cu capul plecat, pierdut în gânduri, îmi priveam pantofii udându-se treptat-treptat și lucind de apă. Întunericul mă învăluia încet-încet, și frigul mă cuprindea, fără să-mi tulbure reveria. Cu duioșie și cu tristețe visam la

viața noastră de școlari. „Cum o fi în seara asta la Sainte-Agathe?..” Parcă vedeam drumurile pline de noroi, piața bisericii înecate în ceață, cafeneaua lui Daniel luminată, parcă îl vedeam pe ucenicul de la măcelărie ducându-se la cișmea, fluierând... Apoi sfârșitul vacanței la Vieux-Nanșay, prăvălia unchiului Florentin, vesela caravană de căruțe care soseau pe ploaie, cu umbrele deschise ca niște carapace... Si-mi spuneam cu melancolie: „Ce înseamnă toată fericirea asta, dacă Meanlnes, prietenul meu, nu poate sa fie aici, și daca nu e nici tânăra Ini soție!...”

În clipa aceea, ridicând capul, din întâmplare, o văzui la câțiva pași de mine. Pășind, făcea un zgomot ușor pe nisip și eu crezusem că sunt picurii de apă ce cădeau de pe gard. Avea pe cap și pe umeri un șal mare de lână neagră și deasupra frunții părul îi era ușor pudrat de o pulbere fină de ploaie. Mă zărise desigur pe fereastră și venea să mă cheme înăuntru. Tot așa făcea și mama odinioară, când ieșeam în curte, pe ploaie: mă căuta îngrijorată să-mi spună: „Trebuie să intri în casa”, dar prinzând gust pentru plimbarea în ploaie și întuneric, zicea cu blândețe, numai: „o să răcești!” și-mi ținea tovărășie vorbind cu mine îndelung...

Yvonne de Galais îmi întinse o mână fierbinte și, renunțând să mă ia la Sablonnieres, se așeză pe banca acoperită de mușchi și coclita, în partea cea mai puțin udă. Eu mă sculasem în picioare, proptindu-mi un genunchi pe aceeași bancă și plecându-mă s-o ascult.

Mai întâi mă certă prietenește, fiindcă îmi scurtasem vacanța:

— Trebuia să vin cât mai curând, răspunsei eu, să-ți țin tovărășie.

—E drept, zise ea aproape în șoapta și suspinând, sunt tot singură. Augustin nu s-a întors.

Luând acel suspin drept regret, drept o muștrare înăbușită, spusei încet:

—Câte nebunii într-un cap atât de nobil! Poate că gus-tul pentru aventuri, mai tare decât orice...

Dar ea nu-mi dădea timp să termin. Și în seara aceea, pe banca aceea, îmi vorbi pentru prima oară de Meaulnes.

—Nu spune asta, François Seurel, prietene, spuse ea în cetișor. Numai noi suntem de vină. Gândește-te ce am făcut

noi... I-am spus: iată fericirea, iată ceea ce ai căutat toată

tinerețea ta, iată fata care era idealul visurilor tale!

Cum să

nu-1 fi cuprins ezitarea, când noi îl împingeam de umeri,

cum să nu-1 fi cuprins teama, apoi groaza, și

cum să fi

rezistat ispitei de a fugi?

—Yvonne, zisei eu foarte încet, știi bine că fericirea asta, fata asta, erai dumneata.

—Ah! oftă ea. Cum a putut să-mi treacă prin minte o idee atât de orgolioasă?! Totul s-a întâmplat din pricina

acestei idei. Îți spuneam odată: „Poate că eu nu-i sunt de

nici un folos". Si în sinea mea mă gândeam:

„Fiindcă m-a

căutat atâta și fiindcă eu îl iubesc, sigur ca o să-1 fac

fericit". Dar când l-am văzut că vine lângă mine, cu toată

neliniștea, cu tot zbuciumul și cu toată

remușcarea lui

tainică, am înțeles că nu eram decât o biată femeie ca toate

celelalte... „Nu sunt demn de tine", spunea el,

întruna, spre

ziuă, când se sfârșea noaptea noastră de nuntă. Si

zadarnic

încercam să-1 mângâi, să-i redau încrederea în el.

Nimic

nu-i liniștea zbuciumul. Atunci i-am spus: „Dacă

trebuie să

pleci, dacă eu am venit spre tine în clipa când

nimic nu te

putea face fericit, dacă trebuie să mă părăsești

câtva timp,

ca după aceea să te întorci alinat, atunci chiar eu îți cer să pleci..."

Văzui, prin întuneric, că ridicase ochii spre mine. Parcă îmi tăcuse o spovedanie și aștepta, îngrijorată, să-i dau dreptate, sau s-o condamne. Dar ce puteam spune eu? Sigur, îl vedeam, în mintea mea, pe Meaulnes de odinioară, sălbatic și stângaci, care se lăsa mai degrabă pedepsit decât să ceară iertare, decât să ceară o învoire ce, fără îndoială, i-ar fi fost acordată. Sigur, ar fi fost mai bine dacă Yvonne de Galais l-ar fi silit să vorbească, i-ar fi luat capul în mâini și i-ar fi spus: „N-are nici o importanță ce ai făcut. Eu te iubesc. Nu greșim cu toții?” Sigur, din generozitate, din spirit de sacrificiu, făcuse o mare greșală, aruncându-l pe drumul aventurilor... Dar cum puteam eu să dezaprobat atâtă bunătate și atâtă iubire!...

Tăcurăm un moment amândoi, tulburați până în adâncul sufletului. Ploua mereu și era frig. Auzeam picurii căzând pe gard și pe crengile pomilor.

—Așadar, urmă ea, spre dimineață a plecat. De-acum nu ne mai despărțea nimic. Si m-a sărutat simplu, ca un soț care își ia rămas bun de la soția lui, înainte de a pleca într-o călătorie lungă...

Yvonne de Galais se ridica, îi luai mâna fierbinte într-a mea, apoi brațul, și pornirăm pe alee, prin bezna.

—Și nu ți-a scris niciodată? întrebai eu.

—Niciodată, răspunse.

Atunci, gândindu-ne amândoi la viața aventuroasă pe care o ducea Meaulnes în clipa aceea, undeva, pe drumurile Franței, sau ale Germaniei, ne trezirăm vorbind de el, cum nu mai făcuserăm niciodată.

Rând pe rând, ne veneau în minte amănunte uitate, impresii vechi, gesturi abia schițate... Am mers așa, agale, până la marginea grădinii, oprindu-ne la fiecă pas spre a ne putea împărtăși mai bine amintirile. Multa vreme auzii prin întuneric scumpul și dulcele glas al Yvonnei de Galais; iar eu, cuprins din nou de vechiul meu entuziasm, îi vorbeam cu profundă prietenie, și fără să mă satur, de acela care ne părăsise...

CAPITOLUL XII

POVARA

Cursurile începeau luni. Sâmbătă după-amiază, pe la cinci, eram la școală, în curte, și tăiam lemne pentru iarnă, când văzui o femeie de pe domeniu intrând grăbită pe poartă. Venea să mă înștiințeze că la Sablonnières se născuse o fetiță. Nașterea fusese grea. La nouă seara fusese chemată moașa din Preveranges. La miezul nopții înhămară din nou caii, să meargă după medicul din Vierzon. A fost nevoie să se aplice forcepsul. Fetița avea capul rănit și țipa mereu; altminteri părea destul de vioaie. Yvonne de Galais suferise și îndurase totul cu mult curaj. Acum însă, era sleită de puteri.

Îmi lăsați baltă lucrul, alergai să-mi schimb haina și, într-un cuvânt, mulțumit de vestea asta, plecai cu femeia la Sablonnières. De teamă să nu trezesc din somn pe vreunul

din cei doi suferinzi, urcai în vârful picioarelor scara îngustă de lemn, ce ducea la primul etaj. Și acolo îl găsii, obosit dar fericit, pe domnul de Galais, care mă pofti să intru în camera unde fusese instalat provizoriu leagănul fetiței.

Nu intrasem niciodată într-o casă chiar în ziua în care se născuse un copil. Ce ciudat îmi părea, ce misterios și cât de minunat! Era o seară atât de frumoasă — o seară ca în toiul verii — încât domnul de Galais deschisese fereastra, fără teamă.

Sprrijinit în coate de pervaz, frânt de oboseală, dar fericit, îmi povestea drama nopții; iar eu, ascultându-l, simțeam nelămurit că era cineva străin cu noi în cameră...

Sub perdele, acel cineva începuse să țipe — un țipăt slab și prelung... Atunci, domnul de Galais îmi spuse în șoaptă.

—Rana aceea de la cap o face să sufere.

Si, mașinal, începu să legene micul pachet cu perdele. Se vedea ca toată dimineața făcuse același lucru și că începuse să se deprindă.

—A și râs, zise el. Apucă și degetul. Dar n-ai văzut-o?

Dădu în lături perdelele și văzui o față mică și congestionată, cu un cap cât pumnul, lungit și deformat de forceps.

—Nu e nimic, zise domnul de Galais. A spus doctorul că asta se aranjează de la sine... Dă-i degetul, să vezi cum îl strânge.

Descopeream o lume necunoscută. Simțeam ca-mi crește inima de o bucurie ciudată, pe care n-o încercasem până atunci...

Domnul de Galais crăpă puțin ușa camerei unde se afla tânăra mamă și se uita cu grijă înăuntru. Yvonne nu dormea.

— Poți să intri, mă îndemnă el.

Stătea culcată; avea părul despletit, obrajii aprinși, pleoapele palide, îmi întinse mâna, cu un surâs obosit. O felicitai pentru fetiță. Cu vocea voalată și cu un fel de asprime neobișnuită — asprimea cuiva care se întoarce de la o bătălie — spuse zâmbind totuși:

— Da, dar mi-au turtit-o, sărăcuța!

Plecai repede ca să n-o obosesc.

A doua zi după-masă, duminică, mă dusei la Sablonnières cu o grabă aproape optimistă.

Pe ușă, o hârtie fixată în ace îmi opri gestul făcut deja pe jumătate;

Rugăm nu sunați.

Nu înțelegeam de ce poate fi vorba. Bătui destul de tare. Auzii înăuntru pași înfundați alergând spre ușă. Îmi deschise un domn necunoscut: medicul din Vierzon.

— Ce s-a întâmplat? întrebai eu repede.

— St!... Liniște! îmi răspunse el, foarte încet și supărat. Fetița era cât p-aci să moară azi-noapte. Iar mama e foarte rău.

Cu desăvârșire zăpăcit, îl urmai în vârful picioarelor, până la primul etaj. Micuța dormea în leagăn, foarte palida, foarte albă, ca un prunc mort. Medicul spera s-o salveze. Despre mamă însă, nu putea spune nimic... îmi dădu explicații lungi, ca unicul prieten al familiei, vorbi de congestie pulmonară, de embolie... Ezita, nu era sigur... Domnul de Galais apărură și, fără să-și dea bine seama ce face, mă luă

cu el în cameră, îmbătrânise groaznic, în două zile; era aiurit și înspăimântat:

— Trebuie să n-o speriem, șopti el; trebuie s-o asigurăm că merge bine... Așa a ordonat medicul.

Era culcată, ca în ajun, cu capul răsturnat pe pernă, cu obrajii în flăcări. Abia respira. Din când în când ochii i se încețoșau, fața i se colora în roșu-închis, ca la oamenii care se sufoca. Si Yvonne de Galais se apăra de moarte cu un curaj și cu o blândețe de nespus.

Nu putea să vorbească, dar îmi întinse mâna-i fierbinte, cu atâta duioasă prietenie, că abia mă putui stăpâni să nu izbucnesc în hohote de plâns.

— Vezi! vezi! zise domnul de Galais, cu o veselie în spăimântătoare, care aducea cu nebunia. Ți-am spus că, pentru o bolnavă, nu arată prea rău!

Si nu știam ce să răspund, dar țineam în pumn mâna groaznic de fierbinte a tinerei muribunde...

Vru să facă o sforțare să-mi spună ceva, să-mi ceară nu știu ce; întoarse ochii spre mine, apoi spre fereastră... Parcă îmi cerea să mă duc afară, să caut pe cineva... însă imediat, o apuca o criză cumplită de sufocare; frumoșii ei ochi albaștri, care, o clipa, mă chemaseră atât de tragic, se încețoșară, fruntea și obrajii i se înnegri și se crispa ușor încercând, până în ultima clipă, să-și stăpânească frica și deznădejdea. Medicii și femeile se repeziră cu un balon de oxigen, cu șervete ude, cu flacoane; în timp ce bătrânul, aplecat deasupra ei, striga — ca și când ea ar fi fost deja foarte departe de el — cu glasul lui înăsprit și tremurător:

— Nu-ți fie frică, Yvonne! Nu-i nimic. N-are de ce să-ți fie frică!

Apoi criza se mai liniște. Putu să respire puțin, deși tot se mai sufoca din când în când. Cu capul răsturnat pe pernă, cu ochii albi, lupta mereu, incapabilă, măcar și o clipă, să-mi arunce o privire, să-mi spună un cuvânt, să iasă din prăpastia unde se cufundase pe jumătate.

...Și cum nu eram de nici un folos, am hotărât să plec. Desigur, aș mai fi putut rămâne un minut; și când mă gândesc la asta, simt că mă sugrumă o cumplită părere de rău... Dar cum să nu-mi pară rău! Căci nădăjduiam încă. Nu-mi puteam închipui că sfârșitul e atât de aproape.

Ajungând la marginea brădetului din dosul casei, mă gândii la privirea Yvonnei de Galais, întoarsă spre fereastră, și cercetai cu atenția unei santinele, sau a unui vânător, profunzimea pădurii pe unde venise odinioară Augustin și pe unde fugise iarna trecută. Vai! Nu se clintea nimic; nici o umbră suspectă; nici o creangă nu se mișca.

Dar într-un târziu, auzii dinspre Prăveranges, sunetul foarte subțire al unui clopoțel, și curând după aceea apăru pe potecă un copil cu calotă roșie și bluză de școlar, mergând în urma preotului. Si plecai înghițindu-mi lacrimile.

A doua zi începea școala. La șapte se și adunaseră câțiva băieți în curte. Statui mult pe gânduri până să cobor, să mă arăt. Si când în sfârșit apăru, descuind clasa mucegăită, închisă de două luni, lucrul de care mă temeam cel mai mult pe lume se întâmplă: văzui pe cel mai mare dintre școlari desprinzându-se din grupul care se juca sub pavilion, apropiindu-se de mine și spunându-mi că „stăpâna cea tânără de la Sablonnieres a murit aseară”.

Totul se amestecă în mintea mea, totul se pierde în această durere, îmi pare că n-am să mai am niciodată

puterea să-mi încep lecțiile. Abia pot să traversez curtea aridă a școlii. Simt că oboseala e gata să-mi frângă genunchii. Totul e greu, totul e amar, dacă ea a murit. Lumea e pustie, vacanța s-a sfârșit. De acum n-au să mai fie plimbări lungi cu trăsura; de acum n-au să mai fie serbări misterioase... totul devine trudă, așa cum era înainte.

Am spus copiilor să meargă acasă, că nu se țin cursuri în dimineața aceea. Si ei pleacă repede să ducă știrea celorlalți, în sat... Iar eu îmi iau pălăria neagră, haina mea tivita cu șiret și plec nenorocit la Sablonnières...

...lată-mă în fața casei pe care o căutasem cu atâta pasiune acum trei ani! În casa asta a murit aseară Yvonne de Galais, soția lui Augustin Meaulnes. Un străin ar lua-o drept o capelă, atâta liniște s-a lăsat de ieri seară peste ea.

Așadar, iată ce ne rezeva această frumoasă dimineață în prima zi de școală, acest soare înșelător de toamnă, furișat printre ramuri. Cum o să pot lupta împotriva înfiorătoare mele răzvrătiri, împotriva valului de lacrimi care crește în mine, sufocându-mă! Găsiserăm pe fata visată. O cuceriserăm. Era soția camaradului meu, iar eu o iubeam cu acea prietenie profundă și tainică, ce nu se poate spune niciodată. O priveam și eram mulțumit ca un copil. M-aș fi însurat și eu, într-o zi, cu altă fată, si prima ființa căreia i-as fi încredințat, în secret, vestea cea mare, ea ar fi fost.

Biletul de ieri e tot în colțul ușii, lângă sonerie. Jos, în vestibul, s-a și adus sicriul, în camera de la etaj mă întâmpină doica fetei, îmi povestește cum a fost sfârșitul și deschide încet ușa... lat-o. Nici febră, nici luptă. Nici obraji în flăcări, nici așteptare... Numai liniște, și, înconjurată cu tamponane de vată, o față dură, insensibilă și albă, o frunte moartă, și deasupra, părul stufos și țeapăn.

Domnul de Galais e în ciorapi; sta într-un colț, aplecat, cu spatele la noi, și scotocește eu încăpățănare într-un dulap. A tras afară toate sertarele, le-a încurcat și caută mereu. Din când în când scoate de acolo câte o fotografie îngălbenită de vreme de-a fetei sale și o privește în hohote de plâns care îi zguduie umerii ca o criză de râs.

Înmormântarea are loc azi la amiază. Doctorul se teme de o descompunere rapidă, care urmează uneori emboliilor. Din pricina asta fața, de altfel ca și corpul întreg, e înfășurată în vată îmbibată cu fenol.

După ce au îmbrăcat-o cu minunata ei rochie de catifea albastră presărată cu stelute de argint, căreia a trebuit să-i boțască și sa-i turtească frumoasele mâneci bufante, acum demodate, în clipa când să ridice sicriul, s-a văzut că nu putea fi întors în culoarul prea strâmt. Oamenii hotărâseră să-l urce cu o funie, de afară, pe fereastră și să-l coboare apoi, în același fel.

Dar domnul de Galais, aplecat mereu peste lucruri vechi, prin care caută nu știu ce amintiri pierdute, intervine cu o vehemență înspăimântătoare:

— Decât să las să se facă ceva atât de oribil, zise el cu glasul sugrumat de lacrimi și de mânie, mai bine... mai bine o iau și o cobor în brațele mele.

Si ar face-o, cu riscul de a leșina la jumătatea drumului și de a se prăbuși cu ea.

Atunci eu mă apropii de pat și mă decid la singura soluție posibilă: cu ajutorul doctorului și al unei femei, trecând un braț după spatele moartei, pe celălalt sub genunchi, o țin la pieptul meu. Așezată pe brațu-mi stâng, susținând-o de umeri cu brațul drept, cu capul atârând și întors spre bărbia mea, ea îmi apasă groaznic pe inimă.

Cobor încet scara lungă și abruptă, cobor treaptă cu treaptă, în timp ce jos se fac toate pregătirile.

Am obosit, mi-au amorțit brațele. La fiecare treaptă cu aceasta povară pe piept, gâfâi din ce în ce mai mult. Încleștat de corpul inert și apăsător, îmi plec capul peste fruntea aceleia pe care o duc în brațe, respir adânc, și părul blond îmi intră în gură — păr mort, cu gust de pământ... Gustul acesta de pământ și de mort, povara aceasta pe inimă, e tot ce-mi rămâne din marea aventură și din tine, Yvonne de Galais, femeie atât de mult visată, atât de mult iubită....

CAPITOLUL XIII

CAIETUL DE TEZE

În casa plină de amintiri triste, unde servitoarele de la fermă alintau și legăneau toată ziua un copilaș bolnav, domnul de Galais, bătrân și obosit, căzu și el la pat. Când dădu primul ger mare al iernii, se stinse în liniște și nu mă putui opri să nu plâng la căpătâiul acestui bătrân fermecător, dar prea indulgent, a cărui fantezie, aliată cu spiritul exaltat al fiului său, fusese cauza întregii noastre aventuri.

Din fericire, muri într-o totală neștiință a celor petrecute și într-un calm aproape desăvârșit. Cum nu mai avea de mult timp nici rude nici prieteni prin acele părți ale Franței, mă institui, prin testament, legatarul sau universal, până la întoarcerea lui Meaulnes, căruia trebuia să-i dau totul în

seamă, dacă s-ar întoarce vreodată... Si de atunci locuii la Sablonnieres. Mă duceam la Saint-Benoist-des-Champs numai pentru cursuri. Plecam dis-de-dimineată; îmi aduceam de la domeniu mâncare pentru prânz, pe care o încălzeam la școală, și mă întorceam seara, după terminarea cursului. Astfel puteam păstra lângă mine fetița pe care o îngrijeau femeile de la fermă și mai cu seamă îmi spoream șansele de a-l întâlni pe Augustin, dacă s-ar fi întâmplat să vină într-o zi la Sablonnieres.

De altminteri nu-mi pierdusem speranțele că o să descopăr în cele din urmă, prin sertare, sau pe undeva, prin casă, vreo hârtie, vreo dovadă care să mă lămurească asupra tăcerii lui din anii trecuți, și astfel să pricep de ce fugise și poate să-i dau de urmă... Inspectasem în zadar nu știu câte dulapuri și firide, cotrobaisem prin odăița cu vechituri, deschizând un maldăr de cutii pline cu scrisori vechi, cu fotografii decolorate ale familiei de Galais, sau înțesate cu flori artificiale, cu pene, cu păsări și cu egrete demodate... Ieșea din cutiile astea nu știu ce miros ofilit, nu știu ce parfum stins, care trezea în mine, deodată, amintiri și regrete, împiedicându-mă pentru tot restul zilei să-mi continui cercetările...

În sfârșit, într-o duminică, dădui în pod peste o lădiță lungă și scundă, din piele de porc cu părul pe jumătate ros. O recunoscu: era cufărul de școlar al lui Augustin. Îmi fu ciudă că nu-mi începusem cercetările de acolo. Scosei cu ușurință broasca ruginită. Cufărul era plin până sus cu cărți și caiete de la Sainte-Agathe. Aritmetici, cărți literare, caiete de probleme, carnețele de notițe... Mai mult cu înduioșare decât din curiozitate, începui să răsfoiesc cărțile și caietele, recitind dictările pe care le știam, și acum, pe dinafară. De

câte ori le copiasem!... *Apeductul* de Rousseau, *O aventură în Calabria* de P.-L. Courier, *Scrisoarea lui George Sand către fiul său*...

Dădui și peste un „caiet de teze”. Mă mirai că-l găsesc acolo, deoarece aceste caiete rămâneau totdeauna la școală, elevii neavând voie să le ia cu ei. Era un caiet verde, cu marginile foarte îngălbenite. Pe copertă: numele elevului AUGUSTIN MEAULNES, scris cu minunate litere rotunde. Îl deschisei. La data temelor; aprilie 189... îmi amintii că Meaulnes îl începuse cu câteva zile înainte de a pleca de la Sainte-Agathe. Primele pagini fuseseră ținute cu grijă religioasă, așa cum se cuvenea când scriai pe caietul de teze. Dar nu erau decât trei pagini scrise; restul rămăsese alb și de aceea îl luase Meaulnes.

Stând în genunchi lângă cufăr și tot gândindu-ma la aceste tipicuri școlărești, la aceste reguli naive care însemnaseră atât de mult în adolescența noastră, frunzăream caietul neisprăvit, trecându-mi degetul mare peste muchia foilor și lăsându-le să-și ia vânt, una după alta... Așa descoperii alte foi scrise, după câteva pagini albe. Era tot scrisul lui Meaulnes, dar grăbit, deșirat, foarte puțin citet; paragrafe mici, de lățimi inegale, despărțite prin rânduri albe; fraze neterminate, uneori o dată, însemnată pe fugă. De la primul șir, îmi dădui seama că puteam găsi acolo deslușiri asupra vieții lui Meaulnes, de pe vremea când era la Paris, indicii care să mă pună pe urmele lui, și luai cu mine ciudatul document, să-l cercetez în liniște, la lumină, în sufragerie.

Era o zi de iarnă, frumoasă dar agitată. Soarele, când strălucea viu, desemnând pe perdelele albe crucile cercevelor, când se ascundea în nori, lăsând vântul să se

năpustească în geamuri cu o răpăială înghețată. Si în fața ferestrei, aproape de foc, citii aceste rânduri, care îmi explicară atâtea lucruri și a căror copie, iat-o întocmai...

CAPITOLUL XIV

TAINA

Am trecut încă o dată pe sub fereastra ei. Geamul e tot prăfuit, tot orbit de perdeaua dinăuntru. Chiar dacă Yvonne de Galais l-ar deschide, eu n-aș mai avea nimic să-i spun, fiindcă e măritată... Acum ce să fac? Cum să trăiesc?...

Sâmbătă 13 februarie. M-am întâlnit pe chei cu fata aceea, care mi-a dat unele deslușiri în iunie, care aștepta ca și mine în fața casei zăvorâte... I-am vorbit. Mergând alături de ea, îi studiam ușoarele cusururi ale feței; o cută mică în colțul buzelor, obrajii puțin scofâlciți și pudra adunată sub nari.

Se întoarse brusc și mă privi drept în față — poate fiindcă din față era mai frumoasă decât din profil, îmi spuse scurt:

—• Ești foarte amuzant, îmi aduci aminte de un băiat care-mi făcea curte pe vremuri, la Bourges. Mă logodisem chiar cu el...

Spunând acestea s-a apropiat deodată de mine, în plin întuneric, pe trotuarul pustiu și ud în care se oglindește lumina slabă a unui felinar și mi-a cerut s-o duc la teatru în seara aceea, pe ea și pe sora ei. Abia acum bag de seamă

că e îmbrăcată în doliu, cu o pălărie prea bătrânească pentru fata ei tânără, că are o umbrelă lungă și subțire ca un baston.

Și cum sunt aproape de ea, când gesticulez, unghiile mele îi zgârie crepul corsajului... Fac oarecari obiecții ca să-i acord ce-mi cere. Se supără și vrea să plece numai-decât. Dar acum o opresc eu și o rog. Atunci, un lucrător care trece prin întuneric șoptește glumind:

— Nu te duce, mititico, ai s-o pățești!... și ne-am zăpăcit amândoi.

La teatru. Prietena mea care se numește Valentine Blondeau a venit cu soră-sa. Amândouă au pe spate șaluri sărăcăcioase. Valentine stă pe locul din fața mea. Se întoarce mereu, neliniștită, parcă întrebându-se ce am cu ea. Iar eu mă simt aproape fericit; de câte ori se uită la mine, îi răspund cu un zâmbet.

în jurul nostru erau femei foarte decoltate. Și făceau glume.

La început, Valentine surâdea, apoi a spus: nu trebuie să râd; și eu sunt prea decoltată. Și s-a învelit repede cu șalul, într-adevăr, sub dantela neagră se vedea că, grăbindu-se să-și schimbe rochia, își îndoise înăuntru partea de jos a cămășii nedecoltate.

E ceva în ea ce mă atrage; ceva sărman și copilăresc în felul ei de a fi, ceva nesigur și suferind în privire... E singura ființă de pe lume care mi-a putut spune câteva cuvinte despre oamenii de la domeniu și când sunt lângă ea, mă gândesc neîncetat la strania mea aventură de odinioară... Am vrut să-o mai iscodesc, aducând vorba de micul palat de pe bulevard. Dar ea, la rândul ei, mi-a pus

întrebări atât de stânjenitoare, încât n-am știut ce să-i răspund. Simt că de aci înainte vom fi amândoi muți ca mormântul, asupra acestui subiect. Și totuși mai știu că o s-o revăd. La ce bun? Și pentru ce?

Sunt oare osândit să umblu pe urma oricărei ființe care o sa poarte în ea o cât de vagă, o cât de slabă aducere aminte din aventura mea neizbutită?

La miezul nopții, singur în strada pustie, mă întreb ce vrea de la mine povestea asta noua și ciudata. Merg pe lângă casele aliniat ca niște cutii de carton, în care doarme un întreg popor. Și-mi vine în minte, deodată, o hotărâre pe care o luasem luna trecută: mă deciseseam să mă duc acolo, în puterea nopții, către ora unu, să fac înconjur casei, să deschid poarta de la grădină, să intru ca un hoț și să caut vreun indiciu care să mă ajute să regăsesc domeniul pierdut și s-o mai vad o dată, doar s-o mai văd... Dar sunt obosit. Mi-e foame. M-am grăbit să-mi schimb hainele înainte de teatru și n-am mâncat... Stau mult timp pe marginea patului înainte de a mă culca, agitat, neliniștit, în prada unei vagi remuscări. Pentru ce?

înseamnă și asta: nu m-au lăsat să le conduc acasă și nici n-au vrut să-mi spună unde stau. Dar le-am urmărit atâta cât am putut. Știu că locuiesc pe o străduță de lângă Notre-Dame. Dar la ce număr?... Cred că sunt croitorese sau modiste.

Ascunzându-se de soră-sa, Valentine rni-a dat o întâlnire joi, la ora patru, în fața teatrului la care am fost.

— Dacă n-am să fiu acolo mâine, a spus ea, vino din nou vineri la aceeași oră, apoi sâmbătă și tot așa mereu, în fiecare zi.

Joi 18 februarie. Am plecat prin vânt, s-o aștept. E un vânt care aduce ploaie. In fiecare clipă îți vine să zici: o să plouă.

Pe străzi e aproape întuneric. Merg cu o greutate pe inimă. A picurat. Mă tem să nu se pornească o ploaie torențială și s-o împiedice să vină. Dar vântul începe să sufle mai tare și ploaia nu cade nici de data asta. Sus, în cerul cenușiu al după-amiez'n — când cenușiu și când strălucitor — un nor s-a lăsat dus de vânt. Și eu am prins rădăcini aici, într-o așteptare fără noroc...

În fața teatrului. După un sfert de oră, sunt sigur că n-are să vină. Stau pe chei și mă uit atent la fiecare om care trece pe podul pe unde ar trebui să vină ea. Petrec cu privirea toate femeile tinere îmbrăcate în dolii și sunt aproape recunoscător aceluia care i-au semănat mai mult și m-ai făcut să sper până s-au apropiat de mine.

O oră de așteptare. Sunt obosit. S-a făcut seară. Un sergent trece pe stradă trăgând după el un pungaș pe care-l duce la secția de alături și care-i strigă, cu glas înecat de furie, toate înjurăturile și toate murdăriile din lume.

Agentul e galben de mânie și nu răspunde nimic.

Dar cum intră pe culoarul secției, începe să-l îmbrâncească pe nenorocit și închide ușa ca m-l bată în voie...

...îmi vine un gând oribil, că am renunțat la paradis și că dau târcoale pe la porțile infernului.

Nu mai pot. Trebuie să plec de aici. Mă îndrept spre străduța dintre Sena și Notre-Dame, spre piața unde știu, vag, ca se află casa lor. Mă plimb singur de colo, colo. Din când în când, trece prin ploaia mărunta câte o

jupâneasă, sau o gospodină, care se duce după târguieli, înainte de a se înnopta. N-am nici un rost aici și plec,,.

Trec din nou prin piața unde trebuia să ne întâlnim. Acum e mai multă lume ca adineaori — o masă mare de oameni...

Și plouă mereu... Și nu mai vine noaptea...

închipuiri! Deznădejde! Istovire! Mă agăț de acest gând: mâine. Mâine am să mă duc s-o aștept în același loc, la aceeași oră. Și sunt foarte nerăbdător să vină mâine, îmi închipui, plictisit, cum o să fie seara de azi, apoi dimineața de mâine pe care am să le petrec neștiind ce să fac cu ele... Dar ziua de azi e pe sfârșite...

Sunt din nou acasă lângă foc și aud strigându-se în stradă gazetele de seară. Desigur că aude și ea, din casa ei pierdută undeva, în oraș, lângă Notre-Dame.

Ea, vreau să spun Valentine.

Mă apasă straniu seara asta cu care voiam să mă amăgesc, în timp ce eu număr ceasurile nerăbdător și aștept să treacă ziua mai repede, există oameni pe lume, care au închinat acestei zile toate speranțele lor, toată dragostea și ultima lor putere. Există muribunzi, condamnați. Există oameni care așteaptă soarele și care ar voi să nu vie niciodată mâine. Alții, pe care mâine îi va străpunge ca o remușcare. Alții atât de obosiți, încât noaptea nu va fi destul de lungă ca să le dea toată odihna de care au nevoie. Și eu care mi-am pierdut ziua, cu ce drept îndrăznesc să chem ziua de mâine?

Vineri seara. Mă gândisem să scriu mai departe: n-am revăzut-o. Și totul s-ar fi sfârșit.

Dar azi după-amtază, ajungând în colt, lângă teatru: iat-o. Fină și gravă, îmbrăcată în negru, însă cu fața pudrată și cu o coleretă care o face să semene cu un Pierrot vinovat... Un aer îndurerat și în același timp răutăcios.

A venit să-mi spună că vrea să plece numaidecât, că n-are să mai vină...

Și cu toate acestea, seara ne prinde tot împreună, mergând agale, unul lângă altul, pe nisipul de la Tuileries. îmi spune povestea ei, dar istorisește într-un fel atât de învăluit, încât înțeleg greșit. Zice „amantul meu” vorbind de acel logodnic cu care nu s-a măritat. Cred că spune așa dinadins, ca să mă supere și ca să nu mă atașez nici un pic de ea.

Sunt fraze de ale ei, pe care le transcriu cu neplăcere:

Să n-ai nici o încredere în mine, totdeauna am făcut numai nebunii...

Am bătut drumurile singură.

Mi-am disperat logodnicul. L-am părăsit, fiindcă mă admira prea mult; nu mă vedea decât în închipuire, nici-decum așa cum eram. Ori, eu sunt plină de cusururi. Am fi fost nenorociți.

E gata în orice clipă să se arate mai rea decât este. Cred că vrea să-și dovedească ei însăși că a avut dreptate, pe vremuri, să facă prostia de care vorbește, ca n-are de ce să-i pară rău și că nu era vrednică de fericirea care venise spre ea.

Ală dată:

— Ce-mi place la dumneata, mi-a spus ea pe neașteptate, privindu-ma lung, cc-mi place la dumneata, nu știu pentru ce, sunt amintirile mele...

Altă dată:

—îl iubesc și acum, mai mult decât crezi.

Si apoi deodată, brusc, cu asprime și tristețe:

—în sfârșit, ce vrei? Si dumneata mă iubești? Si dumneata vrei să-mi ceri mâna?...

M-am bâlbâit. Nu știu ce-am răspuns. Poate că am spus: Da.

Jurnalul se întrerupe aici.

Urmează ciorne de scrisori, ilizibile, informe, pline de ștersături... Logodnă nesigură!... La rugămintea lui Meaulnes, fata își părăsește meseria. El făcuse pregătirile de nuntă. Dar apucat mereu de dorința de a căuta încă, de a pleca încă pe urmele iubirii lui pierdute, trebuie să fi dispărut, în mai multe rânduri; și în aceste scrisori, tragic de încurcat, încearcă să se justifice față de Valentine.

CAPITOLUL XV

TAINA

(urmare}

Apoi jurnalul începe din nou.

Meaulnes nota amintiri despre șederea lor împreună, undeva la țară. Dar lucru curios, începând din acel moment, poate dintr-un sentiment de pudoare secretă, jurnalul era redactat într-un fel atât de ciopârțit, de inform, de mâzgălit,

de grăbit, încât a fost nevoie să reconstitui eu toată partea asta din povestea lui.

14 iunie. Când se trezi, de cu noapte, în odaia lui de han, soarele aprinsese desenele roșu de pe podeaua neagră. În sala de jos, muncitorii agricoli vorbeau tare, sorbind cafeaua de dimineață: își vărsau focul cu vorbe aspre, dar liniștite, împotriva unuia dintre patronii lor. Meaulnes auzea desigur, prin somn, de multă vreme, zgomotul acesta ușor, căci la început nu-l luă în seamă. Perdeaua înflorată cu ciorchini înroșiți de soare, vocile matinale ajungeau până în odaia tăcută, totul se contopea în impresia unică a unei deșteptări la țară, când începe vacanța mare.

Se sculă, bătu ușor în ușa de alături și neprimind nici un răspuns, o deschise cu băgare de seamă. O văzu atunci pe Valentine și înțelese de unde venea atâta tihnita fericire. Fata dormea nemișcată, liniștită, fără să i se audă măcar respirația, așa cum doarme, probabil, o pasăre. Meaulnes privi îndelung acea față de copil cu ochii închiși, cufundată într-o pace atât de adâncă, încât ai fi dorit să n-o deștepți niciodată, să n-o tulburi niciodată.

Ca să arate că se trezise, fata nu făcu decât o mișcare: deschise ochii și privi

îndată ce fu gata îmbrăcată, Meaulnes se întoarse lângă ea.

— Ne-am sculat târziu, zise fata.

.Si numaidecât se apucă de treabă, ca o gospodină la casa ei. Deretecă pînă la cameră, perie hainele pe care Meaulnes i le adusese din ajun. Pantalonii însă erau plini de noroi uscat și, o clipă, ca rămase cu ei în mână, dezolată și

neștimd ce să facă. Apoi luă un cuțit și începu să radă, cu grijă, primul strat de pământ.

—Așa făceau și băieții de la Sainte-Agathe, când cădeau în noroi, zise Meaulnes.

—Pe mine m-a învățat mama, lăspunse Valentine.

Si iată tovarășa de viață pe care trebuie să și-o fi dorit, înainte de aventura misterioasă, Meaulnes, care în fond era un vânător și un țaran.

15 iunie. Datorită unor prieteni care îi prezentaseră drept soț și soție, fură poftiți, spre marea lor plictiseală, să cineze la fermă, unde Valentine se arată sfioasă ca o mireasă tânăra.

La fiecaie capăt al mesei, acoperită cu o pânză albă, ardeau lumânări în sfeșnice, ca la o liniștită nuntă țărănească.

În lumina slabă a lumânărilor, fetele se cufundau în întuneric, îndată ce se plecau

Valentine ședea la dreapta lui Paîrice (băiatul fermierului) și lângă ea era Meaulnes, care fu tăcut toată vremea, deși fiecare se uita la el când vorbea.

De când venise în sat și se hotărâse s-o dea pe Valentine drept soția lui, ca să evite bârfelile, îl rodea aceeași remușcare și același regret și în timp ce Patrice, în capul mesei, făcea pe gazda, cu aerul unui boier de țară, Meaulnes se gândea.

Eu ar trebui să jiu la capul mesei în seara asta, într-o sală scundă, o sală frumoasă, pe care o cunosc bine; să fiu în capul mesei de la nunta mea...

Valentine ședea lângă el cuminte și de câte ori gazda o îmbia să mănânce sau să bea, refuza cu sfială, privindu-și prietenul și având aerul că vrea să se ascundă lângă el. Parcă era o țărancă tânără în casă străină. Patrice o îndemna mereu să-și golească paharul, dar stăruia în zadar. Atunci Meaulnes se aplecă spre ea și-i spuse cu blândețe:

—De ce nu bei, draga mea?

Si, supusă, ea bău. Surâzând, Patrice îl felicită că are o nevastă atât de ascultătoare.

Dar tinerii noștri continuau să fie tăcuți și gânditori. Erau obosiți, le era frig, aveau picioarele ude de noroi și cimentul era rece. Si apoi, Meaulnes trebuia să spună din când în când:

—Valentine, soția mea.

Si de câte ori pronunța aceste cuvinte, față de oamenii aceia străini, avea impresia că face un păcat.

17 iunie. După-amiaza ultimei zile începu rău. Plecaseră la plimbare, împreună cu Patrice și cu nevasta lui, dar urcând o pantă abruptă, acoperită de buruieni, încet, încet, perechile se despărțiră. Ajunși într-un mic crâng, Meaulnes și Valentine se așezară pe pajiște, între tufe și jnepi.

Vremea era posomorâtă și vântul aducea picături de ploaie. Seara parcă avea gust amar, gustul unei plictiseli atât de copleșitoare, încât nici dragostea n-o putea împrăștia.

Rămaseră multă vreme acolo, în ascunziș, adăpostiți de ramuri. Vorbeau puțin. Apoi ieși soarele. Se făcu frumos. Credeau că acum totul o să meargă bine.

Si începură să vorbească de iubire. Valentine vorbea, vorbea...

—Logodnicul meu era un copil; uite ce-mi povestea: îndată după nuntă am fi avut o căsuță a noastră, ca o colibă pierdută în mijlocul câmpiei. Zicea că e gata și ca ne așteaptă. În seara nunții, pe la ora asta, în amurg, am fi sosit acolo după o călătorie lungă. Și pe tot drumul ne-ar fi primit, cu urale, copii necunoscuți, ascunși în boschete, strigând: „trăiască mireasa!..”

Ce nebunii! Nu-i așa?

Mcaulnes o asculta amuțit, îngrijorat. Parca venea de departe, până la el, ecoul unei voci auzite cândva. Și spunând povestea asta, era în glasul fetei o nelămurită părere de rău.

Temându-se că l-a jignit, ea se întoarse spre el, cu elan și cu duioșie:

—Ție vreau să-ți dau tot ce am, spuse ea; ceva ce a fost pentru mine mai de preț decât orice... Și poți să-l arzi.

Zicând acestea, scoase din buzunar un pachetel de scrisori, pe care i le întinse cu o privire fixă și îngrijorată — scrisorile logodnicului ei.

Ah! el recunoscuse numaidecât scrisul subțire. Cum de nu se gândise la asta, până atunci! Era scrisul lui Frantz, nomadul, scrisul pe care îl văzuse odinioară pe biletul deznădăjduit, lăsat în camera castelului.

Mergeau acum pe o cărăruie îngustă, prin fân și prin margarete, începuse să coboare soarele și lumina cădea oblic peste livadă. Meaulnes era atât de uluit, încât nu pricepea încă ce mare înfrângere însemna asta pentru el. Încruntat și tăcut, ținea în mână scrisorile și le citea, fiindcă ea îi ceruse să le citească. Fraze copilărești, sentimentale, patetice... Citi, aproape orbit de regrete și de furie, fraza din ultima scrisoare:

Ah! Ai pierdut inimioara, mica mea Valentine! Cât ești de vinovată! Ce are să mi se întâmple acum? în sfârșit, nu sunt superstițios...

Lui Meaulnes îi tremura hârtia în mâna. Văzându-l atât de palid și de împietrit la față, Valentine se uită pe scrisoare să vadă ce-I supăraseră așa de tare.

—Era o bijuterie pe care mi-o dăduse el și mă făcuse să jur că am s-o păstrez toată viața, încă o idee nebunească de-a lui.

Dar explicația asta mai rău îl întărâtă pe Meaulnes.

—Nebunească? zise el punând scrisorile în buzunarul hainei. De ce spui mereu vorba asta? De ce n-ai vrut nimic

dată să crezi în el? L-am cunoscut, era cel mai minunat

băiat din lume.

—L-ai cunoscut, întrebă ea în culmea emoției, l-ai cunoscut pe Frantz de Galais?

—Era cel mai bun prieten al meu, era fratele meu de cruce și iată că eu i-am luat logodnica!

Oh! urmă el cu mânie, cât de rău ne-ai făcut la amândoi, tu care n-ai vrut să crezi în nimic. Tu ești vinovată de tot ce s-a întâmplat. Tu ai stricat totul! Totul!...

Fata se apropie de el, vru să-j vorbească, să-i ia mâna, dar el o dădu la o parte cu brutalitate.

—Lasă-mă. Pleacă.

—Bine, dacă e așa, am să plec de-adevărat, zise ea cu obrazii în flăcări, bâlbâindu-se și aproape plângând.

Am să

mă întorc cu soră-mea acasă, la Bourges. Și dacă n-ai să vii

după mine, știu ce-mi rămâne de făcut, fiindcă tata e foarte

sărac și nu poate să mă ție, știi asta — nu? O să plec iar la

Paris și o să bat drumurile, cum am mai făcut-o o dată. Cu

siguranță că am să ajung o femeie pierdută, eu care nu mai am meserie...

Si se duse să-și ia lucrurile, ca să prindă trenul. Iar Meaulnes, fără să se uite măcar după ea, continuă să meargă în neștire.

Jurnalul se întrerupea din nou.

Urmau iarăși ciorne de scrisori, scrisori de om nehotărât, năuc. Meaulnes se întoarse acasă în la Ferte-d'Angillon și îi scria Valentinei, numai de formă, că e hotărât să n-o mai vadă niciodată, dându-i motive precise, dar în realitate îi scria sperând, poate, că ea o să-i răspundă, într-una din aceste scrisori, încerca să afle de la ea ceea ce, în zăpăceala lui, nici nu se gândise măcar s-o întrebe: știa unde se află domeniul atât de mult căutat? într-alta o ruga să se împace cu Frantz de Galais. Se însărcina el să-I găsească... Toate scrisorile astea, căroră le-am văzut ciornele, desigur că n-au fost trimise. Poate să fi scris două, trei, fără a primi vreun răspuns. Fusese pentru el o perioadă de luptă înspăimântătoare și de totală izolare. Pierzând cu desăvârșire speranța de a o revedea pe Yvonne de Galais, trebuie să fi simțit, puțin câte puțin, că-i slăbește marea hotărâre.

Si după paginile ce urmează — ultimele din jurnal — îmi închipui că într-o dimineață frumoasă de început de vacanță, trebuie să fi închiriat o bicicletă și să fi plecat la Bourges, ca să viziteze catedrala...

Plecase în revărsatul zorilor, alergând pe șoseaua netedă și dieaptă, cu pomi pe margine, inventând în drum o mie de pretexte ca să apară cu demnitate în fața aceleia pe care o gonise și să nu aibă aerul că a venit să ceară o împăcare.

În ultimele patru pagini pe care le-am putut reconstitui, e vorba de călătoria asta și de cea din urmă greșeală...

CAPITOLUL XVI

TAINA

(sfârșit)

23 august. Meaulnes ajunse la Bourges și, după multă căutare, găsi casa Valentinei Blondeau, tocmai în celălalt capăt al târgului, la marginea noilor mahalale. În prag, o femeie — mama Valentinei — părea că-l așteaptă. Era o gospodină cu fața bună, grosolană, trecută, dar încă faimoasă. Îl privea curioasă cum se apropie și când o întrebă dacă *domnișoarele Blondeau sunt, acasă?* ea îi explică, cu bunăvoință, că plecaseră la Paris, la 15 august. *M-au rugat să nu spun unde stau, dar dacă le scrii pe adresa veche, li se trimit scrisorile.*

Si Meaulnes se întoarse prin grădiniță, ducându-și bicicleta cu mâna. Mergea cu capul plecat și se gândea:

— A plecat... Totul s-a sfârșit. Eu am vrut să fie așa... Eu am împins-o la asta. *Am să ajung o femeie pierdută*, spunea ea și eu am aruncat-o acolo! Eu am dezonorat-o pe logodnica lui Frantz!

Înnebunit, își repeta încet: *cu atât mai bine! cu atât mai bine!* sigur, dimpotrivă, *că era cu atât mai rău...* Avea impresia că i se făcuse în minte un gol și că, înainte de a ajunge la porțiță, o sa se poticnească și o să cadă în genunchi.

Se făcuse ora prânzului, dar nici nu se gândi să mănânce. Intră într-o cafenea de unde îi scrise mult Valentinei, numai ca să-și strige supărarea, să se ușureze de țipătul deznădăjduit care-l sufoca. Scrisoarea lui repeta mereu: *Cum ai pututll... Cum ai pututll... Cum ai putut să te resemnezi la astal Cum ai putut să decazi până într-atâta!*....

La masa de lângă el beau niște ofițeri. Unul dintre ei povestea în gura mare o cucerire galantă, din care Meaulnes auzea doar crâmpoie: *f-am spus... trebuie să mă cunoști mai bine... Fac în fiecare seară câte o partidă cu bărbatul tău Ceilalți râdeau zgomotos și scuipau peste umăr... Obosit, tras la față, ca după boală, plin de praf, Meaulnes se uita la ei ca un cerșetor. Si si-o închipuia pe Valentine stând pe genunchii lor...*

Rătăci multă vreme în jurul catedralei, pe care, din orice stradă te-ai fi aflat, o vedeai înălțându-se uriașă și nepăsătoare. Ca să se liniștească, își spunea: *La urma urmei, am venit pentru catedrală...* Umblă fără nici un rost pe străzile înguste și desfundate ca ulicioarele din jurul unei biserițe de sat. Ici, colo, dădea cu ochii de firma vreunei case suspecte, de un felinar roșu... Si Meaulnes își simțea durerea zadarnică, în acel cartier murdar, vițios, ascuns ca în vechime, după stâlpii arcați ai catedralei, îl apuca teama și repulsia, ca pe un țăran, de biserica de oraș, care e clădită între case rău famate, și care n-are leac pentru cele mai curate dureri de dragoste...

Două fete trecură pe lângă el, ținându-se de talie și privindu-l cu nerușinare. Din silă, sau ca să se răzbune pe iubirea lui Și s-o înjosească, Meaulnes le urmări încet pe bicicletă. Atunci una din ele, o fată nenorocită, cu un păr

decolorat și rar, pieptănat peste cap și umflat la ceafa de un coc fals, îi dădu întâlnire la ora șase, în grădina arhiepiscopiei, grădină unde Frantz îi dădea întâlnire, într-o scrisoare, bieteii Valentine.

Nu spuse nu, știind bine că la ora aceea el nu va mai fi, de mult, în oraș. Si până ce întoarse colțul străzii, fata îi făcu semne vagi cu mâna.

Acum era grăbit. Voia să plece cât mai curând, Dar înainte, nu putu rezista sumbrei dorințe de a mai trece o dată pe la casa Valentinei. Privi îndelung și făcu provizii de tristețe. Casa era în marginea mahalalei și de acolo, strada devenea un drum de țară. În față, un fel de maidan forma o mică piață. Nu era nimeni la ferestre, nici în curte, nicăieri. Doar pe lângă un zid, trecea o fată pudrată, o fată murdară, târând după ea doi băieți în zdrențe...

Aici își trăise Valentine copilăria, aici începuse ea sa privească lumea cu ochi încrezători și cumiști. Muncise, cususe, în dosul acestor ferestre. Si pe strada asta de mahala trecuse Frantz s-o vadă, să-i surâdă. Dar ce mai rămăsese acum din toată povestea lor, din toată dragostea lor? Nimic, nimic... Tristețea dăinuia și Meaulnes era obsedat de gândul că undeva, în aceeași dupa-amiază, Valentine privea în amintire piața mohorâtă, unde nu se va mai întoarce nici-odată.

Meaulnes trebuia să se întoarcă, și drumul lung, pe care avea sa-l facă, era ultimul ajutor împotriva mâhnirii lui, ultima distracție forțată, înainte de a se cufunda cu totul în deznădejde.

Plecă. Drumul cobora într-o vale cu minunate case de fermă, așezate la marginea apei. Se vedeau printre copaci acoperișurile ascuțite și zidurile împodobite cu leasă verde. Desigur că pe pajiște, la umbra pomilor, stăteau fete tinere și vorbeau de dragoste... îți imaginezi sufletele de acolo, sufletele liniștite, curate...

Pentru Meaulnes însă, nu mai exista în clipa aceea decât o singură iubire: iubirea neîmplinită ce-i fusese pălmuită cu atâta cruzime și fata pe care o trimisese la pieire și pe care ar fi trebuit, dimpotrivă, s-o sprijine și s-o ocrotească mai mult decât pe oricare alta.

Jurnalul continua cu însemnări grăbite, nervoase, din care putui să mai aflu ca era hotărât, cu orice risc, să plece în căutarea Valentinei și s-o găsească, înainte de a fi prea târziu, în colțul unei pagini, notase o dată. Cred că era ziua din ajunul importantei plecări pentru care făcea pregătiri doamna Meaulnes, când venisem eu, în dimineața aceea în-sorită de sfârșit de august, zădarnicindu-i planul și tulburând totul. Meaulnes își însemna amintirile și proiectele, când împinsesem eu ușa primăriei părăsite și-i adusesem marea veste pe care n-o mai aștepta. *Si* cuprins din nou de dorul aventurii lui de odinioară, fără a îndrăzni să mărturisească ceva, rămăsese pe loc. Atunci începuseră să-l roadă re-mușcarea, regretul și mâhnirea — uneori înăbușite, uneori biruitoare — până în ziua nunții, când strigătul din pădure al vagabondului îi reamintea teatral primul lui jurământ de adolescent.

Pe același caiet de teze, mai smângălise câteva cuvinte, în fugă, înainte de plecare, în zorii acelei zile, când o părăsise, cu învoirea ei, dar pentru totdeauna, pe Yvonne de Galais, pe soția lui de o zi....

Plec pe urmele celor doi vagabonzi veniți ieri în pădure și plecați spre est, cu bicicleta. Trebuie să-i găsesc. N-am să mă întorc lângă Yvonne, decât dacă o să pot aduce cu mine pe Frantz și pe Valentine și să-i instalez, căsătoriți, în casa lui Frantz.

Acest manuscris pe care l-am început ca pe un jurnal secret și care a devenit spovedania mea, va fi, dacă nu mă mai întorc, proprietatea prietenului meu, Francois Seurel.

Probabil că strecurase în grabă manuscrisul, printre alte caiete, încuiase fostul lui cufăr de școlar și dispăruse.

EPILOG

Trecuse vreme. Zi cu zi, pierdeam tot mai mult speranța de a-l mai vedea vreodată pe camaradul meu și zilele mi se scurgeau mohorâte, împărțite între școala din cătunul de pe deal și casa tristă, pustie. Frantz nu veni la întâlnirea ce-i fixasem și, de altminteri, mătușa Moinei nu mai știa de mult unde locuia Valentine.

Curând, singura bucurie de la Sablonnières fa fetița pe care, cu multe îngrijiri, o putusem salva. La sfârșitul lui septembrie împlinea un an și se făcuse drăguță și zdravănă, ca și când n-ar fi fost niciodată bolnavă, începuse să meargă, își înțepenea mânuțele de speteaza vreunui scaun și-I împingea voiniceste, sculându-se singură de jos când cădea, fără să plângă, și făcând o gălăgie care trezea îndelung ecourile surde din casa părăsită. Când o țineam în brațe, nu suferea niciodată s-o sărut. Avea un fel sălbatic, și în același timp fermecător, de a-și feri capul, împingându-mi fața cu mânuța deschisă și pufnind de râs. S-ar fi zis că voia, cu toată veselie și cu toată puterea ei de copil să alunge mânia ce apăsa peste casă, de la nașterea ei.

Si îmi ziceam câteodată: *cu toată sălbăția asta, ea o să fie, desigur, puțin și copilul meu.* Dar, încă o dată, soarta hotărî altfel.

Într-o duminică dimineața, pe la sfârșitul lui septembrie, mă sculasem foarte devreme, înainte chiar să se fi deșteptat doica fetiței. Trebuia să mă duc la Cher, la pescuit, împreună cu doi oameni din Saint-Benoist și cu Jasmin Delouche. Sătenii de prin împrejurimi se înțelegeau adeseori cu mine pentru câte o partidă de braconaj: pescuit cu mâna, noaptea, sau pescuit, prohibit, cu plasa. Toată vara făceau așa: în zilele libere, plecam când se îngâna ziua cu noaptea și nu ne întorceam decât la prânz, în felul acesta își câștigau pâinea aproape toți oamenii din Saint-Benoist. Iar pentru mine erau singurele distracții, singurele aventuri ce-mi reaminteau escapadele de odinioară. Și în cele din urmă, prinsesem gust pentru aceste hoinăreli, pentru acest pescuit zăbavnic de-a lungul râului, sau prin trestiiile iazului.

Așadar, în dimineața aceea, la cinci și jumătate, eram în picioare, în fața casei, sub un mic șopron lipit de zidul ce despărțea grădina englezească de la Sablonnières de grădina de zarzavat a fermei și-mi descurcam plasele pe care le aruncasem grămadă, joia trecută.

Încă nu se făcuse ziuă de tot, și șopronul unde îmi căutam în grabă uneltele era aproape cufundat în întuneric.

Îmi vedeam de treabă tăcut și atent, când deodată auzii portița deschizându-se și pași scârțâind pe nisip.

— Ei! Nu credeam să-mi vină așa de curând oamenii, îmi zisei eu. Si uite că nu sunt gata!

Dar omul care intra în curte îmi era necunoscut. Atât cât se putea distinge, în lumina neclară, era un bărbat voinic și înalt, bărbos, îmbrăcat ca un vânător, sau ca un braconier, în loc să vină spre șopron, unde tovarășii mei știau că mă găsesc totdeauna la ora fixată, el o luă drept spre ușa de la intrare.

— Bun! gândii eu, trebuie să fie vreunul de-ai lor, pe care l-au pofțit fără să-mi spună și l-au trimis ca cercetaș.

Omul puse binișor mâna pe clanța. Dar eu încuiasem ușa când ieșisem. Văzând că e închis, omul încercă tot așa, fără zgomot, la ușa bucătăriei. Apoi, șovăind, se întoarse spre mine. Si abia atunci recunoscu fața neliniștită a lui Meaulnes.

Rămăsei câteva minute înmărmurit, înspăimântat, dez-nădăjduit, năpădit din nou de toată durerea pe care o deștepta în mine întoarcerea lui. Dispăruse după zid, făcuse înconjurul casei și se întorcea nehotărât.

Atunci eu ieșii din șopron, mă îndreptai spre el și, fără să spun un cuvânt, îl îmbrățișai, plângând în hohote, înțelese numaidecât.

— Ah! A murit, nu-i așa? zise el, cu o voce aspră.

Si rămase locului, în picioare, surd, nemișcat și teribil. îl luai de braț și îl împinsei încet spre casă. Se făcuse ziuă. Spre a săvârși lucrul cel mai greu, îl făcui repede să urce scara ce ducea în camera moartei. Cum intra pe ușă, căzu în genunchi în fața patului și stătu așa multă vreme, aplecat, cu capul ascuns în palme.

Se sculă într-un târziu, împleticindu-se, cu privirea rătăcită, năuc, parcă neștiind unde se află. Si călauzindu-l mereu de braț, deschisei ușa spre camera fetei. Doica nu venise încă sus și mititica era singura: se trezise și se așezase înadins în vârful patului. Tocmai întorsese capul spre ușă și se uita la noi cu ochi mari, mirați.

— E fetița ta, zisei eu.

Tresări și se uită la mine.

Apoi o lua în brațe și o ridică sus. Dar la început n-o putea vedea bine, fiindcă plângea. Atunci, ca să-și abată puțin

înduioșarea și vălul de lacrimi, tot ținându-și copilul strâns fa piept, se întoarse spre mine și îmi spuse, cu capul plecat:

— I-am adus pe cei doi... Să te duci să-i vezi în casa lor.

Într-adevăr, când mă îndreptam, în aceeași dimineața, gânditor și aproape fericit, spre casa lui Frantz, pe care Yvonne de Galais mi-o arătase odinioară pustie, zării de departe, în ușă, o tânără gospodină, cu coleretă, care mătura pragul casei; câțiva copii de la vite, mergând spre biserică, îmbrăcați de sărbătoare, se opriseră, în drum, și o priveau cu interes și încântare...

Între timp, fetița începuse să se plectisească în brațele lui Augustin și cum el ședea mereu cu capul plecat într-o parte, încercând să-și stăpânească lacrimile și strângând-o la piept, fără s-o privească, ea își ridică mânuța și, cu toată puterea, îi trase o palmă peste gura bărboasă și udă de plâns.

De astă data tatăl își ridică sus de tot fetița, o juca în mâini, săltând-o ușor, și o privi cu un fel de râs îndurerat. Mulțumită, ea bătu din palme.

Mă dădusem puțin la o parte, ca să-i văd mai bine. Ușor dezamăgit și totuși fermecat, înțelegeam că fetița își găsisese, în sfârșit, tovarășul de care avea nevoie și pe care-l aștepta... Iar eu simțeam că marele meu prieten, Augustin Meaulnes, venise să-mi ia ultima bucurie ce-mi lăsase. Mi-l și închipuiam, noaptea, înfășurându-și fata într-o mantie și pornind cu ea spre alte aventuri.

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI

I Internul.....	7
II După ora patru.....	14
XIII „Frecventam dugheana unui împletitor de coșuri” . . .	17
XIV Fuga.....	22
V Căruța se întoarce.....	26
VI Bate cineva în geam.....	30
VII Vesta de mătase.....	35
VIII Aventura.....	41
IX Un popas.....	45
X Stâna.....	49
XI Domeniul misterios.....	52
XII Camera lui Wellington.....	56
XV O serbare ciudată.....	59
XVIO serbare ciudată (<i>urmare</i>).....	64
XV întâlnirea.....	69
XVI Frantz de Galais.....	78
XVII O serbare ciudată (<i>sfârșit</i>).....	84

PARTEA A DOUA

I Jocul de pomină.....	91
II Am cazul într-o cursa".....	96
XVII Vagabondul vine la școală.....	100
XVIII În care e vorba de domeniul misterios.....	107
V Omul cu espadrile.....	113
VI O dispută în culise.....	117
VII Vagabondul își scoate bandajul.....	121
VIII Jandarmii.....	124
IX în căutarea cărării pierdute.....	126
X Spălatul rufelor.....	134
XI Am trădai.....	138
XE Cele Uei scrisori de la Meaulnes.....	143

PARTEA A TREIA

I La scăldat.....	151
II La unchiul Florentin.....	157
XIX O apariție.....	166
XX Vestea cea mare.....	174
V Petrecerea câmpenească.....	180
VI Petrecerea câmpenească (<i>sfârșit</i>).....	187
VII Ziua nuntii.....	195
VIU Chemarea lui Frantz.....	198

CĂRAREA PIERDUTĂ

IX Oameni fericiți	
X „Casa lui Frantz”	
XI Convorbire în ploaie	
XII Povara	
XXI Caietul de teze	
XXII Taina	
XXIII Taina (<i>urmare</i>)	
XVI Taina (<i>sfârșit</i>)	
-	
Epilog	